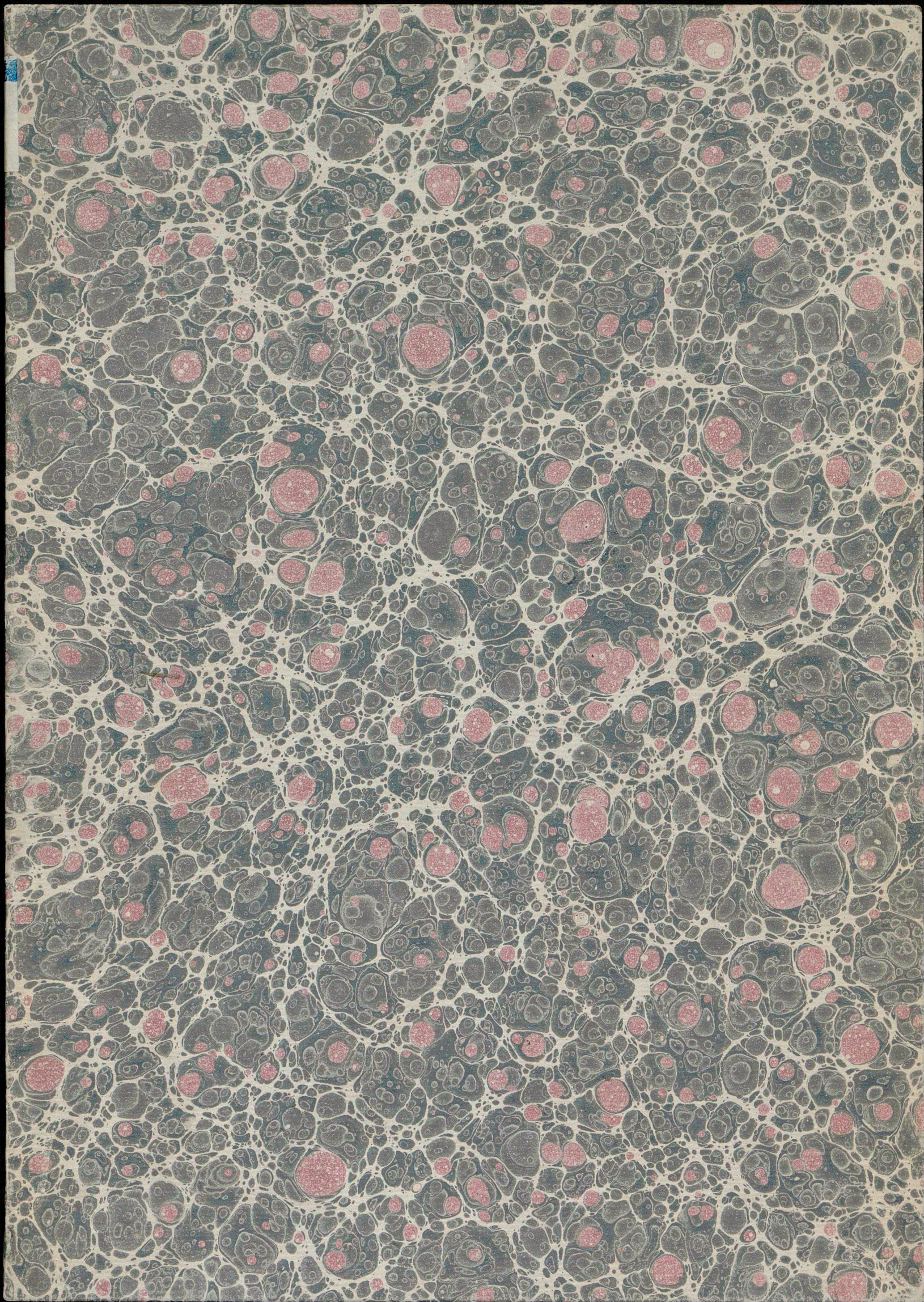

74
7761

Rara

Gratiadei de Esculo, Quaestiones.

Ven. 1484

42 (S. 1000) 1800. O. 1000

74
7761

Rara

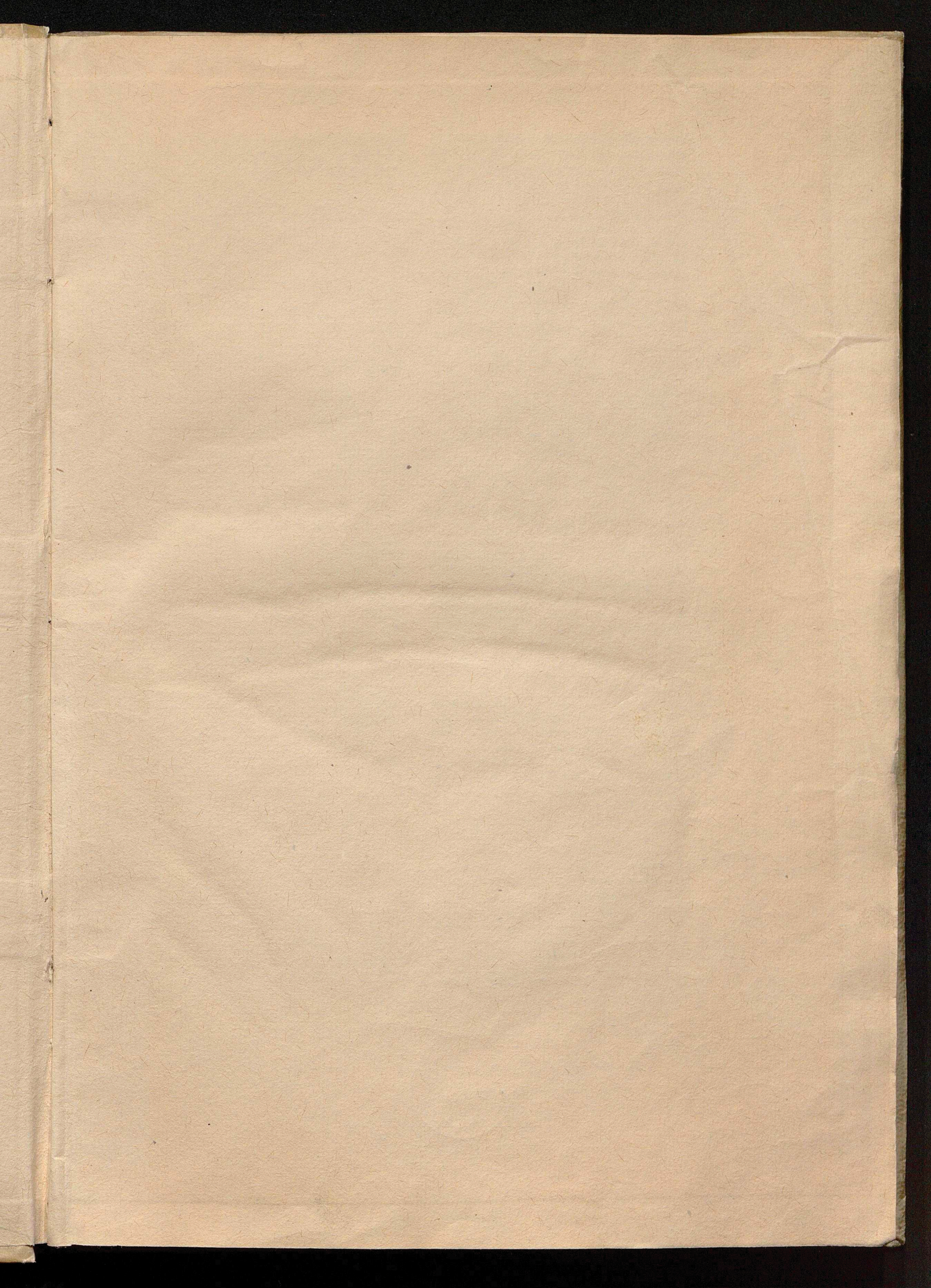
42 (statt 44) BV. ohne das 1. u. l. w.

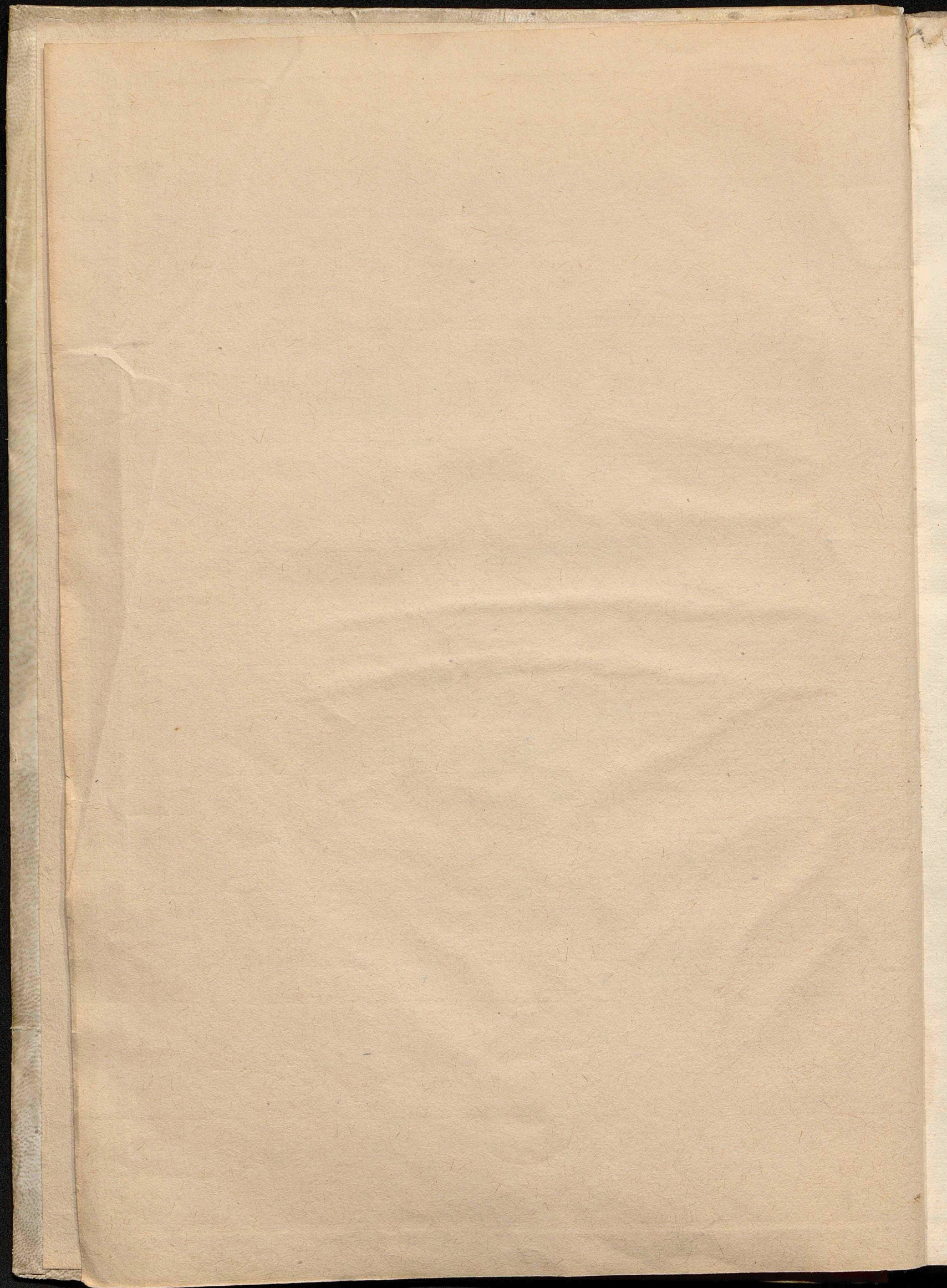
Coll. M.

44/74/7761 (4) *Reise*

Incipiunt questiones fratris gratiadei de esculo
 excellentissimi sacre paginis doctoris pdicatoru
 ordinis per ipm in florētissimo studio patavinio
 disputate feliciter.

Questio

prima est. Utrum
 ens mobile et non
 corpus mobile sit
 subiectus natura-
 lis phie. Et videtur
 quod non. Id enim quod
 supponitur in scientia
 ex eo quod est subie-
 ctus proprie passio-
 nis est proprie subiectus
 scie: sed corpus sup-

ponitur naturali phia ex eo quod est subiectus motus quod est propria
 et prima passio naturalis. ergo corpus est naturalis phie subiectus.
 Minoris declaratio est. quod motus supponitur in primo
 physico. supposito autem motu necesse est sup-
 poni et motus subiectus quod est corpus: quod nihil mo-
 uetur nisi corpus. igitur ibidem supponitur corpus non propter
 aliud nisi quod est subiectus motus. Preterea cuius
 principia et proprietates considerantur in scientia est scie subie-
 ctus: sed in naturali phia sicut patet discurrendo per
 singulos libros eius inquiruntur principia et proprietates
 corporum. Unde in libro de celo philosophus dicit quod scientia de
 natura fere plurima videtur circa corpora magnitudi-
 nes et horum extrinsecas passiones et motus. adhuc autem
 circa principia quecumque talis substantie sunt. ergo corpus
 est subiectus in scientia naturali. Si dicitur quod hoc non inquiruntur
 in scientia naturali in quantum sunt principia et proprietates corporis
 sed in quantum sunt principia entis mobilis quod re est idem
 quod corpus non autem ratione. Contra. Queadmodum in
 pradicta principia non inquiruntur in scientia naturali in quantum
 sunt principia corporis: sic etiam in motu et multo magis non
 inquiruntur ibidem in quantum sunt principia entis cui sunt
 principia corporis vlti sumpti non autem entis. Inquiruntur
 autem in quantum sunt principia mobilis: sed corpus
 mobile non dicitur corpus in eo quod corpus sed in eo quod
 mobile: sicut et ens mobile non dicitur ens in eo quod
 ens sed in eo quod mobile. Sicut igitur dicitur potest quod in
 dicta scientia supradicta principia inquiruntur que sunt
 entis mobilis eo quod ens mobile non dicitur ens sim-
 pliciter sed secundum quod mobile: sic etiam dicitur potest quod ibi
 inquiruntur principia corporis mobilis: quod hoc non dicitur
 corpus in eo quod corpus sed in eo quod mobile. ergo corpus
 mobile est subiectus scie supradicte et non agens ens
 mobile: sicut principia mobilis magis sunt principia cor-
 poris quam principia entis. Preterea eiusdem scie est
 considerare re et modum rei: sed mobile addit entem non
 sicut dicitur quod ens dicitur non habet sed sicut modus qui
 dicitur. igitur si additio bona est ad eandem scientiam specta-
 bit considerare ens et mobile: sed scientia que considerat
 ens est prima phia igitur et illa que considerat mobilis
 le: sed hec est phia naturalis. ergo naturalis phia est phia prima.

quod est impossibile. Si dicitur quod est duplex modus
 entis quod generalis et specialis: et generalis pertinet ad eandem
 scientiam ad quam pertinet considerare de ente: non autem spe-
 cialis. mobile autem est specialis modus entis non ideo quod
 scientia ad quam spectat eius consideratio sit prima phia

Contra modus entis specialis non est modus entis in
 vniuersali sed est modus alicuius specialis entis. Si igitur
 mobile est non generalis sed specialis modus erit necessa-
 rio modus non entis vltis sed huius entis. Nunc autem
 ita est quod quilibet modus non dicitur esse immediata additio
 et bona addendum est ei cuius est primo modus. Si igitur
 mobile est modus entis specialis quod necessario est cor-
 pus necessario debet primo adiungi corpori et non entem
 cuius est modus secundario et ex consequenti. et sic dice-
 tur corpus mobile maxime primo: et propriissime: ens
 autem mobile erit dictum secundarium: sed quod primum est
 ponitur subiectum scie et non secundarium. ergo corpus mo-
 bile et non ens mobile est subiectum in naturali phia.

Preterea quicquid aliqua passio per accidens se-
 habet ad aliquid subiectum de ipsa respectu illius subie-
 cti non potest esse scientia nisi per accidens: sed mobile per acci-
 dentes se habet ad ens cum nec essentialiter conveniat entem
 nec consequatur principia entis in quantum ens. ergo de
 mobili respectu entis non potest esse nisi per accidens scientia.
 si itaque naturalis phia est de mobili adiuncto entem: naturalis
 phia erit scientia per accidens. quod est inconueniens. Si
 dicitur quod naturalis non considerat mobile sicut passionem sed
 sicut rem formalem sui subiecti. sicut autem passiones
 considerat motum qui per se convenit entem mobili eo quod
 consequitur principia eius: et ideo naturalis phia est scientia per se.

Contra prima propria passio dicitur aptitudinem et
 non actum: sed motus dicitur actum et mobile aptitudinem
 non igitur mobile et non motus considerat naturalis phis
 sicut propriam passionem. Preterea propria passio
 semper inest suo subiecto: motus autem nec entem mo-
 bili nec entem semper inest: quod contingit dare ens mo-
 bile absque eo quod moueatur actu. ergo motus non est
 propria passio entis mobilis. constat autem quod hoc quod
 dicitur mobile est essentialiter corpori et consequitur principia
 corporis et semper ei inest eo quod semper si est dare corpus
 est dare mobile. ergo mobile est propria passio corporis
 et corpus ipsius subiectum: et similiter est subiectum proprium
 naturalis phie in quantum eius passio est mobile. Pre-
 terea in sexto physico probatur: quod quicquid mouetur est
 corpus: et ideo etiam corpus contingit moueri et sic motus
 conuertibiliter inest corpori: sed quod conuertibiliter inest
 alicui et non est de essentia eius est propria passio ipsius.
 motus autem conuertibiliter inest corpori vlti probatur et non
 est de essentia corporis: ergo propria passio eius: ergo et corpus
 est proprium scie naturalis subiectum. Preterea quod
 est de intellectu alicuius: aut pertinet ad eius essentiam:
 aut est proprium eius subiectum. nunc autem corpus est de
 intellectu motus. quod non contingit intelligere motum non
 intellectu corpore: et non est corpus de essentia motus
 igitur est proprium ipsius subiectum: et per consequens est proprium sub-
 iectum naturalis phie. Preterea si totum aliquid est subie-
 ctum totius et partis scie debet esse subiectum per subiecti
 vltis: nunc autem scientia libri de anima est per scientie naturalis et

Questio

ibi agit de anima que nō est ps subiectina entis mobilis. ergo ens mobile non est subiectū totius scientie naturalis. Preterea subiectū scientie ē pdicabile de omnibus de quibus agit in scientia sed ens mobile non predicat de omnibus de quibus agit in naturali philosophia: cū non predicetur de motore separato de quo agit in libro physicozū. ergo ens mobile non est subiectū scientie naturalis. Preterea in libro pmo physicozū fm omnes agitur de pncipijs subiecti scientie naturalis: sed pncipia de quibus agitur ibi sunt materia forma et pncipio: et hec non sunt pncipia nisi corporis. ergo corpus est proprie subiectū in philosophia naturali et non ens mobile. Preterea quandoctūq; aliqua duo pdicata tali ordine attribuntur alicui qd pncipū est ratio attributio nis secundi: quicqd est ratio et causa quare alicui attribuit pncipū est etiā ratio et causa quare eidez attribuit et secūdū. Nūc aut sic est qd hec duo qd sunt esse mobile et esse consideratū naturalis philosophie tali ordine attribuntur enti. quod eē mobile est ratio quare sibi attribuit eē de consideratione scientie naturalis. ergo quicquid est ratio qd esse mobile enti attribuat est etiā ratio qd sibi attribuat hoc quod est esse de consideratione scientie naturalis. Constat aut qd ens non est ratio corpi qd sit mobile. quia si ideo corpus esset mobile qd est ens: tunc omne ens esset mobile. quod falsū est. est tamē corpus enti ratio qd ens ipm sit mobile. vnde et omne corpus est mobile. ideo corp^o ratione sui est de consideratione naturalis philosophie: et ens non ratioe sui sed ratioe corporis. Quod autē ratione sui in scientia considerat: etiam illa ratione ipsius est propriū subiectū scientie. ergo corpus est propriū subiectū naturalis philosophie.

Preterea. quādo aliquę due scientie se habēt sicut subalternās et subalternata earum est idem subiectū: magis tamē minusq; contractū. quia scientia subalternata contrahit subiectū subalternatū: sicut habemus pmo posteriorū. habent autē se modo pdicto scientia de celo et scientia physicozū. ergo iparū debet esse idem subiectū: magis tamē ac minus contractū. Nūc autē in libro de celo agitur de mobili ad situm: quod non est nisi corpus. igitur eius subiectū est corpus mobile ad situm. et per consequēs subiectū libri physicozū quod est idem cum subiecto totū naturalis philosophie est corpus mobile simplex. Et pterea idem sunt ens mobile et corpus mobile cum sibi inuicē conuertant. ergo si corpus mobile nō est subiectū naturalis philosophie: nec per consequēs ens mobile erit subiectū ipsius. ¶ In contrariū est quod philosophus ait in. xi. metaphisice: vbi dicit qd naturalis pncipia et proprietates speculatū entū inquantū mota. Respondeo dicendū de hac questione diuersas opiniones esse. Quidam enim non pfunde et subtiliter sed solū superficialiter aspicientes rationē subiecti scientie naturalis vidēt

tes qd philosophia est de naturalibus. Naturalia aut sunt quozū pncipiū est natura. natura vō ē pncipiū motus: et moueri nō potest aliquid nisi si sit corpus. Cōcluserūt et concludunt qd corpus motū vel corpus mobile debet esse. pncipū subiectū ipsius non ens mobile. Quod autē hoc habeat veritatē vltorius conati sunt et conātur triplici modo ostendere. Et pncipū est quia omnis scientia que est vere scientia debet ea que considerat ad per se nota et imediata reducere. est autē naturalis philosophia scientia et vere scientia. debz igit facere ad aliq per se nota et imediata reduciōez. hoc autē vt dicitur est impossibile: si non corpus mobile sed ens mobile ponatur subiectum ipsius. Cuius rationem assignant. quia quando aliqua scientia versatur circa passionem sic vt sit scientia passionis illi? si non accipitur in ipsa aliquod subiectum equatū illi passioni ea que de passione dicit ad per se nota et imediata reducere non potest. Cuius aut dicitur declaratio est. quia tunc solum fit reductio ad imediata quando fit ad pncipia rerum pncipia. pncipia aut pncipia cuiuslibet passionis sunt pncipia subiecti et ideo tūc ea que de passione dicuntur sunt reducta ad imediata quando est facta reductio vsq; ad ipsa pncipia subiecti. Si autem scientia que est de passione aliqua non accipiat pro subiecto sue passionis aliquid cuius pncipiū considerat: sed id cuius consideratio spectat ad scientiā altiorē: cui nulla scientia suos limites transcendat: talis philosophia ad illius subiecti pncipia suam passionem reducere non poterit: et per consequēs nec reductionem facere ad imediata et per se nota. talis autē vt adiungit est naturalis philosophia: dato qd ens mobile sit ipsius subiectū. Cū enim hō passio que est mobile non equetur enti nec naturalis philosophus consideret ens nisi respectu huius passionis quā transcendere non pōt: etiā pncipia entū ea que de dicta passione dicit reducere non poterit: nec per consequēs in pncipia eius qd accipitur vt subiectū sue passioni coniunctū. Non igit faceret ad imediata reductionē nec esset vere scientia nisi acciperet aliquid aliud ab ente coniunctum mobili vt subiectū et sibi equatum sic vt ea que considerat possit in ipsius pncipia reducere hoc aut nō pōt esse nisi corpus. ergo corpus mobile est subiectum ipsius et non ens mobile. Hoc etiā declarant illo medio quo dicitur qd ad eādē scientiaz spectat cōsiderare ens et modos entis: et illo iterū quo pbatur naturalem philosophiam esse scientiā p accidens si ens mobile sit subiectū eius. sed quia iste rationes sunt multo melius declarate in obiectionibus qz in rationibus eozum ideo hic nō ponitur ne oringat nos eandē rationem frequentius replicare. Sufficit enim vidisse iā soluz rationes per quas pbant qd ens mobile non possit esse subiectū in naturali philosophia: et si fm veritatez rationes sumpte eo modo quo

*p^a op^e. tribz conibz
munita: qd corpus
mobile sit pncipū:*

44/74/7761(4)

Argue
quattuor modis
p^o

ab eis assignate sunt sint pueriles et viles in comparatione ad modum quo sunt in obiectibus posite. Nobis autem inter alias quadruplex via occurrit ad presens declarandi apertissime impossibile esse quod dicitur videlicet quod ens mobile non sit subiectum naturalis philosophie. Et prima quidem via est illa per quam incessit doctor noster sanctus thomas ad huius probationem. et sumitur ex eo quod nulla scientia probat suum subiectum esse. Videmus enim quod philosophus naturalis probat esse corpus mobile: cum in vi. physicoz probet omne mobile esse corpus. Et hoc quidem esset impossibile fieri si non ens mobile sed corpus mobile esset subiectum in ista scientia. Ut autem hec via declarandi propositum plenius intelligatur sciendum est quod aliter inquiritur et declaratur entitas rei simplicis et aliter compositi alicuius. Nam entitas rei simplicis declaratur et inquiritur proprie ex ipsa sui nominis significatio: inquirendo scilicet et declarando utrum nominis significatum habeat possibilitatem vel impossibilitatem ad esse. si enim ostendatur habere re impossibilitatem ad esse ostensum erit quod sit impossibile ipsum poni in actu essendi: et ulterius quod non sit possibile in rerum natura: et per consequens quod sit nihil. hoc enim dicimus nihil quod in rerum natura poni vel esse non potest. Si autem e contrario ostendatur quod illud significatum habeat possibilitatem ad esse declaratum erit statim quod possit stare sub actu essendi: quod possit poni in natura rerum: et per consequens quod non sit nihil sed aliquid. omne enim huiusmodi positum quod poni potest in rerum natura est aliquid. quia non aliunde hoc totum habet nisi quia ipsum eius significatum est componibile ipsi esse. quicquid probaret hanc impossibilitatem de eo: de necessitate etiam probatione que est per causam ipsum probaret esse aliquid et non nihil. Entitas autem rei compositae proprie inquiritur et declaratur ex partium componentium compossibilitate. Cum enim compositum consurgat ex compositione earum: si compositio est ponibilis: et compositum est ponibile. et si compositio est imponibilis: et compositum similiter est impossibile. tunc autem compositio est imponibilis quando partes compositionis sunt sibi inuicem incompatibiles. Nam si sunt sibi incompatibiles sunt sibi inuicem et incompatibiles: et per consequens ex ipsis fieri compositio non potest nec compositum aliquod consurgere in natura. e contrario autem per omnem modum tunc dicitur esse compositio ponibilis quando compositionis partes compossibilitatem habent ad inuicem. nam si hanc habent: compossibiles ad inuicem sunt: et compositum ex ipsarum compositione potest consurgere in natura. quod ideo est aliquid et non nihil. Hec autem omnia patent per exempla. Quia enim hircus est incompatibilis ceruo est et incompatibilis sibi: nec compositio potest esse ex eis ex qua in natura consurgat hoc compositum quod est hircus ceruus. et ideo est hoc omnino nihil: cum nullo modo sit ponibile

in natura. Corpus autem et anima rationalis non sunt incompatibilia: ac per consequens potest esse ex eis compositio ex qua in natura consurgat hoc compositum quod est homo: propter quod etiam homo est aliquid et non nihil. Et quia quod sit aliquid non habet aliunde nisi ex compossibilitate partium: cum propter ipsa sit ponibilis in natura. ideo quod cumque probaret corpus et animam rationalem sibi compossibilia esse probaret de necessitate eorum hominem non esse nihil sed aliquid. quod est probare entitatem hominis. Sic igitur declaratum est quod tunc proprie probatur entitas alicuius compositi quando probatur compossibilitas partium componentium ipsorum. Nunc autem sic est quod corpus mobile non dicitur corpus solum sed istud totum coniunctum quod est corpus mobile. probare igitur perfecte entitatem ipsius tunc contingit quando probatur unum componentium esse compositum alteri: sicut corpus mobile vel econverso. Nam si unum non compatere secum aliud: non esset tunc possibile poni in natura hoc coniunctum quod est corpus mobile. et sic non esset aliquid sed nihil. Constat autem quod naturalis philosophus non solum probat quod unum predictorum aliud secum patitur: sed etiam quod sic compatitur quod aliud necessario secum ponitur. quantum enim non probet entitatem mobilis simpliciter: supponens tamen ens mobile esse et supponens motum quod neganti ipsum mobile non potest probare probatur ulterius quod ipsum mobile quod supponitur compatitur secum corpus: et taliter quod necessario si ipsum mobile est oportet etiam esse et corpus. ostendit ergo quod non est impossibile mobile coniungi corpori ut sic istud compositum quod est corpus mobile sit impossibile in natura et non nihil: imo potest esse possibile et necessarium ipsum coniungi sibi ostendens in vi. physicoz: quod necessario quicquid mouetur est corpus. et sic supposito ens mobile esse: probatur quod necesse est poni in natura hoc coniunctum quod est mobile corpus siue corpus mobile. Ulex igitur est dictum doctoris nostri scilicet quod naturalis probat entitatem corporis mobilis siue probatur ipsum esse aliquid et non nihil: supponens tamen mobile siue ens mobile. quia mobile includit ens non probans esse in natura rerum. Verum est ergo et principale videlicet quod non corpus mobile sed ens mobile est subiectum naturalis philosophie. Et hec est via summissima et indissolubilis per quam incessit doctor noster. Ut autem appareat euenti insolubilitas eius ponam solutiones aduersarioz quas ideo dabam quia bene non intelligebant rationem. Parcat vero nobis si plura loquimur: quia pertinacitas aliquorum hoc requirit. Dicunt igitur primo quod naturalis philosophia si possit probare corpus mobile esse posset etiam probare motum esse: sed motum probare non potest: quia hoc supponitur in primo physicoz: igitur nec corpus mobile. probat tamen omne corpus esse mobile et omne mobile esse corpus. quod non est probare corpus mobile esse: sed motum corpori inesse conuertibiliter. Sed quod sic dicentes in omnibus deficiat et voce propriam ignorent

Hec probat procedit
Joannem de sanduno
p^o physicoz

et probat naturalis probat corpus mobile esse

Questio

aperte ostendit. Nam quāuis negātibus esse ens mobile sicut negabant pmenides et melissus: non possit naturalis probare qd sit motus: sicut nec neganti causam potest causati per causam pbari. si quis tamē ens mobile non negasset sed motum sibi per causam: quia per diffinitōes subiecti siue entis mobilis naturalis potuisset et posset ostendere motū esse eo qd semp naturaliter pcedendo per diffinitōem subiecti potest ppuz de subiecto demonstrari. Alterius etiā dato qd naturalis nō supponēdo mobile sed probādo pbarer etiā corpus mobile: necessariū esset dicere qd probaret et motū. Nunc autē quia non probādo mobile sed supponēdo qd sit ens mobile probet corpus mobile esse: non est dicendū qd ideo pbat et motum: sed potius quasi supposito motu sicut ente mobili probet entitates corporis mobilis. Alterius etiā falsum dicitur cū adiungunt qd philosophi probat omne corpus esse mobile et omne mobile eē corpus. Quāuis enim probet simpliciter in sexto phisicorū omne mobile esse corpus: nunq̄ tamē probat simpliciter omne corpus esse mobile: sed addendo ad corpus hoc qd dico phisicū vel naturale. In libro enim de celo et mūdo in secundo capitulo p̄mi: ostendit omne corpus naturale eē mobile s̄m locū probās demonstratiue: quia per diffinitōem nature qd motus insit corpori phisico vel naturali. et cum nō aliter demonstrat esse passio nisi demonstrando eam inesse ppzio subiecto si corpus naturale ut dicitur esset ppzum subiectum motus de necessitate ibi philosophi motus esse demonstratiue probassz. quod est cōtra dictū eorū. Alterius etiā cōtradictoria dicitur quādo adiungūt qd philosophi probat omne mobile necessario esse corpus: nec tamē probat esse huius cōiuncti quod est corpus mobile. quia sicut declaratum est demonstrare compossibilitatē et necessariam habitudinē partis alicuius cōiuncti ad aliā partē est ppzissime demonstrare cōiuncti entitatem que nō nisi ex illa habitudinē necessaria partium compositionis vel ex eorū compossibilitate confurgit. Patet igitur q̄ plena fuerit falsitatis hec solutio. Soluūt autē adhuc aliter. dicitur enim qd naturalis et si non posset probare suū subiectum esse in eo qd naturalis sicut in veritate nō potest: posset tamē et potest illud probare subinducendo personā p̄mi philosophi: et sic pbarer corpus mobile esse si inueniret hoc quod probaret: sed hoc quod nihil sit dictū aperte ostendit. Quādoquē enim aliquis artifex probat aliqd per p̄ncipia sue artis id demonstrat s̄m qd talis artifex est et non subinducendo personā alterius artificis. quia non ob aliud quis assumit personā alterius artificis nisi ut per illius p̄ncipia ostēdat quod per sua non potest. Nunc autē naturalis philosophus per sue artis ppzissima p̄ncipia ostendit compossibilitatē vel necessariā habitudines mobilis ad corpus siue entitatē necessariā

corporis mobilis supposita entitate entis mobilis. Assumit enim qd omne quod mouet partim est in termino a quo et partim in termino ad quē quia dum totum est in termino a quo non mouetur: dum totū est in termino ad quē similiter: quia tunc completus est motus. et hec omnia sunt naturalissima p̄ncipia ex quibus concludit id qd mouet esse diuisibile et corpus. Item ad idem assumit hoc p̄ncipiū notissimū in naturalibus. omne quod mouet impossibile est p̄us maius moueri ipius q̄ aut equale aut minus. et per hoc p̄ncipiū ppzissimū et notissimū in naturali sciētia deducit et probat mobile necessario esse corpus: et sic habere necessariāz habitudinē ad ipm. et per consequēs qd istud cōiuncti: corpus mobile supposita entitate entis mobilis: necessario sit aliquid et non nihil. Cum igitur naturalis per ppria p̄ncipia probet corpus mobile esse: dicit qd hoc probat subinducendo p̄mū philosophū: est ignorare pp̄a p̄ncipia sciētie naturalis. patet igitur iam qd naturalis philosophi per se probat entitatē huius cōiuncti quod est corpus mobile. Et sic declarata est perfecte p̄ma via declarandi quod volebam sumpta ex eo qd nulla sciētia probat suū subiectū esse. Secūda via ad declarandū p̄positū sumitur ex modo quo corpus cadit sub cōsideratōe naturalis philosophie per quā sic proceditur. Corpus: aut est subiectū naturalis sciētie in eo qd corpus: aut in eo qd tale corpus. v̄puta quia potest poni existere in potentia ad actū aliquē. Si dicatur qd in eo qd corpus. Cōtra illud quod est subiectū naturalis philosophie est subiectū motus: et eipso est p̄pziū subiectū sciētie naturalis quo est subiectū motus et non aliter: sed corpus in eo qd corpus non est p̄pziū subiectū motus. ergo corpus inquantū tale non erit etiam subiectū sciētie naturalis. Quō autē corpus in eo qd corpus non sit p̄pziū subiectum motus aperissime demonstrat. Id enim quod est p̄pziū subiectū motus inquantū huius non dicit aliquid absolutū: nec aliquid absolute participans actū s̄m qd accipit ex tertio phisice et tam ex textu q̄ ex cōmēto: sed potius est aliquid ordinatū in actum qui acquirit per motū. Cuius ratio est. Quia omne quod mouet necessario eo ipso qd mouetur ordinatū in id quod mouetur: et omnis motus de necessitate hūc ordinē includit et ideo tali ordine subtrahit: necessariū est subtrahi motum. Si igitur aliquod ens accipiat quod ratione sui non dicat aliquid ordinatū ad actum siue ad terminū motus sed potius dicat absolute participans actum: hec ratioe sui nullo modo mouebitur nec erit subiectum motus: sed potius erit quid immobile omnē motum excludens. Si enim ratioe sui moueri posset: ratioe etiāz sui diceret quid ordinatū ad actum: sed positiū est qd non dicat ratione sui aliquid ordinatū ad actum sed potius qd dicat aliquid absolute exis in actu

probat qd corpus nō s̄m rationem suā
s̄ aliam. h̄c autē et s̄ h̄c rō mobilis
concludit qz eodem mō dicitur de
linea. et s̄ p̄p̄tione.

ergo hoc ratione sui nullo modo mouebit. Non
 stat autem qd corpus in ratōe qua corpus est nō
 dicit aliquid ordinatū in actū vel in terminū mo-
 tus: sed potius dicit absolute quid picipās actū.
 quod patet ex ipa nominis significatione. Nihil
 enim aliud est corpus z nihil aliud dicitur nomine
 corporis nisi substantia manens sub actu corpo-
 ritatis: z per ratōem corporis non dicitur ordi-
 natum sed potius absoluta ex natura sub aliquo
 actu. Si igitur nihil est subiectū motus nisi in ra-
 tione qua dicit quid ordinatū ad actum qui per
 motum acquirit: z corpus in ratōe qua corpus
 est non dicit aliquid ordinatū ad actum sed ab-
 solute quid manens sub actu iam habito: conclu-
 ditur de necessitate qd corpus in ratōe qua cor-
 pus est non sit mobile nec possit aliquo modo eē
 subiectū motus: nec per consequēs naturalis phi-
 losophie. Si ergo corpus motui subijcit z est ali-
 quo modo subiectū motus: nec hoc est in ratōe
 qua corpus est: quia sic dicit absolute quid ma-
 nens sub actu: oportet qd sibi hoc cōueniat in quā-
 tum accipitur vt existens in potentia ad actum:
 qui per motū acquirit. nam z hec potentia neces-
 sario ratione sui includit ordinē ad actum z eō-
 verso ordo ad terminū motus includit hanc po-
 tentiam. Nunc autē sic est qd quantūcumqz aliqd
 de se habeat ratōem entis in actu: inquantū ta-
 men accipit fm qd existit in potentia ad actūz ali-
 quem habet ratōem entis in potētia z nō entis
 in actu. Si ergo corpus est subiectū motus soluz
 in ratione qua in potētia existit ad actūz qui per
 motum acquirit: concludit de necessitate qd ipm
 motui subijcit solum inquantū participat ratio-
 nem entis in potentia ad actum predictū. Cōstat
 autem qd eadem est ratio entis in potentia ad di-
 ctum actū z ratio entis mobilis. quia ens in potē-
 tia nihil aliud dicit qz ens ordinatum in actum.
 Unde idem est dicere: ens in potentia ad actum
 qui per motum acquirit: z ens ordinatū in actū
 talem. Ens etiam mobile nihil aliud dicit qz ens
 ordinatū in actum qui acquirit per motūz. z hec
 est ipa ratio entis mobilis. Si igitur corpus non est
 subiectū motus propter ipam corporis ratōem:
 sed inquantū participat ipam ratōez entis in po-
 tentia ad id quod acquirit per motum. z hoc vt
 declarauim⁹ est omnino ipa ratio entis mobilis:
 concludit de necessitate qd corpus non in ratōe
 qua corpus sed inquantū participat rationē entis
 mobilis est. ppriū subiectū motus: z similiter na-
 turalis philosophie. sed si corpus nō subijcit mo-
 tui nec naturali philosophie: nisi quia participat
 ratōem entis mobilis: cum diffinitio talis nō de-
 beat sibi ex eo qd corp⁹ est: sed ex eo qd ens mobi-
 le. sicut nunqz dicit eē diffinitio aliqua alicuius.
 nisi fm qd est ipm diffinitū: z ens mobile nō per
 aliud sed p se habeat diffinitionē illā suam ppriā:
 sicut corpus de se habet suā ppriā rōem z homo
 suam: z sic de singulis. concludit de necessitate qd

corpus nō fm se sed fm aliud. quia nō fm rōem
 suā sed fm rōem alterius subijcit motui z natu-
 rali philosophie: z ens mobile fm se z nō fm ali-
 ud. quia fm rōem suā z nō fm rōem alterius sit
 subiectū ppriū tam nālis phie qz motus. Est autē
 ista multū decēs z rōnabilis conclusio. Lū. n. sic se
 habeat subiectū ppriū ad sciam vt ppriū obiectū
 ad potētiā. quēadmodū illud dicit ppriū obies-
 ctum cuiuslibet potētie qd rōne sui pprius z nō rōe
 alteri⁹ respicit ipam potētiāz sicut visibile se hz ad
 visūz: sic etiā z illud debet dici ppriū scie subiectū
 quod rōne sui z nō ppter rōem alteri⁹ ipam respi-
 cit sciam. Nunc autē vt declaratū est ipm ens mo-
 bile p suā rōem z nō p aliā respicit nālē phiam. z
 ideo cōuenientissime ponit propriū ipi⁹ subiectum.
 Est autē vlteri⁹ notandū qd mobile nō imediate
 respicit corpus: quia nec corp⁹ imediate z p se
 ponit in diffinitōe mobilis. Mobile. n. ex ipa p-
 ma sua significatione dicit ens ordinatū in terminū
 motus: sicut ex ipa significatione pmaria dicit id
 quod existit in potētia in terminū illū qd inquantū
 hmoi vt declarauim⁹ idē est qd ens in potētia in
 dictū terminū. z h idē est ens qd sic ē ordinatūz.
 h autē si māliter in re sit idē qd corpus: in ratione
 tamē z formaliter non est idē. Unde nec hoc qd
 dico mobile respicit corp⁹ qz corpus: s; qz ens in
 potētia. z qz hoc qd dico ens in potētia in termi-
 nūz motus: nō accipit imediate corp⁹ s; ens: qd
 hoc in se z sua rōne includit. ideo nec etiā mobile
 debet imediate accipere corp⁹ sed ens. vt dicat non
 corp⁹ mobile sed ens mobile. Nam hoc qd dico
 ordinatū in terminū mot⁹: qd est idē qd mobile
 fm sui rōem nō dicit corp⁹ qd est de se ens i actu
 dicit tñ necessario de ratōe sui h qd dico ens. qd
 dicit ens in potētia de cui⁹ rōne est ens. nā z po-
 tentia z act⁹ nō sunt modi cōites corpus in eo qd
 corp⁹ sed in eo qd ens: qz sunt modi entis imediate
 Quia igitur mobile sicut z quid in potētia directe
 respicit ens: corp⁹ autē nō directe. qz nō qz corp⁹:
 s; qz ens in potētia: etiā necessariū est h qd dicit
 ens mobile sit ppriū z pmarium dictū. h autē quod
 dico corp⁹ mobile nō est ppriū z pmarium dictūz s;
 ipropriū z secundariū. z qz qd pmarium est in cōside-
 ratōe scie est ppriū ei⁹ subiectū: z nō qd secundariū
 ideo ens mobile ē ppriū subiectū scie nālis: z non
 corp⁹ mobile. z sic cōpleta ē secūda via demōstrandi
 qd ens mobile sit subiectū nālis phie: sumpta ex
 modo quo corp⁹ considerat a physico. Tertia
 via ad declarandū eiusdē sumit ex cōmpatōe nālis
 phie ad doctrinalē. fm. n. phm in q̄rto metha. si
 nulla substātia eēt pter phicas: nāl phia eēt p-
 ma phia. hic igitur sic pcedit. si nulla substātia eēt
 pter phicas metha. qdē nō eēt: remaneret tñ z
 phica z mathe. Lū. declaratio est. qz sicut remo-
 to subiecto z subiecti ppetatib⁹: remouet scia qd ē
 de subiecto illo. sic etiā posito subiecto z subiecti
 ppetatib⁹: necesse ponit sciam qd illa cōsiderat. Nunc
 autē sic ē qd ablata oī substātia pter phicas: z si

probat qd illo dato seq̄ ductū pbi de salen qd f
 nō existentiū pstantiūz immobilitatib⁹ pbia nālē eēt p:

Questio

collat' subiectū pme p'bie vt patebit in seqnti qōe
nō tñ tollit' subiectū phyfice nec etiā mathematicē
ce. fubftātia. n. phyfica est quā cōfiderat nāl. Sub
ftātia etiā phyfica ē necessario q̄ta. z hanc cōfide
rat mathematicē. pofita igit' sola fubftātia phyfice
ca ponit' necōio subiectū tam nālīs q̄ doctrinalis
p'bie: z p' cōis h' vtraq; fcia. Nūc aut' fic est fm di
ctū p'bi q' istis duab' fcietis remanētibus solis:
nālīs p'bia ē p'bia p'ma: h' p'ma p'bia o'z eē de fub
iecto p'ozī subiectis oīm aliaz. igit' cum nālīs fcia
etiaz remanēre mathematica p'bia p'ma dicat': o'z
necōio q' subiectū ibi' fit p'us subiecto mathemati
ce. h' aut' est ipoffibile fi nō ens mobile fed corp'
mobile ponat' subiectū fcie nālīs. Cui' declaratio ē
qz illud ē p'us a quo nō cōuertit' exīdī cōia. Nūc
aut' videm' q' fi in intellectu ponit' corp' q̄tū: nō
ideo ponit' ibi corp' mobile: fed fi ibi ponit' corp'
mobile necōio ponit' corp' q̄tū. oē. n. corp' mobili
le est corpus q̄tū z nō ecōuerfo. z filr' fi intelligit'
corp' mobile intelligit' de necessitate corp' q̄tū z
nō cōuertit'. Est igit' corp' q̄tū p'us corpe mobili:
z p' cōis mathematica est p'oz phyfica fi hui' sub
iectū ē corp' mobile. ipis igit' duab' solis remanē
tib' est mathematica p'bia p'ma z nō phyfica. qd
est p' p'm. Nō solū aut' h' ē p'm sed etiā cōtra
veritatē. Cui' declaratio est. qz cōfideratio prime
p'bie debet eē vltio' cōfideratōe cuiuslibz alterius
fcie z ad plura se extēdere. phyfica autēz est talis
respectu mathematice z nō ecōuerfo. mathematice
aut' se nō extēdit ad cōfiderādūz nifi ea solūz q̄
sunt in genere quātītatis: fed nālīs se extēdit ad
cōfiderandū omīa q̄ cadūt sub motu vel mutatōe
vel que sunt vna res cū eis. z q̄a eozū que sunt in
p'dicamēto fubftātie multa cadūt sub mutatōe
extēdit se phyfice ad cōfiderandū res hui' p'edi
camētī. Quia mot' est etiā in quātītate z q̄litate
z vbi: z quia est idem cū actione z passioe z h' in
ipō fundant'. Et quia quādo derelinquit' ex tem
pore quod est passio motus: z quia fitul' cōtinue
renouat'. ideo ad res oīm istoz p'dicamētoz cōfi
deratio naturalis philofophi merito se extendit.
Pater igit' q' vniuersalior fit cōfideratio phyfici
q̄ mathematici: cum hic se extendat solūz ad res
quātītatis: ille vero fere se extendat ad entia fin
gulozū p'dicamētozū. igit' de necessitate oportz
q' ablata methaphyfica naturalis fcietia fit philo
fophia p'ma z maxime vniuersalis z non mathe
matica: z p' cōsequēs sibi dandū est p' subiecto: nō
aliquid spāle sicut mathematice cui dat' q̄tū: fed
aliquid vniuersale z cōe quodāmodo entib' oīz
p'dicamētozū. quod esse nō potest nisi ens mobi
le. Unde z p' h'us hoc vidēs signant' dicit' semp
mathematicaz versari circa quid spāle sicut circa
q̄tū: phyfice vō nunq̄ dat' spāle ens vt corp' vel
aliquid tale: sed semp ens contractū per motum.
Unde in .x. metha. dicit'. Mathematica circa ali
quā partē cōueniētis materie facit theozīā: puta
circa lineas: aut angulos: aut nūeros: aut reliquo

*fm ueritatem ista d' nō in
est mobile & corpus h' fm
p'm tenet. loq' de mobili
proprie dicto:*

rū aliquid quantoz. de phyfica aut' aut nālīs acci
dentia z p'ncipia speculat' entū in q̄tūz mota. Si
aut' vellem' videre quō ens motū vel mobile vni
uersali' est q̄to accipiēdūz est quod dicit' doctor
noster de mobili in suis qōnib' disputatis. At. n.
ibi q' mobile habet duplicē acceptioēz. Unā qdē
inquantū opponit' ad immobile non subijcibile mo
tū: z sic mobile est idē quod subiectū mor': z oē
tale est q̄tū corpus z ecōuerfo. Aliā acceptioem
hnt inquantū ens motū opponit' ad ens fixum z
stans in sua entitate sic q' vniuersali' idē remoue
ri non pōt: z sic dicit' ens mobile nō solūz corpus
subijcibile motū: sed omne quod nālīter potest
p'dere suā entitatē: cuiusmodi sunt nō solūz corpa
sed forme fubftātiales generabiliū z forme acci
dentales que non sunt corpora q̄ta. z qz mobile
vlt' sumptū includit vel continet sub se mobile ac
ceptū vtroq; modo: iccirco ens mobile vniuersali
liter sumptū quo modo est subiectū nālīs p'bie ē
vniuersali' corpore q̄to: z p' consequēs naturalis
fcia est vniuersalior mathematica z eēt p'ma philo
fophia si methaphyfica toleret'. quod totū tolli
tur vt declaratū est si non ens mobile fed corpus
mobile ponat' p'p'm subiectū in fcietia naturali.
Et hec est tertia via ostendēdi p'positū sumpta ex
cōparatōe phyfice ad mathematicā. (Quarta
via adhuc sumit' ex ipa diffinitōe motus. Cōstat
enim q' illud est p'p'ie subiectūz alicui' fcie quod
est p'p'riū subiectū p'p'ie passionis sed in fcie
tia illa considerate. p'p'ria vero passio q̄p'mo
considerat naturalis est ipse motus. Videamus
igit' quid sit subiectū p'p'riū motus. hoc enī vīfo
statim apparebit quid sit p'p'riū subiectum fcie
entie naturalis. Est autem id p'p'riū subiectum
motus per quod datur motus diffinitio. Ad cui
us intelligentiā considerandū est q' multiplices
diffinitiones inueniūtur. Quedaz eteniz sunt que
non dantur per additāmētum alicuius quod fit
extra essentiā diffiniti. Et quedam sunt que dan
tur necessario per additāmēta. Cuius diuersita
tis ratio est. quia cum diffinitio dicat entitatem
diffiniti: ea que entitatem habent perfectam per
sua essentialia absq; eo q' ipa alicui extrinseco cō
iuncta sint possunt etiam absq; alicuius extrinse
ci additāmēto per sua essentialia perfectam ha
bere diffinitōem. que autem perfectam entitatez
non habent per sua essentialia nisi alicui extrinse
co coniuncta in essendo perfectā etiā diffinitōem
habere non pnt si est additāmēto illi' extrinseci.
Nūc aut' sic est q' fubftātie entitatē p' sua cēntia
lia nō cōiuncta alicui extrinseco cū non recipiant in
subiecto p'fectā habēt. q' z per ipa diffiniri debēt
absq; nulli' extranei additāmēto. Accidentia nō
habent diffinitōez p'fectā sine additāmēto sub
ftātie vel subiecti quod illi' entitat' p'ncipiū est z
cā: sicut z p'ncipie z eiusdē. Sic igit' iam vīsa ē dif
finitionū diuersitas. z cum hec ponatur iam ap
paret q' in diffinitōe accidentiū p'fecta semper

debet apponi subiectū: et quod motus est accidens ideo oportet quod subiectū apponatur in diffinitione ipsius: et quod est accidens propriū quod considerat naturaliter: ideo oportet quod propriū subiectū naturalis philosophie in eius diffinitione ponatur. Videamus igitur que sit perfecta motus diffinitio: quod tunc statim videbitur quid sit propriū subiectus motus et scire naturalis. Perfecta autem motus diffinitio est illa qua dicitur: Motus est actus existentis in potentia inquantū habet. Ens autem in potentia non est idem secundum rationem ut supra declaratum est cum ipso corpore: est tamen idem secundum rationem cum ente mobili: sicut supra patuit et philosophus vult in tertio physicorum ubi illa ostendit diffinitionem perfectissimā esse: Idēitas vero rationis est que facit perfectā et omnimodā idēitatem subiecti. ergo omnino idē subiectū est ens in potentia inquantū habet et ens mobile. Ens igitur mobile est propriū et perfectus subiectus: tam motus quam naturalis philosophie. Est autem considerandum: quod sicut motus non dicitur corpus actus in potentia: sed entis in potentia: sic etiam cum habet quod dicitur in potentia inquantū habet dicitur ipsam mobilitatem non oportet etiam dici actus corporis mobilis sed entis mobilis. et sic iam per quartā viā sumptā ex diffinitione motus: per quod necessarium est dicere: ens mobile est subiectū scire naturalis et non corpus mobile. Motū autem dicentium dicitur: per quod puerile est. non enim mobile considerat physicus ut propriā passionē: sed potius ut modū et rationē formale sui subiecti: quod est habet totū quod dicitur ens mobile cuius prima et propria passio est motus quod fluit a principis entis mobilis quod naturalis de se considerat et ad que potest et motū et oīa quod de motu considerat reducere. aliorum vero motuorum defectus per sequētia apparebit.

Ad primū igitur argumentū iam per ratiōem. dato enim quod motus supponitur in primo physicorum et sicut propriū subiectū motus. non ideo tamen concludendum est: quod supponitur corpus. sed ens mobile: quod hoc est propriū subiectum motus: ut ostensum est: et non corpus. vnde et antiqui philosophi ut permenides et melissus: concedebant esse corpus et tamen negabant esse motū: et ens mobile. Per etiā solutio ad secundū. Si enim consideramus naturalis principia et proprietates corporis inquantū corpus: et inquantū corpus sunt: concluderet argumentū. nunc autem et si considerat principia corporis. non tamen considerat ut principia corporis sunt: sed entis mobilis: et habet etiam proprietates considerat per se et primo. sed proprietates corporis considerat inquantum rationem entis mobilis precipiant. et non inquantum habent rationem corporis: ut declaratum est.

Ad tertium per solutio. nam quāuis ens mobile et corpus mobile dicat mobilitatē quod est rō formalis subiecti et scire naturalis. corpus tamen mobile se habet ad ens mobile sicut secundariū ad primū. nam sicut habet quod dico: in potentia autem terminū motus immediate respicit ens quod diuidit per potentia et actū. sic etiam hoc quod dico mobile: cuius eadē rō est cum hoc quod est existere in potentia ad dictū terminū. nam rō formalis que habet determinare. vniuersaliori proprie oportet addi: et non equolenti: nec in minus se habet. et mobile quidem respicit corpus sicut quoddam entis sub ente mobili. et ideo adiunctū sibi non facit ipsum esse

subiectū totū scire naturalis: sic nec adiunctū corpori aīa: to: quod vtrūque est quod particulare respicit tam motus quam mobilis. reperit enim secundum philosophum et secundum veritatem motus in qualitate et in vbi. et tamen neutrum ipsorum est corpus. vnde et commentator dicit super secundo physicorum: quod in libro primo qui totus est de physico auditu non diffinitur nisi ea que sunt vbi toti nature: sicut sunt naturalis motus et habitus. in alijs vero libris diffinitur alia considerata: non tamen vbi sicut in de celo et mundo corporis. Ad quartum dicitur: quod si propriū ista intelligatur quod ad omnino eandē sciām spectet consideratio de re et de modo rei quocumque: falsum erit quod dicitur. nam rem vnam et eandem sub alio tamen et alio modo rei considerat scia subalternans et subalternata: sicut geometria accipit lineam simpliciter per se scia autem assumit lineam sub modo ipsam consequente ex applicatione ad materiā: et tamen non sunt omnino vna scia. Si autem intelligatur quod consideratio de re et de modo quocumque rei spectat ad sciām eandem illo modo identitatis: qui reperit inter sciām entiam subalternantem et subalternatam: erit verus intellectus. et naturalē quidem bene concedimus subalternari primē philosophie: cuius prima philosophia considerat ens simplex. naturalis vero considerat ipsum sub modo sibi debito ex applicatione ad materiā. Ad quantum dicendum est: quod duplex potest dici modus aliquis esse specialis. Vno quidem modo dicitur specialis modus qui est distinctus specialis entis et non entis vlti sumpti. et sic mobile non est modus specialis entis: quod non distinguit ex opposito contra modū alium spālem entis sed potius vniuersale oē enim ens vel est mobile vel immobile. Alio modo dicitur aliquis specialis modus: quia non est proprius cuiuslibet entis sed alio determinati sicut per se. et per accidens. et si vlti diuidant ens: non tamen quodlibet eorum conuenit oī entis. sed habet quod dico per se: est modus solius substantie. et per accidens: est modus soli actus. et quod propriū modi sunt non cuiuslibet entis: sed spāles dicuntur possunt: vel modi spāles esse. sicut etiam mobile et immobile. et si vlti diuidant ens. dicitur tamen spāles modi quod hoc quod dico immobile: non est modus proprius cuiuslibet entis: sed imaterialis solū. et hoc quod dico mobile non est proprius modus cuiuslibet: sed solū entis applicati ad materiam naturalem. nunc autem modus non oportet annecti ei cuius est proprius et quod instituitur: sed ei solū cuius est distinctus: sicut per se non oportet adiungi substantie quod fieret nugatio. sicut quod distinguit et definit et vlti determinatio oportet addi ipsi determinabili: et non iam determinato: et propterea etiam mobile non oportet addi enti statim sub materia naturali: sed simpliciter enti. Ad sextū dicendum: quod per ratiōem. non enim mobile addit enti ut passio: sed sic modus distinctus ab immobili quod non considerat philosophus. vnde est formalis ratio subiecti scire naturalis cuius per formalē rōnem vniuersalior quod ab alio distinguitur. motus autem est propria passio per se et non per accidens se habens ad ens mobile cum sequatur principia eius.

Ad septimū dicendum est: quod non est necessarium

Sunt perfectius non considerat immobilitate tang
 propria passione ica est de pto mali et mobilitate
 hinc similitudo non est bona. qz pto nalis considerat aliqd
 qz est ca mobilitatis non sic vni est de pfectio qz mobil
 spectat illi si dicitur qd est propria ca immobilitatis in qz pfectio est
 qz tunc spectat p pto si sicut principiu talis p talis motus:

Questio

omne passionem dicere aptitudinē et non actum
quin potius sūt aliqua q̄ si in aptitudine sumant
nō solum nō erūt pprie passiones: sed nec etiam
uenire poterunt ei cuius sunt proprietates acce-
pte vt dicunt actum. aptitudo enim ad paritatem
et imparitatem nullo mō uenit numero: quia tūc
posset poni numerus aliquis: qui nec eēt par vel
impar: sicut qz aptitudo ad ridendū: est hominis
proprietates: et nō actualitas ridendi. potest esse ali-
quis homo qui actu nō rideat: non potest autem
esse aliquis numerus qui nō sit actu par vel impar
et iō paritas et imparitas: nec in aptitudine: s; i actu
sunt numeri. pprietates. sic ergo similiter nō ob-
stante qz motus dicat actum et non aptitudinem
poterit esse: et est propria passio entis mobilis.

Ad octauū dicendū: qz pprie passiones qn̄ op-
positionē habēt ad inuicē: nō o; qz semp oēs actu
insunt suis subiectis. sed necessarius est qz semper
altera vel altera: sicut non semper numerus est
par nec semp impar: semp ē tñ par vel impar. vñ
et pmo posterior habet: qz ea que p se insunt ne-
cessario insunt reb; vel simplr vel opposite. sunt
aut pprietates entis mobilis motus et quies. et si p
prie respiciat mobile. et oē quidē mobile mouet
vel q̄scit. Ad nonū dicendū est qz quis q̄cqd
mouet tanq; subiectū motus nō in alio receptū sit
corp; nō tñ in quocūq; est aliquo mō motus: id ē
corp; cū motus fit in qualitate: q̄ corp; nō est. et iō
nō est accidēs ouertibile corpi oīno. Et vlti; nō
solū nō cōuertibilē inest corpi in rōne q̄ corp; ē
sed nec etiā sibi inest ut supra patuit. Ad. x. di-
cendū: qz subiectū inclusus in intellectu motus: est
ens in potētia ad motum t̄minuz vel ens mobile
q̄d idē est et nō corp;: quin poti; corp; in rōne q̄
corp; ē: mobilitatē et motū excludit. Ad. xi. dice-
dū: qz aīa intellectiua et si nō sit pars subiectiua en-
tis mobilis: est tñ pars cōstitutua alicui; ptis eius
subiectiue ut puta hoīs. Ad. xij. dicendū: qz sub-
iectū o; esse tale q̄d vel predicet de ptractaris in
scia: vel per ordinē ad ipm illa ad sciam referant
Et motor quide; sepatus ad sciam nālem referet
per ordinē quē habet ad ens mobile cum influit
motū. Ad. xij. dicendū: qz de mā forma p̄uari
one agit in libro physico;: nō iō qz sunt p̄cipia
corporis: s; qz sunt p̄cipia entis mobilis. Ad
xiiij. dicendū: qz esse mobile nō enti attribuit rōne
corporis: nec corpi rōne entis: sed vtriq; rōne entis
imp̄fecti. Ad. xv. dicendū: qz si nihil localit̄ mo-
uet nisi corpus: nō tñ corp; huic motui subiicitur
rōne qua corpus est: sed inquantū p̄cipat rōnez
entis mobilis in loco. et iō ens mobile fm locū ē
pprie subiectū in libro celi et mūdi. Ad. xvj. dici
posset: qz nō oē ens mobile ē corp; mobile: sed ē
ens mobile q̄d est corp;: rōne differt a corpe mo-
bili tanq; p̄cipaliter dictū a secundo ut supra
patuit. Itē tanq; nugatorie dictū a p̄prio dicto. et
iō nō o; si negat corpus mobile esse subiectuz: qz
neget et ens mobile: cū nō sit eadē rō vtriusq;.

Questio secunda.

Questio

sc̄da ē: Vtz p̄ma
p̄bia subalternet
sibi nāle et doctrinale p̄bias: Et vñ
qz n. semp. n. sc̄ia subalternata accipit
vt p̄ma p̄cipia sua cōclones pbatal
in sc̄ia subalternare. S; nālis et doctrinale p̄bia nō
accipiūt ut videt p̄cipia q̄ sunt cōclusa i p̄ma sc̄ia: q̄
nō subalternant sibi. Preterea sc̄ia subalternās
nō diuidit ex opposito s; sciam subalternantē. s; p̄ma
p̄bia diuidit ex opposito s; p̄dictas sicut p; p
p̄hm in. vi. metaphysice vbi dicit: qz tres sunt mōi
sive partes p̄bie. s. physice: metaphysice: et ma-
thematic;. ergo p̄ma p̄bia sibi alias duas nō sub-
alternat. Si. vi. qz p̄ma pp̄ falsa est. Cōtra: que
ex opposito diuidunt: sibi inuicē opponunt. que
aut opposita sunt sub inuicē cōtineri nō possūt
Scientia aut subalterna sub sc̄ia subalternare cō-
net. ergo vna eaz nō potest diuidi ex opposito s;
aliam. Si. vi. ea que ex opposito diuidunt aliq̄d
cōe vniuocū: taliter opponūt qz sub inuicē conti-
neri nō p̄nt. que aut diuidūt aliq̄d cōe analogum
nō opponūt tali oppōne q̄ impedit vñ eoz o; z
dinari sub alio: sicut effectuz sub cā. et tali diuisiōe
diuidūt hoc cōe qz est sc̄ia: pres sc̄ie supradicte.
Cōtra: qz sub vniuocē p̄dicamēto in p̄dicamēto
linea ordinat vniuocū videt debere eē. sed sc̄ia
ponit sub habitu qui vniuocē p̄dicat: qz et ipsa o;
esse quid vniuocū. Preterea si est qd analogice diui-
sum: adhuc o; diuidētia aliq̄d oppōnez habere:
qz alr nō diuiderent ipsam ex opposito. omnium
aut nō est cā oppositū: igit nec de diuidētib; ano-
logū dici poterit: qz vñ cōineat sub alio: sicut ef-
fectus sub cā. Preterea sc̄ia subalternās o; ac-
cipere potiores demōstrationes q̄ subalternata:
Nūc aut ista sc̄ia q̄ p̄ma d̄r nō videt sic se habere
ad alias: qz in mathematicis potissime demōstra-
tiones sumunt: qz p̄ma p̄bia sibi reliq; p̄bie pres
minime subalternat. Preterea sc̄ia subalterna
fm Ar. in p̄mo posterior debet dicere. pp̄ quia:
si nō p̄pter qd. s; nālis et doctrinalis. p̄pter quid
dicit: qz p cām demōstrāt: hic quidē p formales:
ille vō p oēs. q̄ iste due sc̄ie nulli alteri possūt sub-
alternari. Preterea sc̄ia subalterna o; ex addi-
tione se habere ad sciam subalternantē: ita videt
qz subiectuz ipsius accipiat et applicet ad materia
sed cū subiectū p̄me p̄bie sit ens oīno imateriale
utpote omnino a materia seperatum: quia et fm
diffinitionez et fm omne non poterit aliquo mō
ad materiam applicari: quia id quod est imate-
rialis subā nullo mō pōt habere oppōnez physice
materie: igit physica nō subalternabit p̄me p̄bie.
Si. vi. qz substantia imaterialis nō est subiectum
p̄me p̄bie: s; ens cōiter acceptum q̄d pōt bene cō-
trahi ad intelligibilē et sensibile materiam. Cōtra
id qd est p̄cipaliter intentum in sc̄ia debet esse
pp̄rium ipsius subiectum. sub stantie vō imateria

lis cognitio est principalissime intera in pma phi
 losophia: ut dicit Avicenna in sua methaphysica
 ergo ipsa est ppriissime subiectum ipsius. Prefa
 sm Aristotele i sexto methaphysice: Si nulla sub
 stantia esset preter phisicas: tunc no esset alia pri
 ma phia qz phisica. hoc aut esse no posset vbi me
 thaphysica solas substantias imateriales considera
 ret. ergo subiectum ipsius no est ens in coi s; tale
 ens qd est oino immateriale: cu probatum fit q
 nihil extra ipsum consideret. Preterea scientia
 subalternas z subalternata no debent esse equal
 considerationis: sed naturalis est equalis considera
 tionis cum pma phia: qz vtraqz considerat ens
 mobile z imobile z no aliud: igit naturalis sciencia
 prime phie subalternari non potest. Preterea
 scia subalternans debet demonstrare per sua p
 cipia: pncipia scie subalternate. Prima vo phia
 no potest per pncipia sua demonstrare pncipia
 naturalis z doctrinalis philosophie. cui pbatio
 est: qz pncipia sua sut coissima pncipia vo coia
 ut habet in pmo posterioro demonstratione no
 ingrediunt: ergo pma phia pdictas scias sibi sub
 alternare no potest. Preterea scientia subalter
 nas z subalternata sic se debet habere ut de quo
 vna dicit qz altera dicat ppter quid. z per conse
 quens qz vna demonstraret per effectum: alia debz
 demonstrare per cam: qz aliter no contineret me
 dium demonstrationis vnus sub medio demon
 strationis alterius: sicut effectus sub ca: sine quo
 perfecta subalternatio esse no potest: sed natural
 z prima philosophia no sic se habent: quia vtraqz
 per effectum demonstratione facit de motore sepa
 rato: igit vna no vere subalternat alteri. Pre
 terea subiectum scie subalterne debet immediate
 contineri sub subiecto subalternatis: sed in sub
 iecta quadrinialium scientiaro: z subiectum prime
 philosophie cadit medio loco quatitas d qua co
 muniter sumpta nulla scia est inter subiectu etiaz
 naturalis philosophie z pme cadit h qz dico ens
 actu: qd diuidit per ens actu sm actum perfectu
 z per ens actu sm actum imperfectu: qd est ides
 cu ente mobili. ergo nec naturalis nec quadrinial
 scientia subalternatur pme philosophie. Sed
 contra est quod phs dicit in primo methaphysice
 qz prima philosophia ordinat alias scias. hoc eni
 sine subalternatione esse no potest. Respondeo
 dicendu: qz de ista qone sunt diuerse opiniones.
 Quidam eni dicunt: qz prima phia sibi naturales z
 doctrinale vere subalternare non potest. assigna
 uit aut huius ronem ex eo qz nulla scientia subal
 ternata potest reductione facere ad per se nota: sic
 neqz ad imediata. naturalis vo z doctrinalis ad
 per se nota reducunt ea que osiderant: sicut doctri
 nalis ad coes animi coceptiones cui sunt omne
 totu est maius sua parte: si ab equalibus equalia
 demas ea que reliquit sut eqlia: quas etia coes
 coceptiones dicit sumi posse ex subiecto scie nalis
 cu sit quid valde coe. ergo nec nalis nec doctrina

lis scia vere subalternari pnt pme phie. S; hec
 opinio stare no pot: qz quattuor vijs ad preses pos
 sum declarare. Et pma quide via sumit ex copar
 ratione sciaz ad entia: siue ex pportionalitate or
 dinis sciaz z entium. cu eni ois scia referat ad sci
 bile: qd necessario est aliquod ens: qz qd nihil e:
 sciri no potest: o; necessario ex ipso ordine entiu
 accipere ordine sciaz. videmus aut entia talit or
 dinata qz oia continet sub vno qd est principiu
 z ca entitatis alijs oibus. z per sequens est supre
 mum z primu in toto ordine entium. oportet g z
 scias sic esse ad inuicem ordinatas: qz oes contine
 ant sub aliqua que sit pma z suprema in toto or
 dine sciencia: hec aut no pot esse nisi vna tm. cui
 declaratio est: qz cu pma z suprema scia sit illa q
 directe z per se pringit ad primu scibile: qd est pri
 mu z supremu ens: z hoc fit oio vnu z simplex oi
 multiplicitate carens. o; etia qz prima scientiaro
 que ad hoc vnu directe pertigit: vna sit z no mul
 te. Et queadmodu quide primu ens sub se conti
 net oia alia: z omnib est principiu entitatis: ut oi
 xim: sic etia o; qz z prima scia contineat sub se oes
 alias: z ca sit copleta sm modu suu omniu aliaz
 Cui ro est: qz ex ordine pncipioz essendi in ent
 bus sumi o; ordo pncipioz cognoscendi in scibili
 bus. Nunc aut ut dictum est: primu ens qd est pri
 mu essendi principiu oia sub se continet: z omnib
 est ca essendi. ergo o; qz z pma pncipia prime scie
 ad primu ens directe peringentis sub se contineat
 omniu sciaz pncipia z ca sit sm naz pfecte cog
 nitionis eoz: z sic ut videt queadmodu nulluz sm
 essendi principiu esse pot sine ente. primo cui ent
 itas est ca entitatis alioz: sic etia nullu sm cog
 nitonis principiu esse possit sine primis pncipijs pme
 scientie: ut etiam confamiliter veritas ipsozum ca
 sit veritatis in omnibus pncipijs secundis. Cui
 demus aut: qz in oibus sciencia sic se habentib: qz
 pncipia vnus sunt ppter quid z ca veritatis pnci
 pioz alteri: vna continet sub se alia: z pot in ipsaz
 descendere ad demonstrandu demonstratioe cali
 pncipia eius per pncipia sua. Cu igit pma pnci
 pia prime phie ut pbatu est sub se contineat pnci
 pia nalis z doctrinalis scie z omniu aliaz z ipso
 rum veritas ca sit veritatis in oib. concludit neces
 sario: qz pma scia contineat sub se nalie z doctrina
 le phiam z oes alias: z qz descendere in eas possit
 ad demonstrandu causalr pncipia eaz p pncipia
 sua. Alteri aut videm qz oia q de na sua sut ta
 lia qz concludi caliter z imediate hnt per pncipia
 scie alie. de na etia sua p ois hnt qz sint oclones
 demostre in illa scia. Cu igit ut pbatu est: pnci
 pia nalis z doctrinalis phie de sua na habeant qz
 calr z imediate ocludant p pncipia pme phie co
 cludit de necessitate qz ipse de na sua habeat qz
 sint conclusiones demostre in prima phia. z si
 no requiratur semp qz ibi actu ocludantur p
 pt sui nimiam euidenciam. Nunc autem ita est
 qz nunqz vna scientia accipit tanqz sua principia

*Aguit 10 q tenor funda
 mentis*
*p^m sumitur ex ordine
 scientiaro et enim*

p^d opu:

Questio

ea que de natura sua habent q̄ sint cōclusiones in al
tera scia: nisi perfectissime illi scientie subalternat̄
Cum igit̄ ut demonstratū ē: naturalis et doctrinal̄
ph̄ia assumant ut sua p̄cipia ea q̄ de natura sua
habēt q̄ sint cōclusiones demonstrat̄e in prima ph̄ia
cōcludit̄ de necessitate q̄ utraq; eaz p̄me ph̄ie p̄
fectissime subalternat̄. p̄ aut̄ ex hac rōne q̄ nec p̄
naturalē nec p̄ doctrinalē ph̄iam tradit̄ vlt̄ia co
gnitio. illa. n. cognitio d̄ vlt̄ia: qua habita nō cō
tingit vlt̄er̄i q̄rere quid: qualis nō est cognitio q̄
acquir̄it̄ p̄ dictas scias: eo q̄ de ipsaz p̄mis p̄nci
piis cōtingit q̄rere. p̄pter q̄d: cū sue veritatis cām
hēat veritatē p̄ncipioz p̄ime ph̄ie i q̄ p̄fecte tota
illa cognitio cōplet̄ et vlt̄imat̄. p̄pter q̄d etiā meri
to ille subalternat̄ huic. b̄ v̄o nulli alteri subal
ternari p̄t̄: cū supra se nullā hēat: utpote de se cōple
tam et vlt̄imā cōtinē cognitionē. et sic p̄ p̄ma via
deklarāda p̄positū: sumpta ex ordine sciaz et entit̄
2^m fundamētū. Secūda v̄o et tertia via sumit̄ ex ordine demō
strationis sed differēt̄. s̄m q̄ differētes demō
strationes sunt in sciēt̄is. Sūt. n. quedā demō
strationes p̄cedentes ex p̄mis p̄onib̄ scie: quas
necesse est esse notissimas in qualz scia sup̄ oia q̄
demonstrant̄ in ipsa. Quedā v̄o alie sunt q̄ p̄ce
dunt ex p̄mis diffinitionib̄ scie. et intelligo illas
esse p̄imas diffōnes in scia: añ quas nulla potest
accipi que spectet ad cōsiderationē scie illi: ex p̄te
aut̄ primaz demōstrationū sic p̄cedit̄. Videm̄
enī in vna et in eadē scia vlt̄: q̄ habit̄ generat̄ p̄
demonstrationē accipientē p̄ones demonstratas
vel demōstrari possibiles in vlt̄: subalternat̄ ē ha
bitui cāto p̄ demonstrationē illas p̄ones demon
strantē p̄ p̄ones p̄iores s̄z p̄oritātē nāe. Vni
aut̄ rō est: q̄z semp̄ necesse habit̄ cōclusionis subal
ternus est habitui p̄ncipioz nāe ordine imēdiate cō
cludentū cōclusionē illā. Quēadmodū. n. veritas cō
clusionis op̄at̄ ad veritatē p̄ncipioz nāl̄ ipsā de
monstrantū ut effect̄ ad cām: sic etiā et cōclusionis
cognitio se h̄z ad cognitionē eozdez: q̄ ea q̄ nāl̄
liter sunt cā veritatis alicui: sunt etiā p̄ sui cogni
tionē nāl̄ cā cognitionis eiusdē: et iō sicut veritas
cōclusionis subalternat̄ a veritate p̄ncipioz ut effect̄
ctus a cā: sic etiā et cognitio ipsi subalternat̄ ē cō
gnitioni eozundē: ut effect̄ cause. Est aut̄ vna et
eadē cognitio q̄ d̄ habit̄ p̄ncipioz demōstratio
nis p̄cedētis ex p̄onib̄ secūdis. et habit̄ cōclusionis
illaz p̄ demonstrationē accipientes p̄ones p̄pas
ad secūdas demōstrandū. Sicut enī vna et eadē
p̄ p̄ncipiū vocat̄ in demōstrationē scōa. et con
clusio in demōstrationē p̄cedente. sic etiā vna et
eadē cognitio d̄ habit̄ p̄ncipioz scōe demō
strationis. et habit̄ cōclusionis demōstrationis p̄ce
dentis. Si igit̄ ut p̄batū est habit̄ cōclusionis subal
ternus est habitui p̄ncipioz demōstrationis cōclu
dentis ipsam: ōz necessario q̄ sit subalternus ha
bitui cōclusionis illate p̄ demōstrationē: illa p̄ncipia
cōcludentē. cū idem sit ibi habitus p̄ncipioz et hic
habitus cōclusionū ut ostensū est. Est aut̄ habit̄

cōclusionis illate in demōstrationē p̄ima subalter
nus habitui p̄ncipioz ex quib̄ illa demōstratio
procedit: igit̄ et habitus cōclusionis secūde demōstra
tionis qui habitui subalternat̄ antecēditis cōclusionis
erit subalternat̄ eidē. hoc aut̄ totū p̄t̄ h̄zener per
vnu exemplū determinari in scia nāl̄. Accipiat̄
enī hec p̄o: nullū cōtinuū inanimatū p̄t̄ mouere
seipsum. deinde accipiat̄ h̄ p̄o: grauiā et leuiā sunt
continua inanimata et concludat̄ q̄ hec nō p̄t̄
mouere seipsa. Uterius aut̄ accipiat̄ illa supposi
tio vniuersalioz: utpote q̄ omne mouens seipsum
est diuisibile in duo diuersa: quoz vnum habet
rōnem mouentis et reliquū rōnem moti: et adiun
gatur q̄ nullum continuum inanimatū est diuisi
bile in duo sic diuersa. et postea inferat̄ q̄ nullum
continuum inanimatum potest mouere seipsum.
In istis demōstrationibus apparet totū quod
dictum est. ideo enī grauiā et leuiā nō mouent se
ipsa: quia nullū cōtinuū inanimatum est tale: et
ideo cognoscimus grauiā et leuiā se non mouere
quia hoc cognoscimus continuo inanimato non
conuenire. igitur habitus illius conclusionis ha
bitui illius p̄ncipii subalternatur sicut effectus
cause. et similiter habitui conclusionis illate in
demonstratione secundo facta cum sit vnus et
et idem: et vlt̄erius simul totalis cognitio similiter
est subalternat̄ cognitioni illius p̄ncipii omne mo
uens seipsum diuisibile est in duo diuersa: quoz
vnus et cetera. Ex cognitione. n. huius p̄ncipii trahit̄ tota
cognitio alioz. Et sic semp̄ in vna et eadē vniuersa
li scia: tota cognitio habita p̄ demōstrationē que
sumit p̄ones secūdas: subalternat̄ cognitioni ha
bite per demōstrationē illas ex p̄mis p̄onib̄ cō
cludentē. Tunc aut̄ ita est: q̄ quēadmodū se ha
bent in vna et eadē scia p̄ones p̄me: et magis vni
uersales ad p̄ones secūdas et minus vniuersales
sic etiam se habent positiones p̄ime philosophie
ad p̄imas positiones scientie doctrinalis et natu
ralis: sunt enī et ipse p̄ima p̄ncipia veritatis ista
rum: quēadmodū q̄dē per p̄iores in eadē sciēt̄ia
demonstrat̄ posteriores: sic etiam multo imo al
tiori et perfectiori modo per positiones p̄ime sci
entie demonstrari habent p̄ime positiones natu
ralis et doctrinalis philosophie. concluditur igit̄
de necessitate q̄ tota scientia naturalis et doctri
nalis que trahitur ex suarum positionum p̄ima
rum cognitione: subalternat̄ est cognitioni p̄iorū
p̄ncipioz p̄ime philosophie. et per consequēs
ipsi vniuersalissime scientie que sola habet p̄prie
per illa p̄ima p̄ncipia et reliqua demonstrare.
Possimus autem si volumus hoc q̄ diximus et
ratione probauim̄: scilicet q̄ p̄ima philosophia
aliarum scientiarum p̄ncipia demonstrat causa
liter etiam auctoritate ostendere. Auicenna nan
q̄ dicit sic in primo sue methaphysice: Dec scien
tia diuiditur in partes: quarū quedam inquirūt
causas vltimas inquantū sunt cause omnis causari
et alie inquirūt causam p̄imā ex qua fluūt omne

*hoc sumit̄ ex ordine demō
strationū:*

esse causatum non in quantum est mobile vel quanti-
tatum. et quedam alie inquirunt dispositiones que ac-
cidunt esse. et quedam inquirunt principia scientiarum
particularium. Et huius rationem assignat dicens:
Principia cuiusque scientiarum minus communium que
metaphysice in naturali: et principia mensurationis
in geometria. et hinc concludit. contingit igitur ut
in hac scientia monstrantur principia singularium scien-
tiarum que inquirunt de dispositionibus uniuscuius-
que. Ex quibus verbis liquide apparet quod per prin-
cipia prime philosophie demonstrantur principia
omnium aliarum: et quod ipsa sibi omnes alias subalter-
nat. Philosophus autem in primo posteriorum sic di-
cit: Manifestum est quod non est uniuscuiusque scientie
principia propria demonstrare. Erunt enim illa per
que scilicet demonstrantur aliarum principia scientiarum
omnium principia: et scientia illorum propria om-
nibus. quod non aliter intelligi potest nisi ut di-
catur propria omnibus: quia descendens in omnes
ad demonstrandum earum principia. Deinde adiungit
et namque sciunt magis intellectus ex superioribus
causis. et ex prioribus enim sciunt cum non ex causa-
tis causas sciat. per quod aperte innuit quod hec sci-
entia demonstrat aliarum principia per causas et non
per causata. Et quia dixerat demonstrationem pri-
me scientie descendere in alias scientias ad demon-
strandum earum principia: quomodo hoc possit esse
declarat dicens: Sed demonstratio non convenit
in aliud genus videlicet in aliud simpliciter: sed aut
sicut dicitur est geometrice perspective et arithme-
tice in armonicis. Et per hoc iam reputat planum
quomodo et prima scientia in alias descendat.
Cum igitur descensus geometrice in perspective
et arithmetice in musicis: sit descensus subalterna-
tis in subalternata vere: apparet manifeste inten-
tionem fuisse philosophi primam philosophiam in
alias omnes descendere demonstrando: utpote
in sibi vere subalternas. Et sic completa est secun-
da via declarandi propositum sumpta ex ordine de
monstrationum procedentium ex suppositionibus scientie.
Tertia vero via ad idem declarandum sumitur
ex ordine demonstrationum diffinitiones accipien-
tium pro medio. ubi considerandum est quod diffini-
tio nunquam potest vere demonstrari de illo cuius
est diffinitio. Cuius ratio est. quia cum omnis de-
monstratio sit per medium: oportet necessario il-
lud quod vere potest de aliquo demonstrari ha-
bere vere medium per quod demonstrat de illo:
quod necessario et causa est verificationis eiusdem de
eodem: quia verum medium causa est. Inter autem
diffinitionem et diffinitum nullum cadit medium: sicut
nec inter quidditatem et rem cuius est quidditas. non enim
est dare causam propter quam homo sit animal rationale
nisi quod animal rationale est: et similiter est de alijs. sed
nullo modo potest vere demonstrari diffinitio de il-
lo cuius est diffinitio. hoc autem veritatem habet
in omni scientia tam subalternata quam subalterna.

Uidemus enim quod cognitio passionis secunde subal-
terna est cognitioni passionis prime: et similiter cog-
nitio passionis prime subalterna est cognitioni subiecti.
nam et passio secunda passioni prime: et passio prima
subiecto subalternat sicut effectus sue cause: et ta-
men cum tota hac subalternatione non potest vere demon-
strari de passione prima diffinitio sua per diffinitionem
subiecti: nec de passione secunda demonstrari potest
sua per diffinitionem passionis prime: sed de passione
prima per diffinitionem suam demonstrari potest diffini-
tio secunde: et de subiecto per suam diffinitionem prime. et
hoc facit illas cogniciones dici sibi inuicem subalter-
nas. non igitur ad subalternationem sciendarum exigitur quod
subalternas demonstrat diffinitionem datam in
scientia subalternata de proprio diffinito in ipsa. quia cum
hoc sit impossibile de re aliqua inueniri ut omnibus
est: impossibile tunc est aliqua scientia dici proprie sub-
alternam: sed sufficit quod subalternas demonstrat
subiectum et diffinitionem subiecti scilicet subalterne de
alio si demonstrari possit: sicut etiam ad hoc quod cog-
nitio passionis dicat proprie subalterna cognitioni
subiecti sufficit quod diffinitio quod est principium cog-
noscendi ipsam demonstrat de subiecto per diffini-
tionem eius: que similiter est ratio per quam ipsum
cognoscit. Nunc autem primus philosophus hoc facere potest
et facit secundum naturam sue scientie de subiecto et diffini-
tionem subiecti tam doctrinalis quam naturalis philosophie.
Dico autem secundum naturam sue scientie: quia quando de
ordine naturali scientiarum loquimur debemus atten-
dere non ad ea que in scriptis ab hominibus sunt
redacta sed ad ea potius que scientie de sua natu-
ra attribuunt. Quod autem prime philosophie de sua natu-
ra attribuatur quod diximus patet si consideremus
usque ad que sua consideratio se extendit. Nam primus
philosophus diuidere habet ens per substantiam et accidentem
et substantiam per corpoream et incorpoream: et hoc etiam
omnia considerat. et quia quantum quod est subiectum
in mathematicis est proprie passio substantie corpo-
ree quam habet diffinire primus philosophus: et proprie pas-
sio de suo subiecto demonstrari debet per diffinitionem
subiecti: manifestum est quod et quantum et diffini-
tio quantum secundum naturam suam demonstrari potest de
substantia corporea per diffinitionem ipsius: et non
nisi a primo philosopho qui solus eius diffinitionem consi-
derat. Similiter etiam diuidit primus philosophus
ipsum ens per ens in potentia: et ens in actu imperfecto:
et ens in actu imperfecto: cuius proprium est esse mo-
bile quod considerat physicus. et mobile quidem et
eius diffinitio demonstrari potest de ente in actu
imperfecto per diffinitionem ipsius. Nam ens in actu
imperfecto est ens carens complemento actualitatis:
quod aptum natum est habere. et hoc est causa eius quod
est esse ordinatum in actu acquiribile per motum
vel mutationem: quod est diffinitio mobilis. Ideo
enim aliquid ordinatum ad actum aliquem acquiren-
dum quod aptum natum est habere ipsum non tamen habet.
Unde mobile comparatur ad illud sicut effectus ad
causam et sicut proprium ad subiectum. Unde Avicenna.

Questio

in sua methaphisica dicit: Dicemus igitur qd hic posita de quibus tractabatur in alijs scientijs sunt accidentalia in hac scientia: quia sunt dispositiones que accidunt ad esse et diuisiones eius. et ideo qd non probatur in alia scientia probatur in ista. quia enim diuiditur hanc scientia in substantiam et accidens: ideo sunt ei propria. Et iterum in primo sic: Contingit autem in hac scientia ut demonstrentur principia scientiarum singularium que inquirunt dispositiones uniuscuiusque esse. igitur hec scientia inquirunt dispositiones esse et ea que sunt ei quasi partes et species quousque uenit ad appropriationem ex qua prouenit subiectus naturalis: igitur mittamur illam appropriationem ei et appropriationem ex qua prouenit subiectum disciplinalis dimittamur ei: uidelicet ad considerationem proprietatum eis convenientium: definitionem autem illius subiecti appropriati ei quod consideratur a primo philosopho demonstrare de eo cui appropriatur spectat ad primum philosophum. Ex quibus omnibus euidenter concluditur qd prima philosophia sibi naturaliter subalternatur et doctrinale et perfectius quam geometria perspectiua: cum ipsa demonstrare non possit definitionem uisualis de linea eo qd uisuale ex principijs linee non causatur. Et sic completa est tertia via declarandi quod uolumus sumpta ex ordine demonstrationum definitionem accipientium per medio. **Quarta** autem declaratio sumitur ex eo qd ad eandem scientiam pertinet considerare rem et modum rei. Ad cuius intelligentiam est considerandum qd duplices modi alicuius rei accipi possunt: quia generales et speciales. Et generales quidem proprie dicuntur qui rem secundum se consequuntur. et isti quidem spectant simpliciter ad eandem scientiam ad quam pertinet considerare de re cuius sunt modi. Cuius ratio est. quia nunquam in aliqua scientia potest haberi cognitio alicuius rei perfecta nisi perfecte eius ratio cognoscatur: nec ratio secundum se habet diuersos modos potest complere cognosci nisi illi omnes modi sub quibus potest intelligi cognoscantur. tales autem sunt modi rem secundum se consequentes qui necessario etiam ratione similiter consequuntur. et ideo de necessitate oportet qd una simplex scientia considerat rem et modos generales ipsius. unde sola methaphisica considerat modos generales entis: et sola scientia libri priorum considerat generales modos sillogistici. Modi autem speciales rei sunt qui rem consequuntur ex applicatione ad aliquam materiam: sicut modi speciales sillogistici sunt illi qui ipsum consequuntur ex applicatione ad materiam necessariam vel probabilem: et uisuale in linea dicitur quedam modum speciale sumendi lineam: quia cum applicatione eius ad materiam sensibilem. Et tales quidem modos considerare non pertinet ad eandem simpliciter scientiam ad quam spectat consideratio rei absolute sed ad eandem eo modo quo subalterna dicitur idempritate habere cum subalternante. Unde modi consequentes sillogistici ex applicatione ad materiam necessariam spectant ad scientiam libri posteriorum que subalternatur

scientie libri priorum: et uisuale spectat ad perspectiua que subalternatur geometrie. Nunc autem mobile et quantum sunt speciales modi entis: quia ipsum consequentes ex applicatione ad materiam. Quantum enim consequitur ens ex applicatione ad materiam intelligibilem: mobile uero ipsum consequitur ex applicatione ad materiam sensibilem. ergo de necessitate oportet dicere: supposito qd ens mobile sit subiectum in naturalibus ut in prima questione declaratum est: et ens quantum in mathematicis qd uere et perfecte ratio physica quam mathematica subalternatur prime philosophie. Et hec est quarta et ultima via ostendendi dictum nostrum de subalternatione esse necessarium et contrarium impossibile. Et ratio quidem facta in contrarium puerilis est eo qd peccat per fallaciam equiuocationis. nam per se nota aliqua dici possunt duplici de causa. Una quoque causa est ipsorum euidentia: quia uidelicet eorum ueritas est sic euidentis qd statim cum proponitur absque hoc qd per alia notificentur apparent uera esse: et ideo appellantur per se nota. Alia causa est eorum primitas: uidelicet sunt ita prima qd ante se alia priora non habent per que demonstrarentur: et ad talia proprie reductio facit solum illa que nulli subalternatur qualis est prima philosophia. Naturalis et doctrinalis uero non faciunt reductionem per se et proprie ad ista: sed ad per se nota primo modo quod subalternatione perfecta non impeditur: sicut patet ex prehabitis. Ad primum igitur iam ex predictis patet responsio: quia naturalis et doctrinalis accipiunt tanquam propria sua principia ea que de natura sua habent qd sunt conclusiones probate in prima philosophia. Ad secundum uero responderi debet interimendo minor. uidelicet. n. qd mathematica diuiditur in quatuor scientias. scilicet arithmetica: geometria: astrologia: et musica. unde et quadriualis dicitur: et tamen omnes tres subalternatur arithmetice. Ad tertium dicendum qd ex opposito diuiditur propter oppositos modos participandi commune diuisus: et modi qui de se inuicem non continentur sed res que sub illis modis accipiuntur: sicut etiam modus eandem per se quod est substantie: et modus eandem per aliud quod est proprium accidentis non continetur aliquo modo sub inuicem: sed res accidentis bene continetur sub re substantie sicut effectus sub sua causa. Nam et hoc dat intelligere ipse modus essendi per aliud. Similiter autem dicendum est et in proposito. et similiter est dicendum ad quintum argumentum. Ad quartum uero responderi debet per interemptionem maioris propositionis. solum enim analogia transcendentia non continentur in recta linea sub genere: contingit tamen reperire analogia non transcendentia: sicut sunt ratio cinatio et demonstratio et huiusmodi qd necessario sub determinato genere ordinantur. Ad sextum dicendum qd secundum naturam simpliciter loquendo demonstrationes prime philosophie sunt potissime super omnes alias utpote accipientes prima omnium principia. Ad septimum dicendum qd naturalis et doctrinalis ut dicitur propter quid de his que per sua

hoc
sc

4^m

principia demonstrat: de principijs tamē suis dicitur
tū quia et non ppter quid: sed pma philosophia
est que dicit ppter quid de ipis. nam p istud pncipiū
pme philosophie. idem enim nō est actu et
potētia fm idē. demonstrat illud pncipiū idē nō ē
mōtēs et moruz fm idē: de quo nālis fm se dicit
solū quia p illud etiā pncipiū impossibile est idē
esse et nō esse. hoc cōcedēti et negati: qd si ab eqli
bus equalia demanē: que remanēt oꝝ esse eqlia.
demonstrari pōt demonstratiōe dicēte ppter quid
verū esse pncipiū qd opinamur. vel vt ppus loq
mur qd ore dicit esse falsum. et hoc quidē sufficit
ad subalternatiōem pfectā. Ad. viij. dicendū qd
subiectū pme phie nō est ens dictuz de substātijs
immālib' solū: sed ens inq̄tū ens. dicit aut pms
phus id solū cōsiderare qd sepatū est fm esse et h
rōem a mā: nō quia in hac esse nō possit: s; qd esse
ei' quod cōsiderat vt subiectū pziū nō ē p mām
sensibile cōstitutū: qd tūc extra ipam inueniri non
posset: sicut etiā esse quātūtatē qd solū p nālia cō
stitui nō pōt aliquo modo extra ipam in aliquo
inueniri: sicut inuenit ens quod cōsiderat merba
phie. et quia mobile dicit motū talis entis cōst
ipm ex determinatiōe ad sensibile mām. et h cōsi
derat phus nālis: apparet manifeste qd subiectuz
nālis phie ex additiōe se h; ad subiectū pme phie

Ad. ix. dicendū qd ens inq̄tū ens est pmo intē
tū in pma phia tanq̄ toti' subiectū: sed substātie
immāles dicit inter alia ibi pncipaliter intēte: qd
in eis pmo et maxime reseruat ratio hui' subiecti
que in alijs etiā reseruat et nō sic pfecte mouet.

Ad. x. dicendū qd si nullū ens eēt nec eē posset
ppter mobile: mot' esset pma passio entis cōst ipm
fm se: nec tūc esset alia cōsideratio entis inquātuz
ens et cōsideratio motus: nisi eo quo est alia cōsi
deratio subiecti a cōsideratiōe passiois ppe: que di
ueritas cōsideratiōis nō diuersificat sciam. et ideo
tūc nālis phia ad quā spectat cōsiderare de motu
cōsideraret etiā de ente inq̄tuz ens. et ideo nō pōt
eē vna scia de ipō fm se sumpto et cōsiderato sub
ppetatib' ueniētib' nō solū mobilib' nec solum
immobilib' sed oibus. Ad. xi. dicendū qd et ita
nālis qd pms phus cōsiderat motorē sepatū: nō iō
tamē sunt cōsideratiōis equalis. qd pms phus cōsi
derat vt ait Auicē. in sua metha. fm id quod ē in
esse et in natura sua: nālis vero cōsiderat ipm rōne
cuiusdā sui effectus: sicut rōne moruz pfluētis ab
ipō. et h cōsideratio ē posterior et inferior qd pma.
Itē pms phus ipm cōsiderat inq̄tū est pncipiū et
causa eēndi: naturalis vero solū inq̄tū ē pncipiū
mot'. et hec cōsideratio est oio mū' vltis qd pma.

Ad. xij. dicendū sicut in determinatiōe dixim'
qd principia coia que sunt cōmunes animi cōceptio
nes: et nō ingrediant fm substātiā demōstratiōes
diffinitōes accipiētes p medio: ingrediu' tamen
illas que ex ipis pōnib' vel suppoib' pcedūt. Itē
pms phus etiā aliquaz diffinitōes cōsiderat p qd
pōt alias demōstrare sicut supra patuit. Ad. xij.

dicendū qd fm qd dicit Auicē. in sua metha. qd effi
nālis et pms phus cōsideratiōe faciāt p effectum
de pmo motore: nō tamē hoc est per eādē rōem
qd naturalis ex ppetate sue scie habet qd talē cōsi
deratiōez faciāt: cum talis scia ad ipm sepatū mo
torē nō ptingat nisi rōne mor' fluētis ab ipō. Pzi
m' vō phs fm nām sue scie directe oꝝ cōsideratio
nē de ipō facere p ea que sibi de sua essentia et nā
ueniūt. cōsideratiōem vō tradit ex effectib' sum
ptā ppter nostri intellect' infirmitatē qd est aptus
nat' p effect' in causaz cognitōez ascendere. Ad
xij. dicendū qd nō oportet subiectū scie subalterna
te immediate cōtineri sub subiecto subalternatis
quia nec linea visualis immediate sub cōtinuo cō
tinet quod est subiectū geometrie: s; immediate cō
tinet sub linea que ē pars illi' subiecti. et ens qdēz
mobile et ens qdēz sifr se h; ad subiectū pme scie:
vt ex pphibitis patet.

Questio tertia.

Questio tertia

q est. Utrū oim corporalū sit eadez
mā. Et videt qd sic. Illud enī
qd est in potētia ad formas ex
tremas est in potētia ad oēs: s;

materia generabiliū est in potētia ad formas mā
les extremas: quia ē in potētia ad infimā formaz
mālē vtpote ad formā elemētalē. Itē est in po
tentia ad formā supremā: vtpote ad aīam intelle
ctiuā que est nobilissima formaz. ergo est in po
tentia ad omnes medias: s; medie sunt omnes q
sunt altiores forma elemētali et inferiores aīa in
tellectiua: et talis est forma celestis: cū ipa non sit
pncipiūz intelligēdi. ergo materia generabiliū est
in potētia ad oēs formas celestes. Preterea. si
probatuz fuerit corp' celeste eē corruptibile: cum
oim corruptibiliū sit vna mā: probatū erit statim
qd oim corporalū sit vna mā. Quod autē ipm sit
corruptibile sic ostēdit. Corp' celeste: aut h; vtu
tem ad duratiōem infinitā: aut finitam trū. Si ad
infinitā cū corp' tale sit finite magnitudinis i ma
gnitudine finita: tūc erit virt' infinita. qd ē ipossi
bile. h; igit' virtutē solū ad finitā duratiōez. Finies
tur ergo quādoq; sua duratio et ipm necō p cōst
corruptet. ex quo cōcludit' necō vt videt qd eadez
sit materia celi et materia istozum inferiorum.

Preterea quoz est idē genus ipsoꝝ est eadem
mā. sed oia corporalia cōueniūt in hoc genere qd ē
corp'. g' oia corporalia cōueniūt i vna mā. Si. oī.
qd corp' nō pdicat vniuoce de corpe generabili et
in corruptibili. Cōtra idē ē vniuoce pdicari qd p
dicari fm idē nomē et fm eandē rōnē. sed de cor
pore generabili et in corruptibili pdicat fm idem
nomē et eandē diffinitionē: qd p; siue accipiatur
diffō corpis qd est subā: siue diffō corpis qd ē qd
titas: tā corp' generabile qd ungenerabile ipsā pti

corp' celeste sit corrup'

Questio

cipabit. g. corp^o vniuoce de vtroq; pdicat. Si. di.
 q; pdicat vniuoce fm logici z nō fm phisicuz. et
 q; quoz est eadē mā est idē gen^o fm phisicuz. cūz
 ergo omniū corpaliū nō sit eadē mā: iō corp^o de
 eis equoce pdicat. Cōtra aīal z oē genus fm nāz
 les pdicat equiuoce: q; fm phm in. vii. phisicoz
 Juxta genera latēt equuocatiōes. Si g; phisica eq
 uocatio corpis de generabili z ingenerabili impe
 dit ipsoz esse vna materiā. tūc nec hoīs z asini po
 terit eē vna mā: cū fm phm aīal equoce de ipfis
 pdicat. hoc autē est falsū: igit falsuz est q; equoca
 tio nālis corpis ipediat omniū corpaliū esse vna
 materiā. ¶ Pretea agentia z patiētia cōicant in
 vna mā. sed corpa celestia agūt in ista inferiora z
 h; patiunt ab ipfis: ergo ipsoz est vna mā. ¶ Pre
 terea omniū trāsmutabiliū est vna mā: sed omnia
 corpa sūt trāsmutabilia: q; oīa subijciunt motū
 z oīs mot^o ē de trō in trō: qd sine mobilis trāf
 mutatiōe fieri nō pōt. ergo omniūz corpoz ē vna
 mā. ¶ Preterea accipiat minimū ignis in quo ē
 vltima forma ignis z diuidat ibi nō erit vltimus
 forma ignis: nec alicui^o elemētoz: aut igit rema
 nebit mā sine forma: qd est ipossibile: aut ibi fiet
 forma celestis. q; aut nō possit ibi manere forma
 ignis: manifestū est. tūc. n. iste ignis diuisus non
 fuisset minimus quod est pōnem. Forma etiā
 alteri^o elemēti ibi remanere nō pōt: q; cū in quo
 libet mīmo alteri^o elemēti sint multa mīma ignis
 si ignis minim^o resoluere in minimū alteri^o ele
 mēti: mīmū ignis resoluere i multa mīma ignis
 qd est ipossibile. ipossibile est igit q; mīm^o ignis
 resoluat in aliud corp^o elemētale vel elemētatur.
 resoluat g; i corp^o celeste. z sic eadē erit mā corpis
 celestis z elemētoz. g; eadē erit p; sequēs matia
 omniū. ¶ Pretea si mā supioz z inferioroz distin
 guūt fm essentia: aut distinguūt seipsis: aut disti
 guūt p ordinē ad formā nō seipsis p; oīa q; enīz
 habēt essentias diuersas que habēt rōnes diuer
 sas. illa autē habēt rōnes diuersas: de q; bus forma
 ri possunt cōceptiones diuersae. sed de mā tā supi
 oz q; inferioroz: nihil aliud cōcipit itellec^o nisi qd
 est pura potētia de se. g; cū idē sit cōcept^o nō dif
 ferūt rōne: z p; sequēs nō differūt p essentia. nō
 distinguunt etiā p ordinē ad formā. fm enī talez
 ordinē materia i genere relationis est: ut dī scō
 phisicoz: Relatio autē accūs est. nihil autē distin
 guūt essentialit^o p id quod est accūs sibi. nec igit
 due materie per illum ordinē distinguunt. ergo
 nullo mō sunt plures: sed vna tū. ¶ Preterea cū
 spēs rez sint sicut nūeri: ut dī i q̄rto methaphyce
 sicut ipossibile est inuenire duas spēs numerozū
 in eodē gradu. sic etiā est ipossibile i eodē gradu
 inuenire duas spēs quascūq;. Si igit mā corpoz
 supioz z inferioroz differūt in eētia: nō erūt i eodē
 gradu. vbi autē nō est nisi pura potētia: nō pōt esse
 gradus: igit est vna mā tū. ¶ Pretea nobiliori
 corpi debet nobilior actio. corp^o aut celeste nobi
 li^o est inē oīa alia corpa: g; p oibus alijs nobilior

actio sibi debet. ¶ Stat autē q; aliud corpus: ut puta
 igneū: pōt sua actione formā suā inducere in māz
 alioz corpoz. igit z corp^o celeste poterit inducere
 suā. z p; sequēs eadē est mā susceptiua forme ce
 lestis: z omniū aliaz formaz corpaliū. ¶ Pretea
 oē qd agit de necessitate nature agit fm cōditio
 nem suā. vñ tū pōt imprimere i passum quantuz ē
 illud quo agit. vñ ignis pōt tū calefacere q̄tum
 calidus est. Cū igit sol agat de necessitate nature
 puta illuminādo: tantū poterit illuminare quātū
 lucidus est. sed cū in passo tantū imp̄sus est d; eo
 quo agens agit quantū est in agēte: statim fit ibi
 forma agens. igit qñ in aliquo tantū recipit de lu
 mine solis quātū est in sole: statim fit ibi forma agē
 tis. ergo qñ in aliquo tantū recipit de lumine sol
 quantū est i sole: statim fit ibi forma solis. z sic erit
 eadē mā corpoz supioz z inferioroz. ¶ Preterea
 quecūq; cōueniūt in mō significādi: cōueniūt in
 mō eēdi. sed mā supioz z inferioroz cōueniūt i mō
 significādi: q; vtroq; significat noīe materie cor
 poralis: igit cōueniūt in mō essendi z p; sequēs
 in eētia quā eē necessario supponit. ¶ Pretea
 inē duo extrema nō pōt cadere duo media distin
 cta nisi vñ eoz sit p; pinqui^o vni extremo: z alter
 p; pinqui^o reliquo. ¶ Stat autē q; simplr non ens: z
 ens in actu simplr sūt duo extrema tū. z inē ipsa
 est mediū ens i potētia qd est idē q; mā subiecta
 forme substāiali. Si g; sunt due mae siue duo en
 tia in potētia. oportebit necessario vñ eoz eē p;
 pinqui^o nō enti: z aliud p; pinqui^o enti. hoc autē est
 ipossibile. cū vtrūq; eoz sit pura potētia. distat igit
 tur vtrūq; equalit^o ab extremis pdictis. z p; oīs
 sunt tū vna materia: z nō multe. ¶ Preterea cor
 pus celeste cū sit quantū est diuisibile: cū sit nāle
 nō pōt diuidi in infinitū. ē igit deuenire ad aliquaz
 partē minimā: q; si vltimus diuidat in p̄tib^o diuis
 nō remanebit amplius forma celestis. z cū ipossi
 bile sit dare materiā sine forma. erit ibi necessario
 generata alia forma. z p; sequēs illa matia erat i
 potētia ad formā. Nec autē est rō materie genera
 biliū est ergo vna materia supioz z inferiorum.
 ¶ Sed h; est q; materia istoz inferioroz est i po
 tētia ad formā aliā ab illa quā h; qd nō est verū
 de materia celesti. igit nō est vna materia corpoz
 supioz z inferioroz. ¶ Preterea corruptibiliū z in
 corruptibiliū est ipossibile cās esse eadē. corpa
 aut supioza sunt incorruptibilia: z inferiora corru
 ptibilia. g; ipossibile est eoz eē eadē cās intrise
 cas. materia autē est vna de causis intrinsecis. ergo
 ipossibile est eoz vna eē materiā. ¶ Pretea vni
 cuiq; dat forma fm aptitudinē siue materie: sic p;
 in singulis inducendo. forma autē corpis celestis
 est oīno ingenerabilis. ergo z materia sua o; esse
 oīmodo ingenerabilis: ut videlz generatiōi subij
 ci nō possit. ex quo sequit^o q; nō deat aptitudinēz
 ad formā generabilē. z p; sequēs q; sit diuersa a
 generabiliū materia que talē aptitudinē habet.
 ¶ Rñdeo ad h^o qōnis euidentiā pintelligendus

est qd cū actus sit rō z pncipiū distinctōis in reb⁹
 ea que in se z in sui natura nullū hnt determinatū
 actū: nullā iō vident distinctōem habere. Nam
 z pncipiū act⁹ est determinare infinitatē potētie z
 distinguere cōfusiōem ipi⁹. sicut ex opposito pro
 pncipiū est potētie determinari p actū z de cōfusione
 quadā trahi ad eē distinctū. z qz mā in sua essen
 tia nullū actū includit s; ē pura potētia sicut pate
 bit in sequēti qōne. iccirco videt qd in ipi⁹ eēntia
 qm̄ de se est nulla possit cadere distinctio. verū
 qz aliqua apparēt semp eē in actu: nec in eis vlla
 potētia determinabilis p actū inuenit^r que actus p
 cedat. actū dico pncipiū z substantificū. aliqua vō in
 ueniūt qñq; exētia in actu: qñq; autē in potētia
 tñ: z sic potētia actu pmo vel substantifico detmi
 nabilis appet in eis: nō videt qd possit mā que in
 eēntia sua est sola potētia vniuoce repiri i vtriq;
 rebus. In his. n. que qñq; sunt in actu. ppo qñq;
 vō in potētia videm^r qd potētia tpe pcedit actum
 nā aut z pfectōe semp act⁹ pcedit potētia. qz ens
 in potētia ad ens in actu cōpaf sicut impfectū ad
 pfectū. Et qz act⁹ est rō z pncipiū agēdi vnicuiq;
 cū vniūquodq; agat fm qd est in actu z nō fm qd
 est in potētia. actor vō p̄supponit vtutē z potētia
 opādī. qz nunq; actio egredit^r ab eēntia nisi medi
 ante vtute: videt cōsequi qd actū pncipiū z substanti
 ficū rei sequit^r ordine nāe potētia ad actū secundū
 que est ipa virt⁹ vel potētia agēdi vel opandī. Et
 quādāmodū quidē actus secund⁹ differt ab actu
 primo. qd prim⁹ est ratio z pncipiū eēndi simplici
 ter in actu: secund⁹ vero non est ratio z pncipiū
 eēndi in actu simpliciter: sed in actu tali vel tali
 sic etiam potentia ad actum secundum inuenitur
 differre a potētia ad actū primū. quia p potētia z
 ad actū primū res ponit^r in potētia simplr ita. s. qd
 ponit^r carēs omni actu cū talē potētia null⁹ actus
 pcedat pncipiās ipam. p potētia vō ad actū secu
 dū: res nō sic dicit^r eē in potētia qd dicat^r carere oī
 actu z eē potētia pura s; pot⁹ eōtrario est i actu
 simplr: in potētia vō fm quid tñ quia in potētia
 solū quidē accidētali. vtrāq; quidē potētia inue
 nit^r in his que qñq; sunt z qñq; nō sunt. in his
 aut que semp sunt actu nō videm^r aliquā potē
 tiam tpe aut aliquo modo pcedere actū primū z
 substantificū. qz sic aliqñ viderent^r talia eē in potē
 tia solū z nō in actu villo modo. qd falsum est: cū
 semp sit actu. Verū qz talia actū hnt qui est ratio
 z pncipiū agēdi inuenim^r in eis potētia z virtutē
 respectu act⁹ secundū qui a re nō egredit^r nisi medi
 ante vtute z potētia vōte actū primū. Et qz solū
 pma potētia que ordinat^r ad actū substantificū est
 potētia substantialis: secunda vō est substantia acci
 dētalis: qz ordinat^r in actu accidētali: videt cōseq
 qd in substantia eorū que semp sunt nulla sit potē
 tia. z qz potētia que est in substantia ē potētia sub
 stantialis: est tñ potētia in eis oīs eorū substantia z
 qd dicit^r que dicit^r potētia accidētalis. Nā igit
 que in sua eēntia est potētia intlib⁹ nō eo modo

inuenit^r quo in illis que semp nō sunt. In his enī
 inuenit^r mā pncipiū. quia potētia non ponens
 actū aliqñ qualis est potētia ad actū primū. In
 incorruptilib⁹ vō videt^r: aut qd nō sit mā: aut si
 dicat^r qd in eis sit: erit talis mā nō pura potētia s;
 ponēs necō actū. qz talis mā dicit^r potentia respe
 ctu act⁹ secundū: que tamē de necessitate p̄supponit
 actū primū. z sic equoce diceret^r mā de hac z illa.
 Prop̄ ista que dicta sunt diuersi diuersimod⁹
 de opinati sunt de corpaliū mā. Quidā. n. cōfide
 rates corpa celestia inuariabilia z incorruptibilia
 eē z in suo actu substantifico eodē modo se habē
 tia: dixerūt in eis nullo modo eē mā p̄ dictā
 fm qd mā est potētia substantifica in substantia rei
 inclusa. quia h est potētia ad eē simplr qualis nō
 pōt inueniri in corpe celesti cū sit exis sp in actu.
 Nā z in ipō inueniret^r talis potētia: frustra ibi
 esset oīo z ociosa: cū p nullā potētia nālē possit
 materia celestis deduci ad aliqñ actū substantifi
 cū qui est pncipiū eēndi simplr. Est aut impossi
 bile in fundamēto nature aliquid esse ociosum z
 frustra. ergo oīo impossibile est esse aliquā potē
 tia in subā celi inclusam. Verū qz celū mouet^r de
 vno vbi ad aliud: est in ipō potētia ad vbi qd ē po
 tētia accidētalis p̄supponēs actū primū z essentia
 celi qd fm istos est ipē act⁹ prim⁹ z simplr nō rece
 pt⁹ in aliq potētia. Et rōe hui⁹ potētie ad vbi fm
 istoz pōem in corpe celesti dicit^r eē mā extēso no
 mine māe ad oēm potētia nō semp cūctam suo
 actui z nō aliā. Sed qd ista pō sit oīo ipossibilis
 apte oīdit^r. Impossibile est. n. qd subā immāl sit
 subiectū nisi immālū z spūaliū accidētū. oīs autē
 subā simplex qd est act⁹ nō recept⁹ in aliq potētia
 s; est p se subsistēs est subā immālīs. qd ipossibile
 est qd aliq talis sit subiectū pncipiū nisi immālū et
 spūaliū accidētū. subā aut celi est subiecta dimen
 sioni qd nō est imateriale nec spūale accidēs sed ma
 xime māle z corporeū: vñ z vocat^r corp⁹ quātitas
 ergo ipossibile est qd celū sit subā immālīs: ita scz
 qd in sua eēntia sit act⁹ simplex: s; oīo de necessitate
 qd in sua qd dicit^r z eēntia habeat opōz potētie
 z actus: nec oīo qd potētia inclusa in hac substantia
 pcedat actū. Solū. n. illa potētia qd nō est nata to
 taliter p̄fici vnicō solo actu tpe pcedit actus i vno
 z eodē: qlis est potētia inclusa in subā gnābiliū:
 s; ea que includit^r in subā celi est nata totalr p̄fici
 vno actu cui iccirco semp est cūctā nec vñq; tpe
 ipm pcedere pōt. qz cū nūc sit nata p̄fici alio actu
 oporteret tūc eā ponere actu exiūtē sine oī substanti
 ifico actu. quod est ipossibile. Et qz talis potētia
 semp est cūctā suo actui z illi esse qd cōseq^r tales
 actū nō pōt dici esse ociosa. qz illa potentia in nā
 dicit^r ociosa qd p potētia nālē actiū actui cui cō
 iūgibilis est s; nō cūctā: cōiūgi nō pōt. qd nō est
 vep de potētia substantifica celi: qd vō dicit^r semp
 est cūctā suo actui. Vep qz h videt^r esse pō omē
 tatoris qui tñ eā defendere conat ob p̄lixitatē vi
 tandā ad p̄is sup̄deam^r a maiori declaratiōe z

5 op̄: commentatoris

Questio

improbatioe ipsius. qz in sequentibz qonibz procedet te dno pleni discutiet. Nunc aut sufficiat breuit vidisse qz ipsa stare no pot. Quidam ergo alij videt res qz impossibile est i substantia celi no includi potentia z actu. dicunt quide ee copositi z ex materia z forma. z qz in essentia materie nullus actus includit qui videt ee pprie distinctiu no valentes videre quod sublato actu i pura potetia cades re possit distinctio adiuget qz hec potentia in sua essentia indistincta est z vna oiz corporu: ta generabiliu qz i generabiliu vez est qz si accipiat fm eos vt ordinata in formas sic distinguet. qz ordinata i formas celestes no erit ordinata i formas generabiles: z sic ex ordine in formas fm istos talis ma distinguit z diuersa efficit. Qd aut in sua essentia indistincta z vna sit ma oim ipi conatur ostedere ex eo qz si sunt diuersa materie in eentia aut vna est magis potetia ens qz alia aut non. Si sic: tuc altera ipaz includit actu: z sic p sua eentia no erit potetia. qd est impossibile. id. n. qd est min in potetia eo qz e potetia pura e ens actu. Nulla eniz ma est nisi pura potetia. g vna no est minus ens in potetia qz alia. In pura aut potetia vt adiuget de se no cadit distinctio: z si distinguet hoc erit ex ordine ad actu. Materia igit oim cum sit pura potetia vna est in sua eentia fm istos z idistincta: distincta vo solu ex ordine ad formam. Et qz ordo vel respect ad formam est relatio q no est ipa suba materie sz accis eius: se qz ad pdez istoz qz ma generabiliu z i generabiliu sit vna i suba: diuersa vo solu in accite. Sed qz ista po fit oio impossibilis: triplici via ad pns osidi pot. Et pma quide via sumit ex copatone potetie ad actu. Ad cui intelligetia est consideradu qz vna z eade potetia pot respicere act diuersos materiales: sicut gustus pot respicere amaru z dulce: q dicit act reali ter z specie differetes. Vez qz vni potetie z vni corndet nccio vni ppriu obiectu tm: oz de neces sitate qz illi plures act fm rones suas ppas differetes coueniat z vniat in vna formali roe obiecti sub quo solu z no aliter ponat ppe z primo respicere illa potetia. Unde gust fm qz gust est non respicit pmo amaru nec pmo respicit dulce. Cui ratio e. quia nunqz res aliqua inueniri pot extra id vel cu opposito ei qd pmo conuenit sibi: sicut quia habere tres equales duobz rectis: triangulo couenit pmo: nunqz inueniri pot aliqs triangul q no habeat tres. z sicut quia esse risibile conuenit homini pmo: impossibile est esse aliquem hoiem q no habeat aptitudinem ad ridedu. z queadmodu qz auditui fm qz audit est attribuit pmo respice sonu: no pot esse aliqs audit qui no respiciat sonu: aut qui respiciat aliqd no picipas aliquo mo roem soni. z vlr veru est qz nunqz res aliqua inueniri pot cu opposito ei qd sibi pmo siue imediate attribuit. Nuc aut ita est qz amaru z dulce fm rones ppas opponit cu dulce sit amaro oppositu nullo modo possit respicere dulce: z si fm qz gu

stus est primo respiceret dulce: nullo modo respiceret amaru qd opponit dulci. Inuenim aut qz respicit vtruz: igit neutru respicit fm rones ppria sed poti vtruz fm qz picipat vna roem alicui eois: vtpote roem saporis que ipe gust ponit respicere tanqz ppriu z pimu obiectu. Inuenim aut tale pportoz inter gustu z suu ppuz obiectu siue inter gustu z saporz: qz nunqz re nec intelletu sic ab inuicez separi pnt vt gust possit fm qz gust est respicere aliqd no picipas roez saporis aut qz sapor possit aliqua potetia respice q no sit gustus: qz poti ois potetia p hocipm qd e respiciens aliquid no picipas roem saporis: p hocipz qd est oz qz sit dms a gustu: sicut etiā oe obiectu qd pmo respicit alia potetia qz gustu: oz qz sit re dms a sapore. Qd meli p exepa pz. Auditis. n. p hocipm qd est in sua eentia z natura no respicit saporz sz sonu qui no picipat roem saporis: oz nccio qz p hocipm qd est in sua eentia z na sit potetia dms a gustu qz p hocipm qd gust est respicit saporz z no sonu. Et vlr vez est qz quicuz aliqua potetia p hocipm qd est in sua essentia z natura respicit aliqne actu vel aliqd obiectu: oz nccio qz p hocipm qd in sua eentia z natura sit dms z distincta ab omni potentia qz p sua ppam qdditate hz no respice illud sz aliqd aliud no picipas roem illi. Inuenim aut mam generabiliu z ingnabiliu talr se hre qz ma gnabiliu p hocipm qd e in sua eentia z na respicit formam gnabilem tanqz actu ppuz z pmo sibi corndete: z ma i generabiliu p hocipm qd est i sua eentia z na respicit solu formam ingnabilem sibi: Dico aut declaratio e. qz si ma no respicit formam ingnabile vel gnabile p sua eentia: tuc inclinabit in ipam p aliqd additu eentie sue. h aut est impossibile. Cui ro est. qa vna queqz potetia p h naturali inclinat in actu p qd conuenit sibi qz natr illi actu coniugat. Nuc aut sic est qz ma p sua eentia z p nihil additu coniugit eentie forme gnabilis qz etiā eentie forme i generabilis: als no imediate eentia forme coniugit eentie mae. qd est impossibile. g nccc est qz ma p sua eentia z p nihil aliud inclinat in formam gnabile z in formam ingnabile. Qd etiā ma gnabiliu inclinat solu in formam generabile z tanqz in actum ppum z pmo sibi corndetem apte ondit. Vna queqz eteni potetia illu actu sine medio ipam pfi ciete respicit velut ppum z sibi corndete pmo que respicit inseparabilr. actu aut que separabilr respicit no pot respice tanqz sibi pmo corndete: sicut gustus no respicit actu dulcis pmo qz tuc dulce imediate pficiat gustu. ppe illud qd separabilr ipm respicit. separabilr dico qz pot respice etiā no dulce sicut amaru qd no picipat roem dulcis saporz aut respicit pmo qz z inseparabilr. Dico aut inseparabilr. qz nihil respice pot inqtu gust est nisi picipas roem saporis. Nuc aut videm qz materia generabiliu sine villo medio iuncta forme generabili tali vel tali. vtpote lapidis vlr ligni z si se

ma corporis celestis ex se ma sit distincta a ma hore inferiori z ex ordine ad formam.

hoc

Magister intendit hanc conclusionem qz ma corporis celestis sit eentia distincta a ma hore inferiori

ma p d hore inferiori p respicit formam gnabilem sibi separabilem pp aut melle eo de ma corporis celestis

pabiliter ipam respiciat cu possit ab ipa distingi & co
 iungi alteri hnti oppoem ad illa forma n gnabile
 vlr sumpta inseparabil respicit cu no possit oio oi
 forma generabili exoptari. qz tuc fieret trāst^o de
 generabili ad ingenerabile. qd est ipossibile. Lnz
 igit mā generabiliuz p hociūm qd ē in sua eēntia
 respiciat inseparabil formā generabilē: cluditur
 necio qz ipam respiciat sicut actū p pūm & pūmo
 sibi coūndēte. Qd aut materia ingenerabiliū sū
 milis etiā respiciat formā ingenerabilē statū appz
 cū ipossibile sit qz forma ingenerabilis māz sepa
 biliter respiciat. Cui^o rō est. qz iccirco aliq forma
 dicit esse forma rei generabilis qz ipa est forma a
 materia separabilis. Cū aia intellectiva qstūcūqz
 sit icorruptibilis in se: tū of forma rei generabilis
 & corruptibilis ppter illud qd est forma a mā sepa
 bilis. Si g forma rei ingenerabilis respicit a mā
 ingenerabiliū separabil tūc sequit qz forma rei in
 generabilis sit forma gnābilis. qd est ipossibile.
 g ipossibile est qz mā ingenerabiliū p hociūm qd
 est in sua eēntia nō respiciat inseparabil formā in
 generabilē. Dz igit tam qz mā generabiliū respic
 formā generabilē & nō aliā: cuz hāc etiā respiciat
 pmo: & materia etiā ingenerabiliū ingnābilē solū
 cū in ipam inseparabil inclinē ita videlz qz sibi in
 separabil iungit. Si igit materia ingenerabiliū p
 hociūm qd est in sua essentia respicit formā inge
 nerabilē & nō aliā: & materia generabiliū p hōim
 qd est in sua eēntia respicit formā generabilē & nō
 aliā: cludit de necessitate qz materia ingenerabil
 p hociūm qd est in sua eēntia & natura sit dñs &
 diuersa a materia generabiliū. sicut etiā qz gust^o
 p hociūm qd est in sua eēntia & natura respicit sa
 porē & nō sonuz: & audit^o ecōtrario p hociūm qd
 est in sua eēntia & natura hz qz respiciat sonū & nō
 sa porē. gust^o p hociūm qd est in sua natura ē dis
 ferēs & diuersa potētia ab auditu. Ex hac aut des
 clatōe apte iudici pōt pōem sūā sup^o recitatā eē
 oio irrōnabile & puerilē. Dicebat enī in pōne illa
 qz rē p respectū ad formā ingenerabilē & ad aliā
 materia diuersificetur: est tū materia q respicit ge
 nerabilē formā & materia q respicit aliaz oio vna
 in eēntia. Si enī ita hoc se hz tūc nullo mō h vna
 eēntia pōt pmo respicere formā ingenerabilē aut
 pmo formā generabilē. qz tūc vna eēntia nō possz
 vllō modo respicere aliā. quēadmodū & si gustus
 pmo respiceret dulce nullo mō respiceret amarū
 vt supra declatū est. g o3 tē dicē qz talis vna mate
 rie eēntia respiciat vtrūqz sū quādā vna rōnem
 cōem. qz sicut supra dictū est: cuilibz vni potentie
 o3 coūndere pmo vnu qd & nō multa. h aut non
 poterit eē nisi rō forme subālis corpe. formā igit
 tur subāle corpeā talis vna eēntia vlr pmo respic
 ciet. Nūc aut nos videm^o qz qñcūqz aliq potētia
 respicit pmo aliqd obiectū vlr vlr & qstūcūqz in
 separabil: inseparabil respiciat illud vlr: separabil tū
 respicit oē pūculare sub illo rētū. sicut qz gust^o
 respicit sa porē vlr: nullo mō pōt respicere insepa

biliter dulce. qz tūc nō respiceret amaz: & p oñs
 nec vlr sa porē. Cōstat aut sicut pbatū ē qz eēntia
 materie ingenerabiliū respicit formā ingenerabilē
 inseparabil cū sibi inseparabil iungat p oñs h vna
 eēntia nō respicit oēm formā corpalē: s; de neces
 sitate est vna alia eēntia materie q respic formas
 alias ab ingenerabili: & p oñs multe sunt materie
 corpalū p suas eēntias dñtes & repugnātes: & nō
 vna tū. Et sic cōpleta est via pma sumpta ex opa
 tōne potētie ad actū. **S**ecūda via vō sumit ex
 rōe pūatōis. Ad cui^o intelligētiā p cōsiderādū ē qz
 pūatio nūc hz fieri nisi circa subiectū i quo est
 nālis aptitudo ad habitū illi pūatōi oppositū.
 vnde surditas que est pūatio audit^o nō pōt esse i
 lapide q nullā nālē inclināōem hz ad audiēdū: s;
 pot^o sit semp circa illud aīal quod ad auditū ha
 bendū est nālī inclinātū: ipm tū actu nō hz. Naz
 & pmo p hoc a negatōe distiguit. qz negatio oio
 nihil ponit: nec viz formā nec subiectū. Pūatio
 vō & si de sua rōne nō habeat ponere formā sed
 tollere: habet tamē de sua rōne ponere determi
 natū subiectū. qz subiectū habit^o ppter id qz hnt^o
 & pūatio hnt fieri nālī circa idē. **D**is igit p sup
 positis vlt^o querendū est: vtrū forma celesti ad
 iūcta eēntie sue māe ponat ibi insimul secū pūati
 onē forme gnābilis. Et qdē si dicat qz nō: hoc nō
 poterit eē nisi ppter alterā triū cāpā. Aut. n. forma ce
 lestis in sua mā nō ponit pūatōem forme gnābil
 qz illa mā est talis qz de sua eēntia & nā sibi cōue
 nit qz nullaten^o inclinē in formā gnābilē & subie
 ctū pūatōis vt dictū est: o3 hē nālē inclināōem
 ad habitū. Aut hoc ideo est. qz mā cui adiūgitur
 ipa celestis forma etiā de sua eēntia & nā habeat
 nālē inclināōem in formā gnābilē: cū tū iungit
 forme celesti tollit ab ipa h nālis inclinatio. Aut
 h ideo est. qz forma celestis cū adiūgit sue matie
 ponit in ipa insimul secū ipam formā gnābilē: &
 forma & pūatio insimul eē nō pūat. Et qdē si dica
 tur pūatū viz qz in mā celesti ideo nō ponit pūatio
 forme gnābilis. qz h mā est talis qz de sua essen
 tia & nā hz qz nō possit iclinari in formā gnābilē
 statū habebit ppositū. **M**ā. n. gnābilū de sua
 eēntia hz qz inclinē in formā gnābilē. g de neces
 sitate cludit qz sit in sua eēntia dñs & distincta a
 mā celesti que de sua eēntia hz qz in banc formā
 nullo modo inclinē: sicut lapis q de sua essentia
 hz nō iclinari in visum. in sua eēntia distinct^o est
 ab hoīe qz p sua eēntialia hz inclināōem ad vidē
 dū. nā ipossibile est qz vna sit eēntia iclinata vna
 bus iclinatōib^o sic repugnātib^o qz vna possit nul
 laten^o se q eēntā quā se qdē alia. Dico aut h esse
 ipossibile qz dīctōez iplicat. Si vō def tertū viz
 qz forma celestis ideo nō ponit pūatiōem forme
 gnābilis in mā cui adiūgit. qz ibi ponit ipam for
 mā gnābilē. p3 qz hoc stare nō pōt. forma. n. cele
 stis & forma gnābilis sunt forme repugnātū na
 turaz. formas aut repugnātes ipossibile est sim
 plicere eandē partē materie. qz tūc idē staret sub

32

*Ita i mā celesti sit
 pūatio:
 hac sit o equū et bn*

Questio

perfectibus oppositis. quod est impossibile. ergo impossibile est quod forma celestis in simul secum ponatur in sua materia forma generabile. Sed si dicatur quod forma celestis non ponitur secum in sua materia forma generabile nisi secundum quod virtualiter continet ipsam. quia in ipsa virtualiter continet omnes formas generabiles: sicut in forma primi et ultimi generatis patet. quod hic nihil est ad oppositum. Essentia etenim materie ex quo una est: non inclinatur in forma generabile solum quod virtualiter continet in forma celesti. quia sic est ea inclinari solum in forma celeste: sed etiam inclinatur in forma generabile sumpta secundum hoc quod est in propria natura: quia sic materia generabilium respicit ipsam. Si igitur huiusmodi essentie inclinationem sic debet perficere forma celestis quod ab ea tollatur privationem forme generabilis: oportet quod ponatur ibi forma generabile sub propria natura. hoc autem est impossibile ut ostensum est. ergo impossibile est vere dicere quod ideo forma celestis in materia cui adiungitur non ponitur privationem forme generabilis: quia ibi ponitur forma generabile. Si autem de secundum videtur quod forma celestis in materia cui adiungitur non ponitur in materia quam perficit. quia si talis materia de sua essentia habeat naturalem inclinationem in formam generabilem: cum tamen coniungitur forme celesti: tollitur huiusmodi naturalis inclinatio ab ipsa: apparet statim hoc esse impossibile. naturalis etenim inclinatio rei dicitur que consequitur naturalia et essentialia principia rei. talis autem inclinatio tolli non potest nisi tollantur ipsa rei naturalia et essentialia principia ad que talis inclinatio sequitur: sicut quia appetitudo naturalis ad ridendum: naturalia et essentialia hominis principia consequuntur nullo modo tolli potest nisi essentialia hominis tollantur et homo ipse: et per consequens corrumpatur. Constat autem quod inclinatio materie in formam substantialem ipsam eius naturam et essentiam consequitur. si ergo hec inclinatio tollitur ab ipsa cum coniungitur forme celesti: oportet necessario quod pariter tollatur et ipsa eius essentia et natura. hoc autem est impossibile quod tunc forma celestis subsisteret ablata essentia proprie materie. quod esse non potest. Et preterea materie essentia et natura et eius naturalis inclinatio non corrumpitur ex eo quod coniungitur sue formali perfectioni: sed potius de necessitate perficitur. Si ergo forma celestis corporis coniungitur essentie talis materie que una est omnium corporaliu veluti una de formalibus suis perfectionibus: ipsam et eius inclinationem corrumpere non poterit: sed necessario perficiet. Aut ergo dicendum est quod perficiat totam naturalem inclinationem talis essentie: et sic per consequens nullam in ipsa privationem reliquat: aut quod partem tantum. Et sic per consequens ponatur in ea privationem alterius forme: ut puta illius cuius in materia caretiaz ponitur cum inclinatione naturali ad ipsam. totam autem perficere et terminare non potest. quia talis unius essentie inclinatio est in formam ingenerabilem et in formam generabilem sub natura propria utriusque forme celestis ut perficit ipsam solum secundum quod inclinatur in

formam ingenerabilem: cum in simul secum ut supra ostensum est non possit in ea ponere formam generabilem sub propria natura. Patet igitur quod de necessitate oportet dicere quod supposito quod una sit in eadem omnia corporum materia quod forma celestis adiuncta sue materie ponitur in ipsa privationem forme generabilis: et sic quod non terminet totam naturalem inclinationem ipsius. et cum naturalis appetitus non sit aliud quam ipsa naturalis inclinatio: concluditur de necessitate quod forma celestis non terminet nec perficiat totam naturalem appetitum sue materie: et quod celeste corpus sit naturaliter corruptibile: que omnia impossibilia sunt. ergo impossibile est omnium corporaliu materiam unam esse in essentia. patet autem subtiliter intuitu que diximus: quod nihil est dicere quod ideo materia posita sub forma celesti non potest aliam appetere. quia cum forma celestis sit nobilior omni forma corporea: sequeret quod nobilior appeteret minus nobile. hoc enim esset bene dicitur si materie conveniret appetere formam aliam ex eo quod est perfecta tali forma. Nunc autem hoc veritatem non habet etiam de materia sub vilissima forma stante: quia tunc unum oppositorum appeteret aliud. quod est impossibile. unde nec corpus celeste appetit esse corpus generabile. quia hoc non solum esset appetere aliquid se ignobilius: sed etiam esset appetere sui destructionem: sed materia que stat sub forma celesti in quantum privata forma generabili qua naturaliter secundum illam positionem nata est perficitur: non autem actu perfecta: et sic in quantum imperfecta appetit naturaliter formam generabilem: sicut unum universaliter imperfectum appetit suam perfectionem quod non est nobilior appetere minus nobile. Et isto solo modo sub cuiuscumque forma ponatur ipsa materia dicitur appetere formam alterius rei et non aliter. Unde eodem modo quo alia corpora dicuntur corruptibilia dicitur etiam esse corporale et corpus celeste saluata positione de unitate materie. quod sicut dictum est: est omnino impossibile. Et sic completa est secunda via declarandi quod volebamus sumpta ex ratione privationis. Tertia vero via sumitur ex ratione contrarietatis reperte in formis substantialibus naturalibus. Ad cuius intelligentiam notandum est quod forme substantiales non dicuntur a physico sibi inuicem contrarie: quia inter ipsas talis distantia attendi possit qualis attenditur inter qualitates vere contrarias. Forma etenim qualitatis in ipsa sua essentia quandam latitudinem habet propter quam cum a suo subiecto incipit removeri non statim ab ipsa remouetur secundum se tota: sed primo inde remouetur secundum gradum unum: et postea secundum gradum alium. propter quod in ablatione talium formarum dicitur fieri processus a gradu intenso ad gradum remissum: sicut in corruptione albedinis fit processus a magis albo ad minus album. Et quia plures gradus sunt inter unum extremum et aliud quam inter medium et extremum: ideo distantia medium ab extremo non dicitur maxima. quia maior est distantia unius extremi ab alio: sicut etiam inter

ip̄a plures gradus includunt. Quāto enim vnus distat ab alio p̄ plures ḡdus: tāto distātia est maior. ⁊ quia omnes ḡdus nature illius generi qui sub extremis cōtinētur includūtur inter extrema sicut omnes ḡdus coloris includūtur inter albedinē ⁊ nigredinē: ideo extrema dicūtur maxime distāta in suo genere. Nihil enim accipi pōt sub ip̄o quod p̄ tot ḡdus distet ab aliquo sub eodez cōtēto p̄ quot distat vnum extremū ab alio. Cū hac autē maxima distātia habēt talia extrema ad inuicē etiā repugnantiā: quia in eodem simul eē nō possunt: cum hec habēt pariter fieri circa tale subiectū in quo est naturalis aptitudo v̄l inclinatio ad vtrūqz. Et p̄pter mutuā repugnantiā ⁊ inclinationem subiecti cōmunē: quādo vnū ip̄ozū ponitur in subiecto: ponit statim secū in eodem etiā p̄uatio alterius: v̄puta eius cuius carētia ibi ponitur cum naturali inclinatioe ad ip̄m. Et forme quidem substātiales nō dicūtur mutuo cōtrarie propter primā conditionē: cū ip̄e non sint distantes illo modo propter illud qd in sua essentia non habēt gradus diuersos: sed sunt actus simplices nullā omnino latitudinē habētes. Unde ⁊ cum aliqua ip̄arū remoueri incipit a materia: statim ab ip̄a fm̄ se totaz remota efficitur: ita qd talis remotio nō mensuratur tēpore sed instanti. Quāuis autē forme substātiales propter istam primā cōditionē sibi inuicē cōtrarie non dicātur: appellantur tamē cōtrarie propter alias cōditiones. habēt enim ad inuicē repugnantiā cum vna non cōpatitur secū aliā in materia fieri etiā habēt circa materiā naturaliter inclināta in omnes. ⁊ p̄pter ista duo cū vna earū ponit in eētia talis materie ponitur ibi statim ⁊ p̄uatio aliarū. quia ibi ponitur earum carētia cum naturali inclinatioe ad eas ratōne essentie illius materie que inclinā in oēs sicut cum in essentia materie ponit forma ignis: ponitur ibi statim p̄uatio forme aeris propter id qd vna est eētia materie que inclinā in vtrūqz. Iste autē omnes cōditiones oportet qd repiatur saluata vnitare materie inter formas celestes et formas istozū inferiorū. sicut enim supra dictum est: tales forme sunt repugnantiū naturaz. habēt etiā salua positōne p̄dicta fieri circa vnā eētiā materie que est in istas ⁊ in illas naturaliter inclināta. quia vt dicunt vna est omnino essentia materie inclināta in vtrāqz: ⁊ per cōsequēs cum vna earū ponitur in tali eētia: ponitur ibi de necessitate forme alterius p̄uatio. Et sic de necessitate oportet qd eque perfecte forme istozū inferiorum sunt cōtrarie formis celestibz ⁊ sibi inuicem. Et per cōsequēs oportet qd sicut ista corpora inferiora ratōne suarū formarū sunt nata moueri cōtrarijs motibus: sic etiā corpora celestia ratōne suarū formarū naturalitū sunt nata moueri cōtrarijs motibus motibus istozū. Itē quēadmoduz vnū inferiorū patit ab alio: sic etiā ⁊ corpus celeste naturaliter pati poterit ab istis. Cui⁹ declar-

ratio est. quia sicut habet in p̄mo physicozū: vna formarū contrariarū nō potest agere in aliā: nec ab aliā pati. Formarū vero vna talitū formarū ratione sue forme agit necessario in aliud ⁊ necessario patitur ab alio: nō nisi ratōne materie sue que vnus eētie euz sit: est naturaliter susceptiua forme contrarie. Cōsimiliter nec forma celestis agere poterit in formas istozū inferiorū nec ab eis pati: sed corpus celeste agere necessario ratōne sue forme in inferiora corpora: ⁊ patiet de necessitate ab eis ratōne sue materie que vnus essentie cum sit: susceptiua est omnium formarū corporalium. Nā cōtraria nata sunt agere ⁊ pati ad inuicē ⁊ ab inuicem. poterunt ergo de necessitate corpora inferiora in suam substātiā transmutare corpora celestia ⁊ ecōuerso. Item cum cōtrarias formas sequat qualitates se in simul nō opatiētes: lux que sequit naturā celestis mobilis cōtraria erit omnibus qualitatibz istozū inferiorū: ⁊ corruptā eozū non potēs in eodē simul esse cum eis: cuius contrariū ad sensum cōtinue exprimitur. Cum igit hec omnia sint irrationabilia patet qd irrationabile sit ponere materiā omnium esse vnā in essentia. Argumentū autē cōtrarie opinantiū omnino nullum est cum supponat ibi qd materia celi compabilis sit materie istozū inferiorū: ⁊ per consequēs qd sit vnus nature cum ip̄a. quia non sunt compabilia nisi que vnā naturā habent. vt patet in secūdo physicozū. Ultimū autē veritatē habet qd vtrāqz materia est pura potentia: nec ideo tamē oportet qd inter ip̄as nulla cadat distinctio. Ideo enī act⁹ dicitur distinctōis p̄ncipiū. quia cum sit p̄ncipiū essendi: oportet qd ex diuersis actibus diuerse cōsurgant entitates. Verū est igitur actum eē distinctiū illius entitatis solum cuius ip̄e est constitutum p̄ncipiū. non est autē constitutum entitatis essentialis ip̄ius materie siue essentie ei⁹: quā potius eētia actus eius alia est omnino ab eētia materie: constituit tamē hanc entitatē vel eētiā materie in aliqua entitate siue quidditate specifica. Et quia vnū quodqz ab eodem habet entitatem: ⁊ entitatē distinctā ab aliā: iccirco necessarium est qd entitas specifica materie in qua ip̄a materia per actum ponitur distinguat solum ratōne actus. Quia vero entitatē ⁊ essentia suam que est alia ab entitate vel essentia actus ab actu nō habet: non oportet etiā qd eius distinctōnem fm̄ se sumpte habeat ab actu. Verū quia hoc quod est in sua propria essentia effectiue habet a create: habet etiā distinctōnem primariā ab eodem effectiue. Et quia sic actus hoc ip̄m qd est in sua eētia formaliter a se habet: iccirco sicut act⁹ se ⁊ ip̄o essentialiter distinguit ⁊ ab alio actu ⁊ etiā a materia: sic etiā ⁊ materia se ip̄a eētia essentialiter distinguit ⁊ a materia alterius essentie ⁊ nature qd sit essentia sua ⁊ etiā ab actu. Est igitur pura potentia ⁊ materia corruptibilis ⁊ materia incorruptibilis corporū: ⁊ nihilomin⁹ distincte sunt in eētia: nō

hæc responsio nō videtur
satisfacere:

Questio

per actum sed per seipās ad inuicē et ab essentijs actū per quas in specifica entitate ponunt. sicut enim seipā formaliter habet vna q̄ sit essentia et natura potētie perfectibilis totaliter vno definitō nato actu: et per consequēs vno actui inseparabilē coniūcte. alia vero habet formaliter a seipā q̄ sicut essentia et natura potētie nō totaliter vno singulari actu p̄fectibilis nec per consequēs vno inseparabiliter actui determinato coniūcte: sic etiā seipā vna est ab alia distincta vel diuersa: et nō p̄pter aliquē actum. quēadmodū etiā et quia seipā materia est potētia: et forma seipā est actus: materia seipā est essentialiter diuersa ab actu: et non p̄pter actum aliū sue potētie adiunctū: quia tunc iretur in infinitū: aut essentia materie esset idem cum essentia forme vel actus. quod totū ē impossibile. Sic igit̄ oportet iam patet et quomodo sit alia materia generabiliū et generabiliū: et quomodo actus sit principij distinctiōis in entibus: et quomodo in essentia materie cum sit pura potētia possit cadere distinctio. Ad primū ergo dicendū q̄ forma celestis non est media inter formam elemētī et animā intellectiua. quia mediū est in eodē genere physico cum extremis: forma vero corporis celestis non est eiusdē generis physici cuius p̄dictis propter id q̄ ille forme sunt cuiusdam generis physici: quia habēt idem susceptōes primū quod de istis nō est verū vt ostensum est.

Ad secundū dicendū q̄ corpus celeste nō habet esse a seipō sed a p̄ncipe vniuersi: cuius infinitates per consequēs ostēdit sua infinita duratio. dicit̄ tamē incorruptibile naturalit̄. quia in se nullum habet principij inclinatiois ad corruptiōem: sicut habēt corpora generabilia naturaliter. Ad tertij et ad quartū dicendū q̄ illa que habēt idē gen̄ physici vniuoce p̄dicatū habēt eandē mām corpus autē nō est gen̄ physici. cuius ratio est. quia omnia physica. vt dicit̄ secūdo physicoz sunt sic simū: qd̄ in sua rōne includit sensibile māz. corp̄ autē inq̄stū corp̄ nō includit in sua rōne māz sensibile. qz tūc mathematica etiā s̄ rōez a sensibili mā nō abstrahēt. qd̄ s̄m̄ ē. Corp̄ igit̄ ex ea rōne qua corp̄ ē nō ē qd̄ physici: s̄ ex ea rōne solū q̄ ē mobile. Si at̄ corp̄ mobile gen̄ physici ponat statū appz q̄ corruptibile et incorruptibile corp̄ nō vniuoct̄ in gen̄ physico. h̄ etenī gen̄ qd̄ ē corp̄ mobile sic diffiniri d̄ vt dicat̄ q̄ ē corp̄ h̄is in seipō principij mot̄. et h̄ qd̄ ē uenit tā corpi gnābili q̄ etiā ignābili s̄ nō vniuoce. qz corp̄ ignābile h̄z i se principij mot̄ ad vbi solū: nō at̄ principij mot̄ ad formā. corp̄ vō gnābile h̄z vt p̄qz. Ad q̄ntū dicendū q̄ aliūde sumit̄ equocatio corporis mobilis de p̄petuo et de corruptibili: et aliūde equocatio p̄dicatio aīal̄ de asino et equo. Corp̄ etei mobile p̄dicat̄ equocatio p̄ equocatioz principij mot̄ qz corruptibile h̄z principij mot̄ ad formā qd̄ ē ipā nā māe gnābiliū corpi. p̄petuū at̄ corp̄ nō h̄z in se principij mot̄ ad formā vt dictū ē: et iō nō h̄z in se

nāz māe gnābil̄ corpi. vñ talis equocatio p̄cedit ex diuersitate māe. al̄ aut̄ p̄dicat̄ equocatio p̄ equocatioz t̄m̄ mot̄ et nō principij. al̄ n. ē corp̄ h̄is i se principij mot̄ ad formā q̄ ē principij vniūdi et sentiendi. et h̄ qd̄ ē principij mot̄ qd̄ ē mā supradēa habēt oīa alia. s̄ formā q̄ ē vite et sensus principij ad quā t̄miat̄ mot̄ p̄dicat̄ nō h̄nt eādē. qz n̄ ē eadē spē cuius s̄ alia aīa. et sic alia equocatio ponit vniūtatē māe: et fore diuersitatē. Ad. vi. dicendū q̄ agētia et patiētia mutuo cuiusmodi sunt illa q̄ cū agūt repatiūt̄ ab eis i q̄ suas imp̄mūt actōes cōiūct̄ nō cōiūct̄ i mā. Corp̄ aut̄ celestia et agūt in ista inferiora: nō t̄m̄ repatiūt̄ ab eis: et p̄p̄ea n̄ cōiūct̄ i mā. Ad. vii. dicendū q̄ et corpi celestib̄ debet mot̄ de vno vbi ad aliud rōe suaz p̄tū: n̄ t̄m̄ eis debet mot̄ q̄ ē inf̄ h̄ia quoz acq̄sicio pot̄ variatōez in subā ipoz: q̄ variatō. p̄p̄e vocat̄ trāsmutatio. et iō nō debēt cōiūct̄ in mā cū istis inferiorib̄ q̄ tali trāsmutatioi subijciūt̄. Ad. viii. dicendū q̄ si ignis mīm̄ accipi nō pot̄ fieri i spera ignis q̄ tota ē plena cōtinuo igne: s̄ fieri i spera alicui alteri elemētī: cui quidē mīmū sic resolui pot̄ in multa mīma ignis: sic etiā in se h̄z multas pres in q̄s multa mīma ignis resolui p̄nt: q̄ qd̄ez pres dū sunt sibi inuicē cōiūct̄ retinet̄ formā illi elemētī cui sunt pres. cū vō diuidūt̄ formā illius elemētī nō retinet̄: s̄ in multa ignis mīma resoluiunt̄. Dicendū igit̄ q̄ si mīm̄ ignis possit accipi i spera aeris et diuidi: nō resolueret̄ in totū mīmū aeris: s̄ in aliqua illi mīmū pre: que dū ē i toto mīmū aeris formā habēt. si vō a toto diuideret̄: in mīmū ignis resolueret̄. Ad. ix. dicendū q̄ mā inferior seipā eēntialit̄ distincta est a mā celestiu. et ad talē distinctiōem eēntiaz sequit̄ distinctio ordinis ad formā. et q̄uis quidez intellect̄ cōcipiat q̄ eēntia vtriusq̄ māe sit pura potentia: accipit t̄m̄ cū h̄ p̄ter q̄ alteri eēntie et nāe est vna potētia: et alteri alia. qz eēntia et nā vni talis est q̄ actu vniuo totalit̄ p̄fici. eēntia vō materie alteri vt supra patuit opposito modo se h̄z. Ad. x. dicendū q̄ in pura potētia nō est dare grad̄ potētialit̄. p̄p̄ quos dici possit vna mīm̄ potentia q̄ alia: et sic p̄ cōis in sua essentia p̄ h̄re de actu. est t̄m̄ ibi dare grad̄ tales p̄ quos dici possit vna potētia esse altioris eēntie et nature q̄ alia: cum altioris nature potentia sit illa que de sua natura habet q̄ semp̄ sit determinato actui coniūcta: q̄ illa que hoc de sua natura non habet. Ad. xi. dicendū q̄ actio illa qua agens in passum suam formā potest inducere potius ignobilitati q̄ nobilitati artestat: cum attestetur generabilitati et corruptibilitati.

Ad duodecimū dicendū. q̄ omne quod agit de necessitate nature tātū potest imp̄mere in passum quantū in ipō est illud quo agit. si tamē passum sit tale quod id in tali gradu suscipere possit. nullum autem passiuū inueniri potest quod tantū in se recipere possit de lumine de se existenti cōmunicabiliter quantū est in sole: sicut etiā et si

forma celi de sua nã sit cõicabilis multis: qz nã ei⁹ mã e talis: qz vnica singulari foĩ tota replet z pfi⁹ cif: nõ remanet p⁹ vni⁹ mãz: alia cui possit cõicari z sic tollit celestis forme multiplicatio: z silr etiaz qlitatis actio sub gdu illo i quo cõfct formã talẽ

Ad. xij. dicẽdũ: qz significatũ nois vtriusq; mãe e h qd dico corpale. z vtrq; e mã corpalis. Sz si p pũs noĩb⁹ vocarent: quẽadmodũ sũt i seipsis diuerse sic etiã noĩa z noĩuz sũt eẽnt diuerfa. Ad xiiii. dicẽdũ: qz ens e equocũ ad ens corruptibile: z ad ens incorruptibile. z silr nõ ens e equocum ad id qd opponit corruptibili: z ad id qd oppõit incorruptibili. vñ ens z nõ ens nõ sũt duo extrema tũ: sz ad min⁹ qtuoz a se iuce diuerfa. vñ etiã oz qz ad min⁹ duo diuerfa media cadãt nccio int ipã

Ad. xv. dicẽdũ: qz corp⁹ celeste ex ea pte q̄ qũtũ e diuisibile e i infinitũ: sic z qdlibet trinuũ. ex ea vo pte qd e nãle e tal nãe qz diuidi nõ põt: qz tũc eẽt corruptibile. Argm̄ igit ex falsa supõe pcessit.

Questio quarta.

Questio

q

quarta e: Vñ eẽntia materie sit pura potẽtia: z videf qz nõ. e sentia matie sm p̄m e ignãbil z incorruptibilis. vñ adueniẽte eẽt foĩ nã recedit: sz potẽtia ad formã

corrupti⁹ z recedit foĩ adueniẽte: igit ipossibile e: qz eẽntia matie sit ipã potẽtia ad formã. Sz q̄ se eẽntialr i diuersis pdicamẽtũ: sũt eẽntialr diuerfa z q̄ sic dũt sũt diuersaz eẽntiaz. potẽtia aut nãlis sm p̄m i pdicamẽtũ: e in pdicamẽto qlitaz z potẽtia matie e potẽtia nãlis. ipã vo eẽntia mãe e i pdicamẽto subẽ: igit potẽtia mãe e oĩno alẽ eẽntie ab ipã mãe eẽntia. Sz eẽntia mãe cũ iũcta forme pficiãt: aut i ea remanet potẽtia ad formã illã: aut nõ. Cõstat aut qz nã remanet: qz cũ potẽtia dicat carẽtia act⁹. z sic nccio dicat qd ipfectũ: tũc mã iũcta forme carẽt foĩ illã: z eẽntialr pfectiõẽ illi⁹: qd e ipossibile: igit ipossibile e qz remaneat potẽtia ad formã illã: remãet aut eẽntia. Sz ipossibile e qz eẽntia mãe sit i potẽtia ad illã formã. silr aut dici põt z de oĩb⁹ alijs formis: igit eẽntia mãe est oĩno aliud a potẽtia ad formã. Sz hĩpm qd sũt nomẽ potẽtie: e i pdicamẽto reĩonis. hĩpsum aut qd mã e i sua eẽntia e solũ i pdicamẽto subẽ. igit nullo mō qz e eẽntia mãe põt vocari potẽtia z si nõ vocari: multo magis nec eẽ. Si dicat. qz sz aliã z aliã rōez eẽntia mãe e tã i pdicamẽto subẽ qz i pdicamẽto reĩonis. z sic ipã eẽntia q̄ e subã est etiã potẽtia q̄ dicẽ reĩonẽ ad aliud. Cõtra eẽntia mãe sz rōez q̄ subã e: aut e potẽtia aut nõ. si e potẽtia: tũc de nccitate eẽntia mãe sub rōe q̄ subã e: erit i pdicamẽto reĩois: qd e ipossibile: nõ igit sub rōe q̄ e subã põt eẽ potẽtia: e aut sz se subã: igit sz se nõ e potẽtia. Sz vna potẽtia tota pficit vno actu. si igit eẽntia mãe est ipã potentia ad formã

subãle: cũ talis eẽntia sit vna nũero z nõ multe. p̄ ficiẽt tota ab vna nũero foĩ subãli. z sic nõ remanebit potẽtia ad alias foĩs: nec possẽt h potentia eẽ illa q̄ e vna: foĩ illis opposita iã pfecta: sed alia z eẽntia sit solũ vna. videf d nccitate dicẽdũ: qz potẽtia nõ sit ipã eẽntia mãe subiecte forme subãli. Sz oẽ qd e i genẽ: cõpositũ e ex genẽ z oĩa: sz mã pma e i genẽ subẽ. g e cõposita ex genẽ z oĩa. sz in oĩ tali cõpone: genẽ e potẽtia z oĩa act⁹: g mã pma cõposita e ex potentia z actu. Si dicat qz mã e in genẽ reductiue: qz e vñũ de pncipijs subẽ: z qz tale e: nõ oz qz sit cõpositũ ex potẽtia z actu. Cõtra qd picipat generĩ rōez: z vñ h hz p̄pã oĩa ex genẽ z oĩa de nccitate oz eẽ cõpositũ. sz mã pma picipat rōnẽ subẽ: cũ sit subã. z vñ h hz p̄pã oĩa p quã distinguit ab alijs subãtãijs. vñ z cõueniẽt oĩ qz potẽtia e ei⁹ subãlis oĩa. cõponit g oĩno ex genẽ z sua oĩa: z sic idẽz qd pus. Sz qd imediãte pdicat de plib⁹ solo nũero dũtibus spẽs e mã aut eẽntialr pdicat de plib⁹ solo nũero dũtibus. cũ eẽntia matie vni⁹ z eiusdẽz p̄pẽ rōnis eẽntis nũero sit disticta sub diuersis formis subãlibus: g spẽs qdã e. ois aut spẽs eẽntialr hz specifi⁹ cũ actu: igit de nccitate mã pma de se z sui eẽntia aliqũẽ actũ hz. Sz nihil põt eẽ subiectũ dimẽtio ni nisi sit aliqũẽ ens actu: qz pura potẽtia dimẽtio nata e nõ põt. Cõstat aut qz mã pma de se e subiecta dimẽtio inẽminatã: qz ut ait cõmẽtator i de subã orbis: Dimẽtio inẽminatã e i mã añ oẽm formã. z itẽz ibidẽ dicẽ: qz dimẽtio inẽminatã q̄ e corpus est p̄pẽtas matie: g de nccitate mã de se est ens in actu aliquo. Sz oẽ illud qd in se subsistere non põt: si oz poni i actu eẽndi: oz qz subsistẽtẽ in alio quo: sz forma subãlis mãlis in se subsistere nõ põt oz igit qz i aliquo subsistẽtẽ: sz pura potẽtia nõ põt eẽ subsistẽtẽ aliẽ: oz igit qz ei⁹ subiectum qd e mã pma in q̄ subsistẽtẽ sit aliqũẽ ens nõ i pura potẽtia sz i actu. Sz mã nõ oĩ ens in potẽtia nisi in quãtũ caret foĩ quã e nata habẽ. qñ vo stat sub forma oĩ subiectũ z nõ potẽtia. h aut eẽt ipossibile si ipã diceret eẽntialr potẽtia. nõ e igit sua eẽntia pura potẽtia. Sz mã ad eẽ suũ essentialẽ qd e eẽ sue eẽntie nũq; e in potẽtia sz i actu. semp eni h hz: cũ ipm hẽat de se z non ab aliq̄ forma. si igit semp respẽtũ illi⁹ eẽ est actu. vñ non posse dici qz sua eẽntia sit pura potẽtia. Sz act⁹ q̄ditariũ z q̄ditas vñ eẽntia idẽ sũt. vñ qz actũ q̄ditariũ nõ habet: nõ habet etiã quiditatez siue eẽntiã: sz mã habet eẽntiam. ergo habet aliqũẽ actũ q̄ditariũ.

Et p̄reã esse est act⁹. z mã de se hz eẽ essentialẽ igit de se hẽt eẽntialẽ actũ: nõ est g pura potẽtia. Sz eẽntia materie nõ dependet a forma: sed potius eõuerso: qz illa per creationẽ: ista p generationẽ: z materie transmutationẽ: sed qz tale est potest p se esse saltim actione eius qui eã per se creat z qz põt per se eẽ. est ens aliquid in actu quiditate uo per se. igit mã nõ est pura potẽtia. Sz oẽ qd est effectus primi necessario habet de se aliquem

Questio

actū: cū nulla actio eminet ad purā potentia; sed
mā est effectus pmi & immediatior q̄ forma & cō-
positum. cū ista p̄duci p̄nt a generante: illa vō nisi
a creante. ergo de necessitate o3 q̄ ipsa de sua eēn-
tia habeat actū aliq̄nē. ¶ Illud quod est res ab
alio distincta de se diuinā essentia imitat. & q̄ ta-
le est: h3 necessario de se ideam in deo. & q̄ huius
est necessario de se habet aliq̄nē essentialē actum
& potest per se p̄duci. sed materia de se etiā p̄ suaz
essentia est res distincta ab essentia forme. igitur
de se habet aliq̄nē essentialē actum. & sic sua essen-
tia nō est pura potētia. ¶ Omnis relatio fūda-
tur sup̄ aliquod absolutum. ergo etiā relatio inclu-
sa in noīe potētie: o3 sup̄ aliquid absolutum fun-
dari. hoc aut nō est potētia: quia tūc restaret itez
q̄o de relatione inclusa in ipsa. & cū nō sit in infini-
tum ire: oportet necessario dare aliquid absolutū
cui eēntia nō sit potētia. Cum ergo mā hēat pos-
tentia ad formā: o3 de necessitate in ipsa dare ali-
quid absolutū: q̄o nō sit potētia: hoc aut nō p̄t
ēē nisi essentia materie: igit̄ rē. ¶ Si subiectum
vel mā esset idem eēntialr q̄ sua potētia. cum in
subiecto vel materia sunt diuerse potētie ad diuer-
sos actus: ille diuerse potentie oēs essent̄ essentia
liter idēz quod mā: & idē p̄sequens fm se: quia
quecūq; vni & eidem sunt eadē: sibi inuicem sunt
eadē. hoc aut est falsum: ergo illud ex quo sequit̄
essentia ergo materie non est pura potētia. ¶
Cōmentator sup̄ primo physicorū dicit q̄ ipsa mā
nō est ens in actu & q̄ nō est p̄uatio: & itez q̄ nō
est potētia: ita q̄ potētia sit in sua diffinitione.
¶ Sed cōtra hoc est q̄ materia diuidit̄ ex oppo-
sito cōtra formā. sed forma est eēntialiter actus:
igit̄ & mā est eēntialiter potētia. ¶ Actus & po-
tentia sunt in eodē genere: sed forma q̄ ē act⁹ sub-
stantialis est in genere substantie: ergo & sua potē-
tia est in genere substantie: & est per se sequens sub-
stantia. ¶ Actus & potētia immediate diuidunt
ens. sed eēntia materie est ens: & nō est actus: ergo
est potētia. ¶ Respondeo ad istā q̄onem: dicunt
aliqui: q̄ eēntia materie nō est potētia: sed est i po-
tentia ad calefaciendū p̄ calozē additum sue eēn-
tie: sed per se ipsam: sicut calidum per seipsum est
in potentia ad calefaciendū. Et quemadmodū
potētia ad calefaciendū: nō est ipsa calozis essen-
tia sed ipsam immediate sequit̄. sic etiā ut dicunt
potētia ad formā nō est ipsa eēntia materie: sed
immediate sequit̄ ad eam. Responso aut sic dice-
tium est: q2 p̄hs in tertio physicorū dicit: q̄ es dif-
fert fm q̄ est potētia ad statuā: & fm q̄ est es. &
differt sanguis in eo q̄ sanguis. & fm q̄ est in po-
tentia ad sanitatē. ergo vniuersalē id quod in po-
tētia est: differt ab ipsa potētia. ¶ Sed q̄ ista
positio sit irrōnabilis: duplici via ad p̄ns ostendi
p̄t. Et prima quidē via sumit̄ ex diuersitate potē-
tia. Ad cuius intelligentiā sciendum est: q̄ du-
plex potētia inuenit̄: fm q̄ ad p̄ns sufficere p̄t

vna quidē que ponit aliquaz impfectionē. vel ut
p̄p̄ius loquamur aliquā carentiam essendi in eo
cui⁹ est potētia. Alia vō est que de sua rōne nulli⁹
esse impfectionē vel carentiam ponit. & si possit ca-
rentiā ponere i aliquo opandi quā etiā de sua rō-
ne ponere nō h3. Et p̄ma quidē extenso nomine
d̄r potētia passiuā. secūda vō est potētia actiuā.
actiuā etenim potētia de sua rōne non h3 q̄ ponat
i perfectionē eēndi in eo cui⁹ est potētia: sed poti⁹
habet ponere contrariuz. passiuā vō de sua rōne hēt
q̄ ponat carentiā alicuius esse in eo cui⁹ est. Hoc
aut sic declarat̄: Omnis potētia necessario ex ipsa
rōne qua potētia est ad actū d̄r: aliter t̄n̄ & aliter.
Potētia enī actiuā d̄r ad actū egredi possibilem
ab agente. nō p̄t aut actus & esse effectiue p̄gre-
di nisi ab existente actu: q2 agere nō competit nisi
actu existenti. o3 igit̄ q̄ necessario actiuā potētia
sit alicui⁹ actu ex̄tis. & sic talis potētia de sui rōne
nō ponit carentiā alicui⁹ esse: quin potius p̄suppo-
sita actualitate essendi ponit possibilitatē agendi.
Potētia vō passiuā d̄r ad actum recipi possibilem
in eo cui⁹ est potētia. & q2 actus vlr̄ est rō & p̄nci-
piū alicui⁹ esse. o3 de necessitate q̄ in quocūq;
recipi p̄t aliq̄s actus: in eo recipi possit aliq̄ esse
potētia igit̄ passiuā in eo c̄ est potētia: ponit neces-
sario recepibilitatē alicui⁹ actus. & sic p̄ oīs ponit
semp̄ in nā ei⁹ cui⁹ est potētia alicui⁹ eē carentiā. cū
receptū sit oīno extra eēntiam vel nām recipiētis
Et potētia quidē mālis: nō est actiuā potētia: qui
potius diuidit̄ i ipsam. Est enim potētia actiuā
ut dixim⁹: potētia agentis. Mā vō cui⁹ est potē-
tia mālis: nec in idem numero: nec in idem specie
p̄t coincidere cū agente: sic nec etiā cū forma: nec
cū fine: ut habet̄ ex secūdo physicorū: ex quo cōclu-
dit̄: q̄ nec etiā potētia mālis in idē coincidē p̄t
cū potētia actiuā q̄ est solius agentis. Coincidit̄
aut̄ in idem cū ea que passiuā d̄r. vnicuiq; etenim
habēti materiā: ipsa mā p̄ncipiū est: & rō panēdi
Et q2 omnis potētia passiuā: ut ostensū est in eo
cui⁹ est potētia: ponit alicui⁹ esse carentiā non aliē
q̄ ponēdo in ipso carentiā alicui⁹ actus: qui vlr̄ ē
rō essendi. o3 de necessitate q̄ ipsa potētia mālis
q̄ est potētia passiuā: ut ostensū est: ponat in es-
sentia materie carentiā alicui⁹ eē: ponēdo in ca-
carentiā alicuius act⁹: qui eēndi est rō & p̄ncipiū
actus aut̄ qui est rō essendi in genere: nō inuenitur
nisi duplex: fm q̄ duplex actuale eē: & duplex ens
vnicuiq; h̄nti nāz entitatis actuale eē p̄portiona-
tū sue nature r̄ndz. Et iō queādmōdū inuenit̄ du-
plex ens: vidēz ens simplr: & ens fm q̄d. sic etiam
repiit duplex eē: q2 eē simplr: & eē fm q̄d: ut p̄mūz
n̄deat p̄mo entū: & secūdo secūduz. Et q2 ens sim-
plr nō ē nisi subā: & ens fm q̄d nō ē nisi accidens. iō
esse simplr est solū substantie: & eē fm q̄d solius ac-
cidētis. Cōsistit aut̄ fm duplicitatē entis & eē: inue-
nit̄ etiā & duplex act⁹: qui est rō eēndi. vnus qui
dem qui est substantia: & alter qui est accidens.
Et act⁹ quidē qui ē subā: q2 nō p̄t eē actus aliey

opi: quozda q̄ eēntia
mā nō est po:

rino q̄ entis simplr: nō pōt ēt eē rō nisi eēndi sim
 plicif. actus vō qui ē accidēs: qz ē actus entis fm
 quid trī: nō ē rō nisi eē fm quid. Et sicut inueni
 mus duplicē actum qui ē rō eēndi. sic etiā inueni
 mus 7 duplex actū receptiū. Unū quidē quod
 ē receptiū act⁹ accidētis. 7 aliud qd ē receptiū
 actus substantie. Alterius autē cōsiderandū ē: qz q̄
 cūq; aliquid compā ad aliud sicut recipiens ad
 receptū: id qd recipiens ē in sua rōne vel in sua es
 sentia 7 nā nō h̄ illud qd ē in ipso receptū. 7 rō ē
 qz illud qd habet in eēntia alicui⁹ ē sibi oīno itra
 neū. id autē qd receptiū ē extraneū ē oīno: 7 non
 intraneū recipientis eēntie: qz recipiens 7 receptū
 sunt diuersarū naturarū. Naturarū autē diuersarū
 vna intrinseca alteri nature in eēntia eē nō potest
 Ad hoc autē euidētē sequit⁹ qz p̄mū receptiū act⁹
 accidētalis in sua eēntia 7 nā: nullū actū acciden
 tis habeat. 7 qz p̄mū receptiū actus qui est sub
 stantia nullū actū qui est subā habere pōt de sua
 eēntia. si enī p̄mū receptiū actus accidētalis d̄
 sua eēntia actum talē haberet. haberet etiā neces
 sario absq; vlla receptione act⁹ qui est rō essendi
 fm qd extrinseci sue eēntie de se fm quid eē. 7 hoc
 cōpeteret p̄p̄issime sue nature. hoc autē falsum ē
 qz substantie q̄ est p̄mū accidenti receptiū nō cō
 petit de sua nā ut p̄dictū est: nisi esse simplr. o3 igit
 tur qz in eēntia substantie. null⁹ actus cadat qui sit
 accidēs: 7 s̄līr o3 dicere qz p̄mū receptiū act⁹ qui
 est subā: nullū talē actū habeat de sua eēntia. si. n.
 de sua eēntia esset aliquid tale: necessario oportet
 ret qz existere simplr sibi de sua nā cōpeteret sine
 vlla receptione actus extrinseci: qd est oīno ipossi
 bile. nam 7 tunc frustra p̄pter acquirendū hoc eē
 poneret in potētia ad actū substantie: 7 frustra ei⁹
 essentia poneret sequi nālis inclinatio in actū pre
 dictū: qd totum ē incōueniēs. Oportet igit neces
 sario dicere: qz sicut potētia ponit receptibilitatē
 eēndi fm qd: 7 act⁹ accidētis: ponit in primo rece
 ptiuo taliū actū qd ē subā: siue in ei⁹ eēntia care
 tiam oīs actus accidētis: sic etiā 7 potētia ponens
 receptibilitatē eēndi simplr actus qui est subā po
 nat in eēntia p̄mi receptiui taliū actū carentiam
 oīs act⁹ q̄ ē i subā. 7 p̄sequēs cuiuslibet alteriū
 hoc autē p̄mū receptiū: est illud qd dicim⁹ mān
 p̄mā. de necessitate o3 igit: qz mā p̄ma sic careat
 oī actū qz de eēntia sua nec act⁹ aliquis sit: nec ali
 quē actū habeat. 7 p̄sequens si o3 eē aliqd. o3 qz
 sit eēntialr pura potētia. Et hoc ē valde claz 7 eui
 dens iā: quēadmodū enī eē fm quid: qz p̄suppōit
 esse simplr: act⁹ etiā qui est rō eēndi fm qd: o3 qz
 p̄supponat actū qui ē rō eēndi simplr. 7 sic neces
 sario o3 recipi i eo cuius eēntia est vel simpliciter
 actus vel includit actū q̄ essendi simplr est rō: sic
 etiā qz eē simplr nullū aliū esse ante se p̄supponit
 o3 qz actus qui ē rō eēndi simplr nullū p̄suppōat
 ante se actum in quo fundet. 7 p̄sequēs qz i eo
 recipiat cuius eēntia nec sit actus: nec actus inclu
 dat in sua rōne vllum: sed sit pura potētia. Et sic

cōpleta est p̄ma via declarandi p̄positū: sumpta
 ex diuersitate potētiarū. Secūda autē via ad idēz
 declarandū ex vna diuisione entis p̄mediata ac
 cipit. Ad cui⁹ intelligentiā sciendū ē: qz si illa diui
 sio entis q̄ dicit ens aliud in actu aliud in potētia
 sit p̄mediata: qz quicqd ē aliquo mō: o3 qz beat
 esse altero illoz duoz modoz. nihilominus tamē
 dici nō pōt qz hoc sit p̄mediata eoz q̄ sunt: aliud
 est act⁹ aliud est potētia: p̄pter illud qz cadit me
 diū inē ipsa. s. compositū: qd nec est actus nec po
 tentia: sed in sua eēntia h̄ vtrūq; si igit 7 h̄ o3 per
 imediata esse: o3 qz ibi addat cōpositū. 7 dicat qz
 quicqd est: vel ē in sua eēntia act⁹: vel est potētia
 vel est ex potētia 7 actu cōpositū. sic enī. p̄ceden
 do cōprehensa erūt oīa quōcūq; habētia realem
 essentia. Est enī valde ridiculū dicere: qz est dare
 aliquā eēntiā q̄ nō est actus: neq; potētia: neq;
 cōpositū: ex vtroq;: cuiusmodi est eēntia materie
 que est in potētia. Si enī hoc qz dico esse in potē
 tia nō est ipsa eēntia materie: sicut veritas est: sed
 accidit illi eēntie. De eēntia ipsa q̄rendū ē: vtrū sit
 actus v̄ potētia vel cōposita ex vtroq;. Qui autē
 ipsam dicit nihil h̄z eē: 7 tū eē aliquid: ignorat p̄
 prias entitatis d̄ias. necesse ē enī oēm entitatem
 7 oēm eēntiā eē alterz p̄dictoz. Et preterea aut
 d̄r mā ens in potētia: qz de se nullā entitatē seu es
 sentia a qua vnūquodq; d̄r ens h̄z sed habere po
 test. aut d̄r ens in potētia: qz 7 si de se entitatē ali
 quā eēntialem habeat ad quā nunq; ē in potētia
 pōt tū aliqd in se habere utputa formā p̄ quā po
 net in eēntia actuali quā de sua nā nō habz p̄mū
 aut stare nō pōt. Qd enī nullā entitatē vel eēntiāz
 h̄z: est oīno nihil 7 ideā nullo mō habēs in mēte
 artificis dei. Nā vō est de se aliqd 7 non nihil o3
 igit qz de se eēntiāz beat ad quā nunq; sit i potētia.
 De ista igit eēntia ad quā mā nunq; ē i potētia ē
 qd vtrū sit simplr actus: sicut est eēntia forme vel
 cōposita ex potētia 7 actu: sicut ē eēntia cōpositi
 ex mā 7 forma: vel sit pura potētia. ali⁹. n. entitatē
 nō inuenit mod⁹. nō enī pōt dici qz nō sit potētia
 sed sit in potētia: qz ad ipsaz nihil ē in potētia: qz
 7 mā semp h̄z eā i actu. impotētia vō est ad aliqd
 aliud. qui igit dicit eēntiāz materie: nec eē actum
 nec potētia: neq; ex vtroq; cōpositā: inueniat aliāz
 d̄iam entis 7 eēntie: sub qua eēntia materie colo
 care possit. aut dicat ipsam nihil eē. Nō est autem
 possibile aliā entis 7 eēntie d̄iam inuenire. Non
 sūt etiā d̄ie supradicte solū actu ex̄ntiū: q̄n potius
 actu ex̄ntibus omēs conuenire nō p̄nt. nullū. n. actu
 ex̄ntis p̄ter deū ē act⁹ pur⁹ nec aliqd actu ex̄ntis ē po
 tētia pura: s; vnūquodq; est necio cōpositū ex actu 7
 potētia. ille igit differētie ad ipsas rerūz essentias
 se extendunt. Inuenimus etenim ut dictum est
 aliquam essentiam compositā ex potētia 7 actu
 cuiusmodi est oīs essentia substantie corporee 7
 cuiuslibet substantie separe. Essentia vō que ē pu
 ra potētia nullam inuenim⁹: nisi dicat esse talis
 eēntia materie. vnde si ipsa dicat nō esse pura po

hoc cō probat qz mā nō sit forma nec includat
 formā in sua eēntia. et nihil aliud qz qd nō sit
 qz eēntia sit po.

Questio

tentia: subtrahit' nece' sario vna oia entis z essen-
 tie. z remanent tñ dñe: videlicet actus z compos-
 situm ex potētia z actu. Sed compositū o3 q' sub-
 trahat' nisi dicat' remanere composita essentia ex
 duabus talibus essentijs: q' vtraq' sit actus. si enī
 altera eēntia vel altera pars compositi sit potētia
 pura: z sit substantia: nō poterit esse substantia cō-
 posita: nec substantia cū forma: sed erit necessario
 subā materia. si igit' substantia materia nō sit pura
 potētia: nō poterit inueniri esse cōposita ex pura
 potētia: z ex puro actu. s3 necessario eēntia oīs sub-
 stantie: erit vel purus actus: vel cōposita ex pluri-
 bus actibus. et qz impossibile est ex plurib' actib'
 fieri subām vnam simplr: oportebit tandē dicere
 q' oīs eēntia substantie vna simplr sit act' simplex
 z p' se sequens cū eēntia materie sit vna simplr erit
 necessario simplex actus. q' aut' hoc sit ipossibile
 nō est diffinibile demonstrare. nō enī inuenit' i toy-
 ta vniuersitate rez nisi duplex act' in genere. hoz
 aut' vnus est act' existētie actualis. alter vō ē act'
 quiditatin': qui est rō essendi in actu pmo. z essen-
 tia quidē materie nō est actus actualis existētie.
 cuius rō est: qz actus qui est existētia actualis cū
 incidit extra intellectum eēntie cuiuslibet rei crea-
 te. materia autē est quid creatū: o3 igit' necessario
 q' actus existētie actualis cū incidat extra intel-
 lectū eēntie ipsi' materie. q' aut' cū incidit extra itel-
 lectū eēntie alicuius: nō pōt esse eius essentia. o3
 igit' de necessitate q' act' existēdi nō sit ipsa eēn-
 tia materie: nec etiā eēntia alicuius existētis rei
 create. si dicat' q' ipsa eēntia materie sit act' quidita-
 tiuus: qui vlr' ut p'dictū est: rō est aliquo mō eēn-
 di. erit etiā necessario alter duoz. oīs etenī quiditati-
 uus actus: vel est accidēs vel est substantia. Et eēn-
 tia quidē materie nō pōt esse ille actus qui est ac-
 cidēs: qz actus qui est accidēs nō est pars quidi-
 tatis substantie. essentia vero materie pars quidi-
 tatis substantie corporee: z actus qui est accidēs
 necessario ē receptibilis i aliquo subiecto. eēntia
 vō materie in nullo subiecto receptibilis est. si aut'
 eēntia materie sit ille act' qui est subā. oportebit
 etiā necessario q' sit alter duoz. oīs enī act' q' est
 substantia: est rō existēdi simplr. hoc aut' nō inue-
 nit' esse nisi duob' modis: qz aut est talis act' rō
 existēdi alicui alteri existēti in potētia ad ipsū
 aut nullo mō ē alteri rō existēdi: sed sibi ipsa. s.
 q' d' seipso h3 qd' poni possit sub actu exndi absqz
 hoc q' aliquis actus alius sit ei rō receptibilitatis
 essēdi. Et eēntia qdam materie nō pōt eē alicui al-
 teri a se rō exndi: qz oīs talis act' ē perfectio eius
 cui exndi ē rō: z in ipso recipit' sicut in suo recepti-
 bili sicut p3 de forma substantiali que est perfectio
 ipsius materie cui ē rō exndi: z in ipsa ut in suo p-
 feccibili recipit'. essentia aut' materie nō est pfectio
 alicuius nec in aliquo ut in suo pfectibili recipit'.
 igitur nō potest esse act' ille substantificus qui ē
 rō exndi alicui alteri a se. nō pōt etiā esse actus ille
 qui sibi est rō recipiēdi in seipso existere simpliciter

oīs etenī talis act' in esse actuali positus: h3 de se
 completā spēm z suppositum. vñ z aīa rōnalis et
 si possit per se existere: nō h3 tamē de se suppositū
 cōpletū: neqz cōpletā spēm: qz rō est existēdi ali-
 cui alteri: utpote materie cui' est pfectio naturalis
 Si aut' nulli esset rō existēdi: z per se posset existe-
 re z completū suppositū z completam spēm de se
 haberet: sicut habet alie substantie septe. Si igit'
 essentia materie nulli alteri esse pōt rō existēdi ut
 ostendimus: sed sibi est rō eius: qd' est posse actu
 existere: necessario completū suppositū z comple-
 tam spēm de se habebit. hoc autē est impossibile:
 qz qd' de se spēm completāz habet: nullo mō pōt
 esse pars essentialis alterius spēi. essentia vō mate-
 rie multaz speciez pars essentialis est. nullo igit'
 modo eē pōt actus in nullo receptibilis: in se tamē
 existere potēs. nō est igit' essentia materie aliquis
 actus substantia: cū vniuersaliter oīs talis actus
 rō sit existēdi simpliciter. Preterea impossibile
 est aliquid vnum z idē esse eēntialiter actū z eēn-
 tialiter potētiā cum rōnes actus z potētie sint
 sibi inuicem repugnantes. Si igit' mā essentialis
 siue de sua essentia habet q' sit in actu substantifici
 co: nullo modo eē potētiā ad actum substantificū
 essentialit' in potētia: sed accidentaliter solū. z sic
 actui substantifico solū accidentaliter coniungerur
 z per se sequēs ex coniunctione eius cum actu pre-
 dicto: nō fiet quiditas vna essentialit': sed solū ac-
 cidentalit'. Quiditas igit' substantie cuiuslibet cor-
 poree: erit vna accidentalit' z non essentialit'. qd'
 cū sit absurdū: oīno absurdū est dicere etiā q' eēn-
 tia materie sit actus substantificus. Preterea oē
 quod est in determinato z completo gradu sub-
 stantie: est substantia corporea vel incorporea. oē
 autē q' in sua eēntia actum substantificūz habet.
 vel est substantificus actus in nulla materia rece-
 ptibilis est de se in determinato z completo gradu
 substantie. ppter id q' distinctio determinatoroz et
 cōpletoroz gradu substantie: sumit' fm reale' distin-
 ctionē substantificoroz actū. Si ergo eēntia mate-
 rie q' nō est in aliq' mā receptibilis: est act' substā-
 tificus: necessario erit in determinato z completo
 gradu subē. z p' oīs ē corporea vel incorporea subā
 Nō pōt aut' eē subā corporea: qz oīs talis subā i sua
 eēntia cōposita ē ex mā z forma. eēntia vō p'ime
 materie subterfugit cōpositionē matie z forme. i
 determinato etiā z completo gradu substantie in
 corporee eē nō pōt: qz oē qd' tale ē: subā irrellecu-
 lis spūalis z imālis ē. Nā aut' nō ē subā talis: qn
 pon' ē subā corporea in potētia sicut etiā in potētia
 formaz corporee h3: igit' ipsa in nullo gdu cōpleto
 substantie eē pōt: z p' se sequēs ei' eēntia null' actus
 substantific' ē. Et preterea illud e' eēntia ē poni-
 bilis in multis cōpletis g'dib' substantie: nō ē d' sua
 eēntia i vno determinato subē g'du. s3 eēntia matie
 ponibilis ē in multis g'dib' subē: nputa in omni-
 bus cōpletis gradibus substantie corporee: igitur
 ipsa non potest esse in vno substantie gradu

detmiato & cōpleto. ergo nec substantific^o act^o est
 Si dicat: qd ipsa est substantific^o actus sed icōple-
 tus: & iō nō est in cōpleto substantie gradu: appa-
 ret statim qd hoc ē impossibile. In eēntia etenī nul-
 lius substantie uringit dare gradū & gradū: qz oīs
 talis eēntia deduci pōt de vno gdu ad aliū gradū
 & sic suscipe magis & min^o: qd de subā dici nō po-
 test. vñ grad^o cuiuslibet substantie cōstitūt in indiuisi-
 bili & pfectus est: de sua eēntiali pfectione. vnde si
 eēntia materie est actus substantificus de se cōple-
 tus & pfect^o erit necessario: nec vteriq^o vllō modo
 deduci poterit ad vteriozē essentialē pfectionem
 Preterea qditas cuiuslibet subē corporee est
 cōposita ex eēntia matie: & ex eēntia forme. si igit^o
 eēntia materie est substantific^o act^o: cū etiā eēntia
 forme subālis sit act^o substantific^o etiā qditas cui^o
 liber subē corporee cōposita erit ex duob^o actib^o
 substantificis: qd est incōueniēs: cū eēntia substan-
 tie corporee sit vna & nūq^o ex duobus actib^o fieri
 possit qditas vna eēntialit^o. Incōueniēs est igitur
 eēntiaz materie eē actū aliquē. Preterea sicut
 oīs actus quātūcūq^o impfect^o est aliquo mō rō
 eēndi i actū: sic etiā oīs act^o substantific^o est rō eē-
 di simplr: qstūcūq^o sit ifim^o act^o: qz alias nō esset
 actus subālis. Si igit^o eēntia materie est act^o sub-
 stantie ipsa necessario erit rō eēndi simplr. Est aut^o
 & forma subālis h^o rō: igit^o eēntia subē corporee
 habebit in se duas rōnes eēndi simplr. Qdlibet
 igit^o suppositū talis subē de sua nā habere poterit
 duo existere simplr. Et tūc aut vñ numero sup-
 positū habebit duo existere simplr. aut quodlibz
 suppositū substantie corporee erit duo supposita:
 qd totū est absurdū: igit^o absurdū est oīno: qd eēn-
 tia matie sit actus subā. Preterea vñq^o sic
 se hz ad posse itelligi: sicut se hz ad eē. hoc aut^o non
 est itelligere de eē actuali: qz si hoc eēt: tūc cū qd-
 itas spēi nō possit habere eē actualē sine ipsi^o sin-
 gularib^o: nō possit vllō mō itelligi singularibus
 nō itellectis: qd falsum est: cū spēs de se sit itelli-
 gibilis. Est igit^o illud itelligendū de eē qd itatio
 qd spēs de se hz esse aut qd itatiū est ipsa eēntia
 p diffinitionē rei significata. Et qz act^o est rō eēn-
 di vnicūq^o. & p sequeēs est etiā rō itelligēdi: iō
 oē illud e^o eēntia vel qd itatiū eē est substantific^o
 actus: qd est rō eēndi simplr vel i se: talē actū inclu-
 dit: est de se itelligibile simplr: vel ē rō itelligēdi
 rem e^o ipsum ē ps eēntialis. Nā aut^o de se nō est
 simplr itelligibil: nec est rō itelligēdi aliqd: quin
 pot^o hz ipedire itelligibilitatē: qz tanto aliqd est
 magis itelligibile: qstō magis ē a mā eleuatū. igit^o
 eēntia materie: nec act^o substantificus ē: nec actus
 substantificū hz intrinsecū: sed ē pura potētia: ut
 sic merito dicat nō posse alr itelligi qz p ordinez
 ad formā substantiale: qz vlr potētia nō pōt itel-
 ligi nisi p ordinē ad actū. nihil aut^o est oīno dicere
 qd & si materia in sua eēntia nō sit potētia: est trī-
 ens in potētia: ppter illud qd potētia ad formam
 sequit^o ei^o eēntiaz: & ideo nō pōt p se itelligi: sed in

itelligit per ordinē ad formā ad quā est i potētia
 nulla etenī res itelligit intellectu simplici p illud
 qd cadit vel sequeit^o ipsius essentiā: sed vna queq^o
 itelligit per id quod est in sua eēntia nō itellecto
 eo qd sequeit^o ipsam quātūcūq^o hoc essentiā
 inseparabiliter sequeit^o. Si igit^o essentia materie nō
 est ipsa potētia: sed ipsam sequeit^o potētia ad for-
 mam specialē itelligi poterit intellectu simplici:
 nō intellecta potētia ad formā: nec etiā itellecto
 ordine ad ipsam. & cū non intellecta potētia que
 essentiā sequeit^o: remaneat in apphensione itel-
 lectus ipsa essentia fm illud qd in se est & absolu-
 ta: oī tūc necessario dicere: qd eēntia matie sit d se
 absolute itelligibilis: qd ē oīno absurdū: igit^o oīno
 absurdū ē dicere: qd ipsa eēntia materie nō sit pot-
 tentia pura. Et sic cōpleta est scda via declarandī
 ppositum sumpta ex diffinitione entis p actū potē-
 tiam & compositū. **Uez** qz ad pbataz veritatē
 quedā difficultates sequei vident^o: restat nūc igit^o
 tur illas remouere. Sciendū est ergo: qd precipue
 due magne difficultates vident^o esse cōtra deter-
 minatam positionē. Et pma quidem puenit ex
 eo qd nulla forma dicit^o alicui^o rei pfectio nisi alie-
 ro duoz modoz. aut enī est perfectio ipsius hz id
 qd ipsa res est in sua essentia: quod esse nō potest
 nisi forma sit de essentia rei. aut est perfectio eius
 nō fm illud qd ipsa res i se est: sed fm qd est i potē-
 tia ad formam ipsam: & tunc talis potētia nullo
 modo i re ipsa manet apud presentia forme: sicut
 sanitas que nō est perfectio humoris fm id qd hu-
 mor in se est: sed fm qd est potētia sanus adiūcta
 actu aliter humori excludit ab ipso potētia pre-
 dictam. humor enī actu subiectus sanitati: nō est i
 potētia ad sanitatē. & sic talis potētia necessario
 est aliud ab humore. forma aut^o substantialis non
 est de essentia materie: & per sequeēs nō est per-
 fectio eius: fm illud qd materia in sua essentia est.
 relinquit^o itaq^o qd sit actus eius & perfectio ei^o fm
 qd est in potētia ad formā. hec aut^o potētia for-
 ma adueniente non remanet: qz quando materia
 actu formā hz: non est ad ipsam in potētia sicut
 nec sanguis sanus iam est in potētia ad sanitatē
 Et ex hoc aut^o sequi videt^o: qd sicut potētia ad sani-
 tatez: aliud est omnino ab esse sanguinis: sic etiā
 & potētia ad formam: aliud est oīno ab essentia
 materie. **Secūda** difficultas esse videt^o que pro-
 uenit ex eo qd si potētia nullius: ut quidam dicūt:
 addit realitatem aliquā supra essentiā rei cuius
 est potētia. sed solum respectū ad actū: ita videt^o
 qd ipsa essentia absolute cōsiderata: nō dī potētia
 accepta vō cum respectu ad actum: potētia dicit^o
 eū etiā respectus ad formā non sit eēntia materie
 quare ipsa fm qd est i sua essentia dicitur potētia
 potius qd essentia alterius substantie dicat^o eē sua
 potētia cum vniuersaliē respectus ad actū nō sit
 essentia alicuius substantie. **Uez** ergo iste difficul-
 cultates remouentur: consideranduz est quantū
 ad intellectum difficultatis pime: qd in omnibus

monetur duob^o difficultatib^o

Questio

subijcibilib⁹ alicui actui nō aut subiectis semp iue
nim⁹ ppissime duo: qz hoc qd̄ or potētia act⁹ vl
forma: z hoc qd̄ in se recepit actu formā z poten
tia formā. Idē est oīno id in quo qñqz est poten
tia forma: z qñqz actu forma: z hoc quidē sicut ē
aliud ab hoc qd̄ or actu forma. sicut est aliud ab
hoc qd̄ or potētia forma: qz alias idem reciperet
seipm: z esset in potētia ad seipm: qd̄ totū est ipos
sibile. nam actu forma z potētia forma: sūt oīno
vna z eadē res differentib⁹ modis accepta. h̄ aut
p̄ exēpla euidenter oīdit. In sanguine etenim: qui
qñqz est sanitati subiect⁹: qñqz nō. inuenit potē
tia sanitas. z ipse sanguis in quo est sanitas: pot
tētia vel actu. z sanguis quidē nō est actu nec pot
tētia sanitas. sed in se h̄z actu vel potētia sanitatē.
Alteri⁹ aut considerandū est: qz actu sanitas z potē
tia sanitas. z si vna res sint: opponit̄ n̄ sibi inuicē
p̄pter oppositionē modoz sub q̄bus accipiūt. nā
potētia sol̄ sanitas tollit actualitatē sanitatis quā
ponit actu sanitas. z qz opposita simul eē nō p̄nt
idcirco adueniēte actu sanitati ipsi sanguini: tolli
tur ab ipso potētia sanitas: que nō ē actu sanitas
z vl̄ sic se h̄z de actu forma: z potētia forma. q̄
nis aut actu forma opponat potētia forme. non
t̄ illi p̄t opponi in quo recipit: qz vnū opposito
rum in alio recipi nō p̄t. hoc igit̄ viso ex p̄te actu
forme z potētia forme. Alteri⁹ ex p̄te ei⁹ qz vtriqz
subijcit̄ est considerandū: qz hoc necessario o3 qz sit
ens aliq̄d in rez natura ponibile. Qd̄ enī non est
ens ponibile actu in rez natura nō p̄t subijci for
me actu in rez natura ponibili. Inuenim⁹ aut ta
lem diueritatē ex p̄te h̄ receptiui. quoddā est. n.
talit̄ se habēs ad formā in ipso receptibile: quod
p̄ ipsam nō est ponibile actu in nā rez: sed potius
in tali actu ponibile est p̄ suā nām: sicut sanguis
nō ponit̄ in actu eēndi p̄ sanitatē: sed p̄ suā formā
naturalē. Quoddā vō aliud est: qd̄ nullo mō est
actu ponibile in nā nisi p̄ formā in ipso receptibi
lē eo qz nihil h̄z qd̄ sit sibi rō eēndi in natura: nisi
formā q̄ est rō eēndi in actu. Et qz sic or vnū qd̄qz
ens: sicut ponibile est actu in natura rez: eo qz eē
reale ens: z esse actu in rez natura ponibile: sibi i
uicē cōuertunt̄. idcirco illud qd̄ in sua nā h̄z aliq̄d
qd̄ sibi est rō existēdi actu in rez nā: dici p̄t de se
etiā subtracta forma in ipso receptibili ens actu
vl̄ etiā actus: sicut sanguis etiā sanitate subtracta
est ens actu z subā sepata: z vl̄ forma ens actus.
qz aut subtracta forma in sua essentia nō h̄z illud
qd̄ est rō existēdi in nā rez. de sua eēntia nō p̄t
dici ens actu: neqz ens actus. sed qz de sua eēntia
h̄z qz possit diuigi forme: z sic tandē existere. d̄ sua
eēntia h̄z qz sit potētia ens. nāz potētia est vna de
differentijs entis. et qz de sua eēntia nō h̄z qz reci
piat actu eēndi: sed h̄z p̄ formā sibi diuictā: q̄ ē
rō existēdi. iō cū in actu eēndi ponit̄: est ens actu
p̄ formā nō p̄ suā eēntiā. z p̄ sequens sua eēntia
etiā diuicta forme remanet potentia posita in
actu qz diuicta forme: q̄ est rō existēdi in actu. Sic

igit̄ in receptione forme accidentalis est qñqz pot
tētia forma. z hoc tollit̄ cū in ipso efficit̄ actu for
ma. est etiā ibi z nā vel eēntia receptiui q̄ est ens
actu vel ens actus. z hoc nūqz p̄ formā tollit̄: sed
p̄ ipsam p̄ficiē inq̄tū ipsam recipiēdo actu acq̄rit
p̄fectionē quā habere nō dicebat̄ cū formā habe
bat solū in potētia: nō aut sic ipsa p̄ficiē: qz p̄ eam
in actu eēndi ponat̄: nec etiā in sp̄e. In receptiuo
aut forme subālis est qñqz potētia forma. z h̄ nō
est eē receptiui: qz potentia forma: z actu forma:
sunt vna res: eēntia vō matie alia res est a forma
z p̄ d̄ns a potētia forma. vñ z h̄ ab ipso recepti
uo tollit̄: cū in ipso efficit̄ actu forma. est etiā in
receptiuo h̄ forme: z ipsa eēntia receptiui que est
etiā potētia: sed nō potētia forma: sed potētia cō
iungibilis forme. nā eēntia h̄ receptiui ut dictū ē
nō est fm se ponibilis in actu eēndi: sed fm formā
cui diuigibilis est: z iō ipsa nō est ens actu vel ens
act⁹: sed ens potētia. cōpositū vō est ens actu: qz
de sua eēntia h̄z qz sit imediate ponibile sub actu
essendi. forma igit̄ subālis nō est de eēntia matie
z t̄n̄ or ipsam p̄ficere fm illud qd̄ est: qz fm illud
qd̄ est: h̄z qz sit ponibilis sub actu eēndi: nō tamē
nisi p̄ formā: z in sp̄e s̄l̄r: in q̄bus oib⁹ actu ponit̄
cū in ipsa est actu forma: z iō cū in ea est potētia
forma: adueniēte igit̄ actu forma: tollit̄ potentia
forma: sed potētia diuigibilis forme que est ipsa
eēntia materie nō tollit̄ sed p̄ficiē modis p̄dictis
z sic iā remota est p̄ma difficultas. Ad itelligē
tiā aut sc̄de difficultatis sciendū est: qz res cui con
uenit rō p̄dicamēti: z qz est vā res a raturidine di
cta analogū est ad oēm rē: z ad oē eē in creaturis
Et p̄t dupl̄r distigui: qz vl̄ ex p̄te ipsi rei: vl̄ ex p̄
te eēntie qd̄ rei conuenit. Et ex p̄te qd̄ rei cui conuenit
eē. res distinguit̄ tripl̄r fm tripl̄cē rē absolutā. s.
substātie: quātitatē z ql̄tatē. z iste quidē res di
uerse sunt. z sic repugnātes: qz vna nō p̄t eē alia.
nā p̄dicamēti substātie est res in se existēs: z nul
lo mō inherēs. Alie vō sūt res inherētes: s̄ diuer
simode: qz quātitatē p̄p̄tū est inherere p̄ modū
mēsurātis: ql̄tatē aut p̄ modū efficiētis. J̄si aut
tres mōi eēndi sūt sibi inuicē repugnātes. ita videlz
qz res q̄ h̄z vnū nō p̄t habere aliū. z p̄p̄t h̄ vna p̄
dictay rez nullo mō p̄t eē alia. Ex p̄te aut ipsius
eē qd̄ rei conuenit. distinguit̄ res etiā tripl̄r penes
tripl̄cē modū eēndi qui repit̄ in reb⁹. aut eniz rei
conuenit eē in se: aut in alio: aut in ordine ad aliud
sen in se sistendo: in alio inherēdo: ad aliud incli
do. z penes hoc sumūt tres mōi p̄dicamētoz. s.
substātie: accidentiū absolutoz: z relatiuoz. z duo
p̄mi sunt oīno repugnātes: nec fieri p̄nt circa ean
dem rem: ut dictū est. Tertius aut mod⁹ distiguit̄
est ab vtroqz prioroz: sed nulli repugnāf: qz se bene
circa idē cōpatiunt̄. nā z rei cui conuenit eē in se: z
rei conuenit eē in alio: conuenit etiā eē ad aliud. sed
hoc esse ad aliud distinguit̄ fm diuersos modos
in. vii. p̄dicamēta: quoz. vi. s. actio z passio: qñ: vbi
situs z habitus. fundant̄ solū sup rez quātitatē: s̄

no fundent sup quantitate eiusde sp̄s: ppter qd
 sūt pdicamēta accidentiū pure. pdicamētū aut re/
 lationis r sup rē substātie r quāritatis r qlitatis
 fundat: nec dī pdicamētū accētis: nisi p quanto
 fundat sup accētū pdicamētū. nec tñ dīci dī pdi/
 camētū substātie in quātū sup subē rē fundat nisi
 intelligat qd h̄ nomē subā ut est nomē sc̄de inten/
 tiōis: sit sumptū a mō eēndi in se: ita qd nō in alio:
 nō solū absolute: sed etiā ad aliud: ut s̄ h̄ res sub/
 stātie p̄near ad duo pdicamēta. s. ad substātiāz
 ppe dictā: r ad relationē fundatā sup rē substātie
 quēadmodū accētis put est nomē sc̄de intētōnis
 sumptū a mō eēndi in alio: pōt duplr itelligi. s. ab
 solute fm qd est res utpote quāritas vel qlitas: vl
 ad aliud fm qd est res pdicamētū relationis. r sic
 hoc nomē accētis quēnit trib⁹ pdicamētis. s. quāri/
 tati: qlitati: relōni: in quātū fundat ī reb⁹ vtrūqz.
 Dis ḡ sic nūc brenit dicitis: est vltēris sciendū: qd
 res qd est subā vel quāritas vel qlitas. pōt qñqz sic
 se habere: ut tale eē qditaritū hēat ut p ipm neces/
 sario sit ad aliud. Nā ut dicitū ē mod⁹ eēndi ī se r
 mod⁹ eēndi ad aliud circa vnā r eādē rē imedia/
 te attēdi pūt. Sitr aut r mod⁹ eēndi in alio: r mo/
 dus eēndi ad aliud. si igit res se hēat mō quo dī/
 xim⁹: tūc necessario ipsa res p sūtū eē qditaritū: ha/
 bebūt qd sit relatiū: r qz nulla res intelligit nisi in/
 telligēdo eē qditaritū ipm⁹: eē aut qditaritū talis
 rei ut supponim⁹: nō solū est in se vl in alio: s̄ etiā
 necessario ad aliud: talis res intelligi nō potit nisi
 intelligat ad aliud. S̄ sc̄ta fm illud qd est: est qd
 litas in subiecto. r fm illud qd est: referit ad scibi
 le. vñ fm illud qd est: relatiū est: nec itelligi pōt:
 qñ intelligat ad scibile depēdere. Si aut illud ad
 quod res sit dī: sit act⁹: tūc ipsa res p illud qd est
 dicit illud relatiū qd est potētia: sicut visus: qz p
 id qd est: dī aliud visibile qd est pfectiūz ipm⁹:
 s̄ illud qd est dī potētia. nō quidē qz sit potētia
 sp̄s visibilis cui subicit sed qz eēntialr est potē/
 tia visiva: sicut p illud qd est: etiā ad aliud ut ad visi/
 bile ē. Et sic mā p̄ma p illud ipm qd in sua eēntia
 est ens: nō in alio ē: r sic subā est. Itē p idipm qd ī
 sua eēntia ē: ad actū substantificū ē. r sic relatiūz
 qd est potētia substantifica ē. qñ ḡ dī: qd eēntia ma/
 terienō est respect⁹ ad actū dicendū: qd h̄ ipm qd
 est eēntia matie respicit actū: r iō h̄ ipm quod est
 potētia est. Res aut eēntia hocipm quod ē non
 respicit actū mō pdicto: nō est h̄ ipm qd in sua eēn/
 tia potētia est. r sic declarata ē sc̄da difficultas.
 Et pdictis iā p̄z quō auētas p̄bi assumpta de ter/
 tio p̄fycōz sit itelligēda. nō eīz forma subālis sic
 est act⁹ matie s̄ illud qd ipsa mā ē: qd sit de eēntia
 ei⁹. s̄ qz mā s̄ illud quod ē: ponibilis ē p formā:
 r in sp̄e: r sub actu eēndi. r p formā sibi actu dī/
 crā. r qz in eē sic ponit: ipsa forma merito dī act⁹
 ei⁹ fm illud quod est: quod nō pōt dīci de forma
 statue respētū eris: nec de forma sanitatis respectū
 sanguis. Ad alia aut argumēta nō est difficile
 r̄ndere. nā p̄mū iā solutū ē ex dicitis. potētia. n. for

ma abijcit: vel cedit adueniēte actu forma: s̄ po/
 tētia dīugibilis forme qd subicit actu forme: r po/
 tētia forme si abijcit. Ad sc̄dm dīcēdū qd potē/
 tia nālis qd ē p̄ncipiū alic⁹ act⁹ accētalis: ponit ī p/
 dicamēto qlitat: r nō illa que est p̄ncipiū r pars
 substātie: qlis est eēntia matie qd est ps qditaris
 cōposita ex potētia r actu. Ad tertū dīcēdūz
 qd potētia qd est eēntia matie dicit carentiā actus
 intrinseci nō aut extrinseci. r cū dīugit quidē for/
 me: actus intrinseci carentiā quā dicebat retinet:
 qz nūc forma sic dīugit matie: qd fiat vel eēn/
 tia vel ps eēntie ei⁹. r iō semp talis essentia retinet
 potētiā etiā cōiuncta actui: ut sic merito qditas
 substātie corporee cōposita dicit ex potētia r actu
 sed potētia forma qd accidit huic potētie qd est eēn/
 tia matie: dicit carentiā etiā act⁹ extrinseci a ma/
 terie eēntia: r iō tali actu adueniēte matie tollit:
 r nō manet. Ad q̄rtū dīcēdū qd h̄ ipm qd s̄git
 nomē potētie est in pdicamēto relationis: nō sicut
 relatio: sed sicut relatiū. relō. n. est ipse respectus
 quo vnū referit ad aliud. respētū autē ad actū: nec
 est potētia actiua: nec potētia passiva. sed potētia
 actiua est p̄ncipiū agendi: r potētia passiva ē p̄nci/
 piū patiendi. r vtrūqz istoz p̄ncipiōz aliquo re/
 spectu referit ad aliter. Et eēntia quidē matie bene
 est in pdicamēto relōnis: sicut qd relatiū ad actūz
 r si nō sit relatio: nec enī sibi inuicē repugnāt esse
 substātiā r eē relatiū: ut supra dicitur est. Ad
 q̄ntū dīcēdū: qd essentia matie dī substātia ex
 eo qd nō est in subiecto. dī aut potētia ex eo qd ē
 ad actū: r p idē eē quiditaritū: mā habet vtrūqz.
 Idē etenī eēntialr est: qd in nullo subiecto ē: r qd
 ad actū est. ppter p̄mā aut rōnē: mā h̄z qd sit sub/
 stātia: nō tñ dēmiata r distincta ab alijs substan/
 tijs: qz enī substātie cōe est nō esse in subiecto. Ex
 sc̄da aut rōne h̄z qd sit substātia mā: r nō subā
 forma: nec substātia cōpositū. vñ s̄ qd vult itelligē
 subām qd est mā: oīz qd itelligat eēntiā inclinātā ad
 actū substantificū: nec talis subā aliū p̄p̄riū intelle/
 ctū habere pōt. Eēntia igit matie: sub rōne qd est
 substātia distincta a subā qd est act⁹: r a substātia
 qd ē cōpositū: est potētia. r si ab eādē rōne nō hēat
 qd sit subā simplr r qd sit substātia potētia. Ad
 vi. dīcēdū: qd eēntia matie generabiliū nō dicit
 vna nūero de se: qz hēat ī se formā facientē ipsam
 eē vnā ab alijs reb⁹ nūero distinctā: sed potit dicit
 vna p abnegationē omniū formaz ipsam ī diuer/
 sis sp̄e vel nūero distinguētū. Sitr aut sub diuers
 formis posita est nūero alia r alia. r vna r eadem
 nūero: pus stans sub vna forma: etiā postea stare
 pōt sub alia. Ad. vii. dīcēdū: qd mā nō est in ge/
 nere: sicut sp̄s: sed sicut ps sp̄e. Ad. viii. dīcēdū
 qd qz mā est substātia distincta a substātia cōposita:
 r ab illo p̄ncipio substātie qd est act⁹. oīz neces/
 sario qd cū ipsa ī rōne substātie quēniat cū vtrōqz
 p aliquā rōnē p̄p̄riā distinguat ab eis. distinguit
 aut p eē potētiā: r eē quidē potētiā: oīz qd ei sit
 intrinsecū r eēntiale: si distinctio dī esse eēntialis:

Questio

qz p illud qd est extrinsecū eēntie: nō sūt nisi dīstīctio accidētāl. nec tñ iō substantia ē gen^o materie qz substantie dīstīctio p eē actū z eē potētia z eē cōpositū: ē dīstīctio nō vnifici: q̄lis d̄z esse dīstīctio generis sed analogi. Ad. ix. dicendū qz sup positū sp̄i nō d̄z esse ps suppositi subsistētis: s̄z potius d̄z eē p se subsistens. cū est. s̄. substantia ab alijs dīstīctā. Lū igit^r materie sub formis stantes nō sūt supposita subsistentia sed pres suppositoꝝ. d̄z etiā qz eēntia matie de ip̄s p̄dicatē: sit sp̄i ps: et nō sp̄s: qz sicut se h̄z h̄ ad h̄: ita z simplex quiditas ad simplicē quiditatē. Ad. x. dicendū: qz dīctio mētio infīminata p̄ntellecta in mā oī forme sub stāntiāl: nō est nisi potētia ad quātitatē terminatāz nihil aut^r p̄hibet potētia substantiā: subiectū esse ei^o qz est potētia quātitas, sed ista qd̄ alibi melius dīscutiet. Ad. xi. dicendū: qz sustentamentū qd̄ nō est potētia substantiā: sed ē subā altiori mō: est sustentamentū soli^o forme accidētāl. sed forma subālis nō ē forma accidētāl. z iō nō pōt recipi nisi in substantiā: cui^o eē est pura potētia. Ad. xij. dicendū: qz mā de sua eēntia: d̄r potētia: qz sua est sentia: nec act^o nec ex actu etiā alio cōponit. talis aut^r remanet: ut supra dictū ē: etiāz qñ sub forma ponit. s̄m aut^r qz mā d̄r in potētia habēs formam aliquā: qñ ipsam h̄z actu: nō remanet pl^o potētia: q̄ est eēntia materie i potētia ad ipsā: sed sibi actu subiectū. vñ talis potētia resp̄cū illi^o forme non remanet i potētia: nec iō tñ ut dictū est: ipsa materie eēntia: nō d̄z dici potētia: qz z cōiuncta forme z nō cōiuncta: d̄r potētia: z nō cōiuncta nō solū dicit^r potētia: sed in potētia ad formā: cōiuncta vō nō sic: sed d̄r potētia formā actu habēs. Ad. xij. dicendū qz esse essentia z eēntia idēz sunt z eēntia materie qz ut dixim^o potētia est: semp ipsam in actu eē resp̄cū talis eēntie: est semp i actu eē potētia. z sic magis arguit^r p̄positū q̄z oppositū. Ad. xiiij. dicendū: qz illa eēntia dicit^r p̄r act^o qd̄ dicitatū: q̄ ē simplex act^o: z nō q̄ est pura potētia: aut cōposita ex potētia z actu qd̄ dicitatū. z eēntia quidē matie est ut dixim^o pura potētia. z talē eēntiā bene habere pōt illud qd̄ de se qd̄ dicitatū actū nō h̄z. Ad. xv. dicendū: qz cū eē eēntie sit idē cū eēntia. si eēntia ē potētia: z eē eēntie erit potētia. act^o aut^r dici nō poterit nisi forte equiuoce. Ad. xvi. dicendū: qz si forma p generationē pducatur: z nō mā. qz tñ for est rō effendi ip̄s materie z nō ecōuerso. ipsa mā a forma i effendo magis depēdet q̄z forma a mā vñ z possēt de^o formā i esse sine mā pducere z cōseruare: nō aut^r ecōuerso. Ad. xvij. dicendū: qz oē qd̄ oē qd̄ est effect^o p̄mi in se pduct^o vel pducibil^o h̄z aliquē actū. sed ipsa mā i se extra cōpositū: nō est pducta: vel pducibilis. Ad. xvij. dicendū: qz quicqd̄ ē res ab alio dīstīctā: z nō i aliud ordinata de se absolute ideā in deo h̄z. Ad. aut^r z si res sit de se a forma dīstīctā. est tñ de se in ipsam ordinata: z iō ideā in deo h̄z d̄z p ordinē ad formā qz aut^r sic i deo ideā h̄z: pura potētia esse potest.

Ad. xix. dicendū: qz ipsa eēntia materie p se ipsaz z rōnē h̄z absoluti. p̄pter illū eēndi modū quo eē d̄r nō in alio: z sic substantia ē: z rōez habet relatiui vel relati. p̄pter illū eēndi modū: quo ad formam inclinatur: z sic d̄r subā potētia: z sic ē ibi dare abso lutūz z relatiuū. Ad. xx. dicendū: qz potētia formā: nō est eēntia materie: nec ē vna sed multiplex s̄m multiplicationē formaz. potētia vō cōiugibilis forme est eēntia materie. z est vna oīuz generabilium. Ad. vltimū dicendū: qz cōmētator fuit op̄mionis d̄re. z iō sua auctas i p̄posito nō recipit.

Questio quinta.

Quinta questio

q est: Utz necessariū sit ponere in mā inchoationes formaz: Et vī det^r qz sic. beat^o enī aug^o d̄ libero arbitrio dicit sic: Si forme pfectio bona est: nō nullū etiā bonū est forme inchoatio. p hoc ḡ qz distinguit inchoationē forme a pfecti one ei^o: p̄z qz inchoationes formaz sunt. s̄z idēz sup gen^o caplo sc̄do dicit: Dis res q̄quid. pgressu nāli p rpa cōgrua p̄dit atqz explicat: etiā ante cōiunctā nebat occultū. z si nō sp̄e vel mole corpis i genere tñ z rōne nature. Ratio aut^r nāe qd̄ formale dicit z nō qd̄ nāle: ḡ ante generationēz: forme quodāz mō occulte in mā: de qua educit^r necessario cōiunctū nent. s̄z forma: aut educit^r p se: aut p accidens: si p se: cū nihil ei^o sit in mā: d̄z dicere qz creat. z sic agens nāle creat. Si aut^r p accidēs pducit^r: z nihil ei^o est in mā: ḡ saltūz p accēs creat. z sic etiā p istaz viā excludi nō poterit creatio. s̄z oīs res q̄ deus nō est: creatura ē. sed si forme nō sūt cōcreate materie: z vnaqueqz res id qd̄ ē: p formā ē: s̄z mā ponatur creatā. nulla tñ res habēs formā q̄ educit^r de potētia mae: dicit^r potit creatura: cū illud qd̄ ē i ea potissimū: nō ponatur a deo creatū. hoc aut^r est falsū z incōueniēs. ḡ illud ex quo sequit^r. ueniēs ē igit^r ponere formas materie cōcreatas. s̄z violentū est: quod est a p̄ncipio extrinsecō nūl cōferente viz passo. Lū igit^r nihil forme sit in mā: nec in ista mā resp̄cū cuiuscumqz forme sit maior aptitudo q̄z resp̄cū aīe itellectiue: tūc nllā generatio erit nālis: s̄z oīs violēta. s̄z Sanguis ē potētia caro: z nō la pis. aut igit^r ista potētia est i sanguine rōne forme sanguinis. z sic forma sanguis appeteret corrupti onē p̄p̄riā. aut rōne p̄uatiōis forme carnis. z sic etiā p̄uatiō appeterz sui destructionē. aut ratione ipsius materie. sed mā in se cōsiderata nō est pl^o in potētia ad formā carnis q̄z lapidis: nō ḡ rōne materie. Lū ḡ ita sit determinata ad formā carnis qz nō lapidis. relinquit^r h̄ eē nō posse: nisi qz in mā q̄ est sub forma sanguis: est inchoata forma carnis.

s̄z oē qd̄ est in potētia materie: educit^r de potētia materie. Si igit^r eē in potētia materie ē eē solū in pura potentia passiva. cū aīa itellectiua sit i tali

potētia materie: educit de ipsa et erit corruptibilis. Minozis autē declaratio ē: qz potētia q̄ est in mā dī nālis: alias generatio nālis nō eēt. Lū igit̄ generatio hoīs nālis sit: eius aīa erit in nāli potētia materie. P̄ eētia materie de se respicit equalit̄ oēs formas. Lū igit̄ posita sub aliq̄ forma defīnitate se hēat magis ad h̄ q̄ de ipsa vna educit̄ q̄ alia: qz q̄ p̄ aliud ista defīnatio fiat. nō fit autē p̄ agēs intēdēs. p̄ducere sibi sile: qz aīq̄ agens mouere icipiat māz ad formā sue sp̄ei: illa defīnatio in mā inuenit̄. nō fit etiā p̄ formā sub q̄ est mā cōstituta: qz cū oīs forma subālis imēdiatē recipiat̄ in eētia materie: et ī ipso ponat̄ p̄uationē oīs forme subālis sibi repugnantis: nō magis mā h̄ ab ipsa q̄ in vna iclinef̄ q̄ in alias. videt̄ ḡ h̄ eē soluz qz mā sub vna forma stāte: cōtingit̄ eē plures ḡd̄ forme vni? q̄ alterius. Si oī. q̄ h̄ defīnatio. p̄cedit̄ ex maiori cōueniētia dīspōnuz forme stātis in mā ad dīspōnes forme vni? q̄ alteri? Contra q̄to forme q̄ sunt dīspōnuz p̄ncipia magis sibi cōueniūt: tanto cōuenientiores eē debēt et dīspōnes eaz. Lōstat autē qz oīs aīa oī aīe magis cōuenit̄ q̄ cōueniat aīa cū alia forma: q̄ nō est p̄ncipiuz vite. ḡ et dīspōnes aīatoz: magis sibi cōueniūt: q̄ dīspōsitiones vni? aīati: cōueniāt dīspōnib̄ ināiatozuz et tñ videm̄ māz q̄ stat sub forma ināiati: magis determinari ad aīaz alie? q̄ māz q̄ stat sub forma alie? aīatoz ad formā alteri? aīati. igit̄ h̄ nō p̄cedit̄ ex dīspōnum cōueniētia: sed solū ex cā p̄assignata.

P̄ncipiū nālis trāsmutationis: nō pōt eē pure nihil. est autē p̄uatio p̄ncipiū trāsmutatiois p̄dicte. nō oīz igit̄ ponere purā carētiā forme q̄ ē nihil ponit̄ ḡ necessario aliq̄ forme iducende: nō enī ē p̄ncipiū trāsmutationis ad formā q̄ abiicit̄: sed potius ad formā q̄ ad illi? abiectionem iducit̄. P̄ Ar̄. ī sc̄do p̄hysicoz dīc̄: qz sp̄es ē magi nā q̄ mā. addit̄ autem postea: qz p̄uatio est quodamō sp̄es. h̄ autē nō pōt eē: si p̄uatio q̄ ē p̄ncipiū trāsmutatiois eēt pure nihil. P̄ artificia lib̄: qz ipsoz p̄ncipiū actiū ē extra: p̄uatio forme iducēde nihil ponit̄ de for̄. In nālib̄ ḡ quoz p̄ncipiū est intra: videt̄ qz debeat aliq̄ ponere. P̄ forme artificiales q̄ sunt ī mā nō sūt actiue et passiuē. et iō ī mā artificialiuz nō pōt poni qz sit aliq̄ ps forme q̄ coagat motozi. h̄ forme nāles eōzio actiue sūt et passiuē: et iō videt̄ posse poni ī mā aliq̄ de forma nāli: qz coagat motozi extrīseco. P̄ Ar̄. ī sc̄do p̄hysicoz dīc̄: qz si eēt ī ligno v̄tus nauif factiua. s̄lt̄ arti nā fecisset. p̄ h̄ igit̄ videt̄ qz nālia habeant ī mā de qua sunt: aliquid sue p̄fectiois p̄ncipiū. P̄ artificialia dicunt̄ a cōmētatoze sup verbo p̄dicto fieri a p̄ncipio extrīseco. nā vō a p̄ncipio intrīseco: ḡ idēz qd̄ pus. Si dicas: qz nālia habēt p̄ncipiū intrīsecū passiuū: et nō actiū. Lōtra p̄ncipiū extrīsecū a quo artificialia sūt ē p̄ncipiū actiū: igit̄ et p̄ncipiū intrīsecū a quo nālia sūt: oīz esse actiū: alias nō differēt p̄ habere p̄ncipiū extrīsecum et nō extrīsecū. nā et habere p̄ncipiū

passiuū intrīsecū: cōuenit̄ v̄trīsq̄. Et p̄terea nō p̄p̄e dī aliq̄ fieri ab eo qz ī sua factioe ē passiuū: sed potius ab eo qz ī ipso est actiū. v̄t̄ cum dī aliq̄ fieri ex tali re ly ex tali respic̄ p̄ncipiū materiale. Lū autē dī fieri a re tali: dat̄ itelligi p̄ncipiū actiū. P̄ ī secundo p̄hysicoz dī: qz ars et motus et s̄m artē. p̄ acc̄is diungunt̄ ī eodē. p̄ncipiū vō naturalis motus et motus ipse cōiungunt̄ in eodem per se. hoc autē nō intelligit̄ de p̄ncipio passiuo: qz v̄t̄robīq̄ p̄ncipiū passiuū et motus cōiungit̄ necessario esse diuncta. cum motus dari nō possit sine mobili. intelligit̄ ergo solū de actiū p̄ncipio.

P̄ qd̄ educit̄ d̄ mā: necesse est ī materia p̄fuisse sed oēs forme māles de mā educunt̄: igit̄ omēs ante generationē in mā p̄existunt. P̄ cum corrumpt̄ compositū: forma cōpositi aut cedit in nihil aut in aliq̄ nō in nihil: qz sicut ex nihilo nihil fit. sic etiā nulla res corrumpt̄ ī nihil: cedit ergo ī aliq̄: et sic etiā p̄ corruptionē cōpositi: aliq̄ forme remanet in mā p̄ma. P̄ corrupto cōposito et aīa remanente potētie que erāt p̄fectiones compositi quantū ad singula organa in aīa remanent radicalit̄: et hoc mō sibi create fuerūt. ergo et s̄lt̄ corrupto cōposito: et mā remanētē: forma subālis in mā remanet radicalit̄: et sic sibi extitit concreta. sed illa radix est rō seminalis: et inchoatio forme. igit̄ inchoationes formaz sunt ī mā. Incontrariū est quod beatus auḡ dicit̄ in libro de libero arbitrio. Sicut inq̄t: mutabile dicim̄: qd̄ mutari pōt: ita formale qd̄ formari pōt appellauerit: et postea adiungit. nulla autē res formare seipsaz pōt qz nulla res pōt sibi dare qd̄ non habet. Ex hoc ḡ p̄z qz impossibile est aliq̄ forme esse in mā: q̄ moueat ad sui p̄ductionē. P̄ idē in eodē sic ait. Oīm rem nisi mensurā numez et ordinē videris deo artificii tribuere ne cūcteris. vnde autē ista penit̄ detraheris me oīno remanebit: qz et si remāserit aliq̄ forme alicui? inchoatio: vbi neqz mensurā neqz numez neqz ordinē inuenias: qz v̄bicunqz ista sunt: forma p̄fecta est. oīz etiā qz auferas ipsaz forme inchoationē: que tanq̄ materies subiacere videt̄ artificii. Si autē v̄bicunqz ista sunt: nihil oīno remanet cū inchoatio forme: non sit forma p̄fecta: tria p̄dicta in ipsa nō inueniēt̄. ex quo sequit̄ qz inchoatio forme nihil sit. P̄ quicqd̄ est infra māz p̄mam est oīno nihil. quicqd̄ autē ē supra: est simplex ens inducēdo sub isto mō substantiā et acc̄is. quicqd̄ autē est pura potētia: est mā p̄ma. si ergo ē aliqua inchoatio forme in mā: aut est infra materiā p̄maz et sic eēt pure nihil: aut est pura potētia: et sic ē idē qd̄ mā p̄ma: aut est supra: et sic est simplex ens: et sic sequet̄ qz forme d̄rie sint simul acti in eodem qd̄ est impossibile: ergo nulla est forme inchoatio ī mā. R̄ideo ad hui? itelligentiā q̄onīs sciendū est: qz cum de progressu formaz in esse apud anti quos due op̄iones contrarie habent̄. Una quidez dicentiū: formas substantiales oēs: ab extrīseco provenire. Alia vō dicentiū eas p̄uenire totalit̄

Questio

ab intrinseco. *Ar. vtrāq; opiones reprobas: mediā q; viā eligēs: posuit eas nec totalitē pcedē ab extrinseco: nec totalitē ab intrinseco: s; pū ab it^o: z pū ab ex^o: ut sic forme z de materia educant^r: z virtute agentū naturalū: p;grediant^r ad esse: hanc igit^r positio nem utpote pre ceteris magis consonaz veritati: posteriorēs eligentes: circa ipsam diuersimode pceserunt.* Quidā nanq; dixerūt formas substantiales omnes de mā educibiles quantū ad aliqd^m sue essentie in ipsa pexistere ante generationē. quantū vō ad aliqd^m: de sua eētia eas puenire dicit^r ad actum: per actionē pncipaliter exterioris agentis. Quidā vō volunt ipsas quantū ad totā suā essentiam pexistere in mā: sub quodā esse imperfecto: ad esse vō perfectū: fm eos deducunt^r ab agente nālī. Alij vō dicit^r: eas nec quantū ad totā suā eētiaz nec quantū ad partē ipsius in materia actu pexistere: sed potētia soluz de qua virtute agentis fm eos pducunt^r ad actū. Quantū aut^m ad euentū pme opionis sciendū est: q; in quibusdam formis accidentalibus sic videmus: q; in sua eētia grad^o diuersos habēt: ad vnā tñ z eandem spēm pntētes sicut apparet in albedine: z i formis suscipientib^{us} magis z minus. Albedo enī fm gradus diuersos sue nature picipat a diuersis: nec tñ ppter illorū gradū diuersitatē: ipsa albedo in diuersis est diuersaz speciez: sed vni^o tñ: ppter illud q; magis z minus albū: in participādo albedinē: nō diuersificat spēm. Et in talib^{us} quidē formis videm^{us} q; nō statim cū aliqua eaz ponit^r in subiecto: necessariū est q; in ipso ponat^r fm totā sue nature pfectionē qn potius ibi pōt existere sub gradu imperfecto sue nature solū. Et h^o quidē rō est: q; z si talis forma naturalit^r esse habeat in tali subiecto: nō tñ ē nata existere: nisi in subiecto depurato a dispōne zria. z inde est q; si subiectū inuenit^r pfecte a dispōne ztraria depurātū: fm qd^m pmittit possibilitas naturalis: erit ibi forma sub gradu sue nature pfecto fm q; ipsam est possibile in talib^{us} repiri. Si autēz ab hac dispōne subiectū fuerit minus pfecte absolutum: formā habebit sub gradu sue nature imperfecto tñ: ab hoc aut^m gradu: si ipsa forma accidentalis deduci debeat ad gradū perfectiorē: o; necessario fm istos: q; ibi duo occurrūt: q; z actio motorū extrinseci: z actio forme in subiecto inchoate ipsi motori extrinseco quō coagentis. Occurrit siquidem ibi actio motorū extrinseci: dispōnez forme p̄dicte zria remouentis a subiecto. z formā ipsam paulatim de gradu imperfecto ad magis ac magis pfectū deducētis. Concurrit etiā ibi z actio ipsi^o forme in subiecto inchoate. Cū enī talis forma cōtrarietate habeat ad formā abijciendā: z vni^o cōtrarioz naturalit^r natū sit expellere reliquū: motori extrinseco ipsa quodāmodo coagit ad expulsionē nē dispōnis vel forme sibi cōtrarie. coagendo aut^m ad expulsionē ipsius: coagit ex zsequenti z qsi per accidēs ad sui deductionē de imperfecto gradu ad gradū perfectiorē. Sicut enī supra dicit^r est: tāto

magis subiectū ad ipsius pfectionē deducit^r: quāto magis absoluit^r ab accidente cōtrario: sicut aut^m in istis formis accidentalibus esse videt^r: sic etiam fm istos: est z in omnib^{us} formis substantialib^{us}: p viā naturalis transmutationis educibilib^{us} de mā. Omnis enī fm istoz positionē forme substantial^{is} sic de mā educibiles per naturam in sua essentia gradus diuersos habent ad vnā z eandē speciem pertinentes. sub quibus omnibus ipse nate sūt existere in materia: vtz q; forma substantialis non habet esse in materia: quōcūq; accepta: sed soluz in mā disposita. actus enī actiuoz: sūt in patiēte z disposito: idcirco si mā fuerit ad talē formā pfecte disposita ipsam pfecte siue sub gradu pfecto de necessitate habebit. si vō disposita pfecte ad ipsam non fuerit: sub pfecto gradu neq; habebit. habere tamē eam poterit sub imperfecto gradu sue nature. z quia nunq; i materia generabiliū ad formā aliquam dispositionē talem possimus inuenire que ab ipsa possit excludere omnes gradus dispōnum ad formas alias: idcirco ut dicunt: talē materiaz nunq; possēt ponere sic stare sub aliqua forma q; abijci possint ab ipsa alie forme substantiales: quantuz ad omnes gradus sue nature: quin potius quēadmodū in mā cuiuslibz necessario est dispositio ad formam quālibet sub quodā gradu dispōnis imperfecto: sic etiā inquirunt z in mā formata quacūq; forma inchoata est forma substantialis cuiuslibet alterius rei generabil^{is} sub quodā gradu imperfecto sue nature: a quo si deduci debeat ad gradū pfectū: cōcurrēt ibi necessario z actio extrinseci motorū: z etiā actio forme extrinseci coagentis motori: eo mō qui supra de formis accidentalib^{us} est recitatus. talis est g^o istoz extranea opio. Rationes aut^m quas p se adducunt sunt in obiectionibus recitate. z iō ad pns itez eas adducere: supflūū est. Siquis aut^m vellet ostendere hanc opionē esse z phiaz: nō multū sibi difficile eēt. p̄cipue cū *Ar.* dicat: Substantiā oīno nō suscipit magis z min^{us}. Itē q; in subā nō est mot^{us}. Itē q; spēs substantiaz sunt sicut spēs numeroz. quaz rō in iduisibili consistit: z q; forma subālis nō introducūt in tpe i māz s; i instātū: z plura his filia vtz q; eis pbi vba nō sapiūt: s; ipsa asserūt simplr eē falsa: tētabim^{us} z eos etiā ex appentib^{us} ad sensū pcedere: q̄tinus p sensibilia q; sequūt^r possunt suaz pōnez zspicere eē falsā. pcedem^{us} aut^m z ipsos h^o ordine: ut pmo sic sufficē putam^{us}: ad pns ondanis q; forma subālis nō pōt magis z minus suscipere z q; in sua eētia gradū z gradū ut eā habere dicit^r nō h^o. Secōdo q; dato eā habē gradū z gradū possit^r: oēs simul eē in aliq; pte matie sub g^o d^o b^o pfectū nō pnt. Tertio q; dato eas sic existere i mā: coagēt^r motori nō valēt. Quarto q; cōcesso etiā q; motori coagent: tñ difficultatē nō fugiūt quā p suaz pōnem fugere se credebāt. Quātū ad p̄mū zstuderandū est: q; in oibus formis oppositis suscipientibus magis z minus: ita est q; simul cū inducitur

*pd opio: dicitur q; form
substantiales q; ad aliqd
destinat in mā et q; ad
aliqd pducit ab agente*

*q; forma
substantialis
nō suscipit
magis z minus*

aliquid de perfectione unius: abijciat etiam necessario aliquid de perfectione alteri: sicut simul cum inducitur aliquid de perfectione albedinis: abijciat etiam aliquid de perfectione nigredinis. h^o autem ratio est: quia cum perfectiones talium formarum: sunt sibi inuicem repugnantes. si cum inducitur aliquid de perfectione unius non simul abijceretur aliquid de perfectione alterius: opposita et repugnancia starent in simul in eodem: quod esse non potest. Si autem eadem ratione videmus quod cum per continuam graduum formam unius inductionem pervenit ad gradum medium inducende forme: pervenit etiam per continuam aliorum graduum abiectionem: ad gradum medium forme abijciende. **U**terius autem videmus: quod medium utriusque unius essentialiter est. et a subiecto tollit absolutam denominationem cuiuslibet extremorum: sicut palor vel paliditas que est medium albedinis et nigredinis: est unus color essentialiter: et a subiecto tollit absolutam denominationem: tam albi quam nigri. videmus etiam quod hoc medium formarum suscipientium magis et minus: sic determinate respicit duas formas extremas: quod semper cum ab ipso recedit: necessarium est accedere ad alteram duarum determinatarum extremarum formarum: sicut semper cum a palido recedit: necessarium est omnino accedere vel ad album vel ad nigrum. et semper cum recedit a tepido: necessarium est omnino quod accedat vel ad calidum vel ad frigidum: et vltimum in omnibus formis suscipientibus magis et minus. etiam contingit dare unum medium: sic determinate respiciens duo extrema ex quibus consistit: quod necessarium est ab ipso recedendo non accedere nisi ad alteram duorum terminum. Tale autem medium non contingit dare in substantialibus formis. Est enim omnino inconueniens dicere quod unum et idem essentialiter sit medium essentie unius forme subalternis: et medium essentie alterius. et quod una forma subalternis ex duabus formis substantialibus consistat. Sed nec etiam inter tales formas dare contingit aliquod medium sic determinate duas formas substantiales respiciens: quod semper cum ab ipso recedit: sit necessarium accedere non nisi ad alteram duarum terminum. videmus enim quod in generatione animalium: in qua est ordinatissimus processus a forma seminis acceditur ad formam sanguinis: et a forma sanguinis ad formas carnis: nec vnicuique ordine nature potest ad formas carnis a forma seminis transferri: nisi prius perveniatur ad formam sanguinis: semper igitur necessario in tali processu: forma sanguinis est media inter formas seminis et formas carnis. Et tamen quibus sic necessario cadat semper media inter eas: non tamen necessarium est quod semper cum ab ipsa recedit: accedat ad alteram earum. potest enim esse quod per corruptionem sanguinis: fiet transitus a forma eius: non ad formam seminis: nec ad formam sanguinis: sed ad formas essentielles: et inde ulterius pervenit ad formam lapidis: vel ligni: vel alicuius alterius mixti. quod si talis forma sic patenter cadens media inter formam seminis et carnis: non sic determinate eas respicit: quod ab ipsa recedendo sit omnino necessarium ad alteram earum accedere unius saltem iter nullas substantiales formas videtur quod sit dare aliquod medium

sic determinate duas formas terminum respiciens quod sit omnino necessarium: cum ab ipso receditur ad alteram earum accedere. precipue cum in talis substantie generatione sit ita determinate et ordinatus processus sicut est in generatione animalium perfectorum. Cum ergo vltimum ut supra dictum est inter formas suscipientes magis et minus: contingat invenire medium unius essentie supra dicto modo: duo terminum extrema respiciens: et inter formas substantiales ut ostendimus hoc inveniri non possit: concluditur sensibiliter si hoc dicere liceat: quod nulla forma substantialis potest magis et minus suscipere. **P**er omnes formas suscipientes magis et minus successive inducuntur per naturam et ab ipsa successive abijciuntur: et non in instanti cuius ratio est: quia natura in sua operatione saltim non facit: nec potest aliquo modo de extremo in extremum transire nisi per medium. In formis autem suscipientibus magis et minus sic est: quod inter gradum infimum et supremum sue nature intenduntur plurimi gradus medij. Et idcirco necessarium est: quod in inductione naturali talium formarum: ipsa natura prius perveniat ad gradum medium earum quam perveniat ad gradum vltimum et completum. Similiter etiam necessarium est quod in earum abiectione procedendo a gradu supremo ad infimum: prius pertingat ad gradum medium quam ad vltimum. et sic nulla forma suscipiens magis et minus in instanti a subiecto se totam potest induci vel abijci per naturam: sed necessario sit utrumque successive: et in continuo tempore: propter illud quod motus continuus tempore continuo mensuratur. si igitur aliquae forme sint que subito se totas abijciunt a suis subiectis: tales nullo modo erunt de numero formarum suscipientium magis et minus. sunt autem huiusmodi plurime forme substantiales: sicut per de animalibus animalium. Quibus enim propter tonitruum vel aliquam causam aliam: animalia subito moriuntur et in instanti auferuntur ab eis anima: et se principium sentiendi: et se principium vegetandi: quod vltimum auferunt se quod erat sibi principium vivendi: et remanet illud mortuum quod fuerat prius vivum. hoc autem esse non posset: si anima susciperet magis et minus prius enim abijceretur se unum gradum sensitivum partem: et postea se alium: et deinde se alium. abiectionis autem omnibus gradibus sensitivum partem abijceretur postea unus gradus vegetativus: et postmodum alium successive. cum igitur videamus quod subito et in instanti quibus tota anima abijciuntur. et se quod est principium sentiendi. et se quod est principium vegetandi. etiam se quod ipsi concedunt: concluditur de necessitate: quod anima est indivisibilis in essentia. Sed si anima que est multiplicior in virtutibus qualibet alia forma substantiali est indivisibilis in essentia multo magis hoc dicere oportet de alijs substantialibus formis. nulla igitur substantialis forma habet gradum et gradum in sua essentia: sicut habent forme suscipientes magis et minus: sed est omnino indivisibilis essentie. **P**reterea quandoque aliqua forma in sua essentia et natura gradus diversos habet ad modum formarum suscipientium magis et minus. id quod se ipsam perfectum est intendi et remitti potest.

Questio

et ab ea secundum magis et minus denominari: sicut quia albedo in sua natura gradus diversos habet. albus intenditur et remittitur. unde enim et idem: quantum dicitur est magis album quandoque minus. Est enim unum album magis album alio albo. Si igitur forma substantialis in sua natura gradus diversos habet: ut forme suscipientes magis et minus: de necessitate id quod forma substantiali perficitur intendi poterit et remitti: et ab ipsa secundum magis et minus denominari. et sic unus homo erit magis homo alio homine: et unus lapis erit magis lapis alio lapide: et sic de singulis. hoc autem totum falsum est. Quilibet enim homo est equaliter homo cuilibet homini. et quilibet lapis est equaliter lapis cuilibet lapidi. et quodlibet lignum est equaliter lignum est equaliter lignum cuilibet ligno. et quilibet aeris pars est equaliter aer cuilibet alteri parti aeris: et sic de singulis substantiis: sub una specie contentis. ergo nulla forma substantialis suscipere potest magis et minus.

Preterea aut forma substantialis sub quolibet gradu sue nature accepta est immediate in essentia materie prime: aut sub gradu supremo tamen est immediate in ipsa. sub gradu vero infimo: est in composito ex materia et dispositionibus: et per consequens in composito ex materia et forma: ad quam ille dispositiones sequuntur. Non potest autem dici quod solum sub gradu sue nature supremo: sit immediate in essentia materie prime. omnis etenim actus cuius subiectum immediatum est quid compositum ex materia et forma: est de necessitate accidens. et omnis actus cuius subiectum immediatum est ipsa essentia materie prime est de necessitate substantia. Si ergo forma substantialis deducat essentiam materie prime de gradu infimo ad gradum supremum una et eadem forma in essentia deducet de gradu accidentis ad gradum substantie. et unum et idem erit quandoque accidens quandoque substantia: quod est impossibile. Est igitur omnino necessarium quod forma substantialis sub quolibet gradu nature sue sit immediate sicut in proprio susceptivo in essentia materie prime. si in quolibet gradu debet esse actus substantia et non accidens.

Constat autem cum in essentia materie prime: que est immediatum susceptivum forme substantialis: sub quolibet gradu nature gradu non sit aliquid repugnans talis forme essentie materie prime que ante omnem dispositionem sibi unum: necessarium est quod habeat statim et totam essentiam ut sic nullo modo poni possit in essentia eius recipi que est indivisibilis aliquid de essentia talis forme quando ponatur in ipsa et tota essentia. Sed nulla forma que de necessitate in suo proprio susceptivo recipit simul tota. potest suscipere magis et minus. si nulla forma substantialis suscipere potest magis et minus in sua essentia nec in ipsa parte et parte habere.

Notandum quod si forma subalis sequeret dispositionem in materia: sicut effectus causa rationabiliter dici posset: quod si dispositio esset in gradu imperfecto aut perfecto in materia quod etiam forma subalis in ea consistere. nunc autem quod ipsa ante omnem dispositionem adiungit essentie materie preedite que ad ipsam sub gra-

du quolibet accepta se habet equaliter. necessario si ea ponitur secundum aliquid sue essentie: oportet quod in ipsa ponatur statim et secundum se totam.

In omni forma que suscipit magis et minus in suo subiecto per motum inducitur. si igitur forma subalis magis et minus suscipit inducitur necessario in suo proprio susceptivo per motum. Inducitur autem per generationem: ergo generatio que est introductio subalis forme est motus.

Non est autem omnino quod subicitur motui: et omnino quod actu movetur est existens actu: ergo omnino quod alicui movetur: et per consequens generationi subicitur: est ens quantum et ens actu. Est autem idem quod est subiectum in toto motu: et quod subicitur termino motus: sicut idem est subiectum albanationis et albedinis que per motum acquiritur: idem est subiectum subalis forme que per generationem acquiritur et ipsi generationis. Est autem conclusum quod ens quantum et ens actu est subiectum generationis: ens actu per formam subalem est ratio efficiendi secundum quod. et sic est accidens: si omnis forma subalis est accidens. hoc autem est impossibile: si impossibile est quod eius subiectum sit ens actu existens de se. et per consequens impossibile est quod ipsa inducat per motum quantum ad suam essentiam. necessarium est quod omnis forma subalis sit in sua essentia indivisibilis: non potest magis et minus suscipere.

Hoc ergo visum ulterius videndum est: utrum in materia cuiuslibet ponantur forme subales sibi existere sub gradibus imperfectis sue nature concessio eas habere gradum et gradum in sua essentia vel natura. Et quod non sit possibile: facile est ostendere. ponamus enim gradum imperfectos subalium formarum de materia educibilium sibi existere in materia sic ponitur. aut gradus omnes illi gradus sunt unum per essentiam: aut diversi: non potest dici quod sint unum per essentiam: cum una essentia substantialium graduum sit una forma subalis. omnes illi gradus erunt una forma subalis: sed una forma subalis non est ichoatio diversorum graduum repugnantium formarum subalium. forme autem subales reprobabiliter: sunt sibi invidie repugnantes. illa igitur forma subalis non erit ichoatio earum. et preterea forma subalis una non potest sibi cum alia stare in eadem parte materiae. in illa igitur materia parte in qua stat una formarum generabilium: ut puta forma affini vel aliter aliter: illa forma subalis que surgit ex omnibus imperfectis gradibus stare non potest. et sic per consequens tales ichoationes formarum in materia sub nulla forma generabilium rei stante: stare poterunt. Et preterea illa una forma que est ichoatio omnium formarum generabilium erit composita omnibus generabilibus non solum elata: sed etiam elis. et sic dare oportebit quantum corpus ex quo elata et elata sunt quod est a philosopho reprobatum.

In tunc dicitur forma subalis una esse ichoata in aliquid re solum quod sub quodam gradu sue nature virtute continetur in suba forme illi rei sic forme elales virtute continentur in forma mixta. et sic forme omnium generabilium virtute continentur in forma hominis. sed nec ipsi sic ponunt ichoationem. nec etiam habet de ichoatio. Si ergo dicatur quod illi gradus imperfecti formarum sunt omnes distinctae et diversae essentiae sed quod sunt diverse essentie formarum generabilium: hoc etiam stare non poterit. impossibile est enim repugnantia secundum quod sunt essentialiter distincta simul iniciari in eodem. si ergo illi imperfecti gradus formarum substantialium sunt distinctarum essentiarum secundum quod distincte sunt essentie formarum generabilium: cum tales sint sibi invidie repugnantes: impossibile est quod

illi gradus simul inueniantur in eadem parte mae. vno igitur in vna parte mae posito: necesse est omnes alios excludi. In quacumque autem parte materie est forma substantialis completa: in eadem sunt omnes gradus forme illius. Ex quo sequitur quod in nulla parte mae formata forma generabili possunt esse imperfecti gradus formarum aliarum si ponantur realiter in eadem distincti. sicut etiam si gradus medius albedinis et gradus medius nigredinis: facerent duos colores in essentia distinctos: realiter nunquam simul inueniretur in eodem subiecto. Verum quia pallor qui est medius nigredinis et albedinis: est essentialiter vnus color virtute habens aliquid de utroque extremo: medius albi et medius nigri: simul in eodem inueniuntur. Similiter ergo et si imperfecti gradus formarum substantialium sunt distinctarum et repugnantium essentialium: simul non poterunt stare in eadem parte mae. quod si in simul stare ponantur: erunt necessario vnus per eentiam.

Præterea. eentia materie prime indiuisibilis est de se et forma substantialis sub quolibet gradu sue nature sibi immediate vnus: vt supra probatum est. Indiuisibile autem ab vnico indiuisibili totum attingitur. ergo eentia mae prime ab vnico gradu infimo substantialis forme tota attingitur. non est igitur intelligibile quod aliquid finis se totum eque immediate simul attingat a pluribus ab ipso realiter differentibus. ergo eentia mae prime simul a pluribus gradibus formarum substantialium attingi non poterit. vnus ergo solus gradus forme erit sicut in proprio susceptiuo et eentia mae prime. Alii vero omnes erunt in composito ex materia et aliquo gradu forme. Est autem quilibet gradus forme essentialis actus substantialis: et quilibet actus substantialis quantum cuius imperfectus est ratio existendi simpliciter. quia aliter non distingueret ab actu accidentali. ergo omnes gradus imperfecti substantialium formarum excepto vno tantum: erunt vt in proprio susceptiuo in simpliciter actu existere et per consequens erunt de necessitate accidentia. quod est impossibile. ergo impossibile est gradus imperfectos omnium substantialium formarum simul esse in eadem parte mae. Quia numerata materia necesse est numerari et ea que sunt in ipsa. quia impossibile est aliquid vnus et idem numero sibi inueniri in pluribus numero distinctis. Ad autem que stat actu sub forma ignis si differt numero a materia que stat actu sub forma aeris: et a materia stante sub forma aque: et a stante sub forma terre. igitur et inclinatio forme que est in materijs quattuor elementum est necesse quod sit numero distincta et diuersa. Ponamus ergo elementa concurrant ad mixtionem et deueniant ad affinitatem generationem. completa itaque generatione elementis erant inchoate corruptum: aut alie proficiuntur et alie non: aut proficiunt omnes. Non potest dici quod omnes corruptantur. quia finis istos per generationem rei forma in materia inchoata ad gradum completum deducit. Non potest etiam profici vna sola. quia non est dare quare proficiat magis vna quam alia. proficiunt itaque omnes: et sic in affinitate generato erunt quattuor numero anime affinitate complete. quod est absurdum. ergo absurdum

est in materia stante sub qualibet forma esse gradus incompletos omnium aliarum formarum. Vltimo ergo quod forma substantialis in sua eentia non habet realiter gradum et gradum: et quod dato ipsam gradum et gradum habere: non ideo tamen potest poni quod in eadem parte mae simul sunt gradus imperfecti omnium formarum substantialium. Tertio videndum est breuiter: vtrum concessio quod forma substantialis præexistat in materia sub gradu sue nature incompleto: coagere possit motori ad sui productionem. Quod autem hoc sit impossibile facile est ostendere. Eius etenim est agere cuius est esse: cum agere presupponat esse: et nihil agat nisi finis quod est in actu: sed esse non est forme et si sit per formam. est autem compositum: igitur et compositum est agere. gradus autem forme est forma simpliciter: et non quid compositum ex materia et forma. ergo eius non erit esse nec agere: sed compositum ex ipso et materia: et cuius hoc compositum sit illud in quo actio recipitur. ergo aliquod ens agere poterit in se totum. quod est impossibile. nullam enim partem compositum est dare in qua non sit inchoatio forme inducende simul cum forma abiicienda. Præterea. sicut in materialibus id quod est ratio essendi non est ipsum per se existens: sic etiam in eis id quod est ratio agendi: non est ipsum agens. est autem forma ratio agendi: sicut est ratio essendi. ergo forma non est agens. Multo igitur magis neque gradus incompletus forme poterit esse agens vel poterit agere: esse tamen poterit ratio agendi. Aut ergo erit ratio agendi ipsi exteriori agenti: aut illi quod recipit exterioris agentis actum et in quo est ipse gradus incompletus forme inducende. Non potest autem dici quod ad proprium quod sit ratio agendi ad expulsionem forme que est ei a quo talis forma expellitur. primo quod quod forma non est ratio agendi ipsi rei in seipsum sed in aliud. Secundo. quia cum forma expellenda sit in tota substantia rei et forma inchoata sicut vt supra diximus propter id quod non est dare quare forma inchoata sit in vna parte rei potest esse in alia: alique res in se tota agere poterit transmutando se ab vna forma in alia. quod est impossibile. non potest ergo esse generalis forme ratio agendi ad expulsionem alterius forme illi a quo forma expellitur. Erit ergo ratio agendi exteriori agenti: sed hoc est inconueniens. primo quod quod forma est ratio agendi sicut et eendi ei in quo est. sicut. n. vnusquodque est actu per suam formam et non per alienam: sic etiam nihil agit per formam in alio extrinsecum: sed solum per formam quam habet in seipso. Secundo. quia tunc superfluum erit ponere tale gradum incompletum in passiuo ad forme contrarie expulsionem et inductionem alterius. Cum enim agens extrinsecum in seipso habeat completam formam que est ratio agendi: et per consequens perfectam agendi rationem subtracto gradu imperfecto a passiuo: adhuc agens exterior per suam formam: ipse complete poterit transmutare. omnino igitur frustra talis actus incompletus ponitur in passiuo: cum nec sit ratio patendi propter id quod hoc est potentia et non actus: nec sit agens: nec ratio agendi. vt ostensum est.

Questio

Habito ergo quod si gradus incompletus forme inducitur esse sit in materia eo modo quo aduersarij ponunt: agere tamen vel coagere extrinseco motori non potest.

Alteri quarto videndum est utrum concessio etiam eis quod exteriori agenti coagari difficultas fugiat quam isti per suam positionem fugere se credebant. Est autem difficultas illa precipua de productione formarum. dicunt enim quod si nihil forme ponatur in materia ante generationem in qua postmodum tota inuenitur erit productum per generationem aliquid de nihilo. quod est impossibile. Quod autem ipsi per suam positionem hanc difficultatem non fugiant facile est ostendere. Aut enim per generationem producat aliquid de essentia forme quod prius non presuit in materia: aut nihil. Si nihil producat per generationem quod prius non presuit in materia cum post generationem inuenitur in materia forma completa: sequitur quod forma completa presuit in materia. et sic redibit opinio de latitudine formarum. Si autem aliquid de essentia forme per generationem producat quod prius non extiterit in materia: tunc oportet dicere unde producat. Aut enim producat vel accipit de essentia materie: aut de essentia forme contrarie: aut de parte forme persistente in materia: aut de essentia compositi: aut decidit a forma agentis. Non potest dici quod accipiat de essentia materie. quia hec essentia tota est potentia. id autem quod de essentia forme producat est essentialiter actus. Non accipit etiam de essentia forme opposite. quia nihil quod est de essentia unius oppositorum potest fieri de essentia alterius. Non accipit etiam de parte forme in materia persistente: nec de essentia persistentis oppositi. quia in neutro istorum ut etiam ipsi cedunt: habet actu suum ante generationem. Non decidit etiam ab essentia forme generantis ipsi. quia tunc quot gradus de essentia forme generantis producat per generationem: tot gradus erit necessarium decidi ab essentia forme ipsi generantis. quia tunc quot gradus de essentia forme generantis producat per generationem: tot gradus erit necessarium decidi ab essentia forme ipsi generantis. producat autem per generationem omnes gradus qui sunt de essentia forme rei generante preter ipsum gradum. et ab essentia forme rei generantis omnes gradus decidit preter ipsum gradum: et remanebit per se quod generans de necessitate corruptum in termino generationis. quod est aperte falsum. Si ergo quod de essentia forme per generationem producat non decidit a forma generantis: nec accipit ab essentia materie: nec ab essentia forme opposite nec a persistente gradu essentie: nec a persistentis essentia compositi: aut dicat. habet quod de essentia forme producat per generationem producat ex nihilo. quod non voluit: aut dicant nobiscum quod illud per se non producat sed per accionem ad productionem oppositi quod de materia producat in qua presuit ratione forme poterit: sed non actu. et tunc ad hoc quod res non producat ex nihilo dicat non requiritur quod aliquid de forma ante generationem actu persistat in materia: sed quod forma se tota potentialiter solus in ipsa persistat: sicut nos dicimus.

Uisa ergo opinio illorum ponentium formas substantiales in materia actu ante generationem existere sub gradu incompleto sue essentie: et uisa etiam improbatone ipsi: alteri videndum est aliquid de opinione

ponentium formas substantiales quantum ad totalitatem sue essentie persistere in materia sub quodam esse confuso. Ad cuius opinionis intelligentiam sciendum est quod in formis accidentalibus contrariis sic videmus quod extrema sub esse distincto accepta se inuicem circa idem non compatiuntur: sed potius nata sunt se mutuo expellere albedo et ei sub esse distincto accepta: non compatiuntur secum nigredinem in eodem: nec e converso. Sub esse tamen indistincto et confuso se mutuo circa idem compatiuntur. unde quia extrema non sunt distincte in medio: sed confuse simul in ipso sub quadam tamen confusione inueniuntur. ab ista autem confusione deducuntur ad esse distinctum virtute agentis materiam vel subiectum determinate ad alterum extremorum mouentis: sicut virtute calidi mouentis determinate ad ipsam caliditatem quod erat tepidum: et per consequens confuse calidum distincte calidum efficitur: et virtute alterantis frigidi efficitur distincte frigidum. Quoadmodum autem in istis est sic etiam in istis et in formis substantialibus suo modo esse. si enim forme substantiales sub esse distincto accipiuntur se parti non possunt circa eadem partem materie. In qua tamen materia sub esse indistincto et confuso omnes in simul existunt. habet autem esse confusum ut dicitur nihil aliud est quam habitus confusus formarum et potestas habitualis materie in qua potestate ipsa materia habet confuse omnes formas: nulla tamen distincte: sicut etiam genus potestate quadam que est habitus confusus differentiarum indistincte et confuse differetias omnes habet. et sicut genus per intellectum ad alteram diuisum determinat: sic etiam materia per virtutem naturalis agentis determinat ad alteram formarum in ipsa indistincte permixtus contentarum: ut sic dici possit quod forma substantialis quantum ad essentiam suam totam et non quantum ad partem quod indiuisibilis est sub esse confuso ante generationem existit necesse in materia: et per generationem virtute naturalis agentis etiam quantum ad essentiam suam totam de esse confuso deducit ad esse distinctum. ut sic etiam quantum ad esse partim sit ab intus et partim ab extra. quantum vero ad essentiam tota sit semper in materia: sub esse tamen confuso ut dictum est: de quo ad esse distinctum per agens exterius educatur. Ista autem opinio uno modo ipsam intelligendo vera est: et alio modo falsa. Per esse etenim confusum: aut intelligitur actus existens: aut sola aptitudo materie ad esse et ad formam que est ratio existens: et quidem si per ipsum confusum esse intelligat actus aliquis existens: ita videlicet quod ponendo formas existere in materia sub esse confuso: necessarium sit eas ponere actu existere in materia: erit positio omnino impossibilis.

Ad cuius intelligentiam sciendum est quod cum nullum indiuisibile habeat partem et partem: de necessitate oportet dicere quod unum indiuisibile attingens aliud indiuisibile secundum se totum et totaliter totalitate sue essentie aliud indiuisibile totum attingat. Est autem essentia materia de se cui forma substantialis coniungitur omnino indiuisibilis. unde oportet de necessitate quod forma substantialis actu attingens essentiam materie secundum se totam et totaliter ex parte sua ipsam totam actu attingat. si autem essentia forme actu est in materia necessarium est dicere

*opi. quorundam / q. persiste.
formarum omnium formi
materiae per esse confuso.*

q̄ actu attingit ip̄s̄ essentia. nō enim est intelligi-
 bile q̄ essentia forme sit actu in materia: et actui
 essentie ip̄ius materie non cōiūgatur. Ex hoc aut̄
 q̄ essentia forme tota et totaliter attingit totā eēn-
 tia materię: confurgit actualis existētia coniūcti
 tota et cōpleta. Si igit̄ essentia forme actu in ma-
 teria ponat̄: necesse ē dicere q̄ materia stet actu
 sub esse cōpleto nato consequi formā illam: et p̄
 consequēs si ante generatōem forma actu tota ē
 in materia; oportet dicere de necessitate q̄ esse ge-
 nerati totū et cōpletū generatōi p̄existat. quod ē
 impossibile. nō p̄t̄ aut̄ dici q̄ forma q̄tū ad esse
 eēntie sue ante generatōem est in mā: et nō q̄tū
 ad esse existētie. quia per hoc q̄ alicui cōrespōdēt
 eēntie non dicit̄ actu existere in aliquo: s̄ solū
 per se existere. Cuius ratio est. quia r̄si eōip̄o res
 haberet nō quidē existere posse sed actu existere
 quo habet esse eēntie: cum esse eēntie vnaq̄q̄ res
 eēntialit̄ et inseparabil̄ habeat: habebit vnaqueq̄
 eēntialit̄ et inseparabil̄ actu existere. quod est herē-
 ticū. igit̄ si solū esse eēntie ip̄i forme aī gnātōem
 respicit̄ a mā et nō esse existētie: p̄ hoc ip̄a forma
 nullo modo habebit q̄ actu existat in materia: s̄
 solū q̄ ip̄a possit existere. Si aut̄ dicat̄ q̄ essentia
 forme ante generatōem est coniūcta mat̄ie actu:
 sed impfecte: pat̄ q̄ hoc nihil est. cum enim talis
 essentia sit indiuisibilis: si actu alicui coniūgit̄: to-
 ta sibi coniūgit̄. et si tota illi coniūgit̄: nihil sui re-
 stat illi ampli⁹ coniūgendū: et per consequēs talis
 essentia est sibi perfecte coniūcta. Est enim omni-
 no puerile dicere q̄ aliquid sit fm̄ totā suā essen-
 tiam actu coniūctū alicui: et tamē sibi sit impfecte
 cōiūctū. cum illud solū impfecte sit coniūctū ali-
 cui quod fm̄ aliquid sui est sibi actu coniūctū: et
 fm̄ sui aliquid restat illi posteri⁹ coniūgendū. Ex
 hoc autē pat̄ q̄ nec etiā dici potest talis eēntia in-
 distincte coniūcta esse materie. quia solū in potē-
 tia res indistincte continet̄: per actū aut̄ et maxime
 per completū omnia distiguūt̄. Essentia aut̄ for-
 me vt ostēsum est si actu est coniūcta m̄e: nccō
 est sibi cōiūcta p̄fecte et distincte: et per consequēs
 distinctōe cōpleta: quod esse ante generatōez oīo
 nō p̄t̄. Præterea. Si essentia formarū substā-
 tialūz omēs in aliqua mā actu p̄existūt̄: aut sunt
 ille essentie formarū omniū indiuiduozū de m̄e
 potētia produci possibilū per naturā: aut eēntie
 formarū omniū specierūz solum. Si sunt essentie
 omniū formarū indiuidualū produci possibilūz
 p̄ nām: cum fm̄ facultatē n̄e indiuidua produci
 valeant infinita: erunt simul in materia actu eēn-
 tie formarū substāntialū numero infinite: et non
 solū semel sed multotiēs infinite. quia sub quali-
 bet specie rei generabilis: infinita indiuidua p̄du-
 ci possunt successiue: et forme p̄ducibilū fm̄ istos
 actu in materia productōi p̄existant. Est autem
 omnino impossibile quod cōclusum est. igit̄ om-
 nino impossibile est in materia p̄existere actu es-
 sentias omniū indiuidualū formarū produci de

ip̄a possibilū per naturam: nō possunt etiā in ip̄a
 p̄existē eēntie for̄az oīm sp̄ez solū: ita q̄ nō indi-
 uidoz. qz for̄a sp̄ei de se sumpta s̄z. q̄ sp̄ei cor-
 r̄ndet̄ ē for̄a v̄lis. for̄a aut̄ actu ex̄ns in mā ē for̄a
 indiuidualis. qz act⁹ eēndi nullo mō v̄l p̄t̄ nisi in
 indiuiduo p̄p̄t̄. v̄l si in mā nō ponant̄ for̄e indi-
 uidoales s̄z v̄les: nō erūt v̄llo mō actu in mā: sed
 potētia solū. q̄ si actu in ip̄a existē dicant̄ nō erūt
 v̄les sed indiuiduales indiuiduis p̄mo cōr̄ndent̄
 res. nō est aut̄ dare quare in mā sint poti⁹ forme
 cōr̄ndētēs aliquib⁹ indiuiduis q̄ alijs: et sic oport̄
 tebit nccō in mā p̄existē actu formas oīm indiui-
 duoz de ip̄a p̄duci possibilū p̄ nām. qd̄ iā osten-
 dim⁹ ē impossibile. Si aut̄ dicat̄ q̄ in illa mā actu
 p̄existit vna tm̄ for̄a numero fm̄ vnaquāq̄ sp̄ez
 successiue diuersis sp̄ei indiuiduis cōr̄ndēs: app̄z
 h̄ subito eē impossibile. Cū. n. ab vnica for̄a sit v̄nū
 cū eē numero: et v̄nū numero eē nullo mō possit
 eē pluriū indiuiduoz numero distinctoz: sequitur
 de necessitate q̄ oīa indiuidua sub eadē sp̄e succes-
 siue de illa mā p̄ducta sint v̄nū numero. qd̄ ē oīo
 impossibile. de aliq̄. n. p̄te aque p̄ cōr̄ptōnem ip̄i
 poterit aliqua ps aeris fieri: et de illa parte aeris
 ei⁹ cōr̄ptōem fieri aq̄ poterit. et erit aq̄ p̄mo cor-
 rupta et postea gn̄ata eadē aq̄ numero. qd̄ ē im-
 possibile. igit̄ oīo impossibile est p̄ q̄ ponit essen-
 tias totas for̄az subāliū actu p̄existē in mā. p̄
 illud eē cōfusus qd̄ ponit eē quidā act⁹ ex̄ndi: aut
 sequit̄ formā subāle v̄nā eēntialit̄: aut for̄as subā-
 les eēntialit̄ distinctas. oīs etenī act⁹ ex̄ndi eēntiaz
 alic⁹ for̄e cōsequit̄. Et quidē si v̄nā formā tm̄ cōse-
 quit̄: tm̄ vna for̄a p̄ tale eē ponet̄ in mā: nō enī p̄
 actū ex̄ndi in mā alia for̄a ponit nisi illa quā illd̄
 eē cōseq̄. Sic ḡ sub tali eē cōfuso nō poterūt dici
 existē in mā eēntie oīm formarū subāliū de ip̄a p̄-
 ducibilū. Si aut̄ tal̄ act⁹ essendi cōseq̄ for̄as subā-
 les eēntialit̄ distinctas cū de necessitate ad formas
 distinctas eēntialit̄ sequat̄ act⁹ eēndi realit̄ distincti
 eē illd̄ sub quo multe for̄e subāles s̄l in vna p̄te
 m̄e ponit̄ erit nccō nō cōfusus s̄z distinctū: et p̄ cōns̄
 in eadē p̄te m̄e s̄l erit p̄les for̄e subāles sibi inui-
 cē repuḡntes sub eē distincto. qd̄ ē impossibile. ergo
 oīo ē impossibile p̄ q̄ ponit formas subāles q̄tū
 ad totas suas eēntias s̄l p̄existē in mā sub eē cōfu-
 so. si tamē p̄ eē tale aliquis act⁹ ex̄ndi intelligat̄ et
 nō aptitudo ad existētia actualē. Qd̄ si p̄ esse
 cōfusus non intelligat̄ existētia in actu sed i apti-
 tudine solū: vera esset op̄io. Et forte sic ista positō
 intelligitur. per actum etenī res ad inuicem disti-
 guūt̄: que in aptitudine indistincte et cōfuse ha-
 bentur. Actus etenī distinguere habet et determi-
 nare aptitudinē rei. Eo igit̄ ip̄o quo ip̄i dicūt for-
 mas subāles nō p̄existere in mā sub esse distincto:
 sed sub esse cōfuso: videntur velle q̄ ip̄e in ea sub
 existētia in actu nō p̄existāt: sed solum sub existētia
 in aptitudine sumpta: in q̄ existētia indistincta ē et cō-
 fusa. Manifestū ē. n. q̄ mā naturalit̄ inclināt̄
 in esse habendum: et non nisi per formam. in sua

Questio

igitur inclinatio naturali iam includit omne esse cuius forma
 materia de ipso educibile et essentia per omnes formas que
 sibi est ratio et principium extendi. si enim sit aliqua forma
 materia in cuius essentia non inclinatur: sicut ipsam in sua
 naturali inclinatione non prehabet: sic etiam actu ipsa
 informari non poterit. Materia igitur in sua incli-
 natione naturali que est eius naturalis aptitudo
 ad formam: prehabet necessario esse consequens forma
 materia qualibet et sub illo esse essentia tota cuiuslibet
 forme etiam prehabet necessario. Et quia materia non magis
 de se inclinatur in unam quam in alias: ideo in sua apti-
 tudine naturali includit equaliter omnes formas et
 sibi esse consequens eas. et sic non distincte habet hanc
 vel illam: sed indistincte omnes et sub esse confuso.
 Quia autem actu sua aptitudo perficitur forma aliqua: quia
 de ratione actus est distinguere aptitudinem materie
 ad formam unam. Efficax tunc sic distincte sub una
 forma quod in simul cum ipsa forma actum distinguen-
 tem et determinantem eius naturalem inclinationem:
 aliam habere non potest. Et quia unumquodque ad
 id movetur naturaliter ad quod habet aptitudinem
 naturalem: non autem movetur ad ipsum: nisi quando id
 actu non habet. quia quia id actu habet: sub ipso na-
 turaliter quiescit: sicut graue: quia aptum natum est
 habere locum deorsum quando ipsum actu non ha-
 bet naturaliter tendit deorsum: quando vero est actu
 in loco deorsum: in ipso naturaliter quiescit: ideo
 et materia cuius actu forma habet quare est apta
 nata habere: non movetur ad ipsam sed in ipsa potius
 naturaliter quiescit: cuius vero eam actu non habet: pro-
 pter aptitudinem naturalem quam de sua essentia ha-
 bet ad ipsam: naturaliter siue forma suam naturam tenet
 dit in ipsam. Et quia unumquodque id quod de sua
 habet aptitudinem naturalem: habet semper actu: nisi
 aliquid impediens ipsum extra illius actualitatem de-
 tineat: sicut graue est semper actu deorsum quantum
 de se est: et propter aliquid impediens quandoque extra
 locum deorsum detineat: ideo et materia quantum ex
 se est: semper est actu sub forma illa quam de sua apti-
 tudine naturali habet: et extra illam detineat quam
 doque per aliquid impediens eam sub ipsa stare. Et quia in
 detentis extra id quod de sua habet naturali aptitudinem
 per aliquid impediens: necesse est aliquid dare quod
 prohibens remaneat si actu in id tendere debet: ideo
 et materia per aliquid impediens remota a forma sibi
 debita: naturaliter actu in ipsam tendere debeat: necesse
 dare oportet aliquid quod ab ipsa remoueat impediens
 eam sub forma debita sibi stare. Impedit autem materia
 ad potentiam agentis stare sub forma quam est apta nata
 de sua natura habere ad agentis potentiam: propter dispositio-
 nes contrarias illi forme in ipsa materia existentes: has igitur dispositio-
 nes necesse est primo a materia remoueri: unum autem horum
 a subiecto non remouetur nisi per inductionem alteri: ergo
 si ille dispositio horum fore inducere debent a materia re-
 moueri: necesse est in ipsam introduci ab agente dispositio-
 nes illis contrarias: ipsam formam agentis cuius similitudo in ma-
 teria in primis existens. Et hoc quod iste dispositio existens agentis
 formam: magis ac magis in materia inducitur: dispositio horum

impediens materiam ad agentis potentiam actu stare sub forma
 simili fore agentis magis ac magis remouebunt et materia
 velocius in similitudinem tendet agentis. et etiam motus naturalis
 in fine fortior quam in principio: propter id quod videtur impediens
 semper est circa principium fortior quam circa finem. unde quare
 impeditum esse deorsum per corpus in medio in ipsum. et
 locum deorsum existens: quanto magis ad locum deorsum
 appropinquat: tanto velocius movetur quia continue corpus
 impediens minus efficitur et minus videtur ad impediendum
 habet toto remoto: statim quare in illo ubi efficitur quod
 a suo naturali deservit gnante. Sicut autem in his est sic suo
 modo est et in motu materia ad formam. In principio etenim
 dispositio horum habet intensiores et fortius impediens materiam
 stare sub potentia agentis similitudine: sed per continuam indu-
 ctionem dispositio unum formam agentis et remotio horum
 riarum debilitat dispositio impediens videtur et materia fortius in
 agentis potentiam similitudinem tendit donec tandem toto impe-
 diens remoto in ipso instanti remotio potentiam agentis
 similitudinem perfectissimam deservit: quod similitudine adeptam
 ipsa postea naturaliter deservit: utpote sui naturalis appetitum mo-
 tu quieto et completo adeptam. Et quia perfectissima simi-
 litudinem est quod attenditur sub forma et forma subale. perfe-
 ctissima autem agentis similitudinem materia non deservit nisi in
 instanti in quo completur totum impediens remotio: ideo
 materia solum in instanti ultimo remotio dispositio impe-
 diens eam similitudinem agentis assequitur deservit formam subale
 fore gnantis similem. sic ergo per forma istam potentiam que
 est tria in se super recitatas: quomodo materia actu ante gnatio-
 nem dispositio formam non habet: sed solum in potentia et aptitudi-
 dine naturali. Per etiam quod motus eius ad formam et ad species
 gnantis non est violentus: sed naturalis cum sit forma naturalis aptitudinem
 ipsi et violentus sit etiam naturalis aptitudinem rei motus.
 Per etiam quod motus materia ad naturalis formam est omnino diuersus
 sus a motu ligni ad formas artificiales. nec enim lignum
 naturaliter inclinatur in formam artium: et ideo etiam non tendit in
 ipsum. In materia etiam quod ad formam artium movetur non efficitur
 virtute agentis aliquid quantitas activa dispositiva ad for-
 mam artium: ad eam receptioque in ipsa dici possit remoueri
 ab ea quantitas fore quod inducere est repugnans: et ipsa materia
 etiam ex potentia velocius tendit ad similitudinem agentis potius
 potius: sicut trigit in motu naturali quo materia tendere debet
 ad agentis sibi potentiam perfectam similitudinem. His igitur con-
 sideratis facile est ad argumenta facta in horum respondere
 Ad primum itaque dicendum est quod forma non solum
 dicitur de actu substantifico qui est perfectio propria
 materie: sed etiam de quidditate specifica que ap-
 pellari consuevit forma totius: que quidem forma
 composita est ex actu substantifico et essentia materie
 Et accipiendo quidem formam primo modo inchoatio
 forme dicitur ipsa actus substantifico essentia manens
 et inclusa ab ipsa creatione materie in aptitudinem
 naturali ipsi. Accipiendo vero formam secundo mo-
 do: inchoatio forme dicitur essentia ipsa materie: non
 quidem actu: sed sua aptitudinem naturali essentie
 actus substantifico coniuncta. Quod autem sic beatus
 Augustinus forme inchoationem accepit patet per hoc
 quod in eodem libro dicitur: quod hec inchoatio velut
 materies subiacere videtur artificiali.

Ad secundū dicendū q̄ omnis res quicquid
progressu naturali per tempa congrua p̄dit atq̄
explicat etiam ante continebat sed occulte . quia
non cōtinebat in actu: sed in aptitudine naturali.

Ad tertiu dīcēdū q̄ forma p̄ accūs p̄ducit: q̄a
ad p̄ductōem cōpositi. q̄ cū agēs agat sibi file oī
mode cū est agēs cōiunctū z ipm̄ sit in sua subā cō
positū ex mā z forā nō pōt sua silitudo in simpli
ci forme eēntia resuari. z iō nō p̄ducit eēntiā sim
plicis forme ad esse sed specificā q̄dditatē cōpositi
sub forā h̄ia nō actu p̄eritē: s̄ aptitudine nāli p̄
ducit ad actū ex n̄di. h̄ aut totū de nō eē ad esse p̄
ductū p̄ q̄ de nō ente simplr nō p̄ducit: s̄ de nō
ente actu ente aut in potētia. q̄ ipm̄ totū ante de
ductōez ad actū sub forma h̄ia potētia p̄eriste
bar: z si n̄ actualr vt p̄dictū est. iō totū nō p̄ducit
p̄ creatōez q̄ oīo nihil p̄supponit: s̄ p̄ gnātōem q̄
p̄supponit eis in potētia. forma aut q̄ est act⁹ sub
stantific⁹ p̄ducit ad p̄ductōez cōpositi: z ideo nō p̄
accūs cār ad creatōez alteri⁹. Cū aut cōpositū p̄du
cit p̄ viā gnātōis nō ad creatōez s̄ ad gnātōez cō
positi tūc p̄ducit forā: z iō tūc gnāt⁹ p̄ accūs: z nō
creat⁹. Ad q̄rtū dīcēdū q̄ forme p̄p̄ ductōz
ad eē fuerūt a deo in sil cū mā z cōpositis create: q̄
bus p̄ductis cōcreata etiā fuit z virt⁹ p̄ducēdi sibi
bi filia que p̄ opa administratōis a deo mediātib⁹
secūdis agētib⁹ tanq̄ suis instris p̄grediūt ad eē:
z iō aīa ipi⁹ creature merito appellāt. Ad q̄n
tū dīcēdū q̄ in motu nāli ad formā: mā q̄ ad for
mā mouet cōfert ad motū p̄ aptitudinē nālē ex q̄
nālī cōperit sibi talis mot⁹. q̄ de his q̄ violenter
moueri dicit dicit nō pōt vt. s̄. dicitur ē. Ad. vi.
dīcēdū q̄ in mā stante sub forā sanguis est incli
natio magis determinata ad formā carnis q̄ lapid
is. q̄ in ipa inchoata est iā ad aliq̄lē ḡdū: vt p̄
te ḡdū p̄fecto. p̄p̄inquit deducta dispō ad formā
carnis: nō aut in ipa sic est inchoata dispō ad for
mā lapidis. Ad. vii. dīcēdū q̄ z si mā in sua po
tētia z nāli capacitāte: aīaz intellectiua aliquo mō
includat: nō tñ eā totalr intra suā nālē capacitāte
cludit cū tñ intra ipaz formas alias nāles cōclu
dat. z iccirco merito alie oēs p̄ter intellectiua ani
mā de ipa dicitur educi. Ad. viii. dīcēdū q̄ mā
stans sub forma vna: magis in vna inclināt q̄ in
alias p̄p̄ dispōem inchoatē z dēducētē ad altioz
gradū dispōis ad formā vna q̄ ad aliā: vt p̄dēz ē
Ad. ix. dīcēdū q̄ dispō q̄ est in mā stante sub
aīa aīati p̄fecti est dispō iā cōpleta z virtute nālis
gnātis ad gradū vltimuz deducta. z iō iā ē i suo
termino nāli. Contingit aut vt dicitū est in mate
ria stante sub forma alicui⁹ inaiati esse dispōnem
nō quidē vltimatā sed inchoatā: z p̄ cōis in vltre
riorē dispōis gradū materiā ordinantē. quia im
p̄fectū ad sui p̄fectōem nālē naturaliter inclināt.
Ad. x. dīcēdū q̄ cū transmutatio de sua rōne
includat carentiā ei⁹ ad quod tendit. q̄z nihil mo
uet ad id quod iāz habet sed solū ad id quod nō
habet: nō est mirū si p̄uatio que dicit p̄uatioz ca

rentiaz act⁹ cū aptitudine tamen naturali ad ipm̄
pōt esse ipi⁹ naturalis transmutationis p̄ncipiū.

Ad. xi. dīcēdū q̄ species vel forma p̄ quaz po
nit materia in actu naturali que est p̄fecte et vere
species: dicit magis natura eē q̄ materia. vt patet
p̄ rōnes Ar. ibidē: z nō spēs dicta de p̄uatioe que
sicut dicit carētia h̄it⁹ z tñ quodāmō h̄it⁹ dicit vt
h̄ q̄nto metha. sic etiā z dicit carētia spēs dicit
quodāmō spēs z q̄dā accūs māe. Ad. xii. dī
cēdū q̄ p̄uatio in artificialib⁹ dicit carētia forme
absq̄ pōne nālis iclinatōis ad ipaz: cū vt. s̄. dicitū
ē: res nālis nō iclinef tāq̄ in suā nālē p̄fectōez i for
mā artificiale: s̄ p̄uatio i nālib⁹ vt plies dicitū est:
sic ponit i mā carētia fore q̄ ipa relinqt aptitudi
nē nālē ad eā. z h̄ sufficē vt ad dīaz vtriusq̄ p̄ua
tionis. Ad. xiii. dīcēdū q̄ forme subāles z si sint
p̄ncipia q̄litarū actiua z passiuaz: sunt tñ indiu
sibilis eēntie: iō in mā in q̄ nō sunt actu fm̄ se to
tas eē etiā actu nō p̄nt s̄z aliq̄d sue eēntie. Ad
xiiii. dīcēdū q̄ vt de oib⁹ substantijs trāsmutabili
b⁹ nālī loq̄ndo sic eē vt q̄ ipa forā subālis nō est
immediatū trāsmutatōis p̄ncipiū: s̄ pot⁹ h̄ ē ipa q̄
litas actiua a forā subāli rei nālis pueniēs. h̄ aut
actiua q̄litas cū vtute agētis nālis cōgētis passiu
uū efficit in passiuo formālī ipm̄ ab agētis disti
mīle ad silitudinē nālē trāsmutat: inq̄tū p̄ ipius
inductōez vt. s̄. dicitū est remouet impedies passi
uū tēdere in agētis sibi p̄ntis silitudinē. vñ z q̄nto
magis ad ipi⁹ inductōem de dispōe motū ad illā
silitudinē ipediēte remouet: tāto vt. s̄. dicitur est:
passiuū veloci⁹ tēdit ad eā. z q̄n iā tota ipedimē
ti remotio p̄ficiē assequit statū vt p̄dictū est ipiuz
passiuū cōpletā agētis silitudinē: q̄ est silitudo in
specificā q̄dditate: cū agēs fuerit vniocū. p̄ hāc
q̄ q̄litate actiua q̄ filis est q̄litate agētis: ipm̄ passiu
uū formālī tendit in silitudinē gnātis: effectiue
nō tēdit in ipam p̄ agēs extrinsecū q̄ illā in ipo
efficit q̄litate. z talis virt⁹ actiua vel q̄litas que ē
immediatū formale p̄ncipiū talis mot⁹: cū ipō nāli
motu p̄ se z nō p̄ accūs cōiugit in passiuo nāli. q̄d
de artificialib⁹ dicit nō pōt. Et sic p̄z m̄sio ad. xiiij.
z ad alia q̄ttuoz argumēta seq̄ntia. Ad. xix. dī
cēdū q̄ forme nāles de māe potētia educit z in
ipa potētia p̄fuerūt an gnātōez. Ad. xx. dīcēdū
q̄ forma subālis nālis p̄ corruptōem nō cedit in
pure nihil: s̄ cedit i ens i potētia: q̄z redit i potē
tia māe. Ad. xxi. dīcēdū q̄ ipa eēntia aīe est ra
dix potētia: z iō in ea remanēt sicut in radice. et
siquis q̄dē dicere velit q̄ eēntia māe sit radix for
maz poterit dīcē post corruptōez eas radicaliter
in mā remanē: nec iō tñ h̄bit q̄ aliq̄d de eēntia
forme actu in mā remaneat: cū ipa mā nihil sit ta
lis eēntie. vñ est aut q̄ silitudo oīo nō valz. quia
eēntia aīe est p̄ncipiū potentiaz: sed essentia māe
non sic est p̄ncipiū formaz: z forma est perfectio
materie: non autem potentia essentie zc.

Questio

Questio sexta ē

Utrū forma subālis imēdiatē
 cūgat p̄me māe. Et videt̄ q̄ nō
 Actus. n. actioꝝ vt habet̄ in se
 cūdo de aīa: sunt in patiēte ⁊ dī
 sposito. forma aut̄ subālis ē act⁹ ab aliquo actio
 posit⁹ in mā q̄ rōem ⁊ locū patiētis tenet. igit̄ for
 ma subālis nō pōt eē in mā nisi disposita: ⁊ sic v̄
 q̄ māe vniat̄ mediātē dispōe. In h̄ntib⁹ sim
 bolū vt in de gnātōe dī faciliōr est trāsit⁹. ḡ cum
 pp̄ simbolicas qualitates fiat trāsit⁹ ab vna forā
 in aliā faciliōr: v̄ q̄ p̄ simbolicā qualitātē forma
 subālis māe vniat̄. Act⁹ quilibz ei vniat̄ cuius
 est actus: sed quedā forma subālis vt aīa est act⁹
 corpis phyfici organici: vt dī in secundo de aīa. ḡ
 aīa corpis phyfico organico vniat̄: s̄ corp⁹ phyfici
 organici nō est mā p̄ma: cum sit disposit⁹ ex mā ⁊
 forma. igit̄ ad m̄n⁹ forma subālis q̄ est aīa: nō im
 mediātē cūgit̄ māe p̄me. Una forma non
 pōt vniat̄ nisi māe stanti sub p̄uatōe alteri⁹: s̄ cū
 p̄uatio nō sit pura potētia: q̄ tūc non differet a
 mā nec sit pure nihil: q̄ tūc nō esset p̄ncipiū entii
 naturalii: relinq̄t q̄ sit q̄dā actus: ⁊ sic p̄ oīs nlla
 forma vniat̄ nisi māe stanti sub quodā actu impy
 secto. P̄ q̄ sunt realit̄ diuersa nō vidēt̄ posse si
 ne aliquo medio cūgi: s̄ forma subālis ⁊ mā sūt
 realit̄ diuersa. ḡ rē. P̄ forma nō pōt cūgi ma
 terie sine his que ipam in mā nccō p̄cedūt: s̄ dī
 spōes ad formā nccō p̄cedūt formā in mā. ḡ for
 ma nccō vniat̄ māe mediātib⁹ dispōib⁹. Si di
 q̄ dispōes p̄cedūt formā in via gnātōis: nō autē
 in via eēndi. Cōtra. Lū fieri terminet̄ ad eē: de
 necessitate illa sunt p̄us que p̄ul sūt: ⁊ p̄ oīs que
 p̄us h̄nt fieri in mā p̄us etiā existūt in ipa. si ergo
 p̄us in mā dispōes inducūt q̄ forma: oī nccō q̄
 in ipa etiā p̄us existāt. Si dicas q̄ in ipa p̄us
 existūt sub ḡdu impysecto: s̄ sub ḡdu p̄fecto cū
 formā. ⁊ ideo nō sunt mediū vniōis fore ad mā
 Cōtra. cū dispōes ad formā nō auferāt a mā
 p̄ aduentū forme si aliquo mō sunt in mā an for
 mā: nccō est dicē q̄ ad m̄n⁹ eo modo quo a forā
 in mā p̄supponūt ipis mediātib⁹ forā mē cūgat̄
 P̄ fm̄ cōmēt. in de subā orbis: dimēsiōes inter
 minate sunt in mā an oēm formā: nec abiciūt p̄
 aduentū forme s̄ solū termināt. igit̄ ad m̄n⁹ me
 diātib⁹ dimēsiōib⁹ inēminat̄ forma subālis cū
 git̄ māe. Si di. q̄ op̄io cōmēt. nō est vera s̄ pot⁹
 forā subālis an oēm dimēsiōem recipit̄ in mā
 Cōtra cum essentia māe sit indiuisibilis de se:
 si forma subālis recipit̄ an dimēsiōes in mā: reci
 piet̄ nccō in ipa fm̄ q̄ indiuisibilis: ⁊ p̄ oīs eā totā
 replebit: nec aliqd̄ de mā actu inueniri pōt extra
 formā vnā sub alia forma: s̄ h̄ est flū: q̄ siml mā
 sub diuersis formis diuisa inuenit̄. ḡ quibet taliz
 formariū p̄supponit̄ dimēsiōes interminatas.
 P̄. q̄d est oib⁹ cōe nō cōscq̄ pp̄az formā alic⁹:
 s̄ dimēsiō interminata est oib⁹ gnābilib⁹ cois. q̄d

p̄. q̄ nulli appropat̄ dimēsiō nisi sub certa termi
 natiōe. Cōstat aut̄ q̄ ipa de se nō ē nata stare pl⁹
 sub vna terminatiōe q̄ sub alia. igit̄ ipa de se non
 magis appropari pōt vni q̄ alteri. ⁊ cū oib⁹ cōue
 niat dimēsiōes h̄re: sequit̄ q̄ sublata terminatiōe
 ipa dimēsiō oib⁹ sit cois. sola ḡ t̄minatio dimēsiō
 nū cōsequit̄ formas pp̄as singuloꝝ. ipa vō dimēsi
 o oib⁹ p̄supponit̄ in mā. igit̄ oēs forme subāles
 mediātē dimēsiōe interminata materie cōiugūt̄.

P̄. Nā nunq̄ expoliat̄ respectu ad formā. q̄a
 etiā anteq̄ formā beat̄ respicit̄ formā ipaz ⁊ etiā
 cū actu ipa p̄ficiat̄: nec vnq̄ forma pōt cūgi nisi
 māe actu ipaz respiciēt̄: nccō igit̄ forma quibz tali
 respectu vniat̄ māe: sed talis respect⁹ est acc̄s. igit̄
 quibz forma materie vniat̄ mediātē aliquo acc̄te.

P̄. q̄d nō pōt esse imēdiatē actiōis alic⁹ agētis
 subiectū nō pōt etiā eē imēdiatū subiectū act⁹
 ex actōe illa cōsurgētis: s̄ mā p̄ma nō pōt eē imē
 diatū alic⁹ actiōis subiectū. q̄ pura potētia nō pōt
 eē passiōis subiectū: ⁊ p̄ oīs nec actiōis. Quapp
 nec subiectū eē pōt act⁹ ex actōe cōsurgēt̄ agentis
 alicuius: s̄ forma cuiuslibz rei gnābilis in mā cō
 surgit̄ ex actōe gnātis. ḡ mā p̄ma nulli⁹ forme
 gnābilis eē pōt subiectū imēdiatū. In h̄ntū est
 q̄ ex mā ⁊ forma sit eēntialiter vniat̄: s̄ ex his q̄ p̄
 aliquod mediū nccō cūgit̄ nunq̄ sit eēntialiter
 vniat̄. igit̄ mā ⁊ forā subālis nō vniat̄ sibi p̄ aliqd̄
 mediū. P̄. R̄s̄io. ad hāc q̄oem simplr̄ dicēduz ē
 q̄ oīs forma subālis imēdiatē cūgit̄ p̄me māe.
 q̄d pōt ad p̄ns via triplici dem̄ari. Et p̄ma q̄dē
 sumit̄ ex eo q̄ forma ⁊ mā sunt eēntialia p̄ncipia
 rerū nālū. Ad cui⁹ intelligētā cōsiderādū ē q̄ ea
 p̄p̄e dicūt̄ esse eēntialia p̄ncipia alic⁹ q̄ eēntiaz ei⁹
 ingrediūt̄ eēntiā aut̄ dispositi ingrediūt̄ oīa q̄ spe
 ctant ad p̄mariā cōtōem ipi⁹. Et q̄ tā mā q̄ forā
 spectat̄ ad p̄mariā cōtōem rei nālū. acc̄s vtrāq̄
 sunt eēntialia p̄ncipia talis rei: s̄ aut̄ int̄ materiā ⁊
 formā nccō int̄cidit̄ aliqd̄ mediū: ita videt̄ q̄ sibi
 inuicē p̄poni nō possunt: nec vllō mō ad cōtōem
 mālis rei occurrere nisi illud int̄cidat̄ mediū inter
 ipa: erit nccō ⁊ ipm̄ spectat̄ ad eēntiale cōpōem et
 cōtōem p̄mariā rei p̄dicte: ⁊ erit p̄ oīs eēntiale
 ipi⁹ p̄ncipiū. Q̄d aut̄ h̄ stare nō possit̄ statim p̄mo
 aspectu appz: cū fm̄ p̄hm̄ in p̄mo phyficoꝝ: p̄nci
 pia p̄ se rez nālū que sunt p̄ncipia eaf eēntialiter
 cōstitutiā ⁊ ingrediētia cōpōez eaz nō sunt nisi tm̄
 duo: vtpote mā ⁊ forma: tertuz vō sicut p̄uatio n̄
 est p̄ncipiū p̄ se: nec est rē eēntialit̄ cōstitutiā. Sed
 ⁊ magis ingrediētib⁹ appz h̄ stare nō posse h̄ cōfi
 dere qualis esse possit̄ eēntia illi⁹ mediū. nccō est
 enī q̄ aut̄ sit eēntia disposita ex mā ⁊ forā: aut̄ eēn
 tia materie tm̄: aut̄ eēntia forme vel act⁹ subālis:
 aut̄ eēntia forme vel act⁹ acc̄ntialis. Nō pōt aut̄ eē
 eēntia act⁹ acc̄ntialis. q̄ illud mediū vt est oīs: nccō
 est venire ad p̄mā cōtōez mālis subē ⁊ esse
 p̄ncipiū eēntiale ipi⁹. acc̄s aut̄ eē nō pōt de cōsti
 tuentib⁹ subāz. q̄ ex nō sub stātūis nō sit substātia
 Et p̄ oē acc̄s nē ordine p̄supponit̄ subiectū sūm

*hoc alon
 p̄mā dīp̄
 nōt̄ rē
 mē dī p̄*

Subiectū autē accētis actus habētis realitatē ali-
 quā vltra realitatē sui subiecti. q̄a de tali accidēte
 loq̄mur nō pōt eē sola mā. q̄z pura potētia nō po-
 test esse immediatū talis accētis subiectū. Non
 pōt etiā eē sola mālis forma que nō est p se exis-
 quia subiectū talis accētis eē v̄z quid p se potens
 existere. relinquit ergo q̄ ei subiectū sit quid cō-
 positū ex mā z forma. p̄supponit igit̄ nccō tale ac-
 cidēs ante se ens ex mā z forma cōpositū. Quod
 autē tale cōpositū p̄supponit: nccō etiā p̄supponē
 v̄z coniuētioēs forme z māe. z q̄d hāc iūctioēm
 nāe ordine p̄supponit: eē nō pōt mediū iūctioīs
 eozū. Concludit ergo de nccitate q̄ eēntia rei q̄ ē
 mediū iūctioīs forme ad mā: nullo modo esse
 possit eēntia forme accētalis: nō pōt etiā essentia
 talis eē quid cōpositū ex mā z forma. quia tūc ad
 eēntiā vni rei mālis occurrēt due māe z due for-
 me. q̄z mā z forma cōstituentiā eēntiā mediū: z mā
 z forma que p̄ illud mediū iūctiōi ponit. Cū enīz
 hoc sit oīo absurdū: absurdū est etiā inter eēntiā
 māe z eēntiā forme subālis intercidere mediū rē
 cōpositā ex mā z forma. Nō pōt etiā poni q̄ eēnti-
 tia talis mediū sit eēntia māe. q̄z tūc etiā ad vniū
 rei cōstōem due eēntie materiē cōcurrēt. quod
 filr est absurdū. Nō pōt etiā esse eēntia dicti me-
 diū eēntia forme subālis. quia essentia huius forme
 adiūcta eēntie māe facit de se subāz cōpletā. Si ḡ
 mediū cadēs inter formā subālē z p̄mā māi sit
 forma subālis adiūctū māe: faciet sine forā sequē-
 re cōpletā subām. z forma etiā subālis nāe ordine
 h̄ mediū ante se in nā p̄supponēs: nccō p̄suppo-
 nit subām cōpletā: sed oē q̄d nāe ordine cōpletam
 subām p̄supponit est accēs. Si igit̄ impossibile ē
 q̄ forma subālis sit accēs: impossibile est p̄ cōis q̄
 aliq̄ forā subālis an se aliquā formā subālē i mā
 p̄supponat: z p̄ cōis ē etiā impossibile q̄ inē formāz
 subālē z p̄mā māz aliq̄d incidat mediū cui eēnti-
 tia sit essentia subālis forē. Si ḡ inē māz z formā
 subālē nō pōt cadere mediū q̄d ex mā z forā cō-
 positū: nec aliq̄ altera mā: nec eēntia subālis forē
 nec res q̄ sit accēs: relinquit̄ q̄ inter ip̄a nulla
 res incidat: z q̄ oīs forā subālis imediate sit in
 eēntia p̄me māe. Et sic p̄ma via ostēdēdi p̄positūz
 cōpleta ē sumpta ex eo q̄ solū mā z forā sint essen-
 tialia p̄ncipia māliū subārū. (Secūda v̄o via ad
 ostēdēdū idē sumi pōt ex opatiōe potētie ad actū.
 Ad cuius intelligētā cōsiderādū ē q̄ potētia h̄ipm
 q̄d ē ad actū d̄r. h̄ aut ip̄m q̄d ē potētia: ē ip̄a q̄d
 duratua z eēntialis rō potētie. igit̄ potētia eēntia
 lic̄ d̄r ad actū. Si igit̄ inuenire possum aliq̄ duo:
 quoz vniū h̄ipm q̄d ē in sua eēntia sit potentia et
 reliquū: h̄ipm q̄d ē in sua eēntia sit act̄ p̄ illius
 potētie: h̄ duo p̄ h̄ipm q̄d sunt in sua eēntia: erūt
 ad iūctē ordinata: ita v̄z q̄ inē ip̄a nihil oīo p̄fit
 cadē mediū. sunt aut talia mā p̄ma z forā subālis
 Subālis etei forā h̄ipm q̄d ē in sua eēntia ē sub-
 stāntific̄ act̄. actui aut substāntifico nō pōt cōr̄ndē
 tanq̄ potētia p̄ma potētia accētalis: p̄t id q̄ act̄

z potētia esse debēt in eodē genere. z act̄ quidez
 substāntific̄ est in genere subē: potētia v̄o accētāl
 ē in genere accētis solū. Solū igit̄ potētia substā-
 ntifica cōr̄ndet tanq̄ potētia p̄ma actui substāntifi-
 co: s̄ potētia substāntifica ē ip̄a eēntia p̄me māe. ḡ
 eēntia māe p̄me est p̄ma potentia act̄ sub stāntifici
 seu subālis forē: s̄ q̄libz act̄ in p̄ma potētia recipit
 ḡ z q̄z subālis forā recipit tanq̄ i p̄po susceptiuo
 in eēntia māe p̄me: z nō in cōposito ex mā z forā.
 q̄d etiā meli⁹ cōsiderātib⁹ h̄ euidēt⁹ innotescit. sic
 ei act̄ substāntific̄ est eēntialr actus: sic etiā poten-
 tia substāntifica q̄ est p̄ma potētia ip̄i ē eēntialiter
 potētia. Nullū aut cōpositū ex mā z forā ē eēntia
 liter potētia: cū iā sit ex actu z potētia cōstitutūz. ḡ
 nec ex mā z forā cōpositū eē pōt substāntifica potē-
 tia. Si ḡ oīs act̄ substāntific̄ in eo recipit q̄ ē potē-
 tia substāntifica: cōcludit̄ de nccitate q̄ nulla subāl
 forā recipi possit in cōposito ex mā z forā: s̄ solū
 in p̄ma mā q̄ est eēntialr potētia. Et p̄. substāntifi-
 ca potētia idē est q̄ subā potētia: s̄ act̄ substāntifi-
 fic̄ ad id d̄r solū q̄d est subā potētia. nihil aut cō-
 positū ex mā z forā pōt eē subā potētia. Aut. n. ē
 cōpositū ex mā z forā subāli: aut ex mā z forā ac-
 cidētali. Et q̄dē si cōpositū sit ex mā z forā accētā-
 li cū forā accētālī an se p̄supponat formā subālē
 erit etiā oīo cōpositū ex mā z forā subāli. Qd̄ aut
 cōpositū ex mā z forma subāli est cōpositū ex subā
 potētia z subā actu. q̄z mā ē subā potētia: z subāl
 forā est subā actu: s̄ nihil cōpositū ex subā potē-
 tia z subā actu ē subā potētia. ḡ nil cōpositū ex
 mā z forā esse pōt subā potētia. sic ḡ oīs act̄ sub-
 stāntific̄ vel subā forā recipit in potētia substāntifi-
 ca: z h̄ est subā potētia q̄ nō pōt eē q̄d cōpositū ex
 mā z forā: s̄ nccō est ip̄a simplr eēntia p̄me māe
 cōcludit̄ de nccitate q̄ oīs forā subālis tanq̄ in p̄-
 prio susceptiuo: recipit̄ imediate in eēntia p̄me
 māe. Et sic cōpleta ē secūda via declandī p̄positūz
 sumpta ex opatiōe potētie ad actū. Tertia via
 aut ad idē ostēdēdū sumit̄ ex ordine actūū ex̄ndī
 Ad cui⁹ intelligētā cōsiderādū ē q̄ in tota vniuer-
 sitate rerū fm q̄ etiā dixim⁹ in p̄cedētib⁹ q̄oibus
 nō inuenit̄ nisi duplex act̄ ex̄ndī. quia act̄ ex̄ndī
 simplr: z act̄ ex̄ndī fm q̄d. Et act̄ q̄dē ex̄ndī fm
 plr est solū subē q̄ est ens simplr. act̄ v̄o ex̄ndī s̄z
 quid ē solū accētis: q̄d est fm q̄d ens. Et quēad-
 modū q̄dē accēs nccō ordine nāe p̄supponit sub-
 stātiā: z nō ecōuerso: sic etiā de nccitate z esse fm
 q̄d ordine nāe p̄supponit eē simplr z n̄ ecōuerso
 Quēadmodū aut inuenit̄ duplex act̄ q̄dditariūz
 q̄ est rō eēndī. v̄n quidē q̄ est rō ex̄ndī fm q̄d: q̄
 ē forā accētalis. z ali⁹ qui est rō ex̄ndī simplr: qu-
 est forā subālis. si ergo subālis forma vltra eēntiā
 p̄me māe q̄ est pura potētia p̄suppōit actū aliquē
 in suo susceptiuo: aut p̄supponit illū actū q̄ est for-
 ma accētalis: aut illū qui est forā subālis. Et q̄dē
 si forā subālis in mā p̄supponit formā accētalez:
 cū ad accētālē formā imediate fm ordinē nāe
 seq̄r eē fm q̄d: ad subālē v̄o cōsequat̄ esse simplr

et p̄ fundamentalis nō est et ad aliud
 q̄z sit est et:

Questio

de necessitate oportebit quod esse simpliciter ordine nature ante se presupponat esse simpliciter quid. hoc autem cum sit impossibile: concluditur impossibile esse quod forma subalternans ante se in materia presupponat aliquam formam accidentalem: non potest etiam in ipsa presupponere formam subalternans. quicquid etenim in suo susceptivo presupponit ante se formam subalternans: presupponit etiam necessario in ipso et existere simpliciter quod de necessitate illam formam consequitur: sed nullus actus qui in suo subiecto presupponit ante se esse simpliciter esse potest suo susceptivo ratione extrinseci simpliciter: sed solum simpliciter quod: et omnis talis actus est actus accidentalis. si ergo nulla forma subalternans esse potest accidentalis actus nec per se in suo susceptivo presupponit extrinseci simpliciter: concluditur de necessitate quod nulla forma subalternans presupponere potest in suo susceptivo aliquam formam subalternans. sed si nec actus subalternans: nec actus accidentalem potest subalternans forma in proprio susceptivo presupponere ut ostensum est: relinquatur de necessitate dicendum quod proprium cuiusque subalternans forme susceptivum sit pura potentia subalternans: sed hoc est ipsa essentia materie prime. quod necessarium est quod omnis forma subalternans immediate in materia prima suscipiatur. Completa est igitur tertia via declarandi propositum: sumpta ex ordine actuum extrinseci. Apparet autem evidenter ex predictis quod irrationabilis est opinio dicentium quod aliqua forma subalternans non recipitur immediate in materia prima: sed in opposito ex materia et forma subalternans. Ad primum ergo dicendum est quod actus actiuorum ad formas subalternans referendo: non dicitur esse in patiente dispositio: quia compositus ex materia patientis et qualitate dispositiva sit ipsorum susceptivus: ut videlicet talis qualitas in unione potentie et actus sit medium inter essentia utriusque: sed dicitur solum esse in patiente dispositio: quia in patiente esse non potest sine dispositio sit media inter materia et formam: sed potius quod forma sit media inter dispositio et materiam. Ad secundum dicendum quod in huiusmodi symbolis facilior est transitus propter id quod qualitas symbolica in gradu uno esse quod forma una nata est in gradu alio illi propter quod esse sequi formam aliam: ad istum quidem gradum qualitate symbolice non est possibile transire: nisi ordine nature prius sit in materia forma: quod nature qualitas consequitur in huiusmodi gradu: unde non est forma in materia per hunc qualitatis gradum: sed potest e converso. Ad tertium dicendum quod actus ei videtur cuius est actus tanquam formabilis: et non ei cuius est actus tanquam ipso formati seu perfecti: sicut lux suscipitur in diaphano cuius est actus: tanquam ei quod est luce perfectibile: non autem suscipitur in lucido cuius est actus: tanquam quod est luce perfectum. et anima quidem est actus corporis organici: tanquam ei quod est ipsa formatum: et ideo in ipso non suscipitur sed in materia prima cuius est actus tanquam ei quod est anima formabile. Ad quartum dicendum quod privatio non est principium per se entium naturalium: sed per accidens. ut habet in primo philosophorum: et in materia non ponitur nisi forma cui annexa est negatio alterius forme. De alia autem forma nihil actus in ipsa ponitur sed aptitudinem solum: et sic forma in materia materia stant sub privatione forme alterius est una forma unius materie carenti actui sibi opposito. Ad quintum dicendum quod ea que sic dicitur

terfa sunt quod unum non ordinatur ad aliud sicut potentia ad actum: unum possunt per aliquod medium. materia autem prima et forma subalternans opposito modo se habent: quia prima materia ad formam ordinatur subalternans: sicut propria potentia ad actum proprium: et ideo unum sine medio.

Ad sextum et ad septimum dicendum quod dispositio ad formam fuerit in materia sub gradu imperfecto antequam ea sit forma: sed in gradu perfecto in materia fieri et esse non possunt: nisi prius natura rei fiat et sit forma ad quam dispositio esse disponit. Ad octavum dicendum quod argumetur illud ex falsa imaginatione procedit: imaginatur etenim illo modo argueres quod forma prius manens extrinseci materia post materie dispositio ipsi materie disposite applicetur et supra dispositio extrinseci in materia recipiatur: quod totum est falsum. Debent ergo imaginari quod forma de potentia materie educatur ad productioem substantie dispositio que illis dispositio subijcit sicut proprius subiectum eorum: ut sic queadmodum forma subalternans que abijcit ad inductionem alterius prius erat sub illis dispositio imperfectis manens immediate in essentia materie prime: sic etiam et forma subalternans sequens de potentia materie productioem compositi fiat immediate in essentia materie prime manens sub dispositio iam perfectis: et sic dicendo apparet quod forma subalternans immediate est in essentia materie prime et nonmediate dispositio: cum dispositio non sit in materia sub forma: sed e contrario forma sub dispositio in ea existat: non enim materia sed formatum est talium dispositionum subiectum.

Ad nonum dicendum quod dimensio interminata potest accipi dupliciter. Uno quidem modo ut idem sit dimensio interminata quod potentia dimensio. Alio vero modo ut sit idem quod actus dimensio non includens aliquam signatam terminatorem. utroque enim istorum modorum accipitur dimensio dicitur a dimensioe terminata: nam terminata dimensio est actus dimensio et certa dimensio non includit. Et quocumque quidem istorum modorum accipitur dimensio: semper invenitur quod forma subalternans naturaliter presupponit in materia sed diversimode. Nam dimensio terminata in materia presupponit determinatam formam subalternans indeterminate sumptam: cum potentia dimensio presupponat in ea potentia formam subalternans. Quod autem naturalis terminatio dimensiois in materia presupponat determinatam formam substantialem ab omnibus est compositum. Quod autem dimensio presupponat etiam actus formam evidenter apparet. Constat autem quod actus dimensio in substantia intellecta facit intelligi substantiam actu dimensionatam. Si ergo actus dimensio per intelligentiam forme substantiali in materia: per se tunc omnibus formis substantialibus a materia per intellectum remanebit materia intellecta actu dimensionata: et erit ipsa proprius subiectum dimensiois in actu. Compositum vero ex materia et forma erit immediatum subiectum: non quidem dimensiois sed solum terminatiois: quod est impossibile: cum accipitur in actu subiectum proprium sit substantia in actu et non in potentia: et materia prima sit ens solum in potentia: ens vero in actu sit ens ex materia et forma compositum. Necessarium est ergo quod actus dimensio presupponat ens actu per formam substantialem: verum quod hac formam substantialem sequitur actus dimensio sub huiusmodi terminatiois

gradu: et illam sequitur actu dimensio sub hoc fini-
natis gradu. et sic de singulis. actu autem dimensio
sic simpliciter sumpta non includit aliquam terminationis
gradum. ideo non includit etiam actu hanc formam
specialem vel actu illam: sed includit actu formam
subalem sic simpliciter et indefinitam sumptam. una etiam
et eadem actu dimensio modo sub isto gradu defini-
nato sumpta sequens formam istam: postea deducta
ad aliam terminationis gradum sequitur formam aliam. et
sic semper actu dimensio in maiori presupponit potentiam
formam subalem. non enim ob aliud in maiori est potentia ad
dimensionem in actu nisi quia in ipsa est potentia ad for-
mam subalem in actu quam nata est sequi actu dimen-
sio. sic igitur forma subalis est simpliciter in maiori omnem
dimensionem. ubi autem terminatur. sic intelligendum est ut di-
mensio indefinita dicatur in maiori procedere omnem formam
subalem definitam sicut hanc formam vel illam. quia etiam
in maiori potest intelligi forma subalis quae hanc definitam
forma. plus dico formam quae intellectus indefinitus est
potest intellectu definitum. ubi etiam quia dimensio conse-
quitur formam subalem qualis hanc unquam non sequitur
simpliciter terminata. ideo non ob aliud in maiori remouetur
et inducitur alia dimensio quae praesens fuerat in maiori: non abiicitur
sed manet: alii tamen terminata quae plus fuerat. nec ideo tamen se-
quitur forma subalis maiore mediante dimensione
quoniam potest forma quae sub dimensione plus solum potentia
fuerat in maiori: postea in ipsa ad abiectionem alterius
sub dimensionibus actu efficitur. hanc autem necessarium est. quia cum
actu dimensio ante se presupponat actu formam subalem
in maiori. tunc ante ipsam in maiori actu forma aliquid existens
inde remouetur: necessarium est quod ibidem alia forma subalis
in actu ponatur. quia alio actu dimensio sine actu subali
forma maneret in maiori. quod est impossibile: ut supra ostense
est. Ad. x. dicendum est quod si essentia maiore de se
indivisibilis sit: est tamen diuisa sub quibus forma per dime-
sionem terminata formas singulas dicitur. et quibus quidem
definita forma subalis in maiori presupponit diuisi-
bilitatem et dimensionem simpliciter sumptam: et etiam formas
subalem indefinitam sumptam simpliciter: quae forma subalis
definita postea ad hanc formam subalem vel illam
efficitur etiam et dimensio actu definita hac dime-
sione terminata vel illa: et maiori etiam plus diuisa in po-
tentia: actu deinde formam hanc efficitur actu diuisa.

Ad. xi. dicendum quod dimensio indefinita est omnibus
cois: nec sequitur hanc formam vel illam: sed formam
subalem indefinitam sumptam. hanc autem dimensio termi-
nata est propria huius rei et eius propriae formas sequitur: nec
deducitur hanc dimensio in actu potest ad determinationem
propriae rei alteri: nisi sub ipsa fiat actu in maiori illi rei
formam subalis propria. Ad. xii. dicendum quod respectus ad
formam nullam addit realitatem supra essentiam maiorem. et
ideo non tollit immediationem unius. Ad. xiii. dicendum quod
essentia maiore tamen non possit esse immediatum subiectum actio-
nis sed realiter idem cum motu: est tamen immediatum subiectum
actiois et passiois quae sunt realiter idem cum mutatione. per
hanc autem forma subalem actu potest in maiori et non per motum.

Questio septima:

Questio septima

Utrum actio et passio realiter tamen in se
se differant a motu differant. Et ubi
quod sic. primo quidem. quia decem predicameta
sunt decem generum rerum: sed actio

et passio sunt de decem predicamentis. sunt duo quaedam
generum rerum: sed talia generum rerum sunt impermixta: ita videlicet quod
aliquid unum et idem non potest cadere in coordinatione
duorum. generum que cadit in coordinatione actiois: non
potest cadere in coordinatione passiois: et per consequens actio
et passio inter se realiter differunt: et sic realiter differunt
a motu: cum motus non sit due res sed una tamen. Si di-
catur unum et idem formam re cadere potest in predicamento actio-
nis et passiois: non tamen formam eandem rationem. Contra. autem
actio et passio sunt diuersa predicamenta formam re: aut
formam rationem. si formam rationem solum. generum actio et passio sunt unum
generum formam re et non duo: et per consequens formam re non erunt decem
predicamenta: nec decem prima generum rerum. quod est omnino falsum.
ostenditur itaque quod actio et passio formam re sunt diuersa predica-
menta. Sub predicamentis autem formam re dicitur non potest
cadere eadem res etiam formam diuersas rationes: ita tamen quod
utrobique formam suam esse ponatur. generum omnino alia res est illa quae
formam illud quod est dicitur actio: et res quae formam id quod est dicitur
passio. Multo magis conueniunt ea que specie dif-
ferunt et non genere: quia ea quae etiam genere sunt diuersa: sed
causatio et frigidatio dicitur specie sed non genere.
actio autem et passio genere dicitur. generum magis debet con-
uenire frigidatio et causatio quam actio et passio: sed
illa quae frigidatio conueniunt: re tamen dicitur. generum multo magis
actio et passio debet realiter differre. Si diffinitio-
nes sunt diuersae: et diffinitionum signata ostendit diuersa
sunt: sed significatum diffinitionis est ipsa essentia diffini-
ti. generum si diffinitioes sunt diuersae: et essentias diffinitio-
um ostendit diuersas: sed essentia quae est aliquid rei: et per
consequens que dicitur essentialiter dicitur realiter. sunt autem dicitur
diffinitioes actiois et passiois. generum actio et passio essen-
tialiter: et per consequens realiter differunt. Si voces sunt
signa passionum anime: et passiones anime sunt similitudines
rerum. ergo diuersae denominationes diuersas anime conce-
ptiones ostendit et diuersae anime conceptiones diuersas
res: et sic a primo ad ultimum diuersae denominationes
reales res diuersas demonstrant: sed reales denomi-
nationes actiois et passiois sunt dicitur. generum actio et passio
realiter dicitur. Si actio dicitur respectu agentis: et
passio dicitur respectu patientis: sed agens et patientis
realiter dicitur. generum actio et passio realiter dicitur. Si diuersae
sunt rerum perfectiones proprie debet esse realiter diuersae. agens
autem et patientis realiter dicitur: et actio est perfectio propria agentis
et passio actus et perfectio propria patientis. generum actio et passio
debet realiter differre. Si actio et passio sunt idem
realiter quod motus: tunc quod conueniet actioi et passioi:
conueniet etiam motui. sed actioi et passioi conuenit quod sunt
predicamenta. ergo motus erit predicamentum. hanc autem est
falsum. ergo falsum est quod actio et passio sunt idem
realiter quod motus. Si que idem sunt in re videtur
posse de se inuicem predicari: cum idem de eodem predicari
contingat: si actio non potest predicari de passione nec

Questio

ecōuerso. ergo non sunt realiter idē. Preterea aut actio et passio dicūt aliquid vltra motū: aut nihil. si nihil: tūc actio et passio erūt oīo idē. quod ē simplr falsum. Si aut dicūt aliquid vltra motum aut dicūt aliquid rōis: aut aliquid rei nālis. non dicūt solū quid rōis. qz tūc eēt solū de cōsideratōe logici qui entia rōis cōsiderat. qd est falsum. q vltra motū dicūt aliquid rei: et p oīs realr a motu differūt. Si di. q actio et passio nō dicūt aliaz rez qz motū: ipm tamē dicūt sub respectu diuerso et ideo diuersa sunt. Cōtra si actio in qstū actio et passio in qstū passio dicūt vltra motū solū respectū quendā: cū respectū et relatio sint idē: et relatio quēniēter spectat ad p̄dicamētū relatiōis: actio in qstū actio: et passio in eo q passio spectabūt ad p̄dicamētū relatiōis: et ipa p oīs p̄dicamēta nō erūt. qd est falsuz. P̄. res sicut et ens circūit oē gen^o et cōsistit in decē p̄dicamēta diuidit. cū ergo que ex opposito diuidūt ens sint diuersa entia: etiam que diuidūt rem ex opposito sūt diuersae res eē debēt et decē p̄dicamēta ex opposito rē diuidāt. cōcludit q decē p̄dicamēta sint oīo diuersae res: et sic actio et passio realr dicit. ¶ In dicitur est quod p̄bus in t̄tio phisicorū: dēfinit actionē et passionē realit̄ inter se nō differre: nec etiā a motu. R̄ideo ad hui^o qōnis intelligētia sciēdū est q actio et passio non sunt de numero accētū absolutoz: s; sunt de numero accidētū relatiuoz. Accētia aut relatiua p̄fecte cognosci nō p̄t: nisi natura relatiōis aliq̄lr cognoscat. et ideo si velim^o bene videre an actio et passio realiter int̄ se differant et etiā a motu cōsiderandū est p̄mo: utrū relatio differat realiter a suo fundamētō. Qd aut circūscripta realitate fundamētū nulla remaneat realitas i relatiōe s; maneat p̄cisa ratio que intelligit mod^o essendi ad aliud: multipl̄ ostēdi potest. Primo quia omne illd et solū reale est p̄dicamētō penes quod in ipō accipiūt specificē differētie et distinctio sp̄z specificis et enī differētis: sp̄s que sunt res p̄dicamētōz cōstituūt: et p̄ idē etiā aliqua in re ponūt et distinguunt realiter ab alijs. Idem enim est omnino id p̄ quod cōstituūt res substantie que est homo: et id p̄ quod distinguūt in re ab alijs substantijs. Idē etiā est omnino id p̄ quod constituūt res quantitatis q̄ est linea: et id p̄ quod ipa distinguūt in re ab alijs quantitibus. Similr etiā est omnino id p̄ quod constituūt res qualitatis que est albedo: et id p̄ quod in re distinguūt ab alijs qualitibus. Cōstat aut q̄ speciez distinctio et specificē differētie in relatiōe accipiūt solū penes res super quas ipa relatio fundatur. Si enim circūscribat p̄ intellectū fundamētū relatiōis: et solus relatiōis intellectus concipiat siue respectus ip̄e p̄cise: sub illo respectu impossibile erit assignare differētias specificas aut species differētes. Ipsum enim esse ad aliud quantū est de se eiusdē rōis est in omnib^o in quib^o est. Nam quēadmodū esse sp̄m nō est alterius rōis circa hoīem et circa asinū: nec etiā

*et relatio nō differat
realit̄ a suo funda
mento*

ratio generis circa animal et circa arborē: nec est aliud genus animal q̄ arbor: nisi quia alia res est arbor: et alia res est animal: sic etiā et ipm ad aliud esse non est alterius ratiōis: nec est differēs circa dñm et scientiā et alias relatiōes: nisi quia est circa aliud et aliud fundamētū. Unde et quādo dicif q̄ relatiuoz: aliud est relatiuū suppositōis: et aliud eq̄parantie: hoc pro tanto veritatē habz. quia relatiōnū aliqua habz fieri circa res quaz vna supponit alteri: et aliqua sit circa res quaz vna alteri equipat. Cum igit vniuersalit̄ ita sit q̄ specierum distinctio et specificē differētie in relatiōe accipiūt solū penes fundamētū super quod ipa relatio fundatur: cōcludit de necessitate q̄ nulla alia realitas sit in relatiōe a realitate sui fundamētū.

¶ Secūdo autē hoc idem sic ostendit. Dē illud quod est res aliqua de se: impossibile est fieri in aliquo de nouo sine reali transmutatiōe eius in quo de nouo fit. Est enim omnino nō intelligibilē dicere q̄ aliqua res acquirat vel perdat aliquā realitatē: et tamē non transmutet realiter. Videmus autē q̄ relatiōes acquirunt et perdunt ab eis subiectis in quibus sunt absq; vlla reali ipoz subiectozū transmutatiōe. Patre enim vnū tñ filius habente: filio mortuo p̄dit paternitatis ratiōem: nulla tamē in se transmutatiōe facta. Similr etiā vnus homo acq̄rit relatiōnē similitudinis ad alij quem aliū solo illo altero transmutato. Impossibile est igitur q̄ per ipas relatiōes aliqua realitas importetur p̄ter realitatem sui fundamētū.

¶ Tertio autē hoc idem ex eo ostendit q̄ mod^o eēndi ip̄ rei: nullā rē ponit in nā p̄ter rē cui^o est mod^o. Est enī oīo vanū dicere: q̄ res et mod^o rei sūt diuersae res. Et sicut penit^o est nouū dicē: q̄ modus rei ponit rē aliquā in nā p̄ter rē c^o est modus tunc. n. mod^o rei cū re ipsa c^o mod^o est faceret rez aggregationē: et ipsa res cum suo mō accepta nō esset res vna simplr: sed eēt necessario vna res ex duab^o rebus cōposita: qd est oīo falsum. Cōstat autē q̄ ipsa relatio sumit a quodā mō essendi ad aliud: igit̄ euidentissimū est q̄ ipsa relatio nullam rem ponit in nā p̄ter rem sui fundamētū. ¶ Quarto h̄ idē ostendit ex eo q̄ mōi essendi: qui se circa idem cōpatiunt nō ponunt in nā diuersas res: s; vnā et eandē. modi vō illi qui se circa idem nō cōpatiunt: ponunt oīo in nā res diuersas et differētes. vnde videm^o q̄ qz modus essendi in se et nō i subiecto: et modus eēndi nō in se sed in subiecto: se nō cōpatiunt circa idē. nō enī aliquid vnū et idē in nā pōt nāliter esse in se et nō in subiecto: et non esse in se sed in subiecto: iō substantia cui cōuenit esse in se et nō in subiecto est res oīo differens ac diuersa a quantitate et qualitate quib^o cōuenit nō esse in se sed in subiecto. qz etiā esse in subiecto per modū mēsurātis. et esse in subiecto p̄ modū afficiētis se circa idem nō cōpatiunt. nō enī aliqd idē esse pōt in subiecto p̄ modū mēsurantis: et p̄ modū afficiētis: iccirco quantitas cui cōuenit in

subiecto esse p modū mēsurantis est res omnino differēs ac diuersa a qualitate cui cōuenit esse in subiecto p modū efficiētis r nō p modū mēsurantis. sic ergo vlt̄ ita est q̄ modi essendi qui se circa idē nō opatiunt̄ in natura: ponūt res oīo diuersas r dīntes. Et s̄l̄r etiā ecōtrario modi eēndi qui se circa idē opatiūt̄ in natura: ponūt rē vnā r eādē. Constat aut̄ q̄ mod⁹ eēndi p̄p̄us ipsi⁹ rei sup̄ quā relatio fundat̄: r etiā mod⁹ eēndi ad aliud: a quo relatio ip̄a sumit̄ circa eādē rem se opatiunt̄. Videm⁹ enī q̄ eē in subiecto p modū efficiētis qui ē mod⁹ p̄p̄ qualitatis inuenit̄ in albedine. In eadē etiā inuenit̄ mod⁹ eēndi in subiecto ip̄m ad aliud ordinādo: v̄puta ad illud cui est subiectū ipsum. p albedinē simile vel dissimile dī. Concludit̄ ergo de necessitate q̄ vnā r eādē rē ponit̄ in nā mod⁹ p̄p̄us ipsi⁹ rei sub qua relatio fundat̄: r modus eēndi ad aliud a quo relatio ip̄a sumit̄. Nūc aut̄ ita est q̄ mod⁹ eēndi p̄p̄us ipsi⁹ rei sup̄ quam fundat̄ relatio: nō ponit̄ rem aliā in nā a re cuius est modus. Unde mod⁹ eēndi in subiecto ip̄m efficiendo: nō ponit̄ rem aliā in natura p̄ter rē qualitatis cui⁹ est mod⁹ p̄p̄us. igit̄ r mod⁹ essendi ad aliud: r ip̄a p̄sequēs relatio nō ponit̄ rē aliquā in natura p̄ter rem sui fundamētī. Sic igitur iam euidentissime pat̄ q̄ ip̄a relatio realiter a suo fundamēto non differt. Et hoc aut̄ statim apper̄ veritas p̄ncipalis quesiti. Cum enī actio vltra motū nō dicat nisi quēdā respectū agētis ad patiēns in motū fundatū: nec passio dicat etiā vltra motum nisi quēdā respectū patiētis ad agens fundatū in motū. Concludit̄ iam euidenter q̄ nec passio nec actio realiter a motu differat. quia tūc opozit̄ q̄ relatio vel respectus poneret in natura realitatez aliā a realitate sui fundamētī. quod iā ostēsum est esse incōueniēs. Sed si actio est realiter idem motui: r passio s̄l̄r. cū ea que vni r eidē sunt realiter eadem: sint etiā r sibi eadem s̄m rem: cōcludit̄ de necessitate q̄ actio r passio in se realit̄ nō dīnt̄.

Quomo actio et passio sūt diuersa p̄ dicamētū

His ergo p̄mo visis. vlt̄erius vt̄ appareat quōd actio r passio sint diuersa p̄dicamēta: cum oīsum sit q̄ in re nō dīnt̄: cōsiderandū est s̄m q̄ in p̄cedētib⁹ q̄oib⁹ tetigim⁹ q̄ res cui⁹ uenit rō p̄dicamētī r q̄ est vere res a ratiudine dicta q̄d analogū est ad omnez rem r ad omne esse in creaturis reptuz etiāz potest dupliciter distingui. quia vel ex parte ipsi⁹ rei cui⁹ essendi modi attribunt̄: vel ex parte ipsius esse in re ip̄a repti. Et ex parte siquidē rei: res distinguit̄ tripliciter s̄m triplicē rem absolutam. videlz substātie: quātitatis: qualitatis: q̄ sunt res ita diuersę q̄ vna nullo modo potest esse aliā quod quidē ostendit̄ ex modis essendi eis cōuenientibus qui sic repugnātes sunt q̄ se circa idēz nō compatiūt̄: vt iam ostēsum est. Similr etiāz ex parte ipsi⁹ esse in rebus repti res potest tripliciter distingui. aut enim conuenit esse in se: aut in alio vt in subiecto: aut in ordine ad aliud. Et siquidem in se conuenit ipsi substātie: esse vō in subiecto

absoluto cōuenit accidētib⁹ absolutis: sicut quātitati r qualitati. Esse autē in ordine ad aliud conuenit entib⁹ relatiuis. Et p̄imi quidēz duo modi sicut iam ostēdimus: sunt omnino repugnantes. Tertius vō essendi modus diuersus ē ab vtroq̄z illorū diuersū. Modus enī essendi ad aliud: non est modus essendi in se: nec est modus essendi in alio absolute. Quāuis autē tertius modus sit ita diuersus ab vtroq̄z illorū: nulli tamē eorūm repugnat. Nam r id cui⁹ cōuenit esse in se: r id cui⁹ conuenit esse in alio: potest habere moduz essendi in ordine ad aliud. Unde videm⁹ q̄ per eandē essentiam p̄ quā aliqua substātia habet q̄ in se existat r non in subiecto: habet etiā q̄ sit distincta r diuersa ab aliā substātia: r sic circa ip̄as attendit̄ relatiū diuersitatis. Item p̄ eandē essentia per quam habz mā q̄ nō sit in subiecto: habz etiā q̄ ad aliū: v̄pote ad formā substātificā ordinē. sicut autēz de substātia dictū est: sic etiā dici pōt̄ de q̄titate r qualitate. sic ergo iam manifestū est q̄ eē in se: r esse in alio: circa idē realit̄ secū cōpatiunt̄ esse ad aliud: v̄ez est tamē q̄ h̄ esse ad aliud s̄z diuersos modos in septē p̄dicamēta distinguit̄. Que q̄dem distinctio sic accipi pōt̄. aut. n. respect⁹ ille quo vnū intelligit̄ ad aliud inclinātū rei cōuenit in se r absolte sine simplr̄: aut in connexiōe aliquoz ad inuicē. Et quidē si in se r simplr̄ cōueniat rei: ille respect⁹ quēadmodū respect⁹ ad scibile in se r simpliciter cōuenit ipsi scie. r hoc q̄d dico duplū conuenit q̄to: spectabit tūc respect⁹ ad p̄dicamētū relationis. Si autē respect⁹ ille rei cōueniat: nō quidē in se r simplr̄ s̄z in cōnexiōe aliquoz ad inuicem. Tunc res illa circa quā talis respectus cōsiderat̄ aut est motus: aut est aliquid per motū in mobili acquisituz. Et siquidē est motus: tunc est actio et passio. Que diuersimode in motu accipiūt̄ sub cōnexiōe eadem sed sub diuerso respectu ponit̄ ibi cōnexio agentis r patiētis. Et motus quidē i tali cōnexiōe acceptus sub respectu agentis ad patiēns dicit̄ actio: sub respectu vero patiētis ad agēs dicit̄ passio. Si vero id circa quod attendit̄ talis respectus sit aliquid acquisitū per motū. Tūc aut̄ ibi attendit̄ cōnexio mobilis cum tempe: aut cōnexio locati cum loco. Et siquidē ibi attenditur cōnexio mobilis cū tpe q̄d p̄ se est mēsurā mot⁹: sic est q̄n. q̄n̄ eteni nō attendit̄ in re mobili nisi s̄m q̄ ip̄a res mobilis tpi cōnexa sub certo r finito tpe cadit̄: sicut p̄z in q̄rto physicorū. Vñ quēadmodū mot⁹ accept⁹ in cōnexiōe agētis r patiētis sub respectu agētis ad patiēns dīr actio: sic etiā vt̄ videt̄ termin⁹ mot⁹ accept⁹ in cōnexiōe rei t̄p̄alis r t̄pis: sub respectu t̄p̄alis rei ad tēp⁹ in quo mot⁹ terminatus est vel inchoat⁹ dīr q̄n. Si aut̄ ibi attendat̄ cōnexio locati cū loco tūc adhuc dupl̄ esse poterit: aut enī iccirco q̄ cōsiderat̄ talis respectus est aliquid acquisitū ex constitutiōe locati in loco in eo q̄ habet rationē locati: aut in eo q̄ habet rōnem loci. Et secūdo quidē modo est habit⁹: p̄mo vero

*De distinctione p̄dicamētorū
per se diuersos modos*

Questio

est ubi et situs, sed differunt, quia ubi dicit respectu locati ad locum simpliciter: situs vero dicit respectu locati ad locum: non quidem simpliciter sed ratione partium locati ad partes loci. Considerandum est ergo breviter quibus ad haec tria ultimo dicta quae quoadmodum locum continent et conservant locatum: sic etiam et vestis et calceus continent rem vestitam et calceatam cum ipsam ornent et tegant. Unde et in quanto metha. Aristoteles dicit quod cum inter rem habentem et rem habitam cadat velut quedam actio media secundum quam hoc dicit ornare: illud vero ornari: vel aliquid haberi: tunc hoc est habitus. Quoadmodum ergo ubi et situs qui est predicamentum in re non videntur ponere nisi consuetudinem et continentiam locati in loco, sic etiam et habitus vel est predicamentum in re: non videtur ponere nisi continentiam sed actiua talis rei ornantis vel tegentis in re ornata vel tecta. Et sicut continentia locati in loco accepta in connectione reali loci et locati sub respectu totius locati ad totum locum dicitur ubi: et sub respectu vel ordine partium locati ad partes loci dicitur positio, sic etiam et continentia vestis actiua vel alicuius talium in re vestita accepta in tali connectione utriusque sub respectu unius ad alterum dicitur habitus. Ex his ergo iam manifestum est quod actio et passio sunt diuersa predicamenta et in re non oritur secundum quod res stat pro ipso reali modo essendi. Nam et in diuisione rei cadunt ut ostensum est solus secundum quod ipsa res est quid analogum ad omnem rem et ad omne reale esse inuentum in creaturis. His itaque visis ad plenioris quodis intelligentiam: cum ex diuersis modis essendi: diuersae denominationes secundum diuersa predicamenta sumantur ad sciendum quae sint nomina rerum et quae non: et quomodo: et ad quod significandum imponentur haec et illa. Considerandum est ulterius quod plures fieri potest nominis impositio. vna quidem ad significandum rem ipsam precise, alia vero ad significandum rem ipsam non quidem simpliciter sed putat habere tale modum essendi. Item alia impositio potest fieri ad significandum precise ipsum essendi modum. Et si quidem primo modo esset nomen rei impositum quae potest esse diuersorum predicamentorum secundum diuersos essendi modos: tunc non spectaret res illa tali nomine significata potius ad unum predicamentum quam ad aliud: sed esset illud nomen absolutiuum nomen rei. Secundo autem modo diuersum est nomen impositum rei ut est res vnius predicamenti: et ut est res alterius predicamenti: quoadmodum eidem rei impositum est hoc nomen albedo: et hoc nomen similitudo. Sed hoc nomen albedo est impositum illi rei ut cui conuenit esse in alio ipse afficiendo, hoc vero nomen similitudo est eidem impositum ut cui conuenit esse in alio ipse ad aliud ordinando. Consideretur etiam si fundata esset similitudo super aliquam substantiam: ut puta super humanitatem eadem res significaret humanitas et similitudo sed diuersimode, quia habet nomen humanitas illi rei conueniret ut habet esse in se et non in subiecto, habet vero nomen similitudo conueniret eidem ut habet esse in ordine ad alterum. Et tunc res significata nomine similitudinis fundata super substantiam et super qualitatem esset alia et alia: secundum quod alia res est substantia: et alia res est qualitas.

Esset autem res tali nomine significata alia et alia sub vna tamen ratione essendi quae est respectus ad alterum. Est enim similitudo nomen rei: non quidem simpliciter sed potest ut circa ipsam est nomen considerari talis modus essendi. Tertio autem modo diuersa sunt imposita nomina rebus secundum diuersos essendi modos precise consideratos. Et sunt haec nomina secundarum intentionum circa res illas consideratarum, quoadmodum hoc nomen accidens est impositum precise ad modum essendi in alio: et est nomen secundae intentionis commune multis predicamentis. Sic etiam si modis singulis singulorum predicamentorum essent precise nomina imposita: essent sicut ipsa nomina secundarum intentionum: et precise significarent rationes proprias cuiuslibet predicamenti penes quas attenditur predicamentorum distinctio, predicamenta, n. distinguuntur penes modos essendi: et non penes res existentes, et hoc solum est essentiale predicamenti, quia accidit predicamento ut predicamentum est: quod unum significet rem aliam quam aliud. Quia, n. diuersi modi essendi aliquorum predicamentorum se circa idem non compatiuntur: cuius sunt modi substantie: quantitatis et qualitatis, ideo haec significat res ita diuersas quod vna nullo modo potest esse alia: et distinguuntur ista persequens: non solum penes diuersos essendi modos: sed etiam penes diuersas res et essentias, habet autem non oportet nisi sint diuersi modi essendi non repugnantes: sed se circa idem compatietes: cuiusmodi sunt modi essendi in se: et modus essendi ad aliud: et modus essendi in alio: et modus essendi ad aliud, vnde non est necesse quod talia predicamenta significet diuersas res et essentias: sed significare possunt vnam eandem secundum tamen diuersos modos et diuersas rationes predicamentorum penes quas ipsa predicamenta distinguuntur: sicut iam patuit in actione et passione quae vnit solus diuersos respectus circa eandem rem, scilicet circa motum, habet autem aliquid nomen relatum ut similitudo fundata super diuersa predicamenta: ut super substantiam et qualitatem, si super ipsa fundaretur eandem rem significet quae nomen subiecti: et quae nomen sicut qualitatis: non tamen habet eis conuenit equaliter, quia forma et ratio nominis relatiui imposita modo essendi ad aliud: quod dicitur de se esse vnicum et vniuersum: et res ipsa quae magis cadit in suo significato. Et secundum hoc relatio ut est nomen generalissimum et nomen relationis realis: vniuersum est ad diuersas relationes fundatas super diuersas res predicamentorum diuersorum. Et haec quidem albedo et similitudo habet idem in re significet: non tamen unum predicat de alio proprie diuersos modos essendi a quibus formaliter imponentur. Sicut autem de his dictum est: sic etiam est intelligendum de actione et passione et motu. Nam quantumvis actio et passio idem in re significant quod motus: non tamen hoc eis conuenit equaliter, quia nomen actionis et passionis imponitur a modo essendi ad aliud: et motus ipse quasi essentialiter cadit in eorum significato. Non predicat etiam vniuersum de alio quantumcumque idem in re significant, quia diuersi sunt modi essendi a quibus formaliter imponentur. His ergo consideratis apparet manifeste quod argumenta facta in contrarium sunt soluta.

Nā ad p̄mū z scdm dicendū: q̄ actio z passio re nō d̄nt accipiēdo rē fm̄ q̄ stat. p̄ eo cui uenit mod⁹ eēndi. differūt aut̄ fm̄ q̄ res stat. p̄ ipso mō reali eēndi penes modos aut̄ eēndi p̄dicamēta dī stinguunt̄: et imp̄mixta sunt. Ad. iij. dicēduz q̄ ea q̄ in genē cōueniūt z in sp̄e differūt magis ueniūt i rōne p̄dicamēti q̄ ea q̄ generalissimo genē differūt: nō t̄n magis cōueniūt in fundamēto rōis illi⁹: q̄ sicut p̄dictū ē distinctio speciez i entib⁹ relatiuis: attendit̄ fm̄ distinctionē fundamētoz: sed distinctio p̄moz genēz: attendit̄ penes diuersas rōes p̄dicamētales: z nō penes diuersa fundamēta: z sic frige facere z calefacere: ueniūt i vna p̄dicamēti rōne q̄ est nō actiois: s̄ differūt fundamēto: q̄ supra d̄ctos mot⁹ fundāt. frige facē vō z frige fieri i fundamēto ueniunt: q̄ sup eodē motu fundāt: d̄nt t̄n rōne p̄dicamētali: sic agere z pati z actio z passio. Ad q̄rtū dicēduz: q̄ eo mō quo sunt diuersē diffinitōes: sūt etiā diuersē eēntie. ois finitio aut̄ actiois z passiois idē absolutū accipiūt fm̄ diuersū respectū. est aut̄ actio: act⁹ agētis i passio: passio vō ē act⁹ passi ab agente: ut d̄nt i tertio p̄hysicoz. Consīl̄ etiā in vna eēntia absoluta ueniunt: sed d̄nt in eēntia relata. Ad. v. dicēduz: q̄ diuersis denoiationib⁹ z d̄ceptib⁹: sufficit q̄ in re cor̄spōdeāt diuersi modi ip̄s⁹ rei: q̄ de vna z eadē re pōt formare rō cōcept⁹ diuersos penes diuersas acceptiones ip̄s⁹ rei. Ad. vi. dicēduz: q̄ si mot⁹ resp̄cū agētis d̄nt actio: z resp̄cū patiētis passio: q̄tūcūq̄ agens z patiēs in re differāt. actio t̄n z passio vna res eē p̄nt: cū nec agens sit actio: nec patiēs passio: s̄ mot⁹ sit vtrūq̄. Ad. vii. dicēduz: q̄ diuersoz nō pōt eē vna p̄fectio fm̄ modū eūdē sed diuersimode: sic z act⁹ quidē q̄ d̄nt actio z passio est p̄fectio agentis tanq̄ influētis: z sic ē actio est etiā p̄fectio patiētis tanq̄ recipiētis: z sic ē passio. Ad. viii. dicēduz: q̄ h̄ actio z passio sunt idem mot⁹ i re. dicūt t̄n ultra motū diuersas rōes p̄dicamētales: z q̄ mot⁹ de se rōnes illas nō dicit: iō nō est p̄dicamēti sic sūt actio z passio. Ad. ix. dicēduz: q̄ p̄ r̄n̄sio. nō. n. actio z passio de se iuicē p̄dicant̄ pp̄t diuersas rōnes a q̄b⁹ formalit̄ iponunt̄. Ad. x. d̄b. q̄ actio z passio aliqd̄ rei vlt̄ motum dicūt qd̄ nō ē aliqd̄ q̄dē realis resp̄cū. Ad. xi. p̄ r̄n̄sio p̄ s̄ d̄cta. Ad. xii. d̄b. q̄ res ut stat. p̄ eo cui uenit eē: circuit directe tria p̄dicamēta solū. s̄. subē: q̄tatis: z q̄l̄itatis. fm̄ vō q̄ ē qd̄ cōe ad oēz rōnē: z ad oē eē in creaturis reptū circuit oē gen⁹ z i re sic supra actio z passio differūt: ut oñsuz est.

Questio octaua.

Questio octaua

est: Utz de⁹ possit facere actu i finitū: z v̄ q̄ nō: q̄ de⁹ nō pōt facē aliqd̄ qd̄ sibi equef. deo aut̄ z si ens finitū eq̄ri nō possit pp̄t

illud qd̄ ē infinit⁹. v̄ t̄n q̄ sibi equef ens finitū: q̄ ut v̄ nō pōt de⁹ facere ens actu infinitū. P̄ de⁹ nō pōt facere illa q̄ d̄dictionē ip̄licant: s̄ infinitū esse actu ip̄licat d̄dictionē: q̄ eē actu dicit pōnez act⁹. infinitū vō dicit negationē finitū: z p̄ oīs act⁹ negationē: q̄ infinitū actu a deo fieri nō pōt. P̄ nulli⁹ creature pōt eē v̄tus infinita: s̄ infinitū ē infinita v̄t⁹: igit̄ nihil infinitū pōt eē qd̄ creatū. P̄ ens infinite virtutis pōt in infinitū effectū: s̄ nihil creatū pducere pōt effectū infinitū: q̄ ens finitū nō pōt eē ens creatū. P̄ oē factū h̄z eē p̄cipatū ab alio: s̄ oē qd̄ h̄z eē p̄cipatū: h̄z eēntiā finitā z limitatā. infinitū aut̄ h̄z eēntiā infinitā. q̄ infinitū nō pōt eē a deo factū. P̄ oē illud p̄ qd̄ ponit̄ oīna potētia limitari ē ip̄ossibile a deo fieri. s̄ si de⁹ pducēt corp⁹ infinite magnitudis: limitaref ita dei potētia q̄ aliud corp⁹ pducēt nō posset. nā si adhuc aliud corp⁹ pduceret. v̄nū corp⁹z illoz ad alioz: cui⁹ duo corpa nō possint eē simul: necessario finiref: z eēt etiāz p̄sequēs finitū vtrūq̄. ambo etiā in simul accepta maiorē quantitātē haberēt quolibet ipsoz per se sumpto. z sic eēt aliquid maius infinito: qd̄ est imp̄ossibile. q̄ ip̄ossibile est infinitūz corp⁹ actu a deo fieri. P̄ de⁹ nō pōt facere in corpe qd̄ tollit r̄ationē corp̄is. Est autē de rōne corp̄is q̄ superficie terminet̄ sicut de rōe superficie est q̄ terminet̄ linea z de rōne lineę q̄ terminet̄ puncto. sed h̄ totū tollit̄ p̄ corp̄is infinitatez. ergo ip̄ossibile est deo facē corpus actu infinitū. P̄ ponamus: q̄ de⁹ faciat v̄nū corp⁹ infinite magnitudinis. aut ergo eēt quālibet illius corp̄is partē poterit dari alia ps: aut n̄. Si dicat̄ q̄ nō. Cōtra: oē corp⁹ extra cuius ali⁹ quā p̄tē nō cōringit aliā p̄tē dare est finitū: s̄ corpus infinitū nō est finitū. q̄ extra quālibet p̄tē corpoz infiniti ē dare aliā p̄tē. Nō si d̄cedat. Cōtra si extra quālibet p̄tē corp̄is infiniti ē dare aliā p̄tē tunc extra oēs p̄tes corp̄is: z p̄ oīs extra totū corpus poterit dari alia ps corp̄is: qd̄ ē ip̄ossibile: q̄ ip̄ossibile ē corp⁹ actu infinitū a deo fieri. P̄ aut totū eēt: aut nō totū eēt: nō pōt dici q̄ nō totū eēt q̄ tūc nō eēt actu ip̄m corp⁹ infinitū: ōz q̄ dicit̄ q̄ totū eēt. s̄ h̄ ē ip̄ossibile: q̄ cū nomē totū: sic z nomē p̄fecti i sua rōne finē icludat: oē qd̄ d̄nt totū ōz eē finitū: q̄ ip̄ossibile ē eē corp⁹ actu infinitū. P̄ oē qd̄ ē factibile ē scibile: z de oī scibili pōt eē scia de infinito aut̄ n̄ pōt eē scia: q̄ infinitūz nō ē scibile neq̄z factibile. P̄ qd̄ repuḡt sup̄iori repuḡt inf̄riori. corp⁹ aut̄ ē sup̄i⁹ ad corp⁹ nāle: z corpi repugnat moueri i istātū: q̄ z corpi nāli: s̄ si eēt corp⁹ q̄ ue aut leue infinitū: illud i istātū moueri posset: ut p̄bat i libro d̄ celo: q̄ ip̄ossibile ē eē corp⁹ q̄ue aut leue infinitū. P̄ nulli⁹ intellect⁹ creat⁹ cū sit finit⁹: pōt itelligere infinitū: s̄ si eēt infinita indiuidua eiusdē sp̄e: cū angel⁹ oīa eiusdē sp̄e indiuidua p̄ eandē sp̄em itelligat: z oīa que itelligit p̄ vnam sp̄em possit simul itelligē. angel⁹ posset sil̄ infinita indiuidua cognoscere: qd̄ est ip̄ossibile: ergo imp̄ossibile ē sil̄ eē infinita indiuidua eiusdem speciei.

Questio

¶ Si de^o pot^{est} sub vna spē pducere infinita indivi-
uidua: pot^{est} eadē rōne h^{abere} facere: et sub quolibet spē e^{ssentia}
libet generis. ponam^{us} q^{ui} h^{abere} faciat: tūc aut poterit
plura pducere: aut nō. si poterit: q^{ui} poterit aliquid
pl^{urimum} infinito: q^{ui} est impossibile. si nō poterit: q^{ui} dei po-
tētia erit totalit^{er} limitata: q^{ui} similiter est impossibile
ergo oīno impossibile est deū facere simul infinita i-
diuidua eiusdē spēi. ¶ In corpe infinito ē neces-
sario virt^{us} infinita: sed vbi est infinita virt^{us}: ibi ē in-
finita eētia. cū enī virt^{us} sequat^{ur} eētiaz: necesse ē
q^{ui} virt^{us} infinita sequat^{ur} eētiaz infinitā. In infinito
q^{ui} corpe erit necessario infinita eētia: s; de^o nō pot^{est}
facere infinitā eētiaz: q^{ui} nec cor^{poris} infinitū. ¶ In
3° est: q^{ui} de^o est agens infinite virtutis: sed agens
infinite virtutis: v^{el} posse i effectū infinitū. ¶ De^o
pot^{est} simul infinita itelligere. opaf aut p intellectū: q^{ui}
pot^{est} simul infinita pducere. ¶ Rideo ad h^{oc} q^{ui} omnis
intelligentia tria p^{ri}ncipue considerada sūt: videlz que
sūt a deo factibilia et q^{ui} nō quot modis dicat^{ur} infu-
nitū: et vtz quolibet illoz modoz infinitū cadat sub
nūero eoz q^{ui} sūt a deo factibilia vel sub nūero eoz
q^{ui} 3° nō se h^{abent}: Quātū aut ad p^{ri}ncipū considerādū ē:
q^{ui} de^o est p^{ri}ma et vlt^{ima} cā essendi. sub p^{ri}ma vō et vlt^{ima}
eā eēndi: cadāt oīa q^{ui} p^{ri}ncipare esse. que aut eē
p^{ri}ncipare nō p^{ri}ncipat sub tali cā nō cadūt: p^{ri}ncipat aut esse
p^{ri}ncipare oīa q^{ui} 3° dictionē nō iplicat. que vō 3° dicit^{ur}
onez iplicant esse habē nō p^{ri}ncipat: ea etenī q^{ui} iplicant
3° dictionē: sūt oīno impossibilia. oīno vō impossibi-
lia dicunt^{ur}: q^{ui} nullo mō poni p^{ri}ncipat i actu essendi. s^{ed}
etiā q^{ui} 3° dictionē nō iplicant sūt simplr impossibi-
lia. Simplr aut possibilia dicunt^{ur}: que p^{ri}ncipat aliquo
mō p^{ri}ncipare eē. si igit^{ur} sub p^{ri}ma et vlt^{ima} cā essendi ca-
dāt oīa et solū illa q^{ui} p^{ri}ncipat actu eēndi p^{ri}ncipare. Delu-
dit^{ur} de necessitate q^{ui} sub vīna potentia cadāt oīa q^{ui}
3° dictionē nō iplicat^{ur}: et q^{ui} ab ipsa oīa q^{ui} 3° dictionē
iplicat^{ur} secludant^{ur}: nō aut p^{ri}ncipat istoz exclusionē tol-
lit^{ur} vci oīpotentia. sic enī de^o d^{icitur} oīpotens: s^{ed} oīa
potēs: sicut etiā d^{icitur} et oīa sciens: et tū nō obstāte q^{ui}
sūt sciēs oīa: d^{icitur} tū recte q^{ui} ipse nō sūt hoīez esse afi-
nū: q^{ui} tūc falsam h^{abent} sciam: q^{ui} est absurdū. ergo
et s^{ed} nō obstāte ei^{us} oīpotētia pot^{est} dici q^{ui} facē nō
pot^{est}: q^{ui} hō sit afin^{us}: vel aliqd aliud q^{ui} iplicet 3° d^{icitur}
tionē. nō valet enī facere illa quoz sciam habere
nō pot^{est}. sicut q^{ui} de^o d^{icitur} oīa sciēs: q^{ui} scit oīa q^{ui} sūt sci-
bilia quoquo mō: sic etiā d^{icitur} et oīa potēs: q^{ui} pot^{est} q^{ui}
cūq^{ue} sūt aliquo mō possibilia. ¶ Manifestū ē igit^{ur}
iam: q^{ui} oīa illa sūt a deo factibilia: q^{ui} nō iplicant
3° dictionē. que vō 3° dictionē iplicant ab eo fieri nō
p^{ri}ncipat. ¶ His q^{ui} vlt^{ima} vlt^{ima} q^{ui} ad scdm considerādū
est: q^{ui} s; multiplex esse possit acceptio infiniti q^{ui} tū
ad p^{ri}ncipat sufficere pot^{est} infinitū aliqd d^{icitur} trib^{us} mo-
dis: videlz infinitū infinitate eētiaz: infinitū quo ad
esse: et infinitū infinitate quātitatis. ¶ Infinitū autem
p^{ri}mo d^{icitur}: cui^{us} eētia nō est ad vnu gen^{us} determina-
ta: sed in se claudit et cōtinet pfectiones oīuz gene-
rum: s^{ed} fm quē modū deū esse dicimus per eētiaz
infinitū: q^{ui} videlz eius eētia nō est limitata ad
vnu pfectionis genus: sed extra et supra eē genus

est: tanq^{ue} omnū genēz pfectiones claudens in se
et cōtinens. ¶ Infinitū vō quātū ad eē id d^{icitur} q^{ui} et si
h^{abere} eētiaz limitatā ad vnu pfectionis gen^{us}: h^{abere}
tū specificā illius generis pfectionē oībus modis
quib^{us} haberi pot^{est}. quēadmodū dicim^{us} q^{ui} gratia in
christo infinita est: nō quidē infinitate eētiaz: cū
eētiaz gratie nō sit eētiaz sapiē: sed d^{icitur} infinita q^{ui}
tū ad esse: q^{ui} cū ipsa modis i numeris possit ha-
beri: omnib^{us} tū modis quib^{us} haberi pot^{est}: habet in
hoīe christo: q^{ui} nō dat ei de^o spm ad mensurā: sic
scriptum est. ¶ Infinitū aut infinitate quātitatis
duplr pot^{est} accipi fm q^{ui} est duplex quātitas. Est
enī quātitas magnitudinis et quātitas multitudi-
nis. Et quidē infinitū infinitate magnitudinis d^{icitur}
cui^{us} tanta est magnitudo: q^{ui} accipiētib^{us} parte eius
post parte nūcō cōtingit ad parte aliquaz deue-
nire: postq^{ue} alia ps sumi nō possit. differt aut hoc
infinitū ab infinito fm diuisione: q^{ui} ponitur ab
aristotele in cōtinuis. nam in diuisione continui
finiti acceptio partis p^{ri}ncipat vadit in infinitū: ita
tū q^{ui} illa sit acceptio partū in equaliū quātitate v^{el}
videlz ps secūdo accepta sit minor parte p^{ri}ncipat sum-
pta per diuisione: alias diuisio in infinitū nō p^{ri}ncipat
deret: sed i vere actu infinito de quo loq^{uimur} mō
durat in infinitū acceptio partis post parte sumē-
di etiā pres equales in quātitate. ¶ Consilr etiam
infinitū fm multitudine d^{icitur} cui^{us} tanta est multitu-
do q^{ui} accipiētib^{us} vnu post aliud nūcō cōtingit ad
aliquid oīno vltimū deuenire. quēadmodū si ac-
ceptio angeli post angelū nūcō possit finiri: esset i-
finita angeloz multitudo. ¶ Cū ergo que sūt a
deo factibilia: et q^{ui} nō: et quot etiā modis dicat^{ur} p^{ri}
ncipat aliquid infinitū: vlt^{ima} considerādū est: vtrū
quolibet illoz modoz infinitū cadat sub numero
illoz que sūt deo possibilia: vel sub numero illoz
que cōtrario mō se habēt. apparet aut p^{ri}ncipat facie
q^{ui} infinitū scdo mō acceptū nō est possibile a deo
fieri. nam in ppōne qua d^{icitur} q^{ui} aliq^{ui} res vel nā speci-
fica omnib^{us} modis quib^{us} haberi pot^{est} habet: nulla
3° dicit^{ur} iplicat. cui^{us} quidē declaratio est: q^{ui} tūc d^{icitur}
in aliq^{ui} ppōne 3° dicit^{ur} iplicari: q^{ui} p^{ri}ncipat et subie-
ctum ppōnis sibi inuicē repugnant vel 3° dicit^{ur}: sic
q^{ui} hō 3° dicit^{ur} seu repugnat asino: dicim^{us} q^{ui} illa p^{ri}
ncipat: hō est asinus iplicat 3° dictionē. Nunc aut
videm^{us} q^{ui} subiectū et p^{ri}ncipat ppōis p^{ri}ncipat sibi nō
3° dicit^{ur}. est. n. in ea p^{ri}ncipat: hō q^{ui} dico habet. subie-
ctū vō est hō totū res aliq^{ui} vel nā specifica oīb^{us} mo-
dis quib^{us} h^{abere} pot^{est}. haberi aut pot^{est} dic^{itur} potētia ordi-
natā ad actū h^{abere}: s; habet dicit^{ur} ipm h^{abere} actum.
¶ Cōstat aut q^{ui} act^{us} h^{abere} nō repugnat sue potētie.
¶ Euidēs ē igit^{ur} q^{ui} p^{ri}ncipat et subiectū ppōis q^{ui} d^{icitur} res
aliq^{ui} vel nā specifica oīb^{us} mōis q^{ui} h^{abere} pot^{est} h^{abere}. s.
nō 3° dicit^{ur}: nec p^{ri}ncipat in illa ppōne 3° dicit^{ur} iplicat
Significatū igit^{ur} ipm nō ē de nūero eoz que sūt
deo impossibilia. p^{ri}ncipat etiā hoc per exemplum de gra-
tia superius adductum. Cum enim gratia multis
modis possit a deo p^{ri}ncipat hoībus: oīb^{us} tū modis
quib^{us} dari pot^{est}: data est fm verā fidē hōi xpo: et sic

q^{ui} sūt a deo factibilia

q^{ui} nō sūt a deo factibilia

infinitū sumptū scdo mō: nō solū est a deo factibi
le: sed etiā est actu factū. appet aut h̄ idē r alr. Cū
enī res ordinet p eēntiā suā ad eē ea rōne q̄ i actu
eēndi ponit sub infimo gradu sue nāe. pōt etiā in
ipso poni r sub ḡdu sue nāe medio r supmo. Ma
nifestū est igit̄ ex dictis q̄ infinitū q̄stū ad eē: non
est ipossibile fieri a deo actu. Ulteri⁹ itaq̄ cōsi
derandū est: quō se hēat de infinito accepto pmo
mō. q̄ aut ipm nō cadat sub nūero factibilū: enī
denī oñdi pōt. quēadmodū enī supra dictū est: id
v̄r eē infinitū infinitate eēntie: eēntia nō est limi
tata ad vñū pfectionis gen⁹: sed in se claudit r cō
tinet pfectiones oīuz reruz vna autem de perfecti
onibus rerum esse ipsū esse. id ergo quod est in
eēntia infinitū: in ipsa sua eēntia claudit ipsū eē
q̄ aut in sua eēntia claudit actuale eē: est actu per
eēntiā suā r nō p p̄ticipatiōē ab alio: q̄ p̄ticipati
onē in quātū h̄ cōcidit extra rōnē vel eēntiā p̄ticipati
onē. De aut factū fm ipsam rōnē factū h̄ eē p̄ticipati
onē: r nō est actu p eēntiā suā. eē igit̄ factū dicit
r repugnat oīno ei qd̄ est eē infinitū infinitate eē
ntie. tale itaq̄ infinitū nō est a deo factibile

Et p̄terea oē qd̄ h̄ eēntiā limitatā ad aliqd̄ ge
nus p aliquā d̄iam sibi p̄p̄riā distinguē ab oībus
sibi ex opposito diuidentib⁹ gen⁹ illud. Cōstat aut
q̄ gen⁹ p̄mū r d̄ia p̄p̄a rei cōtēte in genē sūt fmī
infra se claudēt totā eēntiā tal̄ rei. oē ḡ qd̄ ad ge
n⁹ aliqd̄ limitat. h̄ eēntiā totā ifra certos t̄minos
eēntie iclusa: r p̄ cōns finitā r limitatā. est autē de
rōne cuiuslibet facti q̄ sit qd̄ infinitū r limitatū in
eēntia. est itaq̄ simplr̄ dicēdū: q̄ si de nō pōt aliū
deū facere: sic̄ i rei v̄tate nō pōt: etiā nō pōt aliqd̄
facē qd̄ sit infinitū r illimitatū i eēntia. idē. n. videt̄
iudiciū de v̄rozq̄. His ḡ v̄s v̄lteri⁹ cōsiderādū
est: v̄t̄ infinitū fm quātitatē. r pmo v̄t̄ infinitū q̄
titate dimēsiua sit de nūero factibilū a deo. Et q̄
dē si dicat h̄ eē de nūero eoz q̄ sūt deo ipossibilia
aut h̄ cōringit: q̄ infinitas repugnet v̄l ei qd̄ eē. aut
q̄ dicit̄ enti creato. aut q̄ repugnet ei qd̄ eē q̄stū
aut q̄ repugnet enti nālū. nō eē aut ipossibile a deo
fieri actu infinitū dimēsiōne: q̄ infinitas repugnat ei
v̄l qd̄ est. Cōringit. n. dare aliqd̄: qd̄ eē qd̄ actu: r
est simplr̄ infinitū sic̄ p̄mū p̄ncipiū qd̄ actu eē r sim
pliciter infinitū eē. h̄ aut eē ipossibile si infinitas repu
gnat v̄l ei qd̄ eē actu. q̄. n. v̄l sibi repugnāt: i nul
la nā p̄nt diuicta ineniri. si aut dicat q̄ pmo entū
p̄ncipio repugnet eē infinitū dimēsiōne. appet q̄ p
h̄ n̄a p̄batio nō tollit. nō enī iccirco repugnat p̄
mo p̄ncipio eē infinitū dimēsiōne: q̄ sibi repugnat i
finitas: s̄ q̄ ei repugnat dimēsiō. Ex h̄ aut q̄ pmo
eēndi p̄ncipio repugnat eē dimēsiōnatū. nō h̄t q̄
repugnet eē infinitū dimēsiōne magis q̄ eē finitū
Quin pot̄ si subtilr̄ cōsideret̄ appēbit manifeste: q̄
magl̄ repugnat eē finitū dimēsiōne: q̄ eē talr̄ infinitū.
nā eē fm dimēsiōne finitū sibi ex duob⁹ repugnat
q̄ ex rōne finitatis: r ex rōne dimēsiōtiōis. Repu
gnat. n. pmo p̄ncipio: r eē qd̄ finitū: r eē qd̄ dimēsi
onatiū. infinitū aut dimēsiōne repuḡt eīdē ex vno

mō: q̄ ex rōne dimēsiōnatōis: r nō ex rōne ifinita
tis. v̄l r si nō repugnaret tali p̄ncipio eē qd̄ dimē
siōnatū repuḡret sic̄ qd̄ tē ei eē finitū dimēsiōne: nō
tū sibi repuḡret eē talr̄ infinitū. Manifestū est igit̄
ex dictis: q̄ nō iccirco eē ipossibile infinitū dimēsiōne
a deo fieri: q̄ infinitas repugnet v̄l ei qd̄ est actu.
Itē nō iō eē h̄ eīdē ipossibile: q̄ infinitas videt̄ enti
creato repugnare. pmo. n. de rōne entis creati siue
p̄ducti eē q̄ nō sit actu p suā eēntiā: sed p p̄ticipati
onē eēndi ab alio qd̄ cuiuslibet cōuenit: ex eo q̄ h̄t
eēntiā limitatā. Quicqd̄ ḡ tollit ab aliquo limita
tiōē eēntie tollit ab eo rōnē eēndi p p̄ticipatiōē
qd̄ aut iā limitationē nō tollit: s̄ ponit: nō aufert
etiā s̄ ponit rōē p̄dictā. nō aut ita eē q̄ limitatiōē
i eēntia tollit infinitas eēntie. cū eīz opposita hēant
fieri circa idē: r finitati oppōit̄ infinitas. ōz necio q̄
finitati eēntie opponat̄ infinitas eiusdē: r q̄ vnum
qd̄q̄ oppositorū tollit p suū oppositū: ōz de necitaz
te q̄ p ifinitatē eēntie tollat̄ finitas siue limitatio
in eēntia. Enti ḡ creato q̄ h̄t ex limitatione eēntie
rōnē eēndi ab alio: repugnat infinitas i eēntia q̄ tol
lit p̄dictā limitationē. Cōstat aut q̄ infinitas q̄stita
te extēsiōis nō tollit finitatem eēntie: q̄ ut dictū est
v̄nū qd̄q̄ oppositorū h̄t auferr̄ p suū oppositū. in
finitas aut extēsiōis nō opponit̄ finitati eēntie: sed
finitati extēsiōis: cū sic̄ dictū eē: opposita hēant fieri
circa idē: p extēsiōis ḡ ifinitatē tollit̄ finitatio ex
tēsiōis: nō aut tollit̄ s̄ ponit̄ limitatio eēntie p talē
ifinitatē. q̄ p h̄ q̄ aliqd̄ ponit̄ siue sub finita siue
sub ifinita extēsiōe ponit̄ necessario eē limitatū ad
gen⁹ rez māliū: ḡ manifestū eē: q̄ p extēsiōis ifinita
tate nō tollit̄: s̄ ponit̄ rō: q̄ creato cōuenit q̄ h̄t eē
acq̄sitū ab alio: nō igit̄ ifinitas extēsiōis repugnat
enti creato ex rōne q̄ sibi cōuenit eē actu nō p suaz
eēntiā s̄ p p̄ticipatiōē. Itē ad rōē p̄ducti p̄tinet
q̄ n̄ subfugiat cognoscibilitatē. s̄ nec etiā ista rō
tollit̄ a p̄ducto p ifinitatē dimēsiōis. mltō. n. min⁹
v̄l q̄ infinitū simplr̄ cadat i cognitōe alie⁹ q̄ infinitū
fm qd̄. Cōstat aut q̄ de cognoscit̄ simplr̄ infinitū.
multo igit̄ magl̄ etiā infinitū fm qd̄ pōt a deo coḡ
sci. Infinitū aut dimēsiōne nō eē simplr̄ infinitū s̄ s̄
qd̄: q̄ infinitū simplr̄ eē solū id qd̄ eē p eēntiā ifinitū
igit̄ infinitū magnitudie a deo coḡsci pōt. Infini
tū cognitōi repugnat in q̄tū repuḡt nūeratiōi.
nā pres ifiniti nūerare s̄ se ipossibile eē: veluti d̄dis
ctiōne iplicās. coḡscere aut aliqd̄ p nūeratiōē su
az p̄riū: eē p̄riū itellect⁹ cognoscētis successiue p̄
p̄tē. nō aut eē h̄ ip̄i itellect⁹ sil̄ diuersa ut pres
app̄hēdētis. cū ḡ oīn⁹ itellect⁹ absq̄ vlla successi
one sil̄ diuersa imo oīa app̄hēdit. nō magl̄ ipedit̄
infinitū coḡscē cōtinuū q̄ finitū. Cōstat q̄ di
uin⁹ itellect⁹ simul intelligit̄ actu semp oīa q̄ pōt
v̄nq̄ itelligē. aut ḡ eē dare quātitatē aliquā dimē
siuā ita magnā s̄ finitā: q̄ de maiorē accipe r itel
ligere nō possit. aut talē magnitudinē dare nō cō
tingit. p̄mū autem concedi nō potest. multo enī
vigorosior est diuin⁹ itellect⁹ i itelligēdo quolibet
itellctu creato cū quēlibet i ifinitū trāscēdat.

Questio

Non potest autem dari aliqua dimensio ita magna sicut finita quae nos non possumus maiore accipere vel intelligere. Multo ergo fortius dicendum est de intellectu diuino. Et cum ipse sicut praesuppositus est: quicquid potest videri intelligere semper simul actu intelligat: relinquitur de necessitate quod sua actualis cognitio ad nullam dimensionem finite extensionis terminetur. sub actuali ergo cognitione diuina dimensio infinita concluditur. Et haec absurditas maxima est credere quod deus extensionem quantitatem non semper actu cognoscat sub omnibus modis extensionis quibus de sua natura extendi potest. non est autem dare tot modis sed finitis ipsam dimensionem quantitatem extendi: quod pluribus quantis de se est extendi non possit vel extensione de sua natura non patitur. Nec ergo dari potest quod deus extensionem quantitatem solum sub finitis modis extensionis acceptam actu semper intelligat. Relinquitur ergo de necessitate dicendum quod ipse deus benedictus dimensionem infinite extensionis actu intelligere possit et actu cognoscat. apparet igitur quanta est absurditas et insipientia illius hominis qui asserit quod deus dimensionem infinite extensionis nullo modo potest intelligere. Iudicat enim homo ille de intellectu diuino sicut de corpore et ex corpore intellectus sui. Et quod si intellectus infinitus apprehendere non potest: concluditur hoc idem esse et de intellectu diuino. procedit autem ex hoc vltimo ad asserendum quod tale infinitum in deo non habet ideam. hoc autem huic homini ideo contingit ut videtur. quod credit quod idea extensionis quantitatis sit quaedam forma extensioni subiecta: posita in mente diuina. quod totum est absurdum et alienum a fidei veritate. nec enim aliud est idea in re quam ipsa diuina essentia imitabilis ab essentia creature: que sicut est exemplar et similitudo cuiuslibet naturae sub quolibet gradu suo acceptae: sic etiam similitudo et exemplar est naturae ipsius extensionis quantitatis sub quo cuiusque extensionis gradu considerate. Et quod nunquam quantitas extensiva potest considerari sub tot finitis gradibus extensionis sicut quot oio infiniti extensionis gradus ei debentur. non ideo tamen quod dicimus quod diuina essentia est exemplar talis naturae sicut et cuiuslibet alterius: ideo nos dicere quod extensionem aliquam patitur: quod manens in summa simplicitatis arce idea est vel exemplar omnium naturarum. Manifestum igitur est ex dictis quod infinitum dimensionis extensionis non ideo repugnare potest ei quod est esse a deo productum subterfugiat diuinam cognitionem. Cognoscit enim deus suam essentiam que est idea: ut diximus et exemplar supremum omnium naturarum. Item ad rationem producti pertinet quod sua excellentia non transcendat virtutem productis. Duplici autem ex causa effectus infinite extensionis quantitatis potest dici transcendere virtutem agentis: aut videlicet quia agens est virtutis finis: aut quia in sui effectum per suam actionem successiue progreditur. virtus enim augmentatiua naturalis quia finita est ab infinito augmento transcenditur. quod etiam successiue ipsum quantum augmentat cum non in instanti producat totam quantitatem naturalem excellentis siue superatur ab infinita quantitate. est enim de ratione infinite quantitatis ut supra diximus quod accipiuntur parte eius post partes equaliter semper: nunquam contingat deuenire ad partes omnino vltimas. Item autem cause penitus secluduntur

a virtute diuina. deus enim et infinite virtutis est et totam rem potest producere in instanti. Quantitas ergo infinita ad diuinam virtutem relata non tollit illam rationem producti quia producto conuenit quod sua excellentia non transcendat virtutem agentis: non tollit etiam rationem qua creato debet quod non equat creati. Nam deus qui solus est creator ipsarum rerum est oio infinitus et illimitatus in essentia. illud vero quod est infinitum solum sicut dimensionis extensionem: ut supra ostendimus in essentia sua oio finitum et limitatum est. Quod autem est illimitatum in essentia in infinitum superat et transcendit quicquid est in essentia limitatum. de necessitate ergo concluditur quod in infinitum superat a deo illud quod est infinitum dimensionis extensionis: non tollit etiam tale infinitum illam rationem qua dicitur conuenire producto quod finitur a virtute productis. effectum enim proprium finiri ab agente nihil est aliud quam ipsum ab eo totaliter adduci ad esse: sed infinitum sicut extensionem totam: produci potest a deo in instanti. per hoc autem non ponitur nisi terminatio productionis: et terminatio essentiae in producto. Tales autem terminaciones non tollunt per infinitatem extensionis sicut apparet ex dictis. Euidens igitur iam est et manifestum quod non ideo impossibile est produci a deo infinitum extensionem: quia infinitas sit ratio entis producti. Apparet etiam ex his que dicta sunt quod habere essentiam limitatam et finitam: et habere infinitam dimensionis extensionem: nullam oio implicat contradictionem. De ratione enim essentiae limitatae est quod habeat vnam perfectionem terminalem: siue quod habeat terminalem perfectionem vni generis: sicut oio sibi inuenit dicitur. Non autem sibi dicitur habere solum perfectionem vni generis: et habere perfectionem vni generis infinitam. sic igitur habere essentiam limitatam ad vnam perfectionem generis: et habere dimensionem infinite extensionis sibi oio non dicitur. Cedit igitur hoc sub numero eorum quae a deo sunt scibilia. Vltimum autem manifestum est etiam ex dictis et ex dicendis quod non in infinitum extensionem est deo impossibile: quod talis finitas ei repugnet quod est quantum. primo quod ei quod de sua ratione vel natura ad nullum gradum extensionis determinat non repugnet quod sub extensione infinita producat ab oio deo infinita virtute. Quantitas autem extensiva de natura et ratione sua non limitatur precise ad aliquem gradum extensionis. sibi igitur non repugnat quod actu sub infinita extensione producat ab agente omnimode infinite virtutis cuius est ipse deus. Secundum est actu sine terminis extensionis si repugnat quantitati dimensionis: non potest hoc contingere nisi vel quia terminus talis consequitur ipsam essentiam quantitatis. vel quia talis quantitas habet esse per tale terminum ad minimum sicut habet esse materia per formam. Primum autem stare non potest. Licet enim essentia dimensionis quantitatis indifferens se habeat quantum est de se ad statum sub quocumque termino extensionis: impossibile est oio quod tales termini ipsam esse quantam. Etiam enim que determinata essentia consequuntur finita et determinata sunt. Secundum etiam non potest stare. Esse enim est actus immediate ipsius essentiae habetis in se vel actus additium vel rationem actus quidditatum realium. vnde si materia de sua essentia non esset potentia: sed realis actus quidditatum: omni etiam subali forma subtracta possit in seipsa immediate recipere actum existendi a deo

Constat autem quod quantitas dimensiva de sua et sua essentia est quidam actus quidditativus realis. igitur omni etiam termino extensionis subtracto: poterit imediate in seipso participare actu esse a deo: et sic per consequens poterit esse actu dimensio inimitate seu infinite extensa. Itaque esse est terminus correspondens terminabilitati ipsius essentie. terminus vero quo finitur ipsa extensio est terminus correspondens terminabilitati extensionis. Constat autem quod ipse terminus extensionis non est ipsum esse dimensivum quantitatis. quia una et eadem dimensio quantitas manens sub eodem numero actu existendi potest terminari diverso extensionis termino. et sic ipse terminus extensionis presupponit in dimensio quantitate extensiva actuali et non e converso. Et quia id quod est prius hoc modo non dependet in eandem a posteriori: sed magis posteriora priori: concluditur de necessitate quod dimensio quantitas esse actu non oportet dependere ab ipso termino extensionis: ac per consequens sibi non repugnat: quod virtute divina actu existat infinita seu non terminata termino supra dicto.

Et preterea sic ponere quantitatem infinitam extensam videlicet omnibus modis quibus extendi potest. id est est quod ponere infinitum secundum esse: quod iam ostendimus cadere sub his que factibilia sunt a deo. Evidens igitur iam est quod infinitum extensione magnitudinis actu fieri a deo. non est impossibile: quod infinitas extensionis repugnet ei quod est quantum. Ulterius etiam non potest dici quod id tale infinitum non potest fieri a deo: quod dimensio non potest actu esse sine ente naturali: et infinitas tali enti repugnat. primo quidem quod et si naturaliter loquendo ipsa quantitas dimensiva sine virtutibus et qualitatibus naturalibus non possit actu existere: potest tamen sic esse virtute divina. Multo enim minus videtur quod possit manere actu sine prioribus: ut puta sine proprio subiecto a quo dependet quodammodo sic a causa naturali: que sine posteriori a quo causaliter non dependet: sit autem illud virtute divina. quod habet potest fieri: ut videlicet quantitas dimensiva actu existat sine virtutibus et qualitatibus naturalibus. Non obstante igitur quod dimensio non possit virtute nature actu existere sine qualitatibus naturalibus poterit actu fieri dimensio infinita a deo. Et preterea si infinitas extensionis repugnet enti naturali. aut hoc est ratio materie: aut ratio forme: aut ratio motus aut ratio naturalium virtutum. non potest autem dici quod non potest fieri a deo ens naturale sub infinita extensione: ratio materie: quod videlicet nulla materia est in natura que sit in potentia ad infinitam extensionem. quibus enim in natura non invenitur actu talis materia: quod tamen deus non agit ex suppositione materie sed ipsam materiam simul cum tota re materiali producit. non potest habet tollit quod deus producere possit materiam que sit in potentia ad infinitam extensionem simul cum toto materiato taliter infinito. Et preterea cum materia habeat esse per formam et non e converso: per formam est iudicandum de materia potest quod per materiam de forma. Si igitur forme materiali non repugnet infinitas extensionis: manifestum est quod nec etiam materie repugnabit. Quid est ergo virtus fore repugnet. non est autem quod sibi debeat repugnare nisi per alteram duarum causarum. quod vel propter limitationes quas

contrahit ipsa forma per esse acquisitum ab alio: vel per limitationes quas habet ex unione ad materiam. Quia autem per formam et quilibet res non habet nisi limitationes essentie ex receptio eandem ab alio: manifestum est quod per tale limitationes sibi non repugnet nisi infinitas essentie talis aut infinitas ut. secundum ordinem non ponit: imo tollit per infinitatem extensionis. Ex unione etiam ad materiam non videtur forma habere nisi limitationes ad actum et operationes materiales et ad habens ens. sed nec ista limitatio tollit per infinitatem extensionis: sed ponit eo. in ipso quo forma ponit stare sub extensione: siue finita siue infinita secundum actum. ponit etiam de necessitate quod sit materialis et limitata ad actum et operationes materiales: et etiam ad habens ens. Manifestum igitur iam est ex dictis quod infinitas extensionis non repugnat enti naturali ratione fore: nec etiam ratione materie. non potest etiam poni quod sibi repugnet ratione motus: quia neque cuilibet corpori naturali debet aliquid motus: quod non potest competere corpori infinito. Quibus de ratione corporis naturalis sit quod habeat in se principium determinati motus: non tamen est de ratione eius quod ubicumque et quocumque positum moveatur. Quodammodo de ratione corporis generis est quod in se habeat quantitatem que est principium motus deorsum: et ab hoc habet illud corpus quod sit determinatum corpus naturale. Non est autem de eius ratione quod ubicumque positum moveatur per illud principium sed solum quod positum in loco sursum tendat deorsum. locum autem sursum et locum deorsum non accipiuntur in universo nisi per respectum centri ad circumferentiam. et ideo necessarium est quod subtracta circumferentia subtrahatur. unde si terra ante circumferentiam fuisset a deo creata. quia non fuisset tunc dare locum in quo competere sibi motus moveri per sua principia nequiverit: et non potuisset moveri a deo. hoc tamen non obstante fuisset de terminatum corpus naturale propter gravitatem que sibi potest in loco sursum esse habet determinati motus principium: sicut etiam si deus terram infinitam creasset: haberet quidem in se quantitatem a qua diceret determinatum corpus naturale: non obstante quod per ipsam ideo moveri non posset. quod infinita terra infra circumferentiam in loco sursum concludi non valeret: et tamen posset in suo spacio a deo moveri. apparet igitur quod nec ideo infinitas repugnat corpori naturali quod de ratione eius sit motus. Non potest etiam poni quod sibi repugnet ratione naturalium virtutum que de ipsa sua ratione habet quod limitate sint. non est enim de ratione earum quod sint limitate nisi si limitatio que est ad certum virtutis generis. virtus etenim naturalis alicuius entium naturalium non est quilibet virtus et quecumque indistincta: sed est una et determinata secundum naturam entis cui est virtus. habet autem limitatio non tollit: sed ponit per infinitatem extensionis. si enim corpus grave ponatur sub infinita extensione: virtute sub illa extensione non poterit habere quancumque: sed maiorem solum. et hanc non qualibet. quod non virtute levitatis: sed gravitatis tamen. hanc tamen habere poterit infinitam. Nam habere virtute unius generis tamen: et habere virtutes infinitas in suo genere: contradictioem non implicat. Manifestum est igitur quod infinitas extensionis: a virtutibus naturalibus non tollit illam limitationem que eis de ratione debetur. Est autem attendendum: quod si deus faceret duo corpora contra-

Ita infinitas forme repugnet:

Questio

riaz virtutū: vnū infinitū: z reliquū finitū: posset
vtrūq; piter seruari a mutua actione z passione
etiā in eodē spacio. z sifr posset duo corpa infinita
prelq; finitū si haberet in se virtutē infinitā inten
sive z nō extēsiue solū. haberet etiā ex sua natura
q; posset in instanti in se cōuētere finitū: ut videt
nō aut infinitū. Itē vtrūq; infinitū esset in eodem
spacio infinito: cum tñ finitū nō possit infinitū spa
ciū occupare. **C**oncludendū est igit ex oibus supra
dictis: q; nō id infinitū extēsiue nō est factibile
a deo: q; talis infinitas repugnat enti nāli: v' quā
to fm q; quantū vel enti creato: vel etiā q; infini
tas repugnet vlr ei qd est. nullo g; mō dicendū est
qd ipossibile est deo facere ens infinite dimēsiō
nis. **E**x h' aut statū habet q; etiā est ei possibile facē
infinitū multitudine indiuiduoz vni^o spēi. multo
enī minus videt possibile esse vnū ens infinitū q;
entia sic infinita multitudine qd tñ in se sit vnum
q; q; finitū: z p̄cipue cū videam^o apte q; sub eadē
spē p̄nt per successione accipi indiuidua infinita.
Utrū aut possit facere spēs infinitas multitudine:
nō defino ad p̄ns: fm tñ ponentes q; facere po
tuit mundū ab eterno. videt dicendū q; sic. si enim
infuiti dies p̄cessissent diē hodiernā: potuisset de^o
die qlibet spēm vnā p̄ducere: z eam seruari: cum
incōueniens sit: suā potentia in p̄ductione specie
terminari totalitē in aliq; die. z sic p̄ oīs eēt hodie
spēs infinite multitudine. hec igit oīa dicta sūt sine
p̄iudicio sentētie melioris. nō eiz audeo cū loquor
de potētia dei aufferre aliqd oīno ab ipsa. Est enī
ipse ut ait beatus ambrosius: Venerabilis nature: in
extimabilis potentie: imensus in numero: incom
p̄rensibilis in opibus. **I**mpar ipse nature nō possi
bilitati obtemperat: nō mēsuras colligit: nō pond^o
examiat. volūtas eius mēsurā rez est: sermo eius
finis est opis. cū g; talis ac tant^o sit: quis timeat ei
dicere: ipossibile tibi nihil est. **A**d p̄mū g; argu
mentū incōtrariū adductū dicendū ē: q; infinitū
infinitate eēntie si deo equat^o: nō tñ sibi equat^o infini
tū infinitate quātitatis cōtinue vel discōtinue.
Ad scōm dicendū: q; infinitū z si dicat puatio
nem terminū: nō tñ idcirco dicit vlr puationē act^o
q; actus i pl^o se h; q; t̄minus: cū sit aliq; act^o oīno
infinitus seu illimitatus. **A**d tertiū dicendū: q;
nihil creatū p̄t eē virtutis infinite simplr: q; nec
etiā ipm esse p̄t simplr ifinitū. p̄t aut esse infini
tum in genere z habere p̄ oīs virtutē non simplr
sed in genē infinitā. **A**d q̄rtū dicendū: q; infini
tum simplr sua virtute excellit infinitū in genere.
z in genere infinitū supat id qd in genere eodez fin
itū est. supat aut infinitū simplr illud qd est infini
tū in genē. nō qdē q; possit p̄ducere infinitū sim
pliciter: sed q; p̄t p̄ducere infinitū in genere: z q;
sua virtus extendit ad res cuiuslibet generis. **I**n
finitū enī in genere nō se extendit ad res cuiuslibet
generis: sed ad res generis sui tñ. z sicut infinitū
simpliciter nō p̄t aliud simplr infinitū p̄ducere
nec tñ sequit^o q; sibi equet^o finitū in eodē genere

q; id quod finitū nō poterit p̄ducere nisi in tpe: in
finitum poterit p̄ducere in instanti. Est enī diligē
ter notandū: q; cum quantitas de rōne sua abstra
bat a virtutibus actiuis quātūctūq; aliqd ponat
infinitū infinitate quantitatis: nō est tñ id necessa
riū q; ponat infinitum infinitate actione virtutis
p̄cipue cum nec sit necessariū ipm habere aliqua
virtutē actiua. **Q**uā ergo dī q; infinitū in genē hēt
virtutē infinitam: nō est intelligendū simplr de in
finito in genere quātūctatis. sed de ifinito i aliquo
genere actiuz: cuius sunt infinitū calidū: z infini
tum frigidū: z alia huiusmodi. **C**alidū aut tunc p̄
p̄rie dī ifinitum: q; caliditate habet omnib^o mo
dis quibus haberi p̄t: quod p̄p̄e loquendo ē ha
bere caliditate infinitā intensiue: z tale infinitum
calidū finitum superat: modo p̄dicto. **E**st etiam
notandū: q; si vltimus sic arguat: nihil creatū po
test creare effectū infinitū: ut cōcessum est. forma
aut naturalis que est quid creatū causa quantita
tis extēsiue est in corpe nāli: ergo nullum corpe
nāle habere potest quātūctatē infinite extēsiōis.
dici debet q; forma nālis nō potest eē aliquo mō
causa effectiua infinite extēsiōis. **U**trū tñ est q;
sicut forma nō est cā effectiua sui ipsius: sic etiam
nō potest p̄p̄e dici causa effectiua dimēsiōis z a
lioz accidentū: que ad eius positionē in mā neces
sario ponunt: quin etiam potius ille qui effectiue
formā ponit sub actu essendi: ponit etiaz in esse z
omnia que ipsam necessario sequit^o. si ergo de^o
fit a quo forma ponit effectiue in eē a deo etiā ef
fectiue ponit^o in esse z accūta cōstitua formā. **E**t q;
de^o ē simplr ifinit^o: reducef tē effect^o ifinit^o i genē
tāq; in cām in id qd est simplr infinitū. vtrū q; ali
quā causalitate h; forma super accidentia ipsam
sequentia: sufficit ad hanc causalitātē saluandā
ut in quacūq; p̄e m̄ae ponit accidens sequens
formam: ibi etiā ponat z forma. z p̄ sequens si i
finita mā h' accūis ponit: necesse est etiā z formā
subalē quā illud accidens sequit^o poni in mā in
finite extēsiua: ita tñ q; ibi ponat ab agente virtutū
simplr infinite: cuiusmodi ē de^o. z sic nullum incō
ueniens seq̄t. **A**d v. dicendū: q; infinitū simplr
bene h; illimitatā eēntiā: nō aut infinitū i genē. z
id scōm p̄t eē qd p̄ductū ab alio: nō aut primū.
Ad vi. dicendū: q; si duo corpa sūt in eodez loco
poni nō p̄t virtute: nec tñ p̄t poni virtute vīna.
Infinītū etiā p̄t duplr cōsiderari. vno quidez mō
simplr z absolute fm qd infinitū. z sic nō p̄t ab
aliquo sui generis trāscēdi. omne enim quod ali
quo sui generis trāscēdit ē de necessitate finitū
in illo genere. **A**lio vō mō p̄t accipi: fm qd cadit
sub aliquo mō finitatis. z sic nihil prohibet q; ali
quo modo trāscēdat. **U**ltimū cōsiderandū est:
q; maioritas p̄p̄e dī excessum quo vna quātūctas
excedit aliqua aliā. **Q**uantitas enī maior illa p̄p̄e
dī que vna cū sit tñ cōtinet quantū alia. z ad huc
ampli^o: ex quo euidēt apparet: q; oīs quātūctas q;
excedi p̄t excessu maioritatis: necessario ē finita

si ergo ponantur duo continua infinita in eodem spacio virtute una, manifestum est quod unum non potest dici maius alio: cum utrumque sit infinitum. Ambo etiam non potest dici maioris quantitatatis continere quod unum ipsorum terminum: quod ut dicitur est quantitas cui datur excessus maioritatis: quod quod una manens excedat aliam. Illa autem duo continua infinita non sunt una quantitas continua: nec etiam sic potest addi unum ad aliud quod faciat unam quantitatem continuam maiorem: quod cuiusque sit talis additio: quod necessario quod sit terminatum ad illam extremitatem in qua contingit a quantitate sibi addita. Nullatenus igitur duo continua infinita sunt maior quantitas continua quam unum continuum infinitum cum nec una quantitas continua finit: nec una fieri possunt nisi per dicto. due enim cubitales quantitates: et si non sunt una quantitas: quod tamen potest fieri quantitas una excellens cubitali quantitate: potest convenire dici esse maioris quantitatibus quam una cubitalis quantitas. sic igitur iam manifestum est: quod continuum infinitum sic simpliciter sumptum: a nulla quantitate transcendit. si autem accipiat ut cadens sub aliquo non modo finitatis: sic nihil prohibet ipsum transcendere: habet autem modo finitatis cum accipit ut cadens sub certo et finito numero binario: duo enim continua numero binario mensurantur: et quod duo sunt plures quam unum terminum. ideoque dici potest quod duo continua infinita sunt plures quam unum terminum continuum infinitum. Tria enim continua infinita faciunt maiorem numerum quam terminum duo. His ergo diligentius considerantur appetit solo sexti argumenti: quod ex suppone falsa processit.

Ad. vii. ad. quod illa non est ratio corporis vel sumpti: sed corporis finiti. Ad. viii. ad. quod si extra quolibet parte magnitudinis infinite dari possit alia pars: non tamen ideo concludendum est: quod est omnes partes eius: et per consequens quod est ipsa tota sibi dari possit. Ratio est: quod habet quod dico quolibet parte: non dicitur acceptione multarum partium sibi: sed unum terminum: et quod in infinita magnitudine non potest dari aliquid una pars est quod ita alia atque alia dari non possit. ideoque verum est dicere quod est quolibet parte magnitudinis infinite alia pars dari potest. Sed habet quod dico omnes partes infinite magnitudinis dicitur apprehensione infinitarum partium. Et vero presertim infinitas ipsam habet: non potest alie partes magnitudinis dari: et ideoque habet quod quolibet parte dari possit alia pars. non tamen ideo potest etiam dari est omnes. vel ergo defuit argumentum per fallaciam figure dictionis: cum in ipso fiat transitus ab accipiente quod finitum ad accipiens aliquid infinitum. Ad. ix. dicitur: quod totum potest dici tam de continuo finito quam de infinito. cuius declaratio est: quod sic omne se habet a discreta: ita et totum ad continua. dicimus autem quod omnes species numerorum sunt quantitates discretae: et tamen species numerorum sunt infinite. Considerat ergo si ponatur contineri infinitum sub actu eandem: non obstante infinitate dici poterit: quod ipsum totum est actu terminum. totum enim non dicitur nisi apprehensione omnium partium alie: quod quod presertim in re finita sunt finite et infinite in infinita: quod autem de perfecto dicitur quod finitum includit. itelligendum sic est: ut per finem accipiat vel finis virtutis: vel operis: vel entitatis: vel extensivis. Et in infinito continuo dari potest inclusio finis: finitatis entitatis quod est ipsum esse. Item dari potest non quod dicitur finitatis extensivis a quo extensivis habet quod non sit in infinitum presertim: sed potest ille a quo habet quod sit presertim omnibus modis quod potest dari potest: non obstante

igitur infinitate de qua loquimur: adhuc terminum infinitum potest dici perfectum. Ad. x. ad. quod et si infinitum non sit scibile scia quod totum aliquid cognoscitur per numerationem suarum partium: est tamen scibile scia quod sit diversa et multa cognosci potest. Ad. xi. ad. quod si ponatur corpus infinitum: illud sibi derelictum esse immobile: non obstante quod ab alio: ut potest a deo posset in suo spacio in tempore moveri: ut in deminutione dicitur est. falsum ergo supponit cum dicitur quod posset sursum aut deorsum moveri: et in instanti. Ad. xii. dicitur sine iudicio: quod si intellectus angelicus potest omnia simul cognoscere quod per unam speciem cognoscitur: non solum non est inconueniens et impossibile: sed est etiam necessarium quod infinita simul cognoscere possit: si infinita per eandem speciem cognoscibilia simul actu ponatur. nam et si rerum generatio et corruptio fuisset ab eterno. infinita in diuina sub una et eadem specie processissent: quod nunc intellectus angelicus omnia simul cognosceret: habent talis intellectus non sit simpliciter infinitus: est tamen infinitus et illimitatus secundum quod. et ideo etiam et si non possit apprehendere infinitum simpliciter: non tamen tollit quod possit cognoscere et apprehendere infinitum secundum quid. quod est illud quod sub finita specie intelligibili apprehendit. Ad. xiii. dicitur: quod quantumcumque de infinita indiuidua et infinitas rerum species actu producere ponatur: sua tamen potentia tota limitari non potest. Ratio autem habet est: quod nunquam per infinitorum etiam productionem ponatur aliquid produci quod non habeat entitatem limitatam per esse receptum ab alio. omne autem tale infinitum distat ab eo quod entitatem illimitatam habet. in infinitum autem distantia: sepe alia et alia intelligi potest: quod igitur quantumcumque infinite species et infinita indiuidua actu a deo produci ponatur: sepe tamen ponitur in infinitum distare a deo. Evidentius concluditur: quod semper de alia mora producere possit. Quod autem infinita quantitate plures produci possit: iam declaratum est. Ad. xiiii. ad. quod in infinito corpore est infinita virtus et infinita entitas: non quidem simpliciter et omnimode: sed solum infinitate extensivis. Vel dicitur: quod virtus infinita simpliciter non inuenitur: nisi in eo entitas est simpliciter infinita in quo virtus et entitas idem omnino sunt. virtus autem infinita in genere inuenitur in eo entitas est in certo genere infinita. infinita autem entitas in genere iam dicimus quod habet omnibus modis quod habet potest: quantumvis eius entitas substantie non suscipiat simpliciter magis et minus: sic nec etiam forma substantialis: comparata tamen ad actus et operationes ipsam consequentes: gradus diversos habere potest. Sic igitur nunc mihi videtur dicitur et ad quod et ad argumenta. si autem appetit in hac questione aliquid per se habet Aristoteli. non tamen statim ob hoc falsum est indicandum nisi prout appetat etiam esse theologicam veritatem.

Questio nona.

Questio nona est

Utrum quolibet loco a quolibet loco differat species: Et videtur quod sic: quod quod enim differunt forma: omni species: sed quod libet loco a quolibet loco differt forma. cum vniuersis quod locis distinguatur ab alio distinctione ordinis ad vniuersum qui est quid formale

Questio

in loco: g̃ ois loci ab oi loco differt sp̃e. P̃ for
nō pōt seipsa ab alia for̃ distingui nisi ponat diuer
sificationē in sp̃e. Cōstat aut̃ q̃ ordo ad p̃mū cōti
nens qui est q̃d formale seipso distinguit vt̃ vt̃ ab
alio ordine. g̃ distinctio ordinis p̃dicti: ponit de ne
cessitate specificā distinctionē in loco. variat autē
p̃dict̃ ordo fm̃ q̃dlibet idiuisibile: g̃ z loc⁹ fm̃ p̃
ctū sp̃e diuersificat. P̃ illud q̃d est oīno imobis
le tā videlz p̃ se q̃ etiā p̃ actū nō pōt distingui ni
si distinctioe specifica. loc⁹ aut̃ fm̃ Ar̃. in q̃rto phy
sicoz: vult eē quid oīno imobile. oīs igiē distinctio
localis est distinctio specifica. P̃ oīs mot⁹ ē de
ōzio in h̃iū fm̃ Ar̃. in. v. physicoz: Cōtingit autēz
de quolibz loco trāfire ad locū aliū: g̃ oēs loci sūt
ōzi: z p̃ oīs sūt sp̃e differētes: qz oīa h̃ia sp̃e d̃nt
P̃ locatū in motu locali: semp̃ actu ē in aliquo
loco sibi eq̃li: z nunq̃ in duob⁹ instātib⁹ durante
motu est i vno z eodē loco: sed semp̃ i alio z alio
hoc aut̃ eēt impossibile si loc⁹ nō cōsisteret in indiuis
ibili. oē aut̃ tale sp̃e solū s̃z seipm̃ distinguit. igiē
distinctio oīuz locoz est distinctio formalis z speci
fica. Cōcōtrariū aut̃ ē q̃ mot⁹ specificat a t̃m̃io
ad quē. oēs aut̃ mot⁹ deorsum sūt eiusdē sp̃e: g̃ et
oīa loca deorsum. nō g̃ oēs loci differūt specie.
R̃ideo: ad hāc q̃oēz simplr̃ d̃. est: q̃ nō q̃libz lo
cus differt sp̃e a quolibet loco: q̃d pōt ad p̃ns du
plici via declarari. Et p̃ma quidē via sumit̃ ex cōpa
tione loci ad vbi: q̃d cōsequit̃ motū locale. Ad cui⁹
intelligentiā sciendū est: q̃ mot⁹ localis directe tē
dit ad ipm̃ vbi: q̃d sig̃t̃ esse in loco. Quilibet enim
mot⁹ ad id p̃pe tēdere d̃ q̃d p̃ ipm̃ acquir̃: quē
admodū dealbatio tēdit ad albedinē q̃ acquir̃ p̃
ipsam dealbationē. z denigratio ad nigredinē s̃l̃r̃
z sic est ṽl̃r̃ in singulis motib⁹: q̃ q̃libet. i. mot⁹ in
id tēdit directe q̃d acquir̃ p̃ ipm̃. nō acquir̃ aut̃
p̃ motū aliquid manens c̃t̃ mobile etiā post ipsaz
acquisitionē. sed aliqd̃ manēs in ipso mobili tāq̃
in subiecto. h̃ aut̃ sufficiens declaratio est: qz ea q̃
sunt idē re: differūt aut̃ sola rōne: sunt etiā necessa
rio in vno z eodē subiecto. Mot⁹ aut̃ z act⁹ q̃ acq̃
rit̃ p̃ motū in re sunt idē: z in rōne differunt. actus
etenī rem suā simplr̃ z absolute dicit. Motus ṽo
dicit eandē rem stantē t̃ñ sub quadā acquisitione
cōtinua. Est. n. mot⁹ act⁹ entis in potētia: ut d̃r̃ l. iij.
physicoz. Cōtinua aut̃ acquisitio act⁹: nō ponit rē
aliquā in nā p̃ter actū qui acq̃rit̃: qz igiē mot⁹ nō
est nisi ipsa cōtinua act⁹ acquisitio. manifestū ē q̃
ipse in re nō ponit nisi actū qui acq̃rit̃ p̃ ipm̃. Et qz
ut dictū est: ea que ponūt vnā z eandē rem: sūt in
eodē subiecto. cōcludit̃ necessario q̃ in eodē subie
cto sunt motus z act⁹ qui acq̃rit̃ p̃ motū. mot⁹ aut̃
nō est c̃t̃ ipm̃ mobile: quin pot̃ necessario ē i ipso
mobili tāq̃ in subiecto. p̃po. In ipso igiē mobili
oz q̃ fit ut in subiecto: z actus q̃ p̃ motū inducitur
Et h̃z quidē loc⁹ nō fit in ipso locato siue in mobili
locali: sed in corpe locante. ipm̃ t̃ñ vbi ad minus
est p̃pe in ipso corpe locato: cui soli p̃pe conuenit
z eē in loco z localiē moueri. ad ipm̃ igiē vbi q̃d ē

in locato: z nō extra locatū. p̃pe ac directe tendit
motus localis. z hoc proprie per locum localem
acq̃rit̃. ṽl̃ z q̃ñ aliquid vadit ad suā naturalē lo
cum: d̃r̃ etiā ire ad suū nāle vbi. z qz mot⁹ z id q̃d
acquir̃ p̃ motū ordinant̃ in eodez genere: iccirco
p̃hs in. v. physicoz dicit q̃ mot⁹ localis est motus
in vbi. H̃is ṽl̃is ṽl̃er̃ est sciendū: q̃ act⁹ q̃ acq̃
rit̃ per motū fm̃ aliquid sui oz q̃ fit in toto motu:
fm̃ ṽo totā p̃fectionē suāz debet esse solū in termi
no motus. Si enī aliqua forma sit q̃ fm̃ nihil sui
cū motu remaneat in ipso mobili: fm̃ ṽo se totam
inueniat in termino motus: cuiusmodi est forma
subālis: z quicqd̃ cōsistit in idiuiduali: h̃ nullo mō
dici poterit acquir̃ p̃ motū: sed p̃ mutationē soluz
est enī oīno rōnem mot⁹: q̃ secū nihil ponat de
actu qui p̃ ipm̃ acquir̃. Manifestū ē enī: q̃ qui
cūq̃ est in cōtinua acquisitione vel acceptione ali
cui⁹ act⁹: necessario h̃z de actu in e⁹ est acceptione
cōtinua. Implicat̃. n. apta d̃dictio: cū d̃r̃ q̃ aliquid
cōtinue accipit aliqd̃ actū: z t̃ñ cū ipm̃ continue
acquir̃: nihil de ipso h̃z. Mot⁹ aut̃ ut dictū ē: ni
hil aliud est q̃ ipsa cōtinua acquisitio vel acceptio
actus. Si igiē saluare velim⁹ q̃ sit motus in vbi: oz
necessario nos dicere q̃ in toto vel cūz toto motu
locali maneat aliquid de ipso vbi: q̃d per dictum
motū acquir̃: ita d̃taxat q̃ cōtinue durate mo
tu p̃fectius ac perfectius habeat: donec deueniat
ad ipm̃ totalit̃ completū. z sic in simul mot⁹ termi
net̃. hoc aut̃ esset oīno impossibile si ipm̃ vbi in indi
uisibili cōsisteret. q̃d enī indiuisibile est: nō pōt p̃i
mo acquir̃ fm̃ aliqd̃: z postea fm̃ aliqd̃: qz sic ne
cessario haberet partē z partē: z p̃ oīs esset diuis
ibile. Q̃d igiē indiuisibile est: statū cū incipit acq̃ri
acquisitū est totū. Si igiē ipm̃ vbi per motū acq̃i
rit̃: necessarium est q̃ quandā diuisibilitatē z la
titudinē habeat: ut sic dici possit q̃ nō statū cūz in
cipit acquir̃ est totū acquisitū: sed potius q̃d con
tinue per motū magis ac magis acquir̃ donec
ipsa acquisitio cōtinua compleat̃. cū aut̃ ipm̃ vbi
significet esse in loco: q̃ necessario diuersificat̃ ad
diuersificationē locoz: si locus in indiuisibili cōsi
st̃: necessariū est q̃ in idiuisibili cōsistat z ipm̃ vbi
cūz ergo hoc sit impossibile ut ostendimus. euidē
cōcludit̃: q̃ impossibile est etiā ipm̃ locū in indiuisi
bili cōsistere: qz ergo tota rō p̃pter quas ab aliq̃b⁹
ponit̃: q̃ nō possunt inueniri duo loca eiusdē sp̃e
fit qz reputant locū in indiuisibili cōsistere: ex quo
ostendimus hanc radicē stare nō posse. apparet eui
denter q̃ ipsa etiā positio que supra talē radicem
fundatur: est oīno impossibilis. ṽl̃z aut̃ qz in toto
motu locali ipm̃ mobile d̃r̃ fieri i alio z alio loco.
Sciendum est q̃ forma que per motū acquir̃
nunq̃ durante motu inueniri potest in duob⁹ in
stantibus sub vno gradu siue nālis p̃fectionis: tūc
enī ipsa eius acquisitio esset necessario interrupta
vt̃ pote si albedo maneat in vno gradu siue p̃fecti
onis ab vno instanti ṽl̃z: ad aliud instans in tpe
cadente inter illa duo instantia nihil oīno erit de

no q̃ly loci d̃nt̃ aq̃ly loco sp̃e

no ca q̃ d̃nt̃ in nā q̃ h̃one
q̃ sūt pulchra

no ca q̃ d̃nt̃
ubi ex h̃one
h̃one

albedine acquisitū: quia si aliquid acquisitū foret facta esset de necessitate ipsa albedo perfectio: et per consequens nō mansisset in eodem sue pfectionis gradu. Si igit ipsa dealbatio seu acquisitio albedinis cōtinuari debeat et nō interrumpi: oportet necessario q̄ ipsa albedo sic cōtinue fiat magis ac magis perfecta: quia nunq̄ dealbatione durante inueniri posset in duob⁹ instantibus sub vno gradu sue pfectionis: sed in alio et alio. quantuncūq̄ autē illi gradus perfectionis videant esse alij et alij nō sunt nisi ita diuersi q̄ ptineant ad diuersas spēs sed necessario pertinent ad spēm vnā et eandē: ut puta ad spēm albedinis: que sola p dealbationē acquirī. Est enī vniuersaliter de rōne cuiuslibet forme que inducitur p motū: q̄ in sua nā habeat latitudinē quandā cōp̄hensūā gradū diuersorum ad vnā et eandem spēm pertinentiū. Sicut autem de albedine dictū est: sic etiam si saluare volumus motū esse in vbi: oꝝ nos cōterī q̄ in toto motu locali ipsū vbi est aliud et aliud: q̄ sub alio et alio sue pfectionis gradu: et locus similiē alius et alius ppter alios et alios sue nature pfectionis gradus ad vnā tñ et eandē loci spēm ptinentes. Ex his autem magis habet q̄ possint esse plura loca eiusdem spēs q̄ d̄rium. Ex quo enī latitudinē magnā habet: accipient due illius latitudinis partes in quib⁹ ponent duo particularia locata: que erūt p consequē in duob⁹ locis eiusdē nature seu eiusdē spēs. sic igitur cōpleta est p̄ma via declarandi ppositū: supra ex habitudine loci ad ipm vbi: quod per motū locale acquirī. **S**ecūda autē via accipit ex ordine ad vniuersum: qui d̄ esse quid formale in loco. Ad cui⁹ intelligentiā sciendū q̄ relationes nullo mō diuersificant: nisi ad diuersificationē et distinctionē rez supra quas fundant: ut in pcedentib⁹ questionibus dictū est. ideo enī similitudo paternitas et similitudo sunt diuersę et differentes relationes: quia fundant sup res differentes seu distinctas. Et s̄m quidē q̄ res ipsa supra quā relatio fundat in se diuersificationē patit: relatio etiā sup eā fundata diuersificari intelligit. Ponamus enī q̄ sint duo homines albi: vnus q̄dem albus perfecte: et alius imperfecte. ille q̄dem qui imperfecte est albus in quātū cū alio cōicat in albedine dici poterit eē quodā mō ei similis. in quātū vō pticipat aliquid nigredinis: erit pfecte albo dissimilis. Si autē ille q̄ est minus pfecte albus moueat cōtinue motu dealbationis: donec ptingat ad gradū albedinis in quo est aliud: erit continue durante dealbatione magis ac magis alb⁹: et pfecte albo ex om̄i magis ac magis s̄s: nec vnq̄ durante cōtinuitate dealbationis poterit inueniri in duob⁹ instantibus i vno gradu pfectionis albedinis: aut i vno gradu similitudinis. Et quēadmodū q̄dem illi gradus pfectionis albedinis: q̄tūcūq̄ alij et alij videant: nō sunt nisi ita diuersi q̄ ptineant ad spēs diuersas: sed spectāt necessario ad vnā tñ: utpote ad spēm albedinis q̄ nō est nisi vnā: sic etiā et illi gradus relationis: q̄

tuncūq̄ diuersi appeant: nihilominus tñ ptinent ad vnā et eandem relationis spēm: utpote ad speciē similitudinis fundate sup albedinē: que est vna species specialissima ipsi⁹ similitudinis. Est enī hoc vlt⁹ rez: q̄ si res ipsa sup quam relatio fundat: hēt in sua nā latitudinē cōp̄hensūā multoz graduum eiusdem spēs: oꝝ etiā necessario et relationē fundatam super eā: habere in sua nā latitudinē quandā cōp̄hensūā diuersoz gradū ad vnā et eandem spēm ptinentiū. Manifestū est igit q̄ distinctio et diuersificatio relationū: sequit semp distinctionē et diuersificationē ipsaz rez sup quas fundantur. **C**um igit ordo ad vniuersum nihil aliud sit q̄ relatio quedā ad vniuersum totū: vel ad p̄mū continens. cōcludit enī eidentissime: q̄ ipse nullo mō distingui: aut diuersificari pōt: nisi ad diuersificationem et distinctionē eius sup quod fundat. verum q̄ hic nō loquimur de quocūq̄ loco sed soluz de loco nāli vel p̄phico cui formalis est nō q̄liscūq̄ ordo: sed ordo p̄phicus: cū quelibet nālis et p̄phica relatio sup aliquid nāle fundat. oꝝ etiā necessario q̄ ordo p̄dic⁹ p suo fundamēto hēt aliqd nāle. Si autē velim⁹ videre qd illud nāle sit: cōsiderandū est q̄ cū s̄ ordinē nature sumat etiā ordo sit⁹ in p̄ribus vniuersi. videmus enī q̄ ea q̄ sunt altioris nature: sūt etiā in situ altius ordinata: et q̄ p̄mū cōtinens sup̄remū est ordine nature et sit⁹ in oīa p̄phica: oꝝ necessario q̄ ex alia et alia distātia ab ipso: alia et alia nāalitas attendat. vñ etiā videmus: q̄ q̄to aliqua sūt nobilioris nāe tāto sūt sibi p̄p̄inquoꝝ: tanto autē remotioꝝ q̄to naturā ignobiliorē habēt. nā et hoc necessariū ē euenire: q̄ tanto. s̄ aliqua sūt magis nobilia: q̄to p̄p̄inquoꝝ: oꝝ sūt p̄mo mobili. Ad determinatā igit distātiā a p̄mo cōtinente cōsequit immediate determinata cōnāalitas supra quam fundat vnus ordo debet vni nāe determinate in vniuerso. Et q̄ ignis s̄m nobilitatē nāe: p̄p̄inquoꝝ est p̄mo cōtinēt: sup oīa q̄ sūt in s̄pera actiuoz et passiuoz: iccirco sibi debet in vniuerso ordo fundatus supra cōnaturalitatē cōsequētē maximā p̄p̄inquoꝝ ad corp⁹ celeste. h̄ autē cōnāalitas ad ignē p̄mo inuenit i superficie concava orbis lune. et p̄p̄ea ignis immediate ordinat i superficie illa tanq̄ i loco p̄p̄o. Et quēadmodū quidē totus ignis d̄ immediate locari in ista superficie: ppter qd in ea p̄mo inuenit cōnāalitas ad ignē. sic etiā si p̄ p̄te supiorē ignis immediate p̄ inferior accipiat: p̄ sc̄do accepta erit locata tanq̄ i loco p̄p̄o i superficie vltima supioris: q̄ quidē superficie: si accepta fuerit vt actu diuidens vel distinguēs partē inferiorē a p̄te supiori: erit actu loc⁹ inferioris p̄t. Si vō supra fuerit ut potētia tñ diuidēs: erit etiā et loc⁹ i potētia sol. Quāuis autē superficies lune et superficies ignis sint diuersaz nāz: q̄ tñ in vna cōnālitate inueniūt utpote in cōnaturalitate ad ignē. cōueniunt etiā in vna rōne locatis. hec autē rō p̄fectior inuenit i superficie concava orbis lune q̄ i superficie ignis et rō est: q̄ cōnaturalitas que requirit ad rationē

Questio

locatoriā: attendit p̄cipue fm virtutē cōtinendī z saluandī naturā igneam: que quidē virtus: qz ab orbe supiori. puenit: ex distantia ab ipso magis ac magis debilitat. p̄ndit autem cōnaturalitas p̄ dicta vsqz ad certam distantia ab orbe: postqz statim accipit cōnaturalitas ad aerem: que etiā p̄mo inuenit i concava superficie ignis. vnde z aer d̄r in illa superficie imediate locari tanqz i loco p̄po. non tñ sola superficies est locus naturalis sed superficies sumpta sub virtute cōtinentia z saluatiua alius cuius nature. sub virtute dico. pueniente ab orbe sic etiā z cōnaturalitas ad aerem vsqz ad certā distantia a p̄mo cōtinente attendit. postqz statim sumitur cōnaturalitas ad aquam: z post ipsam accipit cōnaturalitas ad terrā. Quia ergo ordo qui dicitur esse quid formale in loco: ut ostensum est supra talem cōnaturalitatē fundat: oportet necessario dicere: qz nō diuersificet nec distinguat nisi fm diuersificationē z distinctionem ipsius. talis autem cōnaturalitas fm quodlibet punctū acceptum in directa distantia a p̄mo continente diuersificatur fm tamē diuersos gradus pertinentes ad cōnaturalitatē nō quidē diuerse sp̄i: sed vnius z eiusdem. Tota enī cōnaturalitas ad ignem est vnius sp̄i. oportet igit̄ de necessitate qz z ordo supra talē cōnaturalitatē fundatus fm quodlibet indiuisibile acceptum similiter variet. Et quia nō soluz quālibet variationē distantie sequit̄ specifica variatio naturalitatis: sed fm certam z determinatā. relinquit̄ etiā qz z specifica variatio ordinis nō sequat̄ nisi certam z determinatā: a p̄mo orbe distantia. Cum igit̄ locus naturalis a tali ordine sp̄em trahat. concludit̄ de necessitate qz nō fm quodlibet indiuisibile sequit̄ specifica variatio loci quin potius sumi possunt in alia z alia distantia ab orbe duo loca differentia quidē numero: sed conuenientia sp̄i: ut puta si in illa alia z alia distantia: sit cōnaturalitas ad vnam z eandē naturā: z ordo persequens vnius z eiusdem nature. Sicut igit̄ z per hanc secundā viam: euidenter apparet qz non omnia loca sunt differentia specie. z si necessariuz sit qz quattuor ad minus sunt diuersarū specierū: fm qz quattuor nature sunt quibus p̄ncipaliter assignatur locus in vniuerso: videlicet ignis: aer: aqua: z terra. Ad p̄mū ergo dicendū: qz si differentia formalis i formis cōsistentibus in indiuisibili faciat diuersitates in sp̄i. nō tamē omnis differentia formalis hoc facit i formis habentibus latitudinem comprehensiuā diuersorū graduum: ad vnam sp̄em pertinentiuz: de quaz numero est forma localis. gradus enī inferior albedinis: z gradus superior ad eandē sp̄em pertinent. Ad secundū dicendū: qz cum forma sic solum distinguit̄ a forma: sicut distinguit̄ forma aliqua sumpta in vno gradu a seipsa sumpta i alio gradu eiusdem nature habentis latitudinē: nō autem ponit diuersitatē specierū. Ad tertium dicendū: qz id quod est ita immobile qz nec potest subijci motui: nec circa ipsum potest

esse motus: nullo modo pati p̄t in sua natura in diuisualē distinctionē. locus autē nō sic se habet quāuis enī ipse nō possit moueri: bene tamē circa ipsum p̄t esse motus: d̄r autē locus quantuz ad id quod in ipso formale est immobilis esse: qz cum celum semp maneat in eodem ordine ad centrum In vna z eadē distantia necesse est puenire semp ab ipso vnā z eandē cōnaturalitate: z p̄ cōsequens vnū z eundē locale ordinē. Ad q̄rtū dicendum qz si a quolibet loco possit esse motus ad alium locū: nō iō tamē necessariuz est qz simplr z absolute sibi contrariet̄: sed solū fm qd accipiunt sub terminis mot⁹ oppositorū rōnum: inquantū videlicet vnus accipit̄ vt termin⁹ a quo: z alius vt termin⁹ ad quem. Ad quintū iam responsum est i p̄ma parte determinationis.

Questio decima.

Questio decima ē

Utrum
q celum sit in loco p partes: z maxima vltima spera: Et videt̄ qz n̄ Lui enī p se cōpetit motus localis per se v̄ cōpetere locus: sed celo p se v̄ cōpetere talis mot⁹ z nō p partes: cū ps cōtinui moueat̄ ad motū toti⁹ parti⁹ qz econuerso: ḡ celo cōpetit esse in loco p se z nō p partes. P̄ locus nō necessario mouet̄ cum locato. ad motum aut̄ vni⁹ partis vltime spera: necessario mouentur oēs pres eiusdem: ergo vna nō cōtinet̄ in alia sicut i loco: ergo nec tota spera dici potest hoc mō in loco esse p partes suas. P̄ corpus qd est in loco p aliud: qz sit in loco per aliqd per se in loco exis sed pres vltime spera nō possunt esse p se in loco: qz eadē est nā toti⁹ spera z partiu ipsi⁹. z tota spera nō est p se in loco: igit̄ nec pres ipsius: z p vni⁹ nec tota erit in loco p pres. P̄ qd est p se i loco p se etiā est p locū a pte in mō: sed pres ipsi⁹ spera nō sūt p se: ḡ nec p se sunt i loco: z sic idē qd p̄us. In cōtrariū ē qd Arist. dicit i. iiii. phisicorū: qz celū nō ē alicubi rotū: s̄z aut̄ qz mouet̄ sic z loc⁹ ē p̄tib⁹ altera. n. ab alēa habita p̄tū est: igit̄ celū est i loco p pres. Ad h̄ qdōnis itelligentiā sciendū ē qz mot⁹ localis sic hēt̄ in. v. phisicorū est mot⁹ i vbi z ad vbi: que admodū z mot⁹ alterationis ē mot⁹ i q̄litate z ad q̄litate: z mot⁹ augm̄ti i q̄litate z ad q̄litate nūc aut̄ ita ē: qz i quocūqz subiecto nat⁹ ē eē aliqd mot⁹: i eodē etiā necessario aptū natū ē eē z id qd p illū motū acq̄rit̄. vñ i quocūqz nat⁹ ē eē mot⁹ alterationis: in eodē ē etiā apta nata eē z ipa q̄litas q̄ nō acc̄rit̄ p alterationē. qz igit̄ de necessitate qz i quocūqz ente inuenit̄ mot⁹ localis: i eodē inueniat̄ z vbi: qd sēp p locale motū acq̄rit̄. cū ḡ i vltia spera inueniat̄ local mot⁹: qz oīno qz i ea inueniat̄ z ipz vbi. vbi aut̄ s̄ḡt̄ eē in loco. Infallibilr ḡ concludit̄ qz vltia spera aliquo mō sit i loco. Hoc aut̄ viso vlti⁹ sciendū ē: qz loc⁹ formalr v̄r nihil aliud eē qz ordo

definitur in uniuerso corpore. declaratio est: qz quādiu mobile manet in eodem ordine talis uniuersi: dicitur manere simplr in vno z eodē loco. statiz autē cū mutat ordinē dicitur mutare z locū. vñ si nauis in flumine ligata stat fixa i eodē ordine ad uniuersus q̄tūcūqz superficies aq̄ continētis nauis mutet p̄p̄ vnitate tñ ordiis dicitur manere simplr i vno z eodem loco. Si autē ipsa nauis ifuma cū superficie vna continētis aq̄ transeat de vno ordine ad aliū: q̄tūcū tunc nauis maneat in vna z eadē superficie continētis aq̄: nihilomin' tñ p̄pter mutationē ordinis dicitur simpliciter mutasse locū. h' autē signū satis sufficiens vñ ad ostendēdū qz talis ordo sit formalr loc': qz enī forma dat esse z non mā: p̄pter aliā z aliā formā specificā: o3 qz sit aliū z aliud eē specificū: z p̄pter aliā z aliā formā nūmeralē aliud z aliud eē nūmerale z nō p̄pter māz. Ex his autē eundē concludit qz cuiusqz fm se totū p se debet ordo definitur i uniuerso corpore: o3 etiā p se debet z loc' formalr sumptus z p se ei debet vbi: p̄nt figit eē in loco taliter accepto. z qz vltia spera p se ē i ordine definitur uniuersi corpalis: o3 necessario qz ei p se debet id qd est formalr loc'. z sicut etiā ipm vbi mō p̄dicto acceptū. vñ z dicim' qz vltia spera fm se totā semp manet in vno z eodē vbi realr: p̄tes vō eius nō remanēt realr i eodē vbi: s3 durante motu sunt cōtinue in alio z alio. Dis vñs vlti' considerādus est qz loc' mālis sumpt' nihil aliud est fm optioez p̄p̄teticoz q̄z superficies vltia corpis ambientis aliud corp'. sic autē sumēdo locū ei solū fm se totū p se debet loc' cui p se cōpetit fm se totū continētī superficie alic' alteri' corpis. z qz vltia spera s3 se totā i superficie nulli' corpis continēt. p̄pter id qd nāle cōtinens o3 eē nobilius z supi' cōtēto. z nullū corp' est supra vltimā sperā: iccirco fm se totāz nō pōt eē in loco sic sumpt' p se. Si g' aliquo mō i tali loco ponat eē erit in eo solū p accidēs siue p aliud. Qd autē sit illud aliud p qd vltia spera ponit in h' loco diuersimode dicitur a diuersis. Quidā. n. dicūt qz ē in loco rōne centri: z nō rōe suaz partiū. Alij vō eōzio asserūt: qz est i loco rōne partiū z nō rōe cētri. qui autē volūt qz sit in loco rōne cētri: sex rōes. p se adducūt: pbātes p̄mo trib' rōnib': qz ipsa in loco poni nō possit rōne partiū: z postea trib' alijs qz sit i loco rōne cētri. arguūt. n. p̄mo sic. ordo partiū i toto est oria q̄tūcūqz: ordo autē partiū i loco ē p̄dicamentū qd est sit'. assigne igit locū alicui ex ordie partiū in toto: est ignorare quō differt pō q̄ est p̄dicamentū a pōne q̄ ē oria q̄tūcūqz. Scdo sic: q̄libet spere ps ē semp eidē spere partib' copulata manēt i eodē ordie ad oēs p̄tes. si g' vltie spere loc' assignet ex ordie partiū cū q̄tū ad illū ordinē nec tota spā mutet nec aliq̄ partiū ipm: seq̄ oīno qz ipsa nec rōe sui nec rōe suaz partiū moueat localit': qd ē apte s̄ sensibilia. Tertio sic: ea q̄ sūt i aliquo loco: aut sūt i eo actu aut potētia. p̄tes autē vltie spere nō sūt actu i loco: qz nō hnt eē distinctū: cū sint oēs continue: sūt igit i loco sol' potētia: g' z vltia spera nō ē in loco nisi in

potētia: qd ē oīno falsū: qz qd actu mouet localit': ē actu i loco. Itē cū tal' potētia nō sit reducibil' ad actu nisi p imaginatōez: vltia spera nō erit s3 h' nisi in loco imagiato: qd ē oīno ipossibile. his g' rōib' isti pbāt qz vltia spera nō sit i loco rōne partiū suaz. Qd autē sit i loco p terrā. pbāt. p̄mo sic: eo mō mobili assignād' ē loc': quo ei cōpetit mot' localis. q̄ g' mouent i aliquo debēt eē i loco: qz sūt i aliquo qd ē loc' ipsoz: z q̄ mouent circa aliqd: debēt h're locū: nō qz sūt i aliquo: s3 qz sūt circa aliqd. vltia autē spera mouet circa terrā: g' est i loco rōne terre. Scdo sic: ipossibile ē itelligere motū locale nisi si intelligat aliqd immobile: qz loc' vult qd immobile eē: ut dicitur in. iiii. p̄p̄teticoz: s3 vltia spera h3 immobiliatē ex fixationē terre vel centri: g' ē in loco p terram vel p cētr'. Tertio sic: cuiuslibet mobili talit' locus attribuēd' ē qz p totū motū locale ipm mobile aliqd mutet locū. sed h' saluat i motu locali ipm ipe p terrā. nā in tali motu p̄tes ipm spere vadūt continue respiciēdo alias z alias p̄tes terre: tota ē spā terrā totā vadit respiciēdo continue durante motu sub alia z alia dispōne. est igit i loco rōne terre. Ista sūt argumēta q̄ isti. p sua pōne adducūt: quā dicūt esse pōne oīuz p̄p̄teticoz recte sciētū. s3 qz ista pō. pcedat ex ignorātia scie p̄ncipis z institutoris septe p̄p̄teticē facile ē vidē considerāti ea q̄ dicitur. iiii. p̄p̄teticoz. Arl. qui fuit p̄dicte secte p̄nceps z institutor. nā ibi sic ait: Celū sic dicitur est nō ē alicui totū neqz in aliquo ē. c' cām cōtē assignās adiungit. siquidē nullū corp' continēt ipm. z postea statū ostēdere volēs rōne c': z p qd sit ponendū eē in loco dicit s3 aut qd mouet: sic z loc' ē partib'. altera enīz ab alia habita partiū est: ne qd diceret h' itelligēdū eē de ipsis ordinib' z speris sub alijs institutis: z nō de partib' ipsaz speraz adiungit vlti' p̄tes. n. i loco quodā oēs sūt. si g' p̄tes celi orbes itelligunt: o3 tūc ostēdere quō saluatis verbis Arl. vltia spera sit in loco: nō enī dicit pōt qz spere inferiores ex eo assignent i loco ex eo qz habite sūt a spera supiori: q̄ si nō est i loco: qz sit habita ab alia spera supra ipsaz existente: est tñ i loco p cētr'. h. n. p ipsa vba Arl. ostendit eē s̄ ipm intentionē: cū. n. dicitur: partes celi in loco quodā sunt oēs. statū seipm declarando adiecit: In eo enī qz circularit' sunt siue accipiunt cōtinet alia aliā. hoc autē nullo mō saluari pōt si p̄tes celi: sole spere itelligunt. est enīz z vltia spera de talib' partib' celi: nec tñ cōtinet ab alia spera. cū tñ Arl. dicat p̄tes nō quāsdā: sed oēs celi. id esse in loco: qz in eo qz circularit' sunt continēt alia aliā. o3 g' qz h' itelligat nō solum de partib' celi q̄ spere dicunt: sed de partib' ipsaz speraz que circularit' accepte oēs in loco sic sunt: qz vna cōtinet ab alia. sic ergo positio p̄ncipis p̄p̄teticoz nō est: qz vltima spera sit in loco p cētr': sed potius qz p̄p̄tes. Qd autē s̄ veritatē etiā sit dicta positio: multū pliciter ostēdi pōt: p̄mo quidem: quia quando cūqz aliqua duo inter se sic se habent qz vñ ipsoz rum est in loco per se: z reliquum vō est in loco p

opi. commentatorij

Questio

aliud seu rōne alterius eis ambobus correspondet vnus et idem locus. nō enim alius locus debet ei quod est in loco rōne alterius: nisi ille tñ qui debet ei ratione cuius: et per quod ipsum in loco ponitur. si ergo vltima sphaera et terra ita se habent quod vnum ipsum est in loco per aliud: ut puta ipsa sphaera per terram: oportet tunc de necessitate dicere quod sphaera et terra sunt in eodem loco: ita videlicet quod ille qui est proprius locus terre: sit etiam locus vltimae sphaerae. Constat autem quod proprius locus terre est superficies concava aquae. vltima igitur sphaera si non est in loco nisi per terram: ut illi ponitur in suis scriptis. de necessitate oportet dicere quod ipsa sit in concava superficie aquae sicut in loco et quod hoc solum loquendo proprie sit locus eius realis: quod est omnino derisorium et impossibile. Constat enim quod aqua et superficies aquae in eodem sunt sicut in loco: ut puta in concava superficie aeris. aer in concava superficie ignis. et ignis in concava superficie orbis lune: et hoc in superficie concava orbis superioris et sic tandem donec deueniatur ad superiorem concavam vltimae sphaerae. vnde a primo ad vltimum deducendo superficies aquae pariter cum ipsa aqua est tanquam in loco in ipsa vltima sphaera. Quicquid enim est locus locantis: est etiam et locus locati. vnde etiam pari ratione vltima sphaera est locus terre. si igitur ipsa est in loco per terram oportet de necessitate dicere: quod sit etiam non quidem per se sed per accidens siue per aliud in seipsa sicut in loco: quod stare non potest sicut patet per philosophum in quarto physicorum ubi demonstrat quod non est possibile nec per se nec per accidens aliquid esse in se ipso: sic itaque impossibile est quod celum sit in loco per terram. Secundo autem hoc idem sic ostenditur quod quandoque aliquid est in loco per alterum quod est vere locatum est actu in illo alio ratione cuius ponitur esse in loco. anima enim est in loco per corpus: et est actu in corpore. et pars alicuius totius per se locati est in loco per se totum: et est actu in toto: et accidens etiam in loco est per subiectum: et actu est in suo subiecto. et vniuersaliter verum est: quod id quod est in loco per aliud oportet actu esse in eo ratione cuius et per quod ponitur esse in loco. Si igitur vltima sphaera est in loco per terram vel per centrum: oportet omnino dicere quod ipsa sit actu in terra vel in centro: et quod sit actu terre vel centro coniuncta: quod est omnino impossibile: igitur omnino impossibile est quod vltima sphaera sit in loco per centrum. Est autem ipsa actu in suis partibus nam vnus modorum essendi inest quo totum esse dicitur in partibus suis. Si igitur illis partibus per se valeat dari locus: multo rationabilius vltima sphaera est ponenda in loco ratione suarum partium in quibus est actu quod ratione centri a quo est omnimode se parata. dicere autem quod vltima sphaera est in loco per centrum: propter id quod centrum est aliquid vltimae sphaerae et ipsum est in loco est omnino ridiculum: cum sicut dictum est: ipsum sit omnino extraneum et separatum ab ipsa

sphaera natura. quod tamen de partibus eius dici non potest. quantum autem et tota sphaera dicatur esse in partibus suis: et ipse etiam eius partes esse dicantur in ipsa non tamen ideo concludi potest quod vltima sphaera sit in seipsa: propter id quod non idem modus essendi in re seruatur hic et ibi. vnde et vltima sphaera est per accidens: et si non per se in locis suarum partium sicut in loco. haec autem loca si sunt in ipsa sphaera non sunt tamen in ea sicut in loco nec per se nec per accidens patet igitur quod celum est in loco per partes suas et non per centrum. Et praeterea ubi sicut supra dictum est significat esse in loco. cum autem queritur ubi sit vltima sphaera: nullo modo respondere potest: quod sit in centro: vel ubi est centrum: cum tamen conuenientissime responderi possit quod est ubi sunt omnes partes ipsius: ergo ipsa non est in loco per centrum sed per partes. Et praeterea inconuenientissimum est dicere quod locans siue remotus siue propinquus sit in loco ratione eius et per id quod locatur in ipso. Cum igitur terra sit tanquam in locante ad minus remoto in vltima sphaera: omnino inconueniens est et irrationabile est dicere: quod ipsa vltima sphaera sit in loco per terram. vltimae etiam quanto idem sic declarari potest materia et forma que vni et eidem rei correspondet: non debet vlla ratione spacio esse ab inuicem separata. ordo autem determinat in vniuerso ut pluries iam diximus est id quod attendit formalis ratio loci. superficies ordinis est in loco sicut materia. ordo igitur accipiant cum vni rei correspondere debet non ut spacio ad se inuicem distantia: sed coniuncta: ut sic vbiusque attendit ordo ibi etiam accipiat et superficies ordini subiecta. ordo autem determinatus in vniuerso quod correspondet vltimae sphaerae non potest aliquo modo attendi in centro: quod ibi attendit solus ordo considerans ipsum et ignobilissimum corpus: et non ille qui considerat corpus nobilissimum et superius: cum motus est vltima sphaera. sibi etenim debet in vniuerso corpore ordo vltimae superioritatis qui non in centro: sed in circumferentia soli attendit: sed de necessitate ordo quod si ipsa vltimae sphaerae considerat locum materialis sumptus siue aliquid superficies ordinis: quod superficies talis accipiat sub illo ordine superius quod est in circumferentia: et non alibi. et quod nobilissimo corpore secundum se totum venire per se non potest quod ordinem in superficie alicuius alterius corporis cum vltima sphaera sit corporum nobilium: ordo necessario dicere quod ipsa secundum seipsam totam non habeat locum sic sumptum. vnde quod de corpore ordinis presertim sibi inuicem per superficiem continuatas quarum vna est et contineri in superficie illa supra ut principium est partis alterius et dicitur in ea contineri tanquam in proprio loco. cum etiam vltima sphaera presertim habeat motum sibi inuicem ordinem per superficiem: ordo igitur dicere quod vna illarum partium tanquam in loco sibi proprio continetur in ipsa superficie ad quam terminatur: sumpta quidem non sed quod est principium per aliam. sola enim talis superficies accipit in ordine totius sphaerae et partium ipsius: et nulla alia quae habere potest sit vllomodo ratione locantis vel vltimae sphaerae vel aliqua parte eius. Et siquidem superficies accipiat ut actu distinguens vnam partem ab alia habet rationem locantis in actu. si autem superficies ut non distinguens actu: habebit solum rationem

locatis in potetia. que quide potetia in corpibus gnabilibus et corruptibilibus bene reduci valet ad actum. vix qz a corpe nobilissimo: quale est vltima spera: debet ee oio elogate pegrine impffioes: oz nccio ipa nobilitate et pmitate vltime spere cogente: qz partib' ipfi no cozndeat supficies hns rdez locatis in actu: sed solu in potetia no reducibili fz rem ad actum. Et omnib' quide partib' vltime spere fm circulu sumptis talis loc' cozndet. Ex quo evideter liquet qz valde congrue postqz Ari. pmi fit qz quedā sunt in loco actu: quedā potetia. et ex amplificas fm motu aduixit. vna causa cōtinuū fit quod est simul partis fm potetia in loco presunt et deinceps adiecto. qz celu est in loco p accidens: qz p partes. statim adiecit. partes in loco quodaz omēs sunt. qd declaras vlteri' signāter dixit: In eo. n. qd circulariē sunt continet alia alia. Et qz totū no est pter pres: sequit' qz tota vltima spera fit i loco rōe suarū partiu: no ppē aliud nisi qz oēs ei' pres in loco sunt fm motu pdictū. Evidentissimuz igit iam est qz vltima spera est in loco p pres suas: et no p cētrū. Et obiectōes quide aduersariū ozū qz frivole sunt de facili ostēdit. Ad. n. dicit' qz ordo partiu in toto est oia quātitatis. vix quide est. sed cū d' qz ex hoc ordine vltime spere affigē locus: falsum est. et vel ex malicia vel ex ignorātia prolatur. assignat. n. ei poti' loc' si dicere liceat ex ordine partiu in toto sumpto respectu ordinis de terminati in vniuerso: qui ordo est formalr locus. Silt' etiā ex ordine priū ad iuicē sibi no assignat loc' nec foralr sumpt'. qz sic no d' loc' ille ordo: s' ordo ad vniuersum. nec sumpt' nālī. quia sic d' ibi loc' illa supficies p quā pres cōtinuāt ad iuicē. Et quis pres a talib' supficies no remoueat: nisi bilomin' tamē dicūt mutare locū. qz no remanēt semp in eodē ordine ad vniuersum. Et id qdez quod est formalr loc' actu vltime spere debetur: no rōne terre s' rōne supficies: sicut declaratū est: sicut etiā debet nccō cuilibz moto localr p se ipm id vō qd est mālī loc': pmo corpi nllō mō debet actu nec etiā potetia fm se totū: pib' etiā ei' talis loc' nllō mō debet actu nisi forte imaginato s' potetia no reducibil' fz rē ad actū. et tū illa supficies q est mālī loc' no ē superficies imaginata solū: s' real' et nālī. Supficies. n. q sunt in corpe imaginata sunt supficies imagnate: s' q sunt in corpe reali et nālī: sunt supficies reales et nāles. Alia vō tria argumēta ex ignorātia artis fillogizādi pcedunt. Nō. n. ocludūt qz vltima spera in loco sit p terraz vel p cētrū. S' poti' terra vel cētrū sit loc' ipius: sicut de facili patē pōt vtrū ē ipoz cōsiderāti. veruz qz h' etiā flū ē expedit vt declaret ipoz defectus. Ad pmiū ergo dicēdū qz circa aliud moto et pci pue cū ē pmiū in gnē corpuz fm se totū no debet loc' mālī sumpt'. loc' tū foralr accept' ē ille ordo q attēdit supra et circa omia corpa sub ipō locata: rōe cui' ipm d' positū supra et circa oia illa corpa Ad secūdū dicēdū qz loc' formaliter sumptus

vult esse immobilis: et no locus sumptus māliter vnde et ordo correspōdēs vltime spere in vniuerso immobilis pteuerat. Sic ergo arguendū est. vltima spera semp in equali distantia respicit cētrū. quia ordo ei debitus in vniuerso mutari non pōt ergo talis ordo et non cētrū vel ordo centro debitus est locus ipius. Tertiū autē argumentū procedit ex puris affirmatiuis in secunda figura. Dicit enim qz mobile per totū suū locale motum debet diuersum vel diuersimode respicere locuz. vltima vō spera per totū suū motū diuersimode respicit terrā: et eius partes diuersas partes terre. hec autē est dispō secūde figure. vnde euidenter liquet qz ipsum procedit ex ignorātia logice. Ad pmiū ergo dicēdū qz cui per se competit localis motus: ei per se etiā cōpetit nccō et illud quod est no māliter sed formaliter loc'. cui vō per se competit transire formaliter de loco sumpto ad locuz cōpetit ei etiā per se loc' sumptus māliter. vltima vō spera fm se totam no transit de loco ad locuz: manet enim semp in eodem ordine ad vniuersuz. Monetur igit in suo loco vel ordine. partes autē ipfi per moduz totius transeūt de vno ordine ad alium: qui tamē in totius ordine includunt per se igit eis debet locus materialiter sumptus et non toti spere. Ad secūdū dicēdū qz loc' sumptus formaliter no mouet ad motū locati. locus etiam sumptus māliter si habeat ratioem locatis i actu no mouet nccō cū locato: sed si habeat solū rōem locantis in potentia: necessario mouet ad motuz ipfi'. Ad tertiū dicēdū qz sicut eadē est natura specifica totius et partis: sic ex ratōne illius nature idem locus debet toto et partibus. ex ratione tamē no illius nature sed partialitatis competit parti per se qz continueat ab alia parte. Ad qrtū dicēdū qz cui per se conuenit esse in loco locante in actu: conuenit etiam per se esse. quod tamen ei no cōuenit cui per se debet esse in loco habente ratioem locatis in potetia. hec igit in his duabus qōnibus de loco nos diximus supposita de loco sentētia ab Ari.

Questio vndecima.

Questio vnde

qz cū ē pmiū in gnē corpuz fm se totū no debet loc' mālī sumpt'. loc' tū foralr accept' ē ille ordo q attēdit supra et circa omia corpa sub ipō locata: rōe cui' ipm d' positū supra et circa oia illa corpa

qz cū ē pmiū in gnē corpuz fm se totū no debet loc' mālī sumpt'. loc' tū foralr accept' ē ille ordo q attēdit supra et circa omia corpa sub ipō locata: rōe cui' ipm d' positū supra et circa oia illa corpa

Ad secūdū dicēdū qz loc' formaliter sumptus

vult esse immobilis: et no locus sumptus māliter vnde et ordo correspōdēs vltime spere in vniuerso immobilis pteuerat. Sic ergo arguendū est. vltima spera semp in equali distantia respicit cētrū. quia ordo ei debitus in vniuerso mutari non pōt ergo talis ordo et non cētrū vel ordo centro debitus est locus ipius. Tertiū autē argumentū procedit ex puris affirmatiuis in secunda figura. Dicit enim qz mobile per totū suū locale motum debet diuersum vel diuersimode respicere locuz. vltima vō spera per totū suū motū diuersimode respicit terrā: et eius partes diuersas partes terre. hec autē est dispō secūde figure. vnde euidenter liquet qz ipsum procedit ex ignorātia logice. Ad pmiū ergo dicēdū qz cui per se competit localis motus: ei per se etiā cōpetit nccō et illud quod est no māliter sed formaliter loc'. cui vō per se competit transire formaliter de loco sumpto ad locuz cōpetit ei etiā per se loc' sumptus māliter. vltima vō spera fm se totam no transit de loco ad locuz: manet enim semp in eodem ordine ad vniuersuz. Monetur igit in suo loco vel ordine. partes autē ipfi per moduz totius transeūt de vno ordine ad alium: qui tamē in totius ordine includunt per se igit eis debet locus materialiter sumptus et non toti spere. Ad secūdū dicēdū qz loc' sumptus formaliter no mouet ad motū locati. locus etiam sumptus māliter si habeat ratioem locatis i actu no mouet nccō cū locato: sed si habeat solū rōem locantis in potentia: necessario mouet ad motuz ipfi'. Ad tertiū dicēdū qz sicut eadē est natura specifica totius et partis: sic ex ratōne illius nature idem locus debet toto et partibus. ex ratione tamē no illius nature sed partialitatis competit parti per se qz continueat ab alia parte. Ad qrtū dicēdū qz cui per se conuenit esse in loco locante in actu: conuenit etiam per se esse. quod tamen ei no cōuenit cui per se debet esse in loco habente ratioem locatis in potetia. hec igit in his duabus qōnibus de loco nos diximus supposita de loco sentētia ab Ari.

Questio vnde
qz cū ē pmiū in gnē corpuz fm se totū no debet loc' mālī sumpt'. loc' tū foralr accept' ē ille ordo q attēdit supra et circa omia corpa sub ipō locata: rōe cui' ipm d' positū supra et circa oia illa corpa

Ad secūdū dicēdū qz loc' formaliter sumptus

vult esse immobilis: et no locus sumptus māliter vnde et ordo correspōdēs vltime spere in vniuerso immobilis pteuerat. Sic ergo arguendū est. vltima spera semp in equali distantia respicit cētrū. quia ordo ei debitus in vniuerso mutari non pōt ergo talis ordo et non cētrū vel ordo centro debitus est locus ipius. Tertiū autē argumentū procedit ex puris affirmatiuis in secunda figura. Dicit enim qz mobile per totū suū locale motum debet diuersum vel diuersimode respicere locuz. vltima vō spera per totū suū motū diuersimode respicit terrā: et eius partes diuersas partes terre. hec autē est dispō secūde figure. vnde euidenter liquet qz ipsum procedit ex ignorātia logice. Ad pmiū ergo dicēdū qz cui per se competit localis motus: ei per se etiā cōpetit nccō et illud quod est no māliter sed formaliter loc'. cui vō per se competit transire formaliter de loco sumpto ad locuz cōpetit ei etiā per se loc' sumptus māliter. vltima vō spera fm se totam no transit de loco ad locuz: manet enim semp in eodem ordine ad vniuersuz. Monetur igit in suo loco vel ordine. partes autē ipfi per moduz totius transeūt de vno ordine ad alium: qui tamē in totius ordine includunt per se igit eis debet locus materialiter sumptus et non toti spere. Ad secūdū dicēdū qz loc' sumptus formaliter no mouet ad motū locati. locus etiam sumptus māliter si habeat ratioem locatis i actu no mouet nccō cū locato: sed si habeat solū rōem locantis in potentia: necessario mouet ad motuz ipfi'. Ad tertiū dicēdū qz sicut eadē est natura specifica totius et partis: sic ex ratōne illius nature idem locus debet toto et partibus. ex ratione tamē no illius nature sed partialitatis competit parti per se qz continueat ab alia parte. Ad qrtū dicēdū qz cui per se conuenit esse in loco locante in actu: conuenit etiam per se esse. quod tamen ei no cōuenit cui per se debet esse in loco habente ratioem locatis in potetia. hec igit in his duabus qōnibus de loco nos diximus supposita de loco sentētia ab Ari.

Secundo sic. Motus localis minus habet de transmutatione mobilis: qz motus ad formam.

Questio

transmutat autē materia ad formā in instāti sub-
tracta resistētia ad generās: sicut patz in illumina-
tiōe aeris. ergo z mobile graue vel leue: cum de se
nō habeat vñ resistat: subtracta resistētia mediū
mouebitur in instāti. Tertio sic. in motu locali
aut est resistētia ad motorē ex mobili: aut ex me-
dio: aut ex vtroqz. Sed in motu grauiū nō potest
esse resistētia ex mobili. quia per māz resistere nō
pñt: cum mā de se nō habeat vnde resistat. Non
pñt etiā resistere per formā. quia per ipam in suū
naturale vbi in quod mouēf a generāte poti⁹ icli-
nant. nō ergo in motu tali est resistētia ex mobili
sed solū ex medio. Cum ergo hec resistētia nō sit
in vacuo: oꝝ necessario ponere q̄ in ipō si moueā-
tur: moueant in instāti. Quarto sic. q̄ue in actu
nō est eēnliter in potētia ad vbi deorsūz: quia de
se id semp̄ habet: sed in potētia per accidēs: quia
ratōe mediū prohibētis. hoc igit amoto: in instāti
erit deorsūm. ¶ In cōtrariū est. quia tunc equali
virtute motiua manente: mobile pertrāsiret mai⁹
z minus spaciū. quod videt impossibile. Quō autē
in vacuo non possit esse motus sic fuit ostensum.
Motus ad formā est motus ad vbi z ad locum:
z si omēs forme essent eiusdē ratōis nō essz aliq̄s
motus ad formā. igit similit̄ nec mot⁹ ad locum
si oia loca sint eiusdē ratōis. sed sic est in vacuo.
ergo zc. Item Ari. in quarto phisicorū dicit q̄
in vacuo nullo modo possit esse motus. ergo zc.

Respondeo. ad huius questiois intelligentiā cō-
siderandū est q̄ mobiliū quedaz q̄dem sunt que
habēt in seipsis sui motus pncipiū effectiū: z ta-
lia sunt que dicūt̄ mouere seipsa. alia vero sunt
que in seipsis pncipiū sui motus nō habent nisi
passiūm. cuiusmodi sunt illa que ex seipsis mo-
ueri nō possunt. de quorū numero sunt grania et
leuia. de quib⁹ philosoph⁹ dicit in octauo phisico-
rum: q̄ habent in se pncipiū non mouēdi neqz fa-
ciēdi: sed patiēdi solum. Et quidez si loquamur
de p̄mis mobilibus: cum talia sicut dictūz est ha-
beant intra se pncipiū sui motus effectiū: statim
cum ponūt̄ in esse vbiqz ponāt̄: siue in va-
cuo siue in pleno: ponūt̄ vna cum eis z id a quo
progreditur motus ipsorū tam effectiue q̄z etiam
passiue. z iccirco talia moueri possunt si actu exi-
stant: nō solū per plēnū: sed etiam per vacuū. Si
autem loquamur de secūdis mobilib⁹ tunc aliter
est dicēdum. Cum enim talia vt predictū est in se
nō habeāt sui motus effectiūm pncipiū: non
oportet q̄ statim cum ipa in esse ponūt̄: ponat̄
etiā cum eis z id a quo effectiue mouēt̄. Et q̄a
sine tali pncipio moueri nō valent: iccirco oportet
q̄ talia moueri nō possunt in vacuo: si per ipsam
mediū vacuitatē tale pncipiū auferatur. Cleruz q̄a
hoc qualiter se habeat in sequētibus questōibus
concedente domino declarabit. iccirco hoc p̄z
termisso ad p̄sens considerandū nūc est de p̄is
questio: videlz si grane descēderet in vacuo: vtrū
ta. si lapis in concaua superficie orbis lune existēs

descēderet ad conuexū terre: supposita vacuitate
in spacio intermedio: vtrūqz descēderet in nō tpe.
Adhuc autem q̄dam volētes commētatores se q̄
in suis erroribus dicunt q̄ talis descensus esset in
vñico instāti temporis mensuranti motum celi:
nec fm tale instans esset ibi vlla successio. Nihil
minus tamē vt inquit propter diuersas partes
spaciū in illo descensu essent diuersa mutata esse:
inter que nō interciperet mediū aliquod mutari.
Dec autē mutata esse mensurarent fm eos diuer-
sis instātib⁹ eis appropatis: inter que similit̄
nō incidere mediū aliquod temp⁹. z q̄a ex nullis
indiuisibilib⁹ potest aliquod cōtinuū consurgere
iccirco cū illa mutata esse z illa instātia sint idiuisi-
bilia: nō pōt ex eis fieri aliq̄d cōtinuū: nec. smor⁹
nec etiā tps. nihilomin⁹ tñ volūt q̄ inter illa muta-
ta eē possz quedā successio p̄oris z posterioris at-
tēdi: cui fm ipos cozzidet successio fm illa instā-
tia eis appropata: z nō fm instās tps mēsuranti
motū celi. Dicūt. n. z si sic fm instātia illa successio
nō iccirco tamē cludi pōt q̄ sit successio etiā fm
instās tps: q̄ illis oib⁹ cozzidet. quē admodū etiā
si nūc cōtinuitatis toti tpi cozzideat: z i tpe successio
fit: nō tñ ideo pōt cludi q̄ sit etiā vlla successio
z in ipō nūc eternitatē. Quō autē in illo descēsu sint
multa mutata esse vñico nūc temporis mēsurata
declarāt per simile de illuminatiōe aeris in qua z
si sint multa generata esse: oia tamē vñico instāti
temporis mēsurant. hec igit est positio istorum.
Ratōnes autē quas p se adducit sunt in obiectio-
nibus adducte. Sed q̄ isti in omnibus his valde
pueriliter deficiūt multipliciter ostēdi pōt. Et vt
ex his valde que pro se adducit p̄cipue iporū de-
claref defectus considerandū est q̄ sicut in trans-
mutatiōe materie ad formā eo ipō inuenitur resi-
stētia ad agens quo ipi materie aliqua dispositio
inexistit opposita z repugnās dispōni inducēde
per virtutē agentis: sic etiā necessario oꝝ q̄ i trans-
mutatiōe mobilis ad locū eo ipō inueniat resistētia
ad motorē quo ipi mobili inexistit aliqua dispō-
opposita z repugnās dispōni inducēde per ipsam
transmutatiōem locale. nunc autē ita est q̄ dispō q̄
p motū locale directe acq̄rit in ipō mobili: vñ esse
ipm vbi. Illa etiā que abijcit est sicut vbi illi oppo-
siti z repugnās. Et h⁹ quidē declaratio est. q̄ illa
ncō dicūt sibi iuicē opposita z repugnātia esse q̄
insit in eodē eē nō pñt. Illa vō vbi que pueniunt
ex diuersis partib⁹ spaciū: nullaten⁹ pñt sicut eē i eodēz
mobili. Nō est. n. possibile vñū z idē mobile simi-
l̄ h̄re duo vbi: sicut nō ē possibile vñū z idē locatū
sicut eē in duab⁹ partib⁹ spaciū vel in duobus locis. oꝝ
igit q̄ talia vbi ex diuersis partib⁹ spaciū pueniē-
tia: sibi iuicē sint oio opposita z repugnātia: z per
oīs ncēm est q̄ in trāsmutatiōe mobilis ad locū eo
ipō inueniat resistētia ad motorē quo ipm mobi-
le itelligit̄ in alia pte spaciū: q̄z in illa ad quā oꝝ p̄-
cedē per virtutē mouētis. nūc autē ita est q̄ i trāsmu-
tatiōe m̄ae ad formā: ut etiā ipsi dicūt de ncitate

tempus requiritur propter resistantiam ad agens pueni-
 nentem ex dispoſitione inexteſte materie: p̄cipue cuius a
 ſupremo gradu diſpoſitiōis nō poteſt p̄cedi ad in-
 ſimū niſi p̄cedat p̄ mediū. oꝝ igit̄ oſilr̄ dicere q̄ in
 trāſmutatōe mobilis ad locū de neccitate t̄ps req̄-
 rit̄ p̄p̄t̄ reſiſtentiā ad mouēs pueniētē ex vbi ierūſ-
 te ip̄i mobili oppoſito vbi inducēdo p̄ locale trāſ-
 mutatōem p̄cipue cū ip̄m mobile nō pōt̄ tranſire
 de vna extrema parte ſpacij in aliam extremā niſi
 trāſeūdo p̄ mediā. Cū igit̄ graue ſicut vlr̄ nullum
 corp̄ trāſire poſſit de loco ad locū nō trāſeūdo p̄
 mediū: oꝝ de neccitate dicē q̄ oī plenitudie mediij
 ſubtracta: ip̄m graue ſi deſcēdēt a ſup̄ma pte ſpa-
 cij ad infimā: deſcēdat nō in inſtāti: ſed in cōtinuo
 tpe. P̄. conſtat q̄ omne corp̄ replet̄ z occupat
 ſimul totū illud ſpacij in quo ē i vno z eodē t̄pis
 inſtāti: vel etiā in quo in aliquo toto tpe immobi-
 liter p̄ſeuerat. nō poteſt autē vllō modo ſil̄ ſiltate
 t̄pis occupare niſi ſpacij ſibi equale. q̄ oꝝ ſemper
 q̄ quātitas ſpacij ſequet̄ quātitati corp̄is ſpacium
 occupātis. Si igit̄ graue deſcēdēs a pte ſup̄ma ſpa-
 cij ad partē infimā p̄ ptes medias: quāz quelibet
 pōt̄ intelligi ſibi eē eqliſ in vnico z eodē inſtāti
 t̄pis eſt in p̄tib̄ oib̄ medijs z in pte infima: neccio
 inſil̄ ſiltate t̄pis occupabit multa ſpacia ſibi eqlia
 z ſil̄ tpe replebit ſpacij ſibi ſeqlē z multo maiorē
 corp̄is receptū q̄ ſit ip̄m. qd̄ ē oīo ip̄oſſibile. igit̄
 oīo necc̄m eſt ſi ḡue in vacuo deſcēdēt: ip̄m deſcē-
 deret nō in inſtāti ſz in tpe. z dicē d̄iū apparet q̄
 eſt negare illa que ſunt p̄ ſe nota intellectui. qd̄ n̄
 niſi ex ignoratiā p̄p̄e vocis p̄cedit. P̄. ſi in deſcē-
 ſu illo ſunt multa mutata eſſe: vt cōcedere cogūf̄
 z cōfiteſ: aut ſunt ibi actu: aut potētia. Si di. q̄
 ibi ſunt ſoluz in potētia: tūc oꝝ necc̄ario dicere q̄
 deſcēſus ille ſit actu indiuiſus: potētia vero diuiſi-
 bilis. omne aut̄ tale eſt cōtinuū. ergo ille deſcēſus
 ſucceſſiua cōtinuitate cōtinuū eſt: z ē p̄ oīs mot̄.
 z q̄ oīo impoſſibile eſt motū mēſurari niſi tpe:
 oꝝ necc̄o q̄ ille deſcēſus tpe mēſuret̄. Si at̄ dicat̄
 q̄ ibi ſunt actu: tūc cum cuiuslibz mutato eē in actu
 ip̄i mobilis cōtinuat̄ ſignū actu ſiḡtū in ſpacio
 oportebit necc̄o dicere q̄ graue deſcēdēs p̄ ſpacij
 tot ſigna actu ſiḡt in ip̄o: quot in ſuo deſcēſu ſunt
 actu mutata eē: immo quot i ip̄o ſpacio poſſunt.
 quia nō eſt dare quare maḡ ſignet punctū i vna
 parte ſpacij q̄z in alia: cum quālibet totaz at̄t̄gar.
 poſſunt aut̄ in ſpacio infinita p̄cta ſiḡri. igit̄ ḡue
 deſcēdēs in ip̄o: actu ibi ſiḡt: numerat̄: z diſtin-
 guit̄: z diſſinita ſiḡt: ſed hoc eſt impoſſibile. ergo
 ip̄oſſibile eſt q̄ graue deſcēdēs per ſpacij vacuū
 ſignet in potentia p̄cta que ſunt in ip̄o: ſed p̄cto
 ſiḡto in potentia cōtinuat̄ ſolū mutatu eſſe in po-
 tentia ip̄i mobilis. igit̄ in deſcēſu grauis i vacuo:
 nō ſunt illa mutata eē actu ſed potētia: z per oīs
 ille deſcēſus eſt indiuiſibilis ſm actu: ſed diuiſus
 in potētia: z ſic cōtinuus: z tpe necc̄o mēſuratus
 Et p̄terea hec ē valde euidēs declaratiō. aut enī
 graue deſcēdēs in ſpacio vacuo: numerabit actu

omnia ſigna que ſunt potētiāl̄ in ip̄o: aut quedaz
 actu numerabit: z qd̄ potētiāl̄: aut potētiāl̄iter
 numerabit oīa excepto illo qd̄ ſiḡt in pte ad quā
 p̄tingit vltimo. Et quidez ſi omnia ſignet potētiāl̄
 excepto vnico in: erūt etiā necc̄o in ip̄o ei deſcēſu
 ſu oīa mutata eē ſolū potētiāl̄: vno in excepto: z
 p̄ oīs tot̄ ille deſcēſus erit cōtinuū z tpe mēſurat̄.
 Si aut̄ numeret oīa actual̄: cū illa ſint infinita: ſe-
 quif̄ apte q̄ infinita in inſtāti vnico numerabit.
 qd̄ eſt oīo impoſſibile. Si vō alia ſignet actu: et
 alia ſolū potētia: cū ſicut ſigno ſpacij ſiḡto in actu
 cōtinuat̄ mutatu eē mobil̄ in actu: ſic etiā mutatu
 eē mobilis potētiāl̄: cōtinuat̄ debet eſt ſiḡto pun-
 ctu in ſpacio: nō actu ſz potētia: oportebit necc̄o di-
 cere q̄ nullo deſcēſu ante mutatu eē in actu: ſint
 mutata eſſe in potentia: z per oīs q̄ ex illa parte
 ip̄e deſcēſus ſit indiuiſus in actu z potentia diuiſi-
 ſus: z ſic cōtinuus z tēpore mēſuratus. Manifeſ-
 tum igit̄ eſt q̄ ſuppoſitis p̄p̄oib̄ necc̄arijs z no-
 tiſſimis in ſcīa naturali: oꝝ necc̄m dicere q̄ ſi graue
 deſcēderet in vacuo: ſuus deſcēſus eſſet nō in in-
 ſtāti ſed in tpe. P̄. Ar̄. in. vi. phyſicoꝝ: ex conti-
 nuitate lōgitudis p̄bat cōtinuitatē z diuiſibilitatē
 localis trāſmutatōis: nec ab ip̄a vnq̄ talis cōtini-
 tas z diuiſibilitas tollitur ſaluata p̄batōe Ar̄. niſi
 poſſit fieri tranſmutatio de extremo ad extremū
 lōgitudinis: nō tranſeūdo per ip̄am longitudinē.
 Cum igit̄ graue vt etiā ip̄i concedūt: nllō modo
 tranſire valeat ab extremo lōgitudinis ip̄i ſpacij
 in extremū: niſi tranſeūdo per longitudinē totam
 ſublata etiā ip̄i ſpacij plenitudine: op̄z necc̄ario
 q̄ trāſitio grauis in vacuo ſit cōtinua z diuiſibi-
 lis in infinitū: ſicut z lōgitudō ſpacij ſuper quam
 tranſit: z ſic oꝝ de necc̄itate q̄ fiat nō in inſtāti:
 ſed in tēpore. Et P̄. ſimilitudo que adducit̄ de
 illuminatione aeris omnino nulla eſt. in ip̄a. n. ps
 aeris p̄us illuminata generat lumē in ſecūda pte:
 ita q̄ ibi ſunt plura generatiā z generata. qd̄ totū
 in vno inſtāti pro tanto ſimul ſit: quia luminofuz
 in illo inſtāti in quo id̄ at̄t̄git quod eſt luis ſuſcep-
 tū: lumē habz in ip̄o efficere. z q̄a partes aeris
 omnes ſunt actu ſe contigētes in t̄mino ad quez
 copulant̄. iccirco in eodem inſtāti in quo lumē
 recipit: habet ip̄um reddere alteri parti cui tunc
 actu contingit̄. Non autē ſunt ibi generata eē in
 finita. quia cum partes aeris ſm quas generatuz
 eſſe attendit̄ non ſunt indiuiſibiles ſed diuiſibiles:
 nō poſſunt vllō modo infinite eſſe aere finito exi-
 ſtente. Quantū autē ad hec omnia diſſimilitudo
 eſt de deſcēſu grauis in ſpacio nō pleno. Nō enī
 mutatu eſſe in tali mutatōe ſicut vn̄uerſaliter eſt
 in nulla tranſmutatōe locali attendit̄ ſm aliquid
 diuiſibile ip̄i ſpacij: ſed ſm quid omnino indiuiſi-
 ſibile. indiuiſibilia autē in quātoctūq̄ ſpacio infi-
 nita ſunt. Similiter etiā vna pars ſpacij graue ac-
 cipiēs: nō reddit̄ graue alteri parti. quia locus nō
 generat nec mouet locatum. Et dato etiā q̄ vna
 pars ip̄um idem numero redderet alteri parti.

Questio

non posset vlllo modo ipm reddere sibi in vno et eodē instāti tēporis in quo ipm accipit: sed omni no in alio. quēadmodū etiā si pars aeris pmo illu minata eādē formā lucis in numero quā in se recipit transmittēt in partē secūdā: nullo mō i eodē instāti in quo eam recipit: ipam efficiēt in pte secū da: s; de nccitate in alio. vnu autē r idē numero graue: r peandē virtutē motiā p quā cōtingit ad primā partē spacij: ptingit etiā successive vt etiam ipfi fateri cogunt ad omnes alias: nō distinguēs vnā partē ab alia actu: sed potentia solū. Ex quo nccio sequit̄ q; siuis descēsus sit potentia diuisus r indiuisus in actu: r sic cōtinu^o r tēpoze necessa r iō mēsuratus. quēadmodū etiā r si eadē lux nuy mero pueniēs ad partē primā: inde transfret suc cessine r sine interruptōne ad alias partes aeris: fieret hoc necessario in tempore r nō in instanti.

¶ aut inter illa mutata esse solū esset successio naturalis: aut alia q̄ naturalis. Si naturalis tūc tūc cu; illa inter que nō est successio prioris r po sterioris nisi solū fm ordinē: sint simul simultate tēporis: oportebit dicere necessario q; omnia illa mutata esse sint simul tēpoze in omnib⁹ illis par y tib⁹ spacij fm quas illa mutata esse accipiuntur. quod iam ostēsum est esse impossibile. oportz er; go oīo dicere q; inter ipa sit alia successio q̄ natu ralis. Non est autē dare aliā ab alia nisi tēporalē erit ergo in illo descēsu successio temporalis: r de scēsus p sequeēs tēpoze mēsuratus. ¶ dicere q; tēpoze nō mēsurat quia nō reducitur in motū ce li: ridiculū est. si. n. motus celi subtraheret r aliqd moueret per plēnū: quantūcuq; tūc eius motus non reducetur in motū celestē: nihilomin⁹ tamen mensuraret tēpoze. ¶. quauis nūc eternitatis correspōdeat toti tēpozi: hoc tamē nō est ratione sue indiuisibilitatis: sed rōne sue pmanētie. Quia enim tale nūc stat fixum semp vnu r idem: coer; s; tere potest toti tēpozi siue ipfi nūc fluenti: quod est nūc tēporis in tota sua fluxiōe accepta. s; nunc ita est q; p nūc tēporis nullaten⁹ stat: sed cōtinue fluit. impossibile est autē q; ipsū nūc fluens sub ratiōe vna sumptū: vtp̄ta sub ratiōe pncipiantis fluxiōem: vel sub ratiōe terminātis tū: coer; stat duob⁹ nunc sibi inuicem succedētibus: qn potius necessario oportz q; si vni illoz coexistit sub rati one stans pncipij fluxionis alicuius: alteri coer; s; stat sub ratiōe stans termini terminātis fluxionē eandem. Cuz igit̄ instātia correspōdētia mutatis esse que sunt in descensu grauis in vacuo: vt ipfi cōcedūt sibi mutuo succedāt. r oportz necessario dicere q; si vni illoz correspōdet nūc tēporis vt pncipiās fluxiōem que in rei veritate tūc inisciat̄ quando illud instans in actu ponit̄: alteri instāti correspōdeat vt termin⁹ fluxiōis eiusdem. Inter nūc autem tēporis sumptū vt est alicui⁹ fluxionis pncipiū: r sumptū vt est terminus finis fluxionis eiusdē: cadit necessario fluxus: r sic tēpus mediū. igitur inter nūc corātia mutatis esse que sunt in

descensu grauis in vacuo: cadit omnino tempus mediū: r p oīs ille descēsus necessario tpe mē surat. Ultimo autē idē declarari pōt ex comparatōe spūalis substātie ad substāam corporalē. Ad cui⁹ in telligentia cōsiderādū est: q; substāa corporal in duo bus precipue cōstūm ad pns spectat: iuenit differē re a substāa spūali. Nam substāa corporal non cedit substātie spūali: qā potest secū in eodē vbi insiml esse. Cedit autē necessario vna substāa corporal al teri substātie corporal. propter id q; oīo est ipos sibile fm naturā duo corpa siml eē in eodē loco. Secūda vero oria est. qā substātia spūalis potest transire de loco ad locū: nō transeūdo per mediū substātia autē corporal nullo modo transire potest de extremo in extremū nō pertrāstio medio. Dis aut suppositis euidentē ostēdit̄ propositū. Si eni tota cā p̄t quā in trāsmutatōe locali gūiū r les uū ē resistētia pueniēs ex plenitudine medi;: cuz tal resistētia nō possit eē in prāstōne spūal subē de loco ad locū. q; pōt fil eē cū substāa corpea vt oī suz ē: ipa vt vī in nō tpe de extremo i extremū po terit prāstire maxie si ibi alia resistētia nō iuenit. Nūc aut i spūali substā sic videm⁹ q; cōstūcuq; vt oī ab aliqb⁹ trāstire valeat de extrēo i extremū in nō tpe. nihilomin⁹ tū si oī sic eē i duob⁹ loc;: q; cū ē in vno nō sit i alio: oī q; ibi sit tal successio q; in illo instāti t̄pis mēsurat̄ motū celi i quo ē i loco secūdo accepto: nullo mō sit i loco dēlecto. hec aut trāstio dicit̄ tūc p rāto eē in nō tpe. q; i toto tpe pcedēte sic fuis; in pmo loco: qd tū in t̄mio solo illi⁹ t̄pis desinēdo ibi eē efficiet̄ in loco secūdo. r q; t̄pis ē instās r nō tēp⁹: dicit̄ tūc nccō illa trāstio eē facta in instāti: r nō in tpe. S; si debēt mō etiā p̄dicto eē in trib⁹ locis: viz q; cū eēt actu i vno nō eēt actu in alio: de nccitate in talib⁹ trāstioib⁹ oportet req̄ri t̄ps. Nā r si in loco secūdo eēt i ter; mino t̄pis vni⁹ loco pmo dēlecto: ex quo tū ponit̄ sic eē in t̄b⁹ loc; q; cū ē i vno nō ē i alio: nullo mō eē poss; i t̄tio loco i eodē t̄mio t̄pis i quo efficiet̄ i lo co scdo: s; fiet̄ ibi de nccitate i alio: si v; successive debēt fieri vtrob;: r q; inf duos t̄minos t̄pis ca; dit de nccitate t̄ps mediū: oī tūc oīo dicit̄ q; trāstio de pmo loco ad locū t̄tū req̄ret t̄ps mēsurans motū celi: r nō soluz vnicū instās. nūc at ita ē sic p; ex scda suppōe q; nullū corpū trāstire pōt de extre mo i extremū nō prāstio medio. r sic nullo mō d pma pte spacij pōt effici in vltima nisi fiat i media r cū ē in pma fm se totū: nō est in media. r cum ē in media totū: nō ē in vltima. Ad trāstioēz ḡ ei⁹ de pma in vltimā: duo instātia q̄ sunt duo t̄mini t̄pis mēsurat̄ motū celi nccō req̄rūt̄: r p oīs t̄ps. r cū talis trāstio nō intrūpit̄ ex deuētiōe ad ptez mediaz quia ibi nō sistitur: oī q; continuet̄: r per consequēs q; tempe cōtinuo mensuret̄. sic igitur euidentissimū est q; graue nullo modo i aliquo spa cio siue vacuo siue pleno pōt descēdē i nō tpe. qd etiā de quoz corpe est dicit̄: cū vlt nullū corp⁹ transire possit de loco ad locum nisi per mediūz.

vnde et sua transitio de necessitate aliqua continuu-
tatem habet. sicut. n. totum aliquod corpus non potest
transire de extremo in extremum nisi per medium: sic etiam
nec aliqua pars quantitativa ipsius: quia omnis talis est
corpus. vnde si aliquod locatum transire debet de loco
vno sibi equali ad locum alium immediate illi coniunctum
oportet etiam quod pars transeat de parte primi loci ad aliam
loci alterius partes sibi equaliter: et per omnes quod transeat per
omnes partes medias inter partem loci derelictam et partem
in secundo acceptam. vnde primo acquirit partem partem
primi loci continuam: et deinde eodem ordine alias. hec
autem transitio si villo modo interrupta: interrupti tamen
non poterit in illo instanti in quo ponitur inchoata
sed in alio. et quia inter duo tempus instantia cadit
tempus medium: oportet necesse dicere quod talis transitio
per aliquod tempus continetur. Ad primum ergo argu-
mentum dicendum est quod medium magis resistens: aut habet
resistentiam transcendente resistenti mobilis ad virtutem
mouentis: aut tale non habet. Et quidem si tale habet
atque tunc habet retardare naturam mobilis illius velocitatem: et
per omnes tardius habet scilicet ab illo mobili quam medium
minus resistens. Si autem tale resistenti non habeat tunc
omnino nihil addit supra resistenti mobilis adueniens
et sic motum non habet in aliquo retardare: ac per omnes
illud mobile equali velocitate mouebit per ipsum:
et per medium subtilius: et per vacuum. quia cum supra resi-
stenti ipsius mobilis nihil addat manet semper veloci-
tatis mouentis supra mobile equalis. propter hoc
autem non negatur propter se nota quod potest procedit.
Nam et si notum sit quod magis resistens: quantum est de
natura sua tardius scilicet: est tamen cum habet etiam notum
quod si nec in magis nec in minus resistente ex sua na-
tura adicit aliquid ad resistenti mobilis ad mo-
uens: quod resistenti est virtutibus equalis: et per omnes
virtutibus scilicet eque velocius non dicit etiam propter hoc
aliquid contra mentem philosophi. quia et si ex illa ratione con-
cludat quod ponentes vacuum debebat negare motum quod
non potest esse in instanti. non propter hoc tamen intendit
dicere quod si quae in vacuo descenderet descenderet in
instanti: nisi supposita positio illorum qui vacuum po-
nerent dicebant. n. vacuum debere poni ne motus impe-
diatur. vnde totum impedimentum ponebatur ex medio
peruenire. subtracta igitur plenitudine medij: subtra-
hitur per consequens necesse secundum istam positionem et tota resistenti-
tia que in motu talium inuenitur. hoc autem positio: quae
si in vacuo descenderet: descenderet in instanti. in in-
stanti autem motus esse non potest. Ratio autem philosophi est
elastica et non demonstratiua simpliciter. Ad secundum
dicendum quod in aere si esset positum aliquid luci con-
trarium: non posset in instanti illuminari. Et quia eodem modo
quod graue intelligitur habere aliud vbi est per primum: habet
aliquid positum oppositum ei quod est inducendum
per localem transmutationem. ideo quod tunc magis descen-
deret in vacuo: in ipso tamen in instanti descendere
non posset. Ad tertium dicendum quod in motu grauius
resistentia inuenitur: non ex materia simpliciter: nec ex
forma: nec solum ex medio: sed etiam ex eo quod est tunc
cum sit in vbi opposito vbi acquirendo esse intelligitur.

Ad quartum dicendum similiter quod graue in actu phi-
bet actu esse in proprio vbi: non solum ex plenitudine
medij: sed etiam ex actuali existentia in vbi illi opposito
to. non est. n. possibile idem locatum simul in oppositis
vbi esse. Ad aliud dicendum quod et si in vacuo non sint
diximus tales: sunt tamen dicitur imaginare. hoc autem suffi-
citur ad motum alium et si non sufficit ad motum elementum.
Ad aliud dicendum quod philosophus intelligit de motu ele-
mentali naturali et de violento sibi opposito.

Questio duodecima.

Questio duode-

cima est. Utrum tempus habeat ali-
quod esse in re naturali. Et vide-
tur quod non. quia quod componitur ex
non entibus: ens esse non potest: tempus
autem componitur ex non entibus quia ex preterito et futuro.
Quod. n. iam preterit: amplius non est. quod etiam futu-
rum est: nondum est ens. igitur tempus ens in natura non est.
Sed omne compositum: aut secundum se totum est si aliquo
modo actu est: aut secundum aliquam sui partem. tempus autem
neutro istorum modorum esse potest. quia sicut accipi-
tur ex quarto philosophorum: de tempore nihil est actu nisi
nunc. quod nec tempus est nec etiam est tempus pars. igitur
tempus actu in natura non est. Si dicitur quod tempus
quantum ad id quod est in ipso materiale: est in re
extra animam. quantum vero ad id quod est sibi formale
est in anima. Contra. forma est ratio essendi et
non materia. si igitur quod est formale tempus non est nisi
in anima: oportet dicere quod etiam tempus in re extra
animam esse non habeat. Sed id quod habet esse ex
conceptione et per conceptionem anime: est ens ratio-
nis. si igitur tempus accipit suum esse ab anima:
non erit ens nature sed ens rationis. In contrarium
vero est quod propria mensura entis naturalis non
debet esse quid rationis sed quid nature. tempus autem
est propria mensura motus qui est naturalis res.
igitur oportet quod aliquo modo esse habeat in natura
rerum. Respondetur ad huius questionis intelligen-
tiam quattuor ad primum precipue consideranda occurrunt.
primo quidem quid sit tempus: secundo quomodo esse additum
tempus considerat: tertio vtrum illud esse quod sibi debet
habeat ex anima: quarto vero et ultimo in quo sit tamen
in proprio subiecto. Quid autem sit tempus potest aliquas
liter appetere ex distinctione ipsius ab eternitate et eio.
Ad cuius intelligentiam considerandum est quod habet tria
videlicet eternitas: ens: et tempus: sunt mensura ipsarum
rerum secundum earum esse. Et quia mensura esse debet
vniuersale mensurato: ut habet in. x. met. 1. igitur
oportet quod secundum diuersitatem in modo essendi ipsarum
rerum differant iste mensura. Modus autem essen-
di rerum triplex in tota vniuersitate rerum entium
inuenitur. Unus quidem qui est omnino immu-
tabilis: et actu et potentia: qualis est modus essen-
di solius prime cause: cuius esse est totum simul
separatum ab omni mutatione et mutabilitate.

Questio

Dicitur autem mensura sine mora dicitur eternitas que
 similiter sic est tota simul quod sibi nihil restat acquirere
 dum. si enim in tali mora essendi aliquid acquirere
 restaret: oportet quod etiam res que dicitur eterna ex-
 pectaret aliquid de ipso esse acquirere. et sic consequens
 non haberet totum suum esse simul. que omnia sunt falsa.
 Quia ergo tale esse est totum simul carere omnino
 da successione: cum mensura proportionari debeat
 mensurato: oportet necessario quod etiam ipsa eternitas
 sit tota simul ab omni successione penitus elongata.
 Quia etiam tale esse est omnino simplex: oportet con-
 similitudinem quod eternitas que intelligitur esse mensura nullas
 partes habeat: nec simul stantes: nec sibi succeden-
 tes. Unde cum eternitas sit mensura omnino simpli-
 cis et indivisibilis esse solum habet rationem continui
 ex consideratione intellectus nostri comparantis ipsam ad
 tempus successivam continuam: et non ex natura sua
 ex qua habet quod sit mensura quantitatis essendi esse
 omnino simpliciter et uniformiter ut dicitur est. Unde et
 propter aliquid eternaliter esse idem est quod esse uniformi-
 ter immutabiliter: et sic per omnia sine termino. Alii autem
 modum essendi inveniunt qui est immutabilis quidem
 actu: mutabilis tamen potentia: qualis est modus
 essendi omnium incorruptibilium. Et huiusmodi quidem men-
 sura dicitur esse que propter actualiter immutabilitatem
 essendi necesse est tota simul. quia videlicet in esse eorum
 nihil restat accipiendum. verum quia hanc immuta-
 bilitatem essendi tale ens acquirit ab alio potest ca-
 dere in non ens: si ipsi prime cause influentia subtra-
 hatur. Quia tamen idem esse et totum quod ei unquam
 influens nunc sibi influens et semper a sue productionis prin-
 cipio sibi influxum extitit. ideo ipsum nihil expectat
 de suo esse accipere quod non habeat. propter quod etiam
 in suo esse nullo modo successivam habet. et quia
 ut dicitur est mensura debet esse unigena mensurato. ideo
 circa necessarium est quod eum etiam quod est eius men-
 sura sit absque illa successione. propter quod totum eum
 nihil aliud est quam nunc stans immutabiliter ab alio
 et indivisibiliter non habet partes: sicut nec eternitas:
 nisi secundum intellectus nostri considerationem comparantis
 eum ad tempus et ad partes eius: quibus omnibus
 ipsius eum cum sit simplex et indivisibile coexistit.
 Est igitur eum mensura quantitatis essendi sine mo-
 ra in essendo esse simpliciter et uniformiter: participato
 tamen ab alio. Tertium autem modus essendi est mu-
 tabilis actu et potentia: cuius mensura dicitur esse tempus
 quod propter actualiter mutationem rei temporalis
 cuius est mensura non potest esse tota simul: sed est
 necessario succedens. quia videlicet in esse rei tempo-
 ralis cuiusmodi est motus: semper aliquid restat
 ad accipiendum: et propter potentiam admixtam actu.
 quia motus est actus potentie permixtus: semper est
 fluens: habet partes continue succedentes. et in hoc
 differt ab eternitate et eum. quod sicut dicitur est ipsa sunt
 mensure quantitatis essendi esse simpliciter et mutabili.
 tempus vero est mensura quantitatis essendi esse con-
 tinue mutabili et fluenti: quale est esse ipsi motus.
 unde in quarto philosophorum philosophus dicit quod tempus est me-

sura motus secundum prius et posterius. Ex hac igitur oritur
 et distinctio temporis ab eternitate et eum apparet ali-
 qualiter quid sit tempus. Alteri etiam ex hac statim
 apparet potest quale esse ipsi tempore correspondeat
 quia. n. sicut dicitur est. tempus est mensura quanti-
 tatis essendi vel mora in essendo esse successivo: cuius
 mensura ut dicitur est unigena esse debeat mensura
 to: oportet necesse quod ipsum tempus sit quoddam conti-
 nuum successivum: et per consequens quod talis esse habeat
 qualiter habet esse ipsa continua successiva. Continua
 autem successiva aliter habet esse quam ipsa continua
 permanetia. Continua etenim permanetia esse habet pro-
 pter suarum partium simultatem. Quia. n. partes talium
 simul sunt: sunt etiam ipsa tota. Continuum vero suc-
 cessivum non habet esse propter simultatem suarum partium:
 quoniam potius nullo modo habere potest partes insi-
 mul stantes. Si enim partes eius insimul essent: iam
 non esset continuum successivum sed permanens. habet
 autem esse propter actualiter suarum partium ordinem. fundat
 autem hic ordo in aliquo continuo fluente. unde quod diu
 manet actu hoc continuum fluens: manet etiam actu
 continua successio vel fluxio propter ordinem viz
 continuum fluxionis iam facte ad eam que succedit.
 Hoc autem continue fluens dupliciter sumi potest. Uno quidem
 modo secundum quod sua fluxio continua inchoat et conti-
 nuat motus: et sic dicitur mobile. Alio vero modo sumi
 potest secundum quod terminat prius et posterius in ipsa successi-
 va duracione: et sic dicitur nunc fluens. quia fluxio suo
 continuo facit tempus. Unde sicut tempus se habet
 ad motus: sic etiam et nunc tempus inveniunt se habere ad
 mobile. tempus autem se habet ad motus quod magis qui-
 dem est idem secum. formaliter tamen ab ipso differt. quia
 motus dicitur putari est actus mobilis: sed quod in eo at-
 tenditur prius et posterius sumitur ab ipso ratione temporis. Oportet
 itaque scire quod ipsum nunc tempus sit idem realiter cuius ipso
 mobili: omnia tamen ab eo secundum rationem. proinde. n. ipsum
 fluens accipit ut subiectum motus dicitur mobile. secundum
 autem quod sua fluxio terminat: inchoat vel continuat
 prius et posterius in illa successiva duracione dicitur nunc.
 unde et quemadmodum ipsum fluens sumptus sed quod dicitur
 mobile est continuativum motus: sic etiam acceptum sed
 quod appellatur nunc est continuativum temporis. et propterea sicut
 quia ordo partium fundat in ipso mobili fluente et eo
 ipso motus dicitur esse quo est ipsum mobile continue flu-
 ens: sic etiam quia ordo partium temporis fundat in ipso
 nunc continue fluente: eo ipso tempus aliquo modo est
 quo est ipsum nunc continue fluens. Sicut ergo quia
 mobile continue fluens est: motus est. sic et quia est
 fluens nunc continue: est etiam et tempus: quod est me-
 sura et passio quedam ipsi motus. Hoc ergo visum
 alteri ad intelligentiam eius quod fuit tertio loco pro-
 positum considerandum est quod motus cuius mensura est te-
 pus nihil aliud est quam quedam mutatio mobilis a
 priori in posterius. In hac autem mutacione que est motus
 tria est considerare. Primum est ibi considerare ipsi
 mutacionis continuacionem qua non cessat fluxio eius nec
 fitit nec deficit. Secundo vero ibi possumus considerare
 re discretiones partium motus a termino medio continue.

Tertio autē est in motione illa cōsiderare vtrūq; illorū simul. s. q. partes ei' diuinate sint fm rez ad id quod instat de ea: et q. discrete fm rōem pōis et posterioris. Et primo quidē modo motus considerat vt quid continuū: et est solum in re cōtinue mota. Secūdo vero modo accipit vt discretū: et ē in conceptōe aīe tñ. ppter id q. discretio partium motus a medio termino cōtinuante: nec est in re extra: sed solū format eam aīa. Tertio autē modo motus accipit vt discretus in cōtinuo et est partiz in aīa et partim in re extra. Lum ergo temp' sicut dicitur est cōsequat' motū vt quedā passio ipsi' poterit etiā ipm cōsimili modo tripliciter considerari. Primo. n. cōsiderari pōt vt cōs motū fm ppriam ei' cōsideratōem: et sic temp' est quid cōtinuū sicut et motus: et est realiter solū in re extra. In aīa vō nō est nisi sicut in cognoscēte p suaz similitudinē. potest tempus iterū accipi vt cōsequēs motū secūdo modo cōsideratū. et sic est quid discretū nec est nisi solū in anima. cui' ratio est. quia pteritū p̄sum ab instanti p̄nti et nō copulatū ei nō est pl' in rerū natura: est tamē in cōsideratōe ipsius anime. Similiter etiā ē de futuro. quia futurū p̄cisuz a p̄senti nūc et nō copulatū sibi nondū est. et sic probat a p̄ho in quarto p̄fycor q. temp' nō est quia vīz partes eius nō sunt entes: et ex partib' nō entib' nullū cōstituit cōtinuū. Si autē tempus accipiat vt cōsequēs motū tertio modo sumptū fm. s. q. ipse motus cōtinuatōem habet suarū partū p̄terite videlz et future: et cum hoc pariter discretaz fm ratōem pōis et posterioris respectu instantis medij cōtinuantis: accipiet tūc tempus fm p̄fectam ratōem tempis. Ratio. n. successiōis cum sit formaliter in ipa ratōe p̄ioris et posterioris: et nō in sola ratōe cōtinuatōis. ppter id q. cōtinuatō cōuenit nō solū successiuis sed etiā permanētib'. Et tempus quidē isto modo acceptū est partiz in anima et partim in re extra. Nam ex ea parte qua est imp̄fectū et vt māle est in re extra animam. Ex ea vero parte qua p̄fectū formalis ratio eius est in mētis cōceptū et sine anima esse nō pōt. Dis ergo vīs ad pleniorē intelligentiā questōis vidēdū est aliquid de eo quod fuit quarto loco p̄positum: in quo videlicet tempus esse habeat tanq; in subiecto. Ad cui' intelligentiā cōsiderandū est fm q. aliqui dicūt q. si tempus sit mēsura cuiuslibet motus: nō tamē est passio motus cuiuscunq; sed solū motus primi mobilis qui est p̄m' inter omnes motus: et quia omne accidēs in eo ē tanq; in subiecto p̄prio cui' est passio p̄pria: cōcludit fm eos q. tempus sit tanq; in subiecto p̄prio solum in motu primi mobilis. vnde cum motus prim' non sit nisi vnus numero tñ: se quis euidenter q. tempus non sit nisi vnū numero. Nam ex vnitāte vel multiplicitate numerali ipsi' subiecti sumēda est vt dicunt numeralis vnitāte vel multiplicitas accidēt. Si autē tempus esset in motu cōiter sumptū sicut in subiecto et cōsequeret omnē motū: tūc sicut est

multiplex motus: sic etiā esset multiplex tempus vt dicit. quod est omnino falsū. Sed forte ppter debilitatē mēi intellectus hoc nō videt mibi sufficienter dictū. Lum enī vt ipsi dicūt et etiā p se assument multiplicato materialiter subiecto multiplicet etiā materialit' et accidēs subiecti: si tēp' tanq; in subiecto p̄prio est in motu primo: oportet necessario dicere q. et si motus prim' multiplicaret multiplicaret etiā et tempus. quod est oīo falsū. Nam quotcūq; mūdi essent et quotcūq; celi et quotcūq; prima mobilia et primi motus: ipm tñ tēpus semp esset vnū solū numero et non plura. igit' omnino falsum videt q. tēpus tanq; in p̄prio subiecto sit in motu p̄mi mobilis et iccirco absq; p̄iudicio sentētie melioris dicendū videt ad p̄s donec deus aliter dederit q. tēpus consequit oēs motū et est in motu cōiter sumptū sicut i subiecto nec ideo tamē multiplicat ad motū multiplicatōnem. Ad cui' intelligentiā cōsiderandū est q. si tēpus esset in motu simpliciter sumptū vt in p̄prio subiecto: necō tūc videt debē multiplicari multiplicato motū. Si autē esse tanq; in subiecto ponat fm suū esse cōpletū: nō quidē in motu simpliciter sumptū sed in motu accepto per animaz subratōe simplr vna fm omnes motus tūc quantūcunq; motus multiplicet nihilomin' tamē ppter vnitātē illius ratōis in qua motus singuli vniū: et fm quē motus accipit ab anima vt subiect' tpi ipm tempus manebit omnino idē et vnū numero nō multiplicatū multiplicatōne motus. Nunc autē ita est q. oīs motus simpliciter sumpt' est quid māle respectu tpi sumpti sub esse suo cōpleto. et iccirco multiplicato motū: etiā multiplicari videt mā tpi. Quia tñ mot' simplr sumpt' nō ē immediatū subiectū tpi: sed mediāte rōne pōis et posterioris in ipa successiōe. iccirco dici pōt q. q̄tūcunq; mot' sit simplr ppter illā tñ ratōnem vnicā mātr fm oēs mot' qua mediāte mot' ab alia accipit tpi subiect' et ex qua tēp' ab aīa suū accipit cōplemētū: manet ipm temp' vnū numero et nō multiplex. semp. n. ita ē q. quicūq; aliqd ab aīa suū recipit cōplemētū p̄t aliquā rōem in re ex fundat si illa rō multiplici fuerit: multiplex etiā cōplemētū ab aīa dabit ipsi rei. Si autē ratio extiterit vnicā: tūc q̄tūcunq; res multiplicet in quib' illa rō fundat. ppter vnitātē tñ rōis nō dabit rei ab aīa nisi vnicū numero cōplemētū: et erit p̄ oīs res cōpleta vna numero tñ. Nūc autē ita est q. tēpus accipit ab aīa suū cōplemētū ppter ipam rōnē supradictam in motu fundatā: que est vnicā tñ. Accipit igit' tēpus vnū numero cōplemētū: et est p̄ oīs tēpus p̄p̄e sumptū vnū numero tñ et nō multa formaliter: q̄tūcunq; mot' qui est mā tpi sit multiplex. Sicut autē est de tpe: sic etiā est de ipso nunc qd est p̄ncipiū tpi. sicut. n. tēpus cōsequit motū: sic etiā et nūc videt cōsequi mobile. q. tñ nō cōsequit mobile nisi sub rōne vnicā fm oīa mobilia: iccirco q̄tūcunq; multiplicet ipsa mobilia siue prima siue

Questio

secunda: nihilominus tamē ppter unitatē ratiōnis illi in qua cūcta mobilia vniunt: ipm nūc manet vniū numero tpe tū. Nō. n. mobile aliqd dī nūc: nisi sumptū vt terminat z cōtinuat p̄us z posteri in successiua duratōe: que rō oīo vnica est. vnde si eēt plures mūdi: z plura p̄ma mobilia: z ples p̄ oīs mot' p̄mi: z duo mot' p̄ticulares sil fierēt z simul finirent q̄tūcūq; nūc p̄ma mobilia essent multa: nihilomin' illi mot' simplr dicēnt eē i vno z eodē numero nūc terminati. Hoc autē alif susti- neri nō pōt nisi dicēdo ipm nūc consequi mobile cōiter sumptū sub rōe vnica fm oīa mobilia. p̄p̄ quā nō oī ipm multiplicari multiplicatis mobilib' bus. Sciendū est autē q' q̄uis tēpus mēsurā sit oīs motus z oēm motū sequat modo p̄dicto. q̄a tū mīmo sui generis oīa mensurant. iccirco cum motus p̄mi mobilis sit mīm' fm tēpus inter oēs alios eo q' est velocior inter oēs ex tpe sibi appli- cato certitudinē accipim' de quantitate ipsius t̄pis fm q' oīb' alijs motib' correspondet. Ad p̄ma autē duo argumēta iā in determinatōe nūsum est.

Ad tertū dicendū q' z si māle nō sit rō eēndi simplr: est tū rō eēndi aliquid aliquo modo. Qd' enī nec est rōne māe nec rōne actus: simplr nō ē. Quod autē suā formalitatē habet: opletū est. Qd' vō est rōne ei' qd' sibi māle est: nō autē hz formali- tatē suā: habet quidē entitatē s; ipsectā: z sic se hz tēpus sine aīa. Ad quartū dicēdū ē q' nō totūz id qd' est tēpus: ab aīa z in aīa ē: sed partī in aīa z partī in re extra vt expositū est. iccirco ens ratiōis non est: z sic patet.

Questio tertiadecima.

Questio tertia

q

decima est. Utrū graua z leuia moueāt seīpa. Et videtur q' sic. Que. n. nālīter mouēt ex se mo- uent. qz natura est p̄ncipiū mo- tus ei' in quo est: s; graua z leuia nālī mouēt. q' ex se mouent. P̄. que hnt in se p̄ncipiū sui mo- tus: mouēt seīpa. sed graua hnt in se grauitatez q' est eis p̄ncipiū sui mot' deorsuz: z leuia hnt in se leuitatē que est p̄ncipiū mot' sursum. igit' graua z leuia mouēt seīpa. P̄. qd' ab extrinseco motore mouet: q̄to est mīm' rāto pōt citi' moueri. s; citi' mouet mai' grāue deorsuz q̄ minus: z mai' leue citi' q̄ min' rēdit sursum. igit' ipa nō mouēt ab ex- trinseco motore sed intrinseco: z sic mouēt seīpa.

P̄. vniū cōtrariozū natū est trāsmutare alteruz sed graue z leue sunt cōtraria. ergo graue sup leue positū mouebit ipm localr. sed hoc eē nō potest: nisi etiā ipm moueat. igit' mouet seīpm ad minus p̄ accidēs. P̄. p̄pa passio d̄sequit p̄ncipia intri- seca subiecti: s; moueri aut eē deorsū ē p̄pa passio ḡuis: z moueri aut eē sursum est p̄pa passio leuis. igit' etiā mot' sursum d̄sequit intrinseca p̄ncipia leuiū:

z mot' deorsuz d̄sequit p̄ncipia intrinseca grauiū.

P̄. mobile indiget motore extrinseco ad motū qm caret forā que ē p̄ncipiū mot' z nō qm hz eā. q' ḡua z leuia qm actu ḡuitatē z leuitatē nō hnt ad suū motū indiget nō motore extrinseco: nō autē h' indigere debēt qm illa hnt fm actū. ¶ In huius ē qz p̄hs in. viij. physicoz dicit q' ḡua z leuia i se ipis nō hnt p̄ncipiū mouēdi nec faciēdi s; patiēdi solū. R̄ideo ad hui' qōis itelligētā cōsiderādū ē q' hui' p̄pōis qua dī. ḡua z leuia mouēt seīpa: triplex pōt eē intellect'. Nā vno mō pōt itelligi q' graua z leuia moueāt seīpa p se z p̄mo: ita scilz vt dicat q' graue sic mouet seīpm q' totū s; q' totū est mouēs: z totū fm q' totū est motū. Secun- do autē mō itelligi pōt q' ḡua z leuia moueant seīpa nō quidē p se z p̄mo s; secundario: qz p̄ pres- suas vt p̄ tāto dicant se mouere: quia nō mouent neq; mouent' p̄p̄ aliqd extraneū a se: s; mouent rōne vni' p̄tis sue z mouent' rōne alterius. Scdm etiā q' dicim' aīal mouere seīpm: qz mouet ratiōe vni' p̄tis sue: vtputa rōne aīe. z mouet' rōe alteri' s; ratiōe corpis. Tertio vō mō itelligi pōt q' mo- ueāt seīpa: nō qdē p se z p̄mo: nec p se z secundario s; oīo p̄ accūs. vtpute si ideo dicant se mouere q̄a moueāt aliqd extra se ad cui' motūz sequat mot' ipoz. fm etiā q' natura mouēs nauim dicit' seīpm mouere p̄ accūs. qz. i. nō mouet se nisi inq̄tū mo- uet nauim: ad cui' motū seq̄t mot' ei'. z qz plibus modis q̄ p̄dictis nō pōt aliqd effectiue dici seīp̄z mouē: nōcēm ē si nllō p̄dictoz mōz ḡua z leuia se ipa mouēt p̄nt: q' nllō mō ex seīpis moueant. Qd' autē p̄mo mō nō possint se mouē de facili appet si cōsiderēt ea q' ponit Ar. in. viij. physicozū. Adducit enī ibi duas rōnes ad cōndēdū q' nihil totū possit se totū mouē. Prima autē rō ei' est. qz mouēs inq̄- tū hmōi: hz rōne influētis motū: mobile vō hz rō- nē suscipiētis motū in fluxuz a mouēte. Influere autē z recipe: z agē z pati: sunt opposita. opposita vō non p̄nt eīdē sil fm idē ouenire. q. n. sil insunt eīdē z fm idēz: nec sunt diuersa genē: nec diuersa spē: nec diuersa nūero. nā ea q' sunt diuersa genē: sunt opposita dispate. dispata vō nō dēminat' si- bi idē suscipiēt' p̄p̄uz: s; diuersa. vñ q' in eodē z s; idē se cōpatiūt nō sunt dispata: nec p̄ oīs diuersa genē. nō sunt etiā eadē genere. p̄cio: z diuersa spē. qz talia nūq; in eodē z s; idē se cōpatiūt: sicut ma- nifeste appet in singulis inducēdo. Nō. n. idē z s; idē pōt esse sil hō z asin'. nec albū z nigrz: nec oul- ce z amāz: z sic de singulis: nō p̄nt etiā eē diuersa numero. qz accūsia numerat' ad numeratōez sub- iectoz. vñ si sint eadē spē z fiat circa idē z fm idē nōcēm tūc est q' sint eadē numero. Si igit' oīo ipof- sibile est opposita eē eadē spē genē z numero: oī q' impossibile etiā sit opposita sil inesse eīdē z fm idē. Nihil igit' idē z s; idē pōt sil mouē z moueri. Si ergo graue z leue totū z fm totū mouet: ipof- sibile est oīo q' totū z fm q' totū illo motū moue- atur. Secūda autē rō p̄bi est. q̄a ipossibile est sil

idē esse et nō esse. Qd̄ autē ē actu: hoc inq̄tū hmōi
 habet esse. quod vero est in potētia: hoc q̄tū est
 de se nō est. qz potētia nō est eēndi rō sed act⁹: tē
 ipossibile est idē et fm idē sil' esse actu et potentia.
 Qd̄ autē mouet est actu inq̄tū hmōi: et qd̄ mouet
 fm qd̄ hmōi est in potētia. quozū rō est. qz mouē
 est quoddā agere: et moueri ē pati a mouēte. agē
 autē est act⁹ secūda qui necō p̄supponit actu primū
 qui est forma que est rō essendi. vñ nihil agit nisi
 fm qd̄ est actu. ratio autē patiēdi nō est act⁹ sed po
 tētia receptiua alicui⁹ act⁹ ab agēte. Sic ergo mā
 festū est qd̄ nihil mouet nisi qd̄ est actu in quātū
 hmōi: et oē quod mouet fm qd̄ hmōi: ē in potētia
 vnde etiā mor⁹ est act⁹ enis in potētia. ipossibile
 est igit' idē et fm idē sil' eodē motu mouere et mo
 ueri. Si igit' totū graue moueat ita. f. qd̄ totū sit rō
 mouēdi: ipossibile est oīo qd̄ totū sit rō qre moue
 at. q̄a tūc idē et respectu eiusdē eēt ratio eēndi in
 actu et eēndi in potētia. qd̄ stare nō pōt. Sic igit'
 est manifestū qd̄ graua et leuia seipsa mouē primo
 mō non pōt. Tertia autē declaratio eiusdē sumit'
 ex libro. p̄li. Ad cui⁹ intelligētia cōsiderādū est qd̄
 sicut intellect⁹ nō intelligit seipm nisi supra seipm
 reflectat vel ouertat: sic etiā nihil agit in seipsum:
 nisi p̄ sui supra seipm ouersionē. vnde quod seipz
 mouet: oīo qd̄ supra se ouertatur. et si totū mouet se
 totū: necm̄ ē qd̄ totū ad se totū silr ouertat. Totū
 autē est idē quod oēs p̄tes. vnde totū ouerti ad to
 tū idē est qd̄ oēs partes ouerti supra se. et hoc est
 idē quod quālibz partē ouerti supra se et omnes
 alias. Qd̄ autē supra aliquid cōuertit': ab eo ad qd̄
 ouertit' nō distat cū supra ipm ponit' esse ouertit'.
 ponere igit' oēs p̄tes ouerti ad oēs: est subtrahere
 ab eis oēm distantiā. partiū autē subtracta distan
 tia: subtrahit' quātūtatē extēsiō. hac vō subtracta
 tollit' diuisibilitas cōtinui et remanet qd̄ simplex et
 indiuisibile. Si ergo ipossibile est qd̄ ḡua et leuia
 sint simplicia et indiuisibilia relinq̄t' dicēdū qd̄ im
 possibile sit in grauib⁹ et leuib⁹ ponere qd̄ totūz re
 deat supra totū: et p̄ oīs ipossibile est qd̄ ḡue et
 leue: totū et fm qd̄ totū se moueat. posset autē ad h̄
 idē deduci etiā rō p̄hi in. vij. physicoz: sed p̄p̄ bre
 uitate dimittat'. Manifestū est igit' qd̄ p̄m̄ intelle
 ctus pōis qua dicit' graua et leuia mouere seipsa:
 stare nō pōt. Qd̄ etiā nō possit stare intellect⁹
 secūda p̄bat Ar. in. vij. physicoz triplici ratōe. Et
 p̄ma quidē rō ei⁹ est. qz qd̄ est p̄p̄z viuentiū: non
 pōt nō viuentiū ouenire. Ex se autē sic moueri qd̄
 vna ps sit mouēs et alia mota est p̄p̄z viuentiū: et
 graua et leuia nō viuūt. nō pōt igit' hoc cōuenire
 eis. Qd̄ autē hoc sit p̄p̄z viuentiū sic declarat'. In
 lud. n. p. qd̄ p̄mo et vltimo iudicam⁹ alia viuere. p̄
 p̄m̄ est viuētū aialū. iudicam⁹ autē p̄mo et vltio
 viuere ipa aialia p̄ h̄ qd̄ ē ex se moueri. Quācūto
 enī p̄cipim⁹ aial se mouē: dicim⁹ qd̄ viuūt: et si p̄dat
 sensum discretiōne victoriā et oīa talia: vñ tamen
 retineat hoc quod est moueri ex se ipm viuere iu
 dicam⁹. statim autē qñ desinit habere motū ex se:

dicim⁹ ipm esse vita p̄uatū. ergo manifestū ē qd̄ ex
 se moueri est p̄p̄m̄ aialū: et p̄ oīs ḡuib⁹ et leuib⁹
 ouenire nō pōt: et maxime sic ex se moueri qd̄ vñ
 locū totalit' dimittēdo transeat ad aliū. Quāto. n.
 aliquid formā inferiorē et impfectiorē habz: tāto
 inferiorē opationē participat. videm⁹ autē qd̄ ex se
 moueri supradicto modo nō quibzscūq: viuēti
 tum conuenit sed p̄fectiorib⁹ solūz. viuētia. n. que
 vltra vitā vegetatiuā participāt vitaz sensitiuā p̄
 fectiorē: motu supradicto se mouent: et nō solum
 dilatatiōis et constrictiōis motū: qz augmēti et de
 cremēti. viuētia vō que participant vitā sensitiuā
 min⁹ p̄fectā: vtpote habentia solū tactūz qualia
 sunt animalia terre affixa seipsa sic fm locū mouē
 non possunt. vt videlicz locū vñ totaliter dimittē
 do transferāt se ad aliū. Sed mouēt seipsa localit'
 solū fm dilatatiōem et cōstrictiōem. viuētia vō ad h̄
 min⁹ p̄fecta etiā qualia sunt participātia vita ve
 getatiua solum inueniunt se nō mouere: nec motu
 p̄cessiuo: nec motu dilatatiōis et constrictiōis:
 sed solum motu augmēti et decemēti: et alijs sibi
 annexis. Scdm̄ hoc igit' ea que sunt infra gradūz
 viuētiū vita vegetatiua: opozt qd̄ nec motu loca
 li se moueant de vno loco se totaliter trāfferēdo
 ad aliū: nec fm dilatatiōem et constrictiōem: nec
 motu augmēti: nec motu alteratiōis. talia vō sunt
 ipsa graua et leuia. Est etiā considerandū qd̄ quia
 forma est p̄ncipiū mouēdi et opandi: necessariū ē
 qd̄ sic diuersimode res se habeāt ad mouēdū: sic
 se habēt diuersimode ad habere formā. Est autēz
 quoddā ens quod nō pōt in seipso habere nisi for
 mam suam tñ. quoddā vero est quod habz etiāz
 formā alterius. hanc vero non potest ita habere:
 qd̄ ad eius aliquale p̄fectiōez p̄tineat: nisi tñ sub
 eē intēionali quo mō pōit esse i virtute app̄hen
 siva: per quā vltēr⁹ p̄tatur appetitiue. vnde que
 habent in se formā suam et formā etiā alteri⁹: exi
 stentē sibi operādi p̄ncipiū: necessariū est qd̄ aialia
 sint aia apprehēdēte. Contingit autē aliqua in se
 habere et per se accipere formā alteri⁹ absēntis qd̄ez
 siue fm locū distantis: sicut sunt animalia p̄fecti
 oīozes sensus habētia. et ex hoc contingit qd̄ talia
 moueri possunt ad aliquid distans: totalit' se de
 vno loco ad locum aliū transferēdo. Aliqua vero
 sunt que in se habere nō possunt formāz alterius
 et distantis sed solū p̄sentis fm locū: sicut anima
 lia que habēt solū sensum tactus. vnde et talia de
 loco ad locū se totaliter transferre nō possunt sed
 solū ad conueniēs p̄sens localit' fm quandā di
 latatiōem mouent. Alia vero omnia et viuētia et
 graua et leuia que formā alteri⁹ et p̄ncipiū opan
 di non habēt: nec absēntis neqz p̄sentis: nō poss
 unt nec primo nec etiam secūdo se mouere s̄z lo
 cum. sed posita in eo loco qui eis fm formā suam
 naturalē debetur: ibi immobiliter quiescūt. extra
 ipsum vero posita in ipsum redūt naturaliter per
 virtutē illius agētis quod eis p̄us cōtulit locūz et
 formā p̄p̄m̄. hec autē oīa cōueniētia sunt valde.

Questio

ex quo enim se mouere consequitur formā magis a materia eleuata: rationale est ponere quod graua et leuia que formā habēt omnino immerſam materie: ſe localiter mouere nō poſſunt. **S**ecūda autem ratio philoſophi eſt ad idem probandū. quia que mouent ſeipſa: poſſunt etiā facere ſtare ſeipſa: ſed graua et leuia non poſſunt facere ſtare ſeipſa: quoniam potius poſita extra ſua loca de neceſſitate mouentur niſi impediunt. igitur graua et leuia nō mouentur ex ſe: ſed ab alio. Ad huius autē ratiois intelligentiā conſiderandū eſt. quod omne liberū in quibus huiusmodi in agendo habet dominū ſui actus. liberū autē dicim⁹ quod eſt ſuimet gratia et nō alterius: ut habet in primo methaphiſice. Seruus autē nō eſt ſui: ſed domini. domin⁹ autē in quantum huiusmodi: non eſt iam alterius. unde et liber⁹ in operādo eſt quod ex ſeipſo operat⁹. Quod enim ex ſeipſo mouet ſim hoc ad moueri libere ſe habet: et per ſequeſ neceſſariū eſt quod habeat dominū ſui motus: quē admodū etiā id quod moueri et operari non habet ex ſe ſed ab alio: nō eſt liberū in quantum huiusmodi: nec habet etiā dominū ſui actus. Si ergo graua et leuia ex ſe mouent: neceſſariū eſt quod ipſa in ſe habeant dominū ſui motus. Quod autē in ſe habet dominū ſui motus: in ſeipſo habet quod moueat. aliter enim ad moueri nō libere ſe haberet. Quod autē tale eſt: nō neceſſario mouet. ergo ſi corpora graua et leuia extra ſua loca poſita non niſi ex ſe mouent: ſequitur neceſſario quod tunc libere ſe habeant ad hoc quod moueant et non moueant. Sicut igitur ſi mouentur ex ſe ſunt ſibi cauſa motus: ſic etiā ſequitur quod poſſunt tūc ſibi eſſe cauſa quietis. quod eſt impoſſibile. ergo impoſſibile eſt quod graua et leuia moueantur ex ſe. **T**ertia autē ratio philoſophi ad idem probandū eſt. quia in omni eo quod ex ſe mouetur oportet eſſe partes diuerſas: quarū vna ſit mouens: et reliqua mota. In grauib⁹ autem et leuib⁹ hoc accipere nō contingit. Omnes enim partes ipſorum ſunt ad inuicē conſite et cōtinue. ergo graua et leuia nō mouent ſeipſa. Ad hui⁹ etiā rationis euidentiam conſiderandū eſt. quod alia eſt ratio mouētis: et alia moti ſim quod ex ſuperiorib⁹ patet. unde et partes ita ſe habēt: quod vna mouens eſt et altera mota: oportet ſim rationem eſſe diuerſas. tales autem partes in moto ex ſe poni nō poſſunt: niſi vel quātitatē vel eſſentiales. partes autē quātitatiue grauiū et leuiū ſunt omnes eiūſdem rationis. Unde etiā ſicut per ſe apparet nō poſt dari: quare magis in eis vna pars ſit mouens quā alia. Partes autē eſſentiales in eiūſdem dari nō poſſunt: niſi materia et forma vel etiā ut omnis cauillatio tollat materia ſtans ſub perfectiōe corporeitatis: et forma naturalis ſim quod conſtituit tale corp⁹ naturale: vtpote graue vel leue: et ſic de alijs. Si igitur iſte partes nō ſic ſe poſſunt habere: quod vna ſit mouētis et altera mota: neceſſariū tūc erit quod nullo modo quantum ad ſecūdū propoſitiōis intellectū: graua et leuia moueant ſeipſa. Ad intelligendū autē quare dicte partes ſic ſe habeant

re nō poſſunt conſiderandū eſt quod mathematica dicunt eſſe immobilia et abſtrahere rationem ſuam a motu: nō propter aliud niſi quia ſim rationem abſtrahunt a naturalib⁹ qualitātibus que ſunt principia ſingulorū motuū. Naturalia vero ex oppoſito iccirco dicunt eſſe mobilia concernētia motum: quia dicte qualitates concernūt. Tunc autē ita eſt quod materia prima quantum de ſe eſt abſtrahit ab omnibus qualitātibus naturalibus: ſumpta etiā ut ſtans ſub perfectiōe corporeitatis: nullam ſim quod huiusmodi naturalē qualitātē concernit. quia corpus ſim quod huiusmodi: nō magis eſt quid naturale quā quid mathematicū. Concernit autē naturalē qualitātē ſumpta ut ſtans ſub forma aliqua naturali: vtpote ſub forma grauis vel leuis ad quā conſequitur qualitas naturalis que eſt grauitas: vel qualitas naturalis que eſt leuitas. Solum igitur ſumpta ut ſtans ſub grauitate et leuitate mobilis eſt. et hoc ipſum eſt ſibi principium et ratio mobilitatis. et quia ultra hoc in ſubſtantia et leuib⁹ aliud nō inuenitur: concluditur euidenter quod nihil in eis ſit quod rationem mouētis habeat. Quod autē philoſoph⁹ dicit omnes partes talium eſſe conſitas et cōtinuas: ad partes qualitatiuas referuntur: quas oportet ad inuicē eſſe aliquo modo diſtinctas: ſi vna debet eſſe mouēs et altera mota. Sic igitur manifeſtū eſt quod non poteſt ſtare graua et leuia ſic mouere ſeipſa: quod vna pars ipſorum ſit mouēs et altera mota. **T**ertio autē modo vult cōmentator quod poſſunt ſeipſa mouere. At enim quod graua et leuia poſſunt eſſe in duplici potētia. quia eſſentialem et accidentalem. in potētia quidē cōtinua ſunt quādo formā cōſtitutiuā eſſe grauis vel leuis actu nō habent: ſed potētia. Et quia nihil potētia tranſmutare ſeipſum de nō eſſe ad eſſe: indiget tūc extrinſeco motore qui reducat ipſa ad actū. Quādo autem actu ſpēm ſuā et nām habent: nām eſt quod quātū de ſe eſt actu habeat et locū: et alia que talem ſequitur nām ſed ſi extra locū tūc ſunt: hoc nō potēt eſſe. quia nām non habeat per quā eis ille loc⁹ debet: ſed quia per aliud impediens prohibent ibi exiſtere. et ſic ſunt nō eſſentialiter ſed per accidēs tūc in potētia ad propriū locum. unde et indiget motore per accidēs vtpote eo quod remoueat prohibēt. h. n. remoto ſtatim ſunt deorſum. h. autē ipſamet mouēt et remouent: ad cuius motū ſequitur vltim⁹ motus ipſorum: et ſic per conſequens mouent ſeipſa per accidēs. **Q**uod autē iſta poſitio nulla ſit: de facili demōſtraſt. **E**ſt enim duplex mouēs. quia mouens motum: et mouens nō motum. Mouens autē nō motum illud dico quod dum mouet: ipſum nō mouet: nec per ſe: nec per accidēs: cui⁹ mouētia ſunt ipſe ſubſtantie ſeparate. Mouens vero motū eſt duplex. **U**nū quidē quod ex ſe ſimpliciter nō habet quod moueatur dum mouet immo potēt mouere immobile manēs: ſed quod moueat cū mouet accidit ei ex hoc quod ipſi mobili cui inſluit motum eſt in eſſendo cōiunctū. iccirco neceſſariū eſt quod moueat ad motū eius: et tale mouens eſt anima. Aliud eſt mouens

Quid sit
ad
mouens
ma

mouetore

quod est nō per accidens sed per se mobile: sicut est omne corpus: 7 tale de necessitate mouet euz mouet. Quia vero motus prioris mouētis sibi non conuenit nisi propter mobile cui in essendo cōiungitur: necessariū est qd prius non tēpore sed nature ordine talis motus intelligatur in mobili q̄ in mouente. de motu autē secūdi mouētis hoc dici non potest. Si enī per prius nature ordine intelligat in mobili q̄ in ipso: 7 per consequens sibi non cōuenire nisi per mobile: necessariū erit concedere sicut 7 de alio: qd ipsū quantū de se ē possit mouere non motū: 7 qd moueat dum mouet: sibi non cōueniat nisi per accidēs. quod totū est impossibile 7 cōtra ratiōem mouētis corporei. Necessariū est igit qd prius ad min⁹ prioritate nature persistat motus in ipso: q̄ in eo quod mouet per ipsum: consimiliter necessariū est qd talis motus per se 7 non per accidēs sibi cōueniat. De hoc igitur motu per prius 7 per se sibi debito 7 non per accidēs siue propter mobile est questio per quid effectiue sibi conueniat. Si enim dicat qd ipm habet a seipso: necessariū erit cōcedere qd seipsū moueat per se: 7 non per accidens. quia sicut ostēditur est: talis motus per prius 7 per se sibi conuenit: et non per mobile: cū presupponat a motu talis mobilis. Hoc positioe igit repudiata cum alijs dicendū est qd grauiā 7 leuiā effectiue nullo modo mouentur ex seipsis. Ut autē videat quid sit illud a quo effectiue mouent: considerandū est qd vniū quodq; ab eodem accipit operatiōem 7 necessitatem operādi siue idem est per quod alicui competit qd stet sub aliqua operatiōe: 7 per quod ei ad huc imponit necessitas. Necessitate autem tale vniū quodq; accipit ab eo a quo sumit formam q̄ est principiū determinate operatiōis. formā autē accipit vniū quodq; a generante. Est vero duplex generans. quia particulare: 7 vniuersale. Et particulare quidē in virtute vniuersalis generat: sicut etiam vniuersaliter agens secūdū agit in virtute priorū. pncipaliter ergo 7 maxime accipit formas 7 necessitate ad operatiōem ipsum genitū ab vniuersali generante. ab ipso ergo sumit etiā qd stet sub tali operatiōe. Hoc igit subtracto qd genitū nō remanebit sub virtute eius: oportebit qd nullam necessitate teneat ab ipso: nec habeat per consequēs actū quem habebat prius. Et hoc quidē est vniuersaliter verum: tam in volūtarijs: q̄ in naturalibus agentibus. Si enim agens tolleret increatū a quo est omnis inclinatio in bonū: volūtas in bonum non tenderet amplius: nec etiā ratio volūtatē remaneret. q̄ ad ipam pertinet vt in illud qd est bonū inclinē. sic etiā si generās vniuersale: vt puta si spera celestis tolleret: necessario tolleret quantū est de ordine naturali a corporib⁹ inferioribus inclinatio ad locū sursum 7 deorsum: 7 per consequēs nec ea q̄ modo grauiā sunt tenderēt deorsum: nec ea que sunt leuiā tenderēt sursum. q̄ nec grauiā grauitatē: nec leuiā tūc leuitatē retinerent.

rent. vnde 7 si quod est pōderis modo mille librarum tunc acciperet: nō magis pōderaret q̄ vna pluma. Sic igit necessariū est dicere qd per virtutem vniuersalis generātis tendat deorsū: grauiā: 7 leuiā sursum. Verūtamē considerandū est qd virtus vniuersalis generātis non est de se terminata ad hunc effectū vel ad illum. 7 ideo si debz determinatū pducere effectum: necessariū est qd per aliū quid determinet ad productiōem eius. ad producendū autem determinatā formā: determinatur per agens particulare. sed ad efficiendū determinatū motum determinatur per formā naturalem mobilis ad quod consequit certa inclinatio. vnde per grauitatē que est in grauius: determinat ad mouendū grauiā deorsum. 7 per leuitatē que est in leuius: determinat ad mouendū ipā sursum. Ad ergo argumentū dicendū est qd que naturaliter mouent locali motu: mouent ex se. non q̄ habeant sui motus principiū effectiū: sed formale quod est ipā forma per quā determinatur ad hoc qd sine particulari motore tali motu moueantur 7 non alio. Et per hoc patz ratiō ad secūdum. Ad tertium dicendū est qd mobile quāto minus habet de eo per quod inclinā in terminū ad quē a naturali motore mouetur: 7 plus de contrario tanto tardius mouetur. 7 e cōuerso. quāto de contrario habet 7 de conueniēte magis: tanto mouetur velocius. per grauitatē autē grauiā inclinānt ad motū deorsum: ad quem ab vniuersali generante naturaliter mouent. 7 iccirco quāto grauiora sunt: tanto citius descendūt. Ad quartum dicendū est qd vniū contrariōū natū est transmutare aliud: presupposita virtute vniuersalis generantis. Ad quintū dicendū qd moueri naturaliter 7 nō mouere: est propria passio supradictōū. Ad sextū dicendū qd mobile quādo caret forma: indiget extrinseco motore: 7 ad acquirendū vbi: 7 ad acquirendū formā per quā ad illud vbi determinat. quando vero formā habet: indiget quidem extrinseco motore non ad acquisitionem forme per quā ad vbi determinet: quia istaz iam habet: sed ad acquisitionem loci ad quē per talem formam inclinatur.

Questio quartadecima.

Questio quarta

de cetero est. Utrū in subā sit mot⁹. Et videt qd sic. Quia cōtrariōū effectiū cōtrarie sunt cause: sed proprietates ignis 7 aque sunt cōtrarie. q̄ etiā forme subāles eoz que sunt cause talū ppetatū: erūt ad inuicē cōtrarie. s̄ in cōtraria est mot⁹ q̄ in cōtraria subāles: 7 p cōtraria in subā erit motus. In tertio physicoz dī qd mot⁹ est in trib⁹ p dī camētis. s̄ in subā: q̄ tate: q̄ litate: 7 vbi. s̄ forma q̄ in sua eēntia hz gradū 7 gradū inducī non

Quid sit illud a quo effectiue mouentur grauiā

Questio

subito: et sic per motum. scilicet forma subalternis in sua essentia habet gradum et gradum. quia superior continet totam inferioris perfectionem et adhuc amplius. scilicet. *¶* Dispositio que est necessitas ad formam quod est altior: tanto perfectione formam ponit. scilicet talis dispositio ad formas eiusdem speciei potest esse altior et inferior. scilicet etiam in forma specifica subest esse dare gradum perfectionis in essentia superiore et inferiori. *¶* Forma eque perfecte in essentia potest esse equaliter perfecte magis. si igitur omnes forme subalternis eiusdem speciei et per omnes rationales anime sunt eque perfecte in essentia sequitur quod anime generant non magis se habent ad perficiendum generantur quam generantur corporum. quod est oio finis. quia tunc quilibet anima separata indistincte se habet ad cuiuscumque hominis defuncti corpus in resurrectione corporum informandum.

¶ Gradus dispositionis qui est in inductione ultimi: est in abiectioe primi. Est autem ultimus in inductione ille qui manum necitat ad formam. scilicet iste dicitur esse quod primo in abiectioe a materia abiicitur. *¶* Ostenditur autem quod non statim cum aliquid tollitur de dispositione: subalternis forma tollitur. talis autem gradus non erat necessitas ad totam formam: sed solum ad supremum gradum eius qui ipso inducto inducitur et abiectio abiicitur. scilicet subalternis forma inducitur et abiicitur per successionem et non subito. *¶* Altior virtus altior est consequens essentia. scilicet virtus generantia que consequitur animam viri est altior quam virtus conceptiva que consequitur animam mulieris. scilicet et essentia illi anime est altior quam essentia istius. *¶* In omni mutatione est prius et posterius que non sunt sine tempore: quod est mensura motus: scilicet generatio est mutatio. scilicet mensura tempore: et est motus. *¶* In divinis autem est quod philosophus determinat in quanto physicorum: quod in subalternis non est motus. *¶* Ratione si de hac questione credat sentientium esse philosopho cito nos de ipsa poterimus expedire. probatur enim in quanto physicorum duplici ratione quod in subalternis motus esse non potest. Quartum quod est una sumitur ex habitudine terminorum vel extremorum motus. Secunda vero accipitur ex conditionibus subiecti. Et ratio quidem sumpta ex parte terminorum est. quia omnis motus est inter contraria. subest autem nihil est contrarium. ergo in substantia non est motus. *¶* Expositio autem huius dicitur que data quibusdam oio est contraria intentioni Aristotelis. Dicitur enim quidam quod de transmutatione substantifica loqui possumus dupliciter. quia vel quantum ad introductionem ultimi gradus: et sic ipsa non est motus. vel quantum ad introductionem totius nature precedens gradum ultimum: et sic talis transmutatio est motus. Et primo quidem modo secundum eos intendit Aristoteles. excludere motum a substantia: non autem secundo. *¶* Sed quod ista solutio sit omnino contra philosophi intentionem tripliciter apparet potest. Primo. quia motus per tanto reponitur in aliquo predicamento. quia aliquid illius predicamenti inducitur per motum. Quia enim aliquid quantitas naturalis et aliqua qualitas et aliquid ubi per motum acquiritur: igitur motus in predicamento ubi quantitas et qualitas ponitur. et videtur in omni eo predicamento necesse est sic esse motum cuius aliquid per motum acquiritur. nunc autem ita est quod forma subalternis non solum quantum ad gradum ultimo inductum: sed etiam quantum ad totam naturam precedens gradum illum pertinet ad predicamentum subest: et per omnes necesse est quod in substantia sit motus et predicamento subest si non illa inducitur per mo-

tum. vanum est ergo quod Aristoteles simpliciter asserit in predicamento substantie non esse motum. Secundo autem habet apparet ex ipsa ratione Aristotelis. Assumit enim quod omnis motus est inter contraria: et per consequens si inter formas substantiales cadit motus: necessarium est quod ipse habeant ad invicem contrarietatem. sed ulterius assumit huius oppositum: videlicet quod substantie nihil est contrarium. et ex hoc concludit quod in ea non sit motus. Quicumque igitur ponit aliquo modo motum in substantia: necessarium habet negare aut maiorem aut minorem oppositum Aristoteles. Tertio autem ex hoc apparet. quia secundum modum supradictum non solum a predicamento substantie: sed etiam a quolibet alio motus excluditur est. Luit declaratio est quia ratione eius quod subito vel in instanti acquiritur: in nullo genere motus ponitur est. Ultimo vero cuiuscunque nature gradus subito acquiritur. si enim acquiritur in tempore: necesse est quod aliquid eius acquiratur prius et posterius: et sic per consequens habebit partem et pariter. et erit ille gradus non unus: sed multiplex. ultimus autem gradus cuiuscunque nature est unum tantum: et non plures. ergo necesse est quod non in tempore sed subito acquiratur. Ratio igitur eius in nullo genere motus ponitur est. Si ergo propter ultimum gradum solum excludendum est motus a predicamento substantie: pari ratione excludi debet a quolibet alio predicamento. et tamen Aristoteles dicit quod motus est in quantitate qualitate et ubi: et non in substantia. manifeste igitur apparet quod supradicta responsio est oio contraria intentioni Aristotelis. Ratio autem sumpta ex parte subiecti est. quod sicut subiectum albedinis est album cum stat actu sub albedine: sic etiam subiectus motus necesse est quod moveatur: cum actu motum subiecti. nihil autem moveri potest: nisi sit mobile. Sed subiectum transmutationis substantifice que vocatur generatio et corruptio: est ens simpliciter in potentia: et nullo modo actu. et quod tale est: non est mobile. ergo generatio et corruptio non sunt motus. Quod autem ens quod nullo modo est actu: moveri non possit. Ex hoc probatur Aristoteles. quia quod sic se habet non est in loco: et omne quod movetur est aliquid. Non similiter autem exponitur huius rationis que data quibusdam extorta est et procedit ex parte vocis ignorantia. Dicunt enim quod transmutatio substantifica non est motus ratione subiecti generantis quia hoc est ens pure in potentia: sed est motus ratione forme que inducitur per ipsam. unde et ratio huius non autem ratione subiecti est motus in substantia. hoc autem est oio nihil. cuius declaratio potest esse. quia quibus motus reponatur in predicamento ratione forme que inducitur per ipsam et non ratione subiecti: eo quod nunquam subiectum producit per transmutationem illam cui subiecti: nunquam in motus esse potest sine proprio subiecto quod est ens mobile. unde si subiectum inductionis alicuius forme nullo modo sit mobile: talis inductionis nullo modo poterit esse motus. que admodum si illud quod subiecti inductionis qualitas utpote dealbationi nullo modo est mobile: impossibile foret ipsam alterationem esse motum. Et similiter necesse est dicere de quilibet alia transmutatione. nunquam enim inductionis alicuius forme potest esse motus si subiectum inductionis illius non sit mobile. Que admodum dicitur implicat cuius dicitur quod aliqua

forma est albedo cuius proprium subiectum non potest esse album. sic etiam manifeste implicat contradictionem cum ponitur inductio forme motus esse: cuius inductionis proprium susceptivum moveri non potest. concedere igitur quod transmutatio substantifica sit motus: et quod subiectum transmutatōis substantifice non sit mobile: non est aliud quam concedere contradictoria simul esse vera. Manifestum est igitur quod secundum Aristotelem necessarium est ponere: quod in substantia non possit esse motus. Si autem non tantum curam scire quod philosophus dicat quantum intelligere veritatem: oportet nos subtilius et diffusius procedere ad huius questionis declarationem. nam secunda ratio Aristotelem supponit quod omne mobile sit in loco quod non ponentes motum in substantia negarent de eo quod mobile est ad substantialem formam. Secunda vero ratio supponit: quod in substantia non sit contrarietas: quod etiam isti non concederent. Et si arguatur: quod contraria debent habere quandam latitudinem quas forme substantiales non habent. supponitur etiam tunc quod forma substantialis sit indivisibilis: quod isti non concedunt. Alias ergo rationes oportet adducere ad declarandum perfecte rationes Aristotelem. et quod in substantia non potest esse motus primo autem habet possumus declarare ex ipsis rationibus forme existentis in motu et forme subalternis. Ad cuius intelligentiam considerandum est: primo quid sit motus secundo quid sit proprium motus susceptivum. tertio utrum in primo susceptivo substantifico transmutatōis substantifice possit intelligi aliquod actu esse. Et quarto utrum forma in motu consistens presupponat esse in suo susceptivo proprio. Quantum autem ad primum considerandum est: quod motus secundum commentatorem est acceptio partis forme post partem. et non enim dicitur aliud motus ad formam nisi successivam et continuam forme acquisitionem. unde quod incipit moveri ad formam per motum acquirendam incipit ipsam formam acquirere: sicut quod incipit dealbari: incipit acquirere albedinem. Et quia in omni successione est dare prius et posterius igitur continuo continuata successiva forme acquisitione. necessarium est quod deus aliquid forme prius acceptum: et aliquid eius acceptum posterius. Aliis enim in acceptione forme non posset intelligi successio: nec per sequeles talis acceptio posset dici motus. Manifestum igitur quod motus ad formam est pars forme post partem: siue acceptio partis forme post aliam eius partem prius acceptam. Alterius quantum ad secundum considerandum est: quod proprium et immediatum motus susceptivum: est illud quod est proprium et immediatum receptivum cuiuslibet terminorum motus: que ad modum proprium et immediatum subiectum cuiuslibet colorationis est illud quod est proprium et immediatum susceptivum omnium colorum. cuius declaratio est: quod vniuersum et eiusdem nature: vniuersum et idem est subiectum proprium et immediatum quantum ad omnes gradus suos. vnde illud idem est receptivum gradus ultimi albedinis: quod est susceptivum omnium graduum precedentium. primum enim omnes ad vnam naturam: et vniuersum nature vniuersum est proprium receptivum. Et quia motus non est aliud ut declarauimus quam successiva et continua acceptio for-

me vel graduum formalium. subiectum autem huius acceptionis est illud quod continue accipit formam ipsam. concluditur euidenter quod idem sit proprium subiectum motus: et immediatum receptivum forme que inducitur per motum: et etiam forme que abicitur: quia idem est subiectum omnium illorum inter que cadit transmutatio per se: ut alias declarauimus. hoc viso consequenter considerandum est quantum ad tertium: quod nihil est actu nisi per formam: et quod forma accidentaliter ordine nature presupponit ante se formam substantialem. necessarium est ut quod caret omni forma substantiali careat simpliciter omni forma. et per sequeles necessarium est quod hoc quantum est de se nullum actu esse habeat. Primum autem et immediatum susceptivum transmutatōis substantifice est primum et immediatum receptivum omnium substantialem formam. et per sequeles necessarium est quod de se et natura sua nullam formam et nullum actu esse habeat. que ad modum etiam quod proprium colorationis receptivum est primum et immediatum susceptivum omnium colorum: nullum colore habet de se et natura sua. Alterius autem ad pleniorē quoniam intelligentiam: et etiam quod fuit quarto loco propositum considerandum est: quod si ens dicatur de subalternis et accidentibus: aliter enim dicitur de vno et aliter de alio dicitur. n. p. de subalternis: et posterius de accidentibus. Est enim subalternis simpliciter. accidentibus autem est ens secundum quod: et proprium ratio entis referuat in subalternis: posterius vero referuat in accidentibus. et quod posterius semper ordine nature presupponit primum. igitur co necessarium est quod accidentibus vel ens secundum quod: presupponat ante se subalternis vel ens simpliciter. si autem necessarium est ut esse secundum quod: quod est actu secundum quod entis presupponat ante se esse simpliciter. et per consequens: quod forma que est ratio eandem secundum quod: presupponat in suo receptivo formam que sit et ratio eandem simpliciter. nunc autem ita est: quod omnis forma in motu consistens est ratio eandem secundum quod. presupponit igitur omnis talis in suo receptivo simpliciter esse: et formam que est ratio essendi simpliciter. Ostensum est autem quod transmutatio substantifica in suo primo receptivo: nullam formam et nullum esse presupponit. necessario igitur concluditur quod ipsa non sit motus. quod autem omnis forma in motu consistens est ratio eandem secundum quod: et non ratio simpliciter eandem: de facili apparet: sicut enim ratio eandem album: est illud quo ablato totaliter auferretur esse album sic etiam ratio eandem simpliciter est illud quo ablato ab aliquo subiecto totaliter etiam ab ipso tollitur esse actu. nulla autem forma in motu consistens est talis. Quod enim mouetur habet aliquid de forma ad quam mouetur et si tollatur ab eo illud aliquid quod habet de forma ad quam mouetur: adhuc in ipso remanebit illud quod habet de forma ad quam mouetur: et e contrario. et quod quilibet eorum est ratio eandem. necessarium est quod nulla ipsarum sublata tollatur totaliter esse a suo susceptivo. igitur manifestum est quod nulla forma in motu consistens: est ratio eandem simpliciter: sed secundum quod solum vnde nulla talis potest esse subalternis forma. ex quo etiam apparet quod subalternis forma latitudinem non habet: propter quam subalternis dici possit cuius magis et minus. Secundo autem habet declarari potest ex ipsa consideratione maioritatis et minoritatis et magis et minus. Ad cuius intelligentiam etiam considerandum est: quod maioritas et minoritas dicunt quosdam respectus in quantitate fundatos

Questio

nam maioritas dicit quantitatis excessum. et minoritas dicit quantitatis defectum. unde prope maius dicitur quod plures partes quantitatis equeles vel quod plures de quantitate habet. Unde dicitur quod ab illa quantitate deficit. una autem species rei inuenitur ab alia deficere et aliam transcendere in gradibus perfectionum: et ideo nomen maioritatis et minoritatis conceditur ad eas transfusum. potest enim convenienter dici una species maior alia: ut pote quod continet plures gradus perfectionum quam alia. et sicut etiam minor dici potest: quod videlicet pauciores gradus continet ut sic maior una dicatur quam alia: pro eo quod est maioris perfectionis et complementi: secundum quem modum deum dicimus esse maximum: quod est maxime imo infinite perfectionis. quantum autem maioritas et minoritas sic in speciebus reperiuntur. non tamen ipse prope dici potest cum magis et minus. unde si albedo dici possit maior et minor non tamen ipsa dici potest cum magis et minus. hoc autem declaratio est: quod magis et minus dicitur quosdam respectus fundatos in participatioe aliquid ab aliquo ita quod ibi intelliguntur duo diuersa in eentia. scilicet participatio et participans. Et participatio quidem dicitur cum maioritate et minoritate. participans vero dicitur cum magis et minus. nam magis dicitur quod participat plus de participato. minus vero dicitur quod participat minus sub minori complemento quemadmodum magis albedo dicitur quod plures gradus albedinis participat: et minus quod participat pauciores. secundum hoc igitur apparet quod illud dicitur cum magis et minus quod non est species: sed spiritum participat et sic quod ponitur quod diuersum in eentia a specie participata. Albedo enim quod participat albedine dicitur magis et minus sed albedo quod non est participans imo participatio non dicitur magis et minus: sed dici potest maior et minor. et sicut si albedo non potest dici magis vel minus quam illa: quod tamen albedo posset dici cum magis et minus. quod falsum est. In accitibus igitur quod oppositum non est species: sed spiritum participans potest oppositum dici cum magis et minus: sed in substantiis ipsum oppositum est species: sicut homo vel asinus. non igitur tale oppositum cum magis et minus dici potest. unde homo non dicitur magis et minus: nec etiam hic homo: quod idem iudicium est de utroque. non enim hic homo dicitur aliquid diuersum in essentia ab homine: sed eadem est eentia huius hominis et hominis. **U**terum autem considerandum est: quod sic quod albedo dicitur magis et minus: necessarium est id a quo dicitur albedo: utpote ipsa albedo aliquam latitudinem habeat prope quam dici possit maior et minor: non autem magis et minus. sic etiam si homo dicitur homo habet latitudinem secundum quam maior et minor dici possit. ultra quod pro hominem aliquid ponatur diuersum in eentia ab humanitate: quod participatio ipsa dicatur magis et minus homo. sic etiam albedo aliquid ponitur in eentia diuersum ab albedine: quod participatio eam dicitur magis et minus albedo. hoc autem est omnino falsum: quod homo nullam aliam eentiam et nullam propter humanitatem ponit. unde non differunt in eentia homo et humanitas. propter hanc igitur eentialem identitatem sicut humanitas cum magis et minus: et albedo cum magis et minus non dicitur. sicut etiam neque homo: neque si vel illa albedo: et propter quod non habeat humanitas latitudinem propter quam dici possit ab homine. et ideo magis et minus participari ab alio aut non participat sicut albedo participat

ab aliquo ab ipsa differente in eentia. Ex hoc autem de necessitate concluditur: quod forma substantialis que est principium humanitatis. et consimili modo quilibet forma substantialis indiuisibilis est et latitudines non habet. et prosequens subito et in instanti accipitur non ergo per motum: ergo in substantia non est motus. **T**ertio autem idem declarari potest dicendo ad impossibile supposita secundum fidem et hoc sane propter veritatem incorruptibilitatem anime intellectiue. Ad cuius declarationis euentiam considerandum est: quod omnes forme in se cadit transmutatio pro se et non pro actibus ita se habent quod si secundum unam eam attenditur magis et minus. necessarium est etiam quod attendatur et secundum omnes. Si enim extrema talium formarum sumatur et ab ipsa parum recedat per actum remissionis. necessarium est quod non tota forma sibi opposita sed aliquid eius inducat: quemadmodum enim ipsa tota non abiicit: nisi quod sibi opposita tota inducitur: sic etiam non auferat aliquid eius: nisi quod aliquid inducitur de forma opposita: quemadmodum non abiicit aliquid de albedine nisi quod inducitur aliquid de nigredine. unde euidenter apparet quod si secundum unam magis et minus attenditur: necessarium est quod attendatur et secundum aliam. quemadmodum quod inter omnes colores cadit pro se transmutatio: secundum vero unum attenditur magis et minus: attenditur etiam necessario et secundum omnes. et sicut se habet de sapozibus et in omnibus similibus. **E**x hoc autem consequitur statim aliud: quod enim una talium formarum non abiicit nisi ut alia inducitur. necessarium est quod sicut ista potest successiue induci: sic etiam successiue possit abiici et alia. et quod successiua et continua acquisitio vel abiectio forme motus est: necessario contingit quod omnes tales forme induci possint et abiici per motum. Omnis autem talis forma est generabilis et corruptibilis. nunc autem ita est quod in omnes formas substantiales ad minus specificas reperiuntur generabilium et corruptibilium: ut alibi sufficienter demonstratione declaratum est: cadit pro se transmutatio: igitur necessarium est: quod si secundum unam eam attenditur magis et minus: attendatur etiam secundum omnes et per consequens: quod sicut una eam potest induci et abiici per motum: et sic generari et corrumpi sic etiam se habet et omnes alie. anima ergo intellectiua que una est de numero talium formarum: erit de necessitate generabilis et corruptibilis. **E**t hoc quidem sic euidentius apparet. ponamus enim quod non tota sed aliquid forme repugnantis anime inducatur in materiam. Tunc enim secundum quod ex predeeterminatis apparet esse necessarium non tota anima sed aliquid eius tollitur a materia. hoc igitur quod de anima a materia sublatur est: aut actu manet post talem ablationem: aut non manet: sed corrumpitur. primum autem stare non potest. manet tunc una et eadem forma secundum unam partem sue essentie in materia: et secundum aliam a materia actu separata: quod est omnino impossibile sicut de facili ostenditur potest. necessarium est ergo ponere quod totum illud sit corruptum: quod si anima ponitur sublatur a materia: et sic secundum successiuam inductionem forme repugnantis anime fiet successiua anime corruptio:

et erit de necessitate anima humana corruptibilis. Et qz hoc stare no pot: necessarii est concedere: qz fm formas substantiales no possit attendi magis et minus: et qz ipse subito et no p motu inducantur. In substantia ergo nullo mo pot esse motus. Ad pmu ergo od. est: qz hinc effectum cause prime et si debeant esse opposite: non tñ qz qz sunt hinc nisi qñ effectus unius est cause. pperas autē no est uniuoca subiecto suo. vñ ex eo qz pperas ignis et aque sunt hinc: cōcludendū est no qz ignis et aque opponant fm hinc: sed qz habeant ad inuicē aliquā oppositionē. Ad scdm od. qz cū dī motus esse in qñtuor pdicamētis: sumit motus large put includit etiā mutationē. Ad. iij. od. qz forma superior in simplici et indiuisibili eēntie: cōtinet totū qd cōtinet inferior: et adhuc ampli: nec p talem cōtinentiā dat alia gradus pluralitas: nisi qz ponit gradus generis et spē: no aut ista: sed multitudo gradus specificē perfectionis: ponit illaz latitudinē in forma que exigit ad motū. Ad. iij. od. qz dispō que est necessitas ad formā no ē pūctalis sed hz magnā latitudinē: et sub quolibet gdu eius nata est stare no altior et inferior: sed tota eēntia forme. alias ei3 opozteret qz etiā postqz hō generat est: crescēte et decrescēte dispōne ei3 cresceret et decresceret in eēntialibus aīa intellectiua qd sustineri no pot sine corruptibilitate eius.

Ad. v. od. qz h eēntia aīe fit icorruptibilis: nubi lomin? nō est actu sensitua et vegetatiua nisi ex diuisione ad mām. et iccirco qñtūcūqz sunt oēs aīe rōnales eqles i eēntia: qz tñ actu vegetatiue et sensitue sūt ex pfecta diuisione: necessariū est qz in eo qz tales sunt: et no in eēntia sua ineqles sūt ppē materiē ineqlitatē: quā qdē ineqlitatē de nā sua retinet semp sumpte solū in eo qz tales ut dicitur ē

Ad. vi. od. qz gradus necessitās multiplex est et nō unus sub quoz quolibz manet tota eēntia forme vt dicitur est. Ad. vij. od. qz virtus generatiua non osequit simplr eēntiaz aīe: sed pot? ex diuisione ad mām. Ad. viij. od. qz in generatiōe talis ē susceptio eē ad nō eē: qlis est imini tps ad tps qlis successio nō est motus. qd enī generat hz nō eē in toto tpe pcedente pterqz in eius termino.

Questio decimaquinta.

Questio quinta

decima est. Utz in aliq re creata eēntia et potētia differat fm re? Et videt qz sic sicut enī se hz essentia ad eēntia se hz potētia ad opaz. si. g. p locū a pportione omutata: sicut se hz opatio ad eē sic potētia ad eēntiam: sed opatio et eē in oī re creata differūt realit: ergo sūt potentia et eēntia. P que sunt in re vñ ita se vident habere: qz vñ no ipsoz sublato ex nā rez: tollit eēntiaz et reliquū: hz potētia vñ sua sublata ab oculo p cecitate nō tollit

tur ab ipso anime eēntia: g eēntia aīe et sua potētia nō sunt realit idē. P accidens et substantia non sunt idē realiter: sed eēntia anime est substantia: et eius potētia est accidēs: qz actus et potētia sunt in eodē genere. et opatio que est actus potētie est in genere accidētis. igit eēntia aīe nō est idē realiter cū sua potētia. P que sunt diuersarū spēz non possunt idē realiter cū eo qd est vnius spēi tñ. eēntia autē vnius aīe vñ spēi est: et potētie ei3 sūt diuersē spē. g nō sunt realit idē cum ipsoz eēntia.

P si potētia nō ē aliud realit ab eēntia: sed solū fm cōsiderationē aīe: tūc potētia ut potētia ē nō erit nisi ens aīe et apud aīaz. hz talia sūt figmēta: qd de potētia dici nō pot. g potētia nō solū fm rōnē: sed etiā fm rem differat ab eēntia. P vna et eadē res nō pot fil mae fil esse coextēsa et nō extēsa. eēntia aut aīe humane nō ē coextēsa materie cui coextēdit potētia sensitua: igit ad minus sensitue potētie nō sūt vna res cū ipsa aīe eēntia. P nālis potētia est i pdicamēto qlitatis: et eēntia aīe ē in pdicamēto subē: sed subā et qlitas differūt realit: ergo sūt potētia et eēntia. P si potētia supra eēntiaz nō addit nisi relationē ad actū cū rōne eēntie q ē subā sit in pdicamēto subē et nō qlitatis: et rōne respect? sit in pdicamēto rōnis: nihil tūc dari pot: ppter qd ipsa sit i genere qlitatis: g rē. In hū est: qz p idē res ē et opaf. est aut p eēntia forme: et opaf p potētia: g idēz sūt eēntia forme et potētia.

Rūdeo ad h qōnis intelligentiā cōsiderandū ē qz aliud est qz rere: vtz potētia et essentia differat: et vtz differat fm rem. nā pmo mō qd sūt simplr de ipsaz diuersitate. querit. n. simplr: vtz bēant ad hūitē aliquā dīam. scdo aut mō nō qñtūcūqz simplr de ipsaz varietate: sed p supposita aliq dīa ut ipsa. qz rē vltēri? de spēalis diuersitatis mō. Querit. n. vtz nō quōcūqz hz realit differat: et qdē si qd pmo mō formaret apparet de facili qd eēt dicendū. cuilibz enī sane intelligenti appet qz eēntia et potētia in rebus creatis aliquo mō differūt. c? declaratio ē: qz qñcūqz aliq duo ita se habēt ad inuicē: qz vñ ipo rū sub rōe ppa sumptū: accidit alteri sub ppa rōe cōsiderato: necessariū ē qz inē ipsa sit aliq dīa vñ diuersitas. nūc aut ita est qz potētia sumpta sub rōe q potētia est: accidit eēntie cū eēntia ē: igit necessariū est qz potētia et eēntia aliquo mō differat. qz aut potētia accidat eēntie de facili appet. qz enī sic cōuenit alicui: qz coincidit ex ppiū et absolutū intellectū ei3: h sibi dicim? accidē. potētia at sic se hz ad eēntiā. pot enī intelligi eēntia intellectu simplici et absoluto: nō intellectu ppa rōne potētie. nāz talis rō cōsistit in relatione ad actū. pot aut intelligi eēntia rei nō intellecta relatione ad actū: excepto actu qui est forma subālis ad quā dī et ordinat eēntia pme materie. possū. n. intelligere boicm ut homo ē nō intellecta relatione ad actū sentiēdi vel vegetādi. Manifestū est igit qz potētia sub ppa rōne sūpra: accidit eēntie rei simplr cōsiderate vñ potētia et essentia differunt: et sic differunt qz possunt ad

Questio

diuersa genera pertinere: sed hoc non habet ex facta deductione. non enim si aliquid per tanto accidit alicui: quod sic conuenit ei: quod tamen coincidit extra simpliciter eius intellectum. statim necessarium est quod possit esse in diuerso genere ab eo. nam species et differentia diuisina generis coincidunt extra eius simpliciter et absolutum intellectum: nec tamen in alio genere collocari possunt quod in eo cuius sunt species et differentia. Considerandum est igitur: quod genus et differentia et species per tanto pertinent ad unum genus: quod in una species natura unum. una uero species est unius generis tantum. quantum ergo species et differentia coincidunt extra intellectum generis: non tamen possunt ad aliud genus quod ad ipsum pertinere per tanto quod intellectus generis est indefinitus secundum species: in specie autem determinatur per differentias. Quodcumque uero aliqua duo ita se habent: quod unum determinat reliquum ad certum species gradum ad quem nullum illud de se determinatum est: illa duo pertinent necessario ad idem genus. Essentia autem et potentia ita se habent. nam quantum aliquo modo essentia determinat per potentiam non tamen per ipsam intelligit ut determinata determinari ad species. nam essentia autem est generalis aut specialis. si autem sit generalis: tunc per suam potentiam determinabitur ad aliquem generale actum. non autem ad species: quemadmodum absolutus intellectus animalitatis: per potentiam sensitivam non intelligit determinari nisi ad actum sentiendi. Si autem essentia fuerit specialis seu specifica erit de se in specifico gradu determinata: sed per suam potentiam intelligeret determinari ad actum non intrinsecum sed extrinsecum essentie specificae. unde manifestum est quod essentia et potentia non pertineant omnimode ad idem uerbum: nec necessarium est quod pertineat ad idem genus. differunt ergo ad inuicem essentia et potentia: et taliter quod ad diuersa genera pertinere possunt. forte autem quod aliquis ex hoc concludere uellet quod essentia et potentia differunt secundum rem credens differre realiter quocumque differunt secundum genus: sed hoc non uidetur esse sufficiens signum. nam cum scia sit una res: secundum tantum diuersum considerandi modum pertinet ad diuersa genera. scilicet qualitatis et relationis. et sic circa ipsam rationem diuersarum species inuenitur. Ergo uideamus: an essentia et potentia realiter differant considerandum est: quod aliud est aliquo modo secundum rem differre: et dicitur differere proprie res. nam secundum rem dicitur possunt illa omnia dicitur quorum dicitur non facit sola ratio: nec per omnes differunt in sola consideratione rationis intellectus: sed etiam in re extra intellectum diuersitate habet quo etiam modo differunt res et habitudo rei unum ad aliam. nam in re etiam extra intellectum: habitudo rei non est ipsa res cuius dicitur esse habitudo. unum secundum hunc modum dicitur potest: quod essentia et potentia secundum rem differunt loquendo de potentia ordinata ad accedendum tale actum. Essentia enim in re extra intellectum: non est ipsa habitudo sua ad actum: quam tamen habitudines ipsa potentia realiter importat. essentia ergo et potentia isto modo secundum rem offeruntur non tamen ideo dicitur potest dicatur proprie res dicitur: quod habitudo rei non ponit proprie rem aliam quam illa cuius est habitudo. quemadmodum habitudo unum

differre realiter ut supra

ad alteras penes albedinem non ponit aliam rem proprie quam albedinem et albedinis subiectum. et tamen albedo et habitudo illa non sunt idem. nam albedo est id per quod in re aliquid est album. habitudo uero illa non est in re habet per quod aliquid est album: sed habet per quod unum in re est albi penes albedinem distitisse uel fuisse. unum manifestum est: quod aliqua dicitur potest in re differre: nec necessarium est statim quod dicantur dicitur res. quantum igitur essentia et potentia differant: et sic etiam reponantur in differentibus generibus. et diuersitate insuper quam habet: non habent in sola et a sola ratione: sed etiam extra rationem uel intellectum in re extra sua: non tamen statim ex hoc haberi potest: quod ponantur diuersas seu res differentes. igitur apparet quid de hoc dicendum sit: considerandum est quod res dupliciter potest accipi: quod coniter et proprie. Coniter quod dicitur ut res dicatur quicquid in re non inuenitur: quo modo res supra diuiditur per predicamenta. et sic res dicitur potest etiam modus essendi rei et habitudo unum rei ad alteram: et ipsa res uel natura: cui tales modi essendi et habitudines attribuuntur. Prope autem res sumitur ut dicatur res: non quicquid in re non inuenitur: sed id solum cui modi essendi et habitudines re attribuitur quo quidem modo res sumpta: res absoluta dicitur: quod sit respectiua: habet non habet nisi ut aliquam habitudinem includit. et diuiditur inter predicamenta tantum: ut in precedentibus quoniam dicitur: iam declaratum est. Et quidem si per modo modo res sumitur: dicitur potest conuenienter quod essentia et potentia naturales res differentes dicitur. non enim solum essentia: sed etiam et potentia in re non inuenitur: propter quod utrumque dicitur potest: et inuenitur in re aliud essentia et potentia: et aliud essentia ut dicitur est. et sumendo rem coniter non solum illud quod est essentia: sed etiam illud quod est potentia ut apparet ex dictis: res dicitur potest. unum manifestum est quod sic sumendo re conuenienter dicitur potest quod essentia et potentia res diuersas ponit: cum essentia ponat rem ipsam cui modi essendi et habitudines attribuuntur. potentia uero ponat ultra hoc rem quod est habitudo ad actum eliciendum uel recipiendum: et in re ipsa ut dicitur est habitudo rei non sit res ipsa cuius habitudo est. Si autem nomen rei magis restitigamus et accipiamus rem proprie secundum quod dicitur: non ipse modus et habitudo rei: sed cui tales modi et habitudines attribuuntur. cogemur tunc necessario confiteri quod essentia et potentia non ponit differentes res. quod quidem iam apparet ex dictis. nam rem proprie sumendo ut dicitur est ipsa habitudo non est res sed aliquid rei. et uel omne illud cuius proprie ratio in quadam rei habitudine consistit: aliquid rei est: sed non res ipsa: nec rem aliam proprie dicitur ponit: nisi rem cuius habitudo est. et uel omne illud cuius propria ratio in quadam rei habitudine consistit rem aliam dicitur proprie non ponit nisi illam tantum: cuius habitudinem importat nunc autem ita est quod propria ratio potentie unum potentia est: consistit in habitudine ad actum recipiendum uel eliciendum. hoc enim ipsum quod est potentia ad actum dicitur: igitur potentia nullam aliam rem proprie dicitur potest ponere propter illam quam cuius ad actum habitudinem importat: hoc autem

*240 dicitur
capitulum*

est res illa quam eētia ponit. debet enim semper habitudo ad rem illam comparari: cuius est immediate habitudo: et potentia ad illam essentia cuius est immediate habitudo ad actum quem importat. Manifestū est igitur: quod sumendo rem ppe: eētia et potentia non ponunt differentes res: sed vnam et eandem. hoc idem autem secundo demonstrari potest ex ipsa distinctione potentiarum. vix est autem quod potentie possit dupliciter distingui: quod penes actum et obiecta et penes diuersos gradus naturae. non est enim aliqua natura que virtute propria destituitur. vnde necessarium est quod secundum naturam diuersitate: sit etiam diuersitas virtutum: vt videlicet quanto natura est altior tanto sit virtutis altioris. vnde et conuenienter dicitur: quod natura superior potest: quicquid potest natura inferior et adhuc amplius. Et quot gradus naturae inueniuntur in re ipsa: tot etiam in eadem inueniuntur gradus virtutum vel potentiarum. Quae admodum appetit in homine in eadem natura inueniuntur gradus nature vegetatiue: et idem principat cum vegetabilibus vegetatiuas vires: inueniuntur etiam in ea gradus vite sensitivae: propter quod cum animalibus imperfectis principat potentia tactiua. inueniuntur etiam in ipsa gradus vite sensitivae perfectae: et idem cum animalibus perfectis principat potentia motiua: et omnes vires sensitivas. inueniuntur etiam in ea gradus altioris vite quae inueniuntur in ceteris animalibus. et ideo principat virtute altioris: sicut potentia intellectiua: ad quam reliqua animalia pertingere non possunt. Manifestū est igitur: quod sic potentie secundum gradus naturae distinguuntur: quod ad quolibet naturam quae de numero absolutarum resequitur aliqua potentia tanto altior vel inferior: quanto inferior vel altior fuerit natura quae resequitur. si ergo potentia aliquid ultra rem ppe dicta ponit: tunc autem vtraque erit in eodem gradu: aut vna in altiori: et reliqua in inferiori. si autem concedatur primum: necessarium erit ponere: quod sint vna res et natura non diuersae. Quae enim sunt in eodem gradu: vnam tantum naturam ponunt: et non multas: nisi forte numero. Si autem de secundum: tunc ita procedemus. manifestū est enim quod quilibet natura que est res ppe dicta habet suam propriam virtute tanto altioris vel inferioris: quanto ipsa fuerit inferior vel altior. Quae admodum enim naturas sub eodem gradu differētes solo numero consequuntur vires eiusdem gradus seu speciei solo numero distincte: sic etiam naturas diuersorum graduum. necessarium est quod consequantur virtutes secundum speciem distincte. Ex quo igitur res posita per eētia: et res etiam ppe dicta posita per potentiam sunt nature diuersorum graduum: necessarium est quod habeant virtutes secundum gradum differētes. quae admodum quod calor qui ponit per potentiam calefactiua est inferioris nature quae res que ponit per essentiam ignis. videmus quod potentia calefactiua est inferioris quae virtus ignitiua. De illis igitur virtutibus comparatis ad eētia quas immediate ponunt. Etiam iterum querere: vtrum ponat res ppe dictas differētes ab illis eētijs vel non. Et si de hoc sic: apparet manifeste in infinitum procedere. Si autem dicatur quod res ppe dictas non ponit ab eis differentes: concludetur continue propositum videlicet quod vltima virtus et potentia supra eētia in qua immediate fundatur habitudo per ipsam importata: nul-

lam rem ppe dictam superaddit. Tertio hō idē declarari potest ex alia distinctione potentiarum que attendit per relationem ad actus et ad obiecta: vbi considerandum est: quod quod potentie specificantur per actus et obiecta: necessarium est quod etiam per hoc secundum propriam distinctionem distinguantur. cuius ratio est: quod per idem vnumquodque in sua specie reponitur: et distinctione specifica distinguitur ab omni alia quod secus in eadem specie non cadit: quae admodum apparet in singulis inducendo: quia enim homo per rationalitatem reponitur in specie humana. inuenitur etiam per eandem a brutis animalibus distingui que essentia in hac specie non possunt et eodem modo in alijs se habet. Manifestū est igitur quod potentie ex quo specificantur per obiecta distinguuntur autem distinctione specifica per ipsa. vltimus autem ita est quod subtracto principio distinctionis aliorum: tollitur de necessitate distinctio ab eis: sicut subtracta per intellectum rationalitatem in qua consistit ratio distinctionis hominis a brutis: remanet homo ab eis distinctus. nam et impossibile est aliqua a se distincta esse: et distinctionis rationem habere. Si igitur potentie per habitudinem ad diuersa obiecta distinguuntur: necessarium est quod per intellectum tali habitudine precisa ab eētia que vna manens est principium virtutum et potentiarum diuersarum: remaneant potentie omnino indistincte et vnite. non remanent autem vnite nisi in essentia cuius sunt potentie. Ex quo igitur sola praedicta habitudine subtracta per actionem intellectus: remanet de ipsis potentibus res vna et eadem sicut res eētia super quam fundatur. concluditur de necessitate quod a potentia nulla res absoluta alia ponatur supra rem eētia que est illius habitudinis immediatum fundamentum. si enim aliam rem poneret omnino: etiam diuersae per consequens potentie diuersas tales res: cum non sit necessarium rem subtractarum habitudini auferri sublata per intellectum illa habitudine: oportet ret necessario concedere quod etiam post subtractionem talis habitudinis potentie distincte remanent: et ita vix non esset potentias distinguere et specificari per obiecta. Si autem dicatur quod res quidem differentes remanent: non tamen merentur dici potentie precisa habitudine praedicta: concludetur tunc satis euidenter quod ille res absolute que tunc potentie dici non merentur non adiuncta eis alia re absoluta: sed sola habitudine ad iuncta ad obiecta habent accipiunt ut potentie ppe dicantur. et quod ut praedictum fuit. potentia ad illud comparanda est: quod est immediatum fundamentum habitudinis potentia specificantis: satis euidenter concluditur quod potentia ultra rem talis fundamenti nihil aliud ponit nisi solam habitudinem ad actum et obiectum. nulli ergo dubium esse debet: quod potentia et eētia sic realiter non differunt: ut potentia ponat rem absolutam aliam a re sui fundamenti. Quarto autem declarari potest ex proprijs rationibus potentie actiue et passivae. Ad cuius intelligentiam considerandum est: quod si communis ratio potentie consistat in relatione ad actum passiuum tamen potentia et actiua diuersimode ad actum referuntur. nam potentia actiua dicitur ad actum eliciendum.

Questio

Receptiva dicitur ad actum recipiendum. primo autem manifestum est: quod potentia receptiva vel passiva: nullam rem absolutam ponit propter rem sui fundamenti: quod de potentia quidem receptiva actus substantialis: iam in alia questione declaratum fuit. de potentia vero receptiva actus accidentalis: hoc de facili appet. Si enim talis potentia rem aliam ponit propter rem sui fundamenti: tunc necessarium est quod ponat rem substantie vel accidentis. fateatur autem quilibet quod rem accidentis ponit: quod potentia et actus debet esse in eodem genere. nunc autem ita est: quod ob actus est in alio receptum: et omne quod est in alio receptum: ordine nature presupponit ante se potentiam receptivam: tunc scilicet queremus: et cum non sit maior ratio de una quam de alia oportebit quod etiam ipsa rem aliquam absolutam ponat aliam a re sui fundamenti et erit per consequens procedere in infinitum: quod cum stare non possit: oportet necessario concedere: quod talis potentia non ponat rem aliam a re sui fundamenti. verum enim est quod substantia opposita ex materia et forma nulla re alia mediante est. proprium dimensionis susceptivum et ipsius dimensionatum non mediante re alia. proprium receptivum qualitatum quam immediate in quantitate dimensionum indicant. et sic etiam de aliis. Alterius autem quantum ad potentiam activam considerandum est: quod aliqui ordinant ad actum qui est operatio: sicut potentia intellectiva ad actum intelligendi: et potentia sensitiva ad actum sentiendi aliqua vero ultra hunc actum ordinant in alium qui est forma. producta per talem operationem: quemadmodum potentia calefactiva per calefactionem tendit in caliditatem ipsam. Et primo quidem de hac potentia apparet quod intendimus. Est enim res illa habet potentiam que principium est productionis forme que non est nisi forma ipsa: sicut ratio et principium calefaciendi est ipsa caliditas manens in calefaciente. et ratio et principium igniendi est ipsa forma ignis manens in igne igniende: ut sicut potentia calefactiva non ponat rem aliam a re caliditatis: nec potentia igniiva ponat rem aliam absolutam a realitate ignis. et eodem modo oportet dicere de omnibus aliis talibus potentibus: quod eadem ratio est de una et de omnibus. Quantum autem ad alias potentias considerandum est: quod ipse aliquo modo sunt activae: et aliquo modo etiam passivae: quod intelligere et sentire sunt etiam quedam pati. Et secundum quidem quod passivae sunt: ratio superius adducta de eis sicut et de aliis concludit. secundum vero quod activae sunt non ponit aliud quam illud quod est ratio agendi quod ponit esse forma intelligibilis in intellectu: et forma sensibilis in sensu. Ex quo appet satis evidenter quod illa et eadem res que ponit per tales potentias ut passivae sunt. ponit etiam per eas secundum quod activae dicuntur: nullo alio supradicto nisi sola informatione secundo facta a formis predictis. Est igitur considerandum quod una et eadem anima eentia potest poni per potentiam sensitivam et intellectivam differenti modo: quod potentia sensitiva dicitur ut manens sub certa dispositione organi. Sic enim habet recipere species sensibilium sine materia. potentia vero intellectiva dicitur sumpta secundum quod transcendit materie capacitatem. Sed hoc enim actum quandam immaterialitatem habet et sic in ea attenditur intellectus agens. secundum vero quod

est in potentia ad species intelligibiles recipiendas attenditur in ea intellectus possibilis. Ad primum ergo argumentum dicendum est: quod eentia et potentia bene differunt realiter et secundum aliquem modum realitatis.

Ad secundum dicendum est: quod que sunt omnino realiter et secundum rationem idem: necessarium est quod simul ponantur et destruantur. sic autem non se habent eentia et potentia ut supra dictum fuit. Ad tertium dicitur: quod accidens et substantia non sunt idem secundum rationem nec etiam secundum rem: si res cõiter sumantur: et sic se habent eentia et potentia: quod eentia dicit rem absolutam: et potentia dicit rem respectivam. Ad. iiii. dicitur eodem modo quo ad tertium et primum. Ad. v. dicendum: quod potentia non est ens anime nisi sed nature: quod diversitate quam habet ad eentiam non habet ex sola actione anime intellectivae: sed etiam naturali quadam necessitate eam habet in re extra animam. Ad. vi. dicitur: quod potentia sensitiva ex ea parte qua ponit eentiam anime intellectivae non est coercita materie: sed solum ex ea parte qua ponit certam organici dispositionem. Ad. vii. dicitur: quod iam per rationem secundum eam quod potentia ponit eentiam supra quam fundatur non est necessario qualitas: sed potest esse substantia. Sed hoc autem quod ponit quandam modum siue quandam de terminationem eentiae: sic est qualitas. et quod illa definitio attenditur ex respectu ad aliud: idcirco hoc modo est relativum. Et per hoc per rationem ad octavum.

Questio decimasexta.

Questio sexta

decima est: Ut in aliquo individuo duo substantie sint plures forme substantiales: Et videtur quod sic: quod in quolibet corpore est aliqua forma per quam convenit cum alio. scilicet forma corporeitatis: et aliqua per quam substantialiter differt ab alio quolibet. Silla per quam recipitur in determinata specie sed per eandem formam non potest aliquid cum aliis substantialiter convenire et differre: ergo etc. Quod omnis forma est in determinata materia sicut per sebo physicorum: et in. ii. de anima: quod actus activorum sunt in patiente et disposito: sed dispositiones sunt accidentia: accidentia autem fundantur in aliquo ente actu vel extrinseco actu per formam talem: ut habet a philosopho primo de generatione capitulo de refectione: quod saltem due forme substantiales sunt in quolibet individuo: una ex qua materia fit actu. scilicet subiectum cui insunt passiones seu prime dispositiones: et alia qua advenit ipsi subiecto disposito. Quod probatur simpliciter de quolibet corpore mixto: quod omne illud in quo sunt plura elementa in actu habent in se plures formas substantiales: quod quolibet elementum habet in se formam substantialem differente numero a forma substantiali alteri elementum. sed in quolibet mixto sunt plura elementa actu: ut vult commentator et avicenna in. iij. celi et mundi. et etiam Aristoteles primo de generatione: vult enim quod mixtio sit miscibilium aliarum unio. Quod de quolibet animato probatur dicitur in. de anima: quod anima est actus corporis organici physici potentia vitalis habitus: et est actus substantialis: ut in eodem probatur: sed omne corpus organicum habet aliquam formam substantialem generalem etc.

¶ pbat de quolibz aiali. si n. corpus quodlibz mortuu est idē numero qd fuit aialis viui. i quolibz aiali sunt ples forme subāles. qz illa que est in ipo mortuo r aia separa vel que corrupta est. s3 corpus cuiuslibet mortui est idē numero corpus quod fuit aialis viui. qz videm in ipo eadē accñtia numero. videm enī qd eadē est albedo i cada uere cū illa que fuit in viuo. qd est idē corp nūero als accñtis eēt trāslatū de subiecto i subiectū. g rē.

¶ In omni eo qd mouet motu pgressiuo r a seipo sunt plures forme subāles. quia oē tale diuidit in duo. quoz vnū est mouēs: r aliud est motū vt vult pbs in. viij. physicoz. sed mouēs r motum debēt esse in actu vt vult cōmētor in eodē. viij. quare relinqd qd in omni eo qd mouet a seipo: forme ples subāles sunt. sed oē aial qd mouet motu pgressiuo: a seipo mouet r a se vt euidēs ē. g rē.

¶ sicut se habz de lacerta: ita r de alijs aialibz sed in lacerta sunt plures forme. p bō. qz pars lacerte diuisa ab ipa lacerta habz aiam que sentit. si enī pungat retrahit: r pñs est aial. r planū ē qd non est eadē numero aia cū alia que pus fuit: sed alia aia que est in parte lacerte pus fuit in lacerta anteqz eēt decisa. Qd pbat. qz illa aia nō ē de nouo genita: cū nec aial cui est pars fit de nouo genitū. quod pbat. quia omne aial: aut generat per alificatōem: aut p viuificatōem: aut p putrefactio nem: aut per vermificatōem. vt vult pbus in li bzo de histozis alijs: sed illud aial nullo illoz mo doz ē generatū vt p3. ergo rē. ¶ si homo ē cor ruptibilis: in eo sunt ples forme subāles: sed hō ē corruptibilis. ergo rē. Maior pbat. qz aut ē cor ruptibilis quantū ad mām: aut quātū ad formā: aut quātū ad vtrūqz. sed nō quātū ad mām. quia illa est incorruptibilis fm p bō pmo physicoz: r pñs nec quantū ad vtrūqz. relinqd ergo qd qstuz ad formā. qz forma ei corruptiū: sed aia intellectiua est incorruptibilis: vt dicit secūdo de aia. ergo in hoie est quedā alia forma pter aiam intellecti uā p quā est corruptibilis. Alique aut alie ratōes sunt dialerice r vane. In huius est qd sicut vnū quodqz se habet ad esse subāle: ita se habz ad for mā subāle. qd omne esse subāle est a forā subāli. Sed vnū quodqz indiuiduū in genere habz vnū eē subāle. ratio etei substātie existit in indiuiduitate: vt patz. vij. methaphisice. ¶ Rūdeo. ad huius qōis euidētā intelligēdū est qd de illa qōne sunt quat tuoz opiones. Una est opio. d. qd in quolibz indi uiduo sunt ples forme subāles ordinate se hntes fm ordinē pdicabiliū. Secunda opio dicit totalitē huius. dicit. n. qd vnū qd qd indiuiduū cōtentū ē vna forma subāli p quaz est quicqd est in pdicamēto substātie. Est aut tertia opio tenēs mediū. d. qd in qbusdā indiuiduis subē est tm vna forā subāl r i qbusdā ples. sic g r ista opio biprita ē. Quidā enī dicit qd in quolibet corpe simplici est tm vna for mā subālis: in oibz aut corpbz mixtū sunt plures. Alij aut dicit qd in quolibet hoie sunt ples for

me subāles. in oibz aut alijs ab hoie est tm vna. Et ista opio de nouo surrexit. p pē corp chisti r san ctoz viroz corpa. Que aut istaz opionū fit verior nō est facile defīnare. qz vnaqz ipaz magnos habuit r hz defensores. qz tm apud latinos maio res tenēt vnitatē formaz: Thomas viz r Albert r illa opio magis est sōna dictis phi r p fessoruz ei: credo intrepide tenendū eē in quoz indiuiduo substātie eē tm vna forā subālē. Si aut fm fidē catholicā forte vt celebrē intmētibz oporteat dici cōtrariū: loquēti tm physice nō ē cura. Dicam igit qd in quolibz indiuiduo substātie: est tm vna forma subālis. Et hoc pōt declarari ad pñs mltis rōnibz. Quarū pma fit illa. Si in aliquo indiuiduo substātie essent plures forme subāles: oēs forme post primā erūt accñs. sed hoc est ipossibile. cuius causa est. qd quod vere est nulli accidit. s. subā vt dicit pbs pmo physicoz. Maior pbat. qz omnis forma subālis dat esse in actu: r sic pma forā ad ueniēs mae dat eē in actu. sed omne qd aduenit alicui exīti in actu est accñs. vt p3. vij. methaphisice. ergo omēs forme adueniēs post primā sunt accñtia. Sed ponētes opinionē cōtrariā ratiōem istam conant dissoluere. Dicūt. n. declarādo eozū pōem. qd in quolibz indiuiduo sunt plures forme subāles. oēs tamē forme pter vltimā sunt qsi potētiales r disponētes mām ad vltimā formā que sola dat esse cōpletū r specificū. sola. n. vltima for mā: cōpleta r specifica dī. Tūc soluit ad ratiōem r dicit qd oē qd aduenit alicui in actu exīti cōple to est accidēs: sed si adueniat alicui exīti in actu incōpleto nō est accidēs. Cuz igit oēs forme pter vltimā sunt incōplete: relinqd qd nulla illaz erit acci dēs. Sed illa respōsio saluatis dictis p patericoz stare nō pōt. r hoc pbat quattuor rōibz. Prio qd cōmētor pmo physicoz volēs pbare qd mā pma nullā formā hz a se. pbat hoc tali rōne. Naz si mā pma de sui rōne haberet aliquā formā: tūc ois alia forma adueniēs eēt accidēs. r tamē ma nifestū est qd illa forma esset incōpletissima. videt enī qd qto aliqua forma est p pinqoz vltimē. s. aie intellectiue: tanto est cōpletior. Et sic p3 p mēt. qd omne adueniēs exīti in actu r incōpletissimo est accidēs. perit ergo eoz pōitio. ¶ s. Ar. in pmo de gnātionē: arguēs cōtra illos qui ponebāt pncipiū māle aliqd elm dicit: qd si aliqd elm pnci piū māle est: tūc gnātio que est ad formā subālē eēt alteratio. Cū ergo alteratio fit ad formā acci dentalē sequeret qd forma subālis esset accidēs. h aut non est nisi quia adueniret exīti in actu: r tm euidēs est qd forma elemēti est incōpletissima: qz māe p pinqzissima. ¶ s. aut forma dī incōpleta qz est impfecta: aut qz potētialis. sed pmo modo nō pōt dici incōpleta. nā aia afini est incōpleta qz impfecta respectu aie intellectiue. r tm omne adue niēs afino est accidēs: vt ipi cōcedūt post formaz siue aiam afini. Nec pōt dici qd sit incōpleta qz sit potentialis. qz sicut mā se hz ad actū: ita forma se

Declaratio opinionis d. thome:

1^a 2° principalis:

Solutio aduersarioz:

5° sol: q^o rōnibz:

*m
28*

h3 ad potentia. sed ma pma de se nullu h3 actus: vt pbat cometator pmo physicoz: q nulla forma h3 aliqua potentia: 2 pns no est potentialis. p oe qd dat esse simplr: dat esse copletu. copletu eni ad incopletu videt se habere: ut simplr ad fm qd. sed ois forma subalis dat esse simplr: sicut p3 p Arl. p mo de generatioe: qre nulla videt distatia de actu copletu 2 incopletu. Sed forte istabur ad istas rones: q aliqua forma vel actus dr incopletus ex eo q h3 ordine eentiale ad alia forma no qz impfecta: nec qz habeat aliqua potentia passiva. Et p hoc p3 solo ad oes adductas rones. pma eni 2 se cura no couincunt: qz si ma de se haberet aliqua forma: illa forma no haberet essentialē ordinē ad aliqua forma: sed idifferenē se haberet ad omnes alias formas: h3 etiā non eodem modo fit de forma elementi. Ad tertiam rationem iam patet q non dicitur aliqua forma incompleta: quia fit potentialis vel imperfecta: sed quia ordinem naturalem habet ad aliam formam: cum nec ad ipsam sistat generatio: nec intentio nature. Ad quartam rone aut dicendum. q illud qd dat eē simplr no dat eē copletu illo mo quo accipit copletu. s. q no h3 ordine eentiale ad aliqd ad qd sistat generatio: sed qz dat eē copletu respctū eē qd dat forma accitatis: qd est eē fm qd. Ista aut solo nullu videt eē valoris. nā videm q forma adueniens enti in actu est accitatis: qz no videt eē alia ca nisi quia ois forma reqrit subiectu in potentia i quo existat. sicut igit se h3 forma ad forma: ita se h3 potentia ad potentia. sed forma se h3 ad forma sicut eē ad esse cu a forma fit eē. cu igit esse qd dat forma subalis fit eē simplr: 2 esse qd dat forma accitatis fit esse fm qd: ut p3 p Arl. vii. metaphysice. Relinquit q forma subalis fit forma simplr: 2 forma accitatis fit forma fm qd. 2 vltim relinquit: q ois forma subalis siue heat ordinē ad alia siue no reqrit subiectu i potentia simplr. subiectu autē qstuctu qz sit in actu incopletu: 2 h3 ordine ad aliud: no est i potentia simplr. nulla g est solo. p Arl. dicit pmo de generatioe: q ma pma est immediatū subiectu generatiois aliaz aut transmutationū quodamō. cum igit generatio simplr d q loquit fit introductio forme subalis i ma: ut vult cometator. vi. physicoz: relinquit q ma pma fit immediatū subiectu ois forme subalis qstuctu qz igit ma fit in actu subali icopletu: 2 habere ordinē ad aliud no possz recipere alia forma subale qn eēt accitatis. p dato q esset vey q forma adueniens enti in actu incopletu non esset accitatis: ex eo q ille act ordinē eentiale h3 ad aliud: tūc illud in quo essent iste plures forme no esset vnu subaliter: sed solū ordie colligationis: sic domus 2 fundamentū q qst hnt ordinē eentiale ad invicē ut fundamentū ad parietē: 2 pies ad tectum. p semp generatio vni corruptio ē alii: 2 econverso. sed si in aliquo individuo substatie generatiter de quo loquimur eēt plures forme subales. p semp generatio vni no eēt corruptio alii: qre rē.

maior pbat: qz sumpta est a pbo pmo de generatione. minor pbat: nā introductio ois forme subalis ē generatio simplr. 2 nī si in aliquo individuo subē sunt plures forme subales: alie nō corrupit fm eos. 2 pns manet totū copositus. Ista aut rō nō pōt dissolui nisi vno triū modoz. vel dicēdo qz cū Arl. dicit: q generatio vni est corruptio alteri dicat h fm opioez alioz. vel dicēdo qz h dicit i generatione eoz. vel dicēdo qz dicit accipit generatio vno mo picularit p generatione spālī cuiuslibet forme exntis in coposito. 2 sic nō intelligit pbs: q semp generatio vni sit corruptio alteri. Alio mo accipit generatio vni: totū. s. copositi a pncipio pime forme vsqz ad vltimā 2 completā formā. 2 de hac gnatione intelligit pbs: q gnatio vni ē corruptio alteri: quia cum introducitur pma forma corrupit alia ut cum introducitur forma sanguis corrupit forma semis. p3 pma solo nulla est: si quis respiciat ibi pbs. qrit eni ibi pbs: cū oē quod corrupit cedat i nihil: q est cā qre nūqz deficiat generatio: cū semp qdlibet generet ex alijs. Deinde ponit solones alioz: 2 eas iprobat: 2 postea ponit solutionē istā: q cā qre generatio semp copleat 2 nunqz definat est: qz semp generatio vni est corruptio alteri: 2 econverso: 2 istā soloz nō iprobat 2 sic p3 q fuit solo nulla: sed argumētū ipm reprobat. Nec etiā scda solo valet. pmo qz eēt illos qui ponit plures formas subales in quolibet idividuo. 2 istos spālī disputamus. Scdo qz vide m exēplū qd ponit Arl. postea magi iseri: sic qn ex semie generat sanguis. 2 planū est q nec semie nec sanguis est elim. p Arl. in pmo de gnatioe 2 corruptione dicit: q ipse vult determinare quōd generet caro 2 alia mixta: ut p3 ibi: g rē. Tertia at solo que videt habere aliquid apparene stare nō pōt. primo qz aliquid nō dr simplr de aliquo nisi totū vel plures principaliores ptes eius sint tales ut dr in fine. v. physicoz. vñ aliquid nō dr calidū nisi totum vel plures ptes eius sint calide. Cū igit simplr dicat q generatio vnus est corruptio alterius. qz qz hēant vel oēs eius ptes generationis vel plures pncipaliores que sunt vltimē: qre rē. p sicut se habuerūt in generatione: ita se habebur in corruptione: ita q corruptio illius forme in coposito nō erit generatio alteri: cui generatio nō fuit corruptio alterius. Cū g sepabit aia intellectiua ab hoie: nō generabit aliquid: sed remanebit aia sensitiua: etiā pns aial. 2 h considerat p p3. iij. ethicoz caplo de osilio: vbi vult: q oē quod pus aduenit vltimo recedit. 2 sic reliquit q postqz hō erit mortu: remanebit aial 2 ambulabit. 2 postqz corrupta fuit aia sensitiua: remanebit aia vegetatiua: 2 pns viuū 2 nutrit: quoz quodlibet appet esse absurdū. Et si dicat ad istā rōnem: q iste tres aie sunt vna numero iquirendū 2 petendū est ab eis: quare magis aia intellectiua pōt dare esse sensitiuū 2 vegetatiuū qz esse corporeū 2 mixtu. 2 sic de alijs. Est etiā q eoz positionē qui ponunt in

Instantia adu. for. noz.
 Si forma corporeū h3 eentiale
 ordinem ad aliā. q no pot ee
 sine illa qz da oppoz 2 pnt
 accidentatē ordinata: s. qz
 q forma h3 illa ad quā forma
 corporeū h3 eentiale ordinē
 qz no n3 h3c d h3c pot
 ee sine illa. q no hnt ordinē eentiale
 qz sic for. et sol. no habet
 eent ordinē tale in ayē. cū sol.
 possit ee q. Sufficit mbi. q
 vltima nō possit ee sine p
 ori:

no bene conuenit!
 bac. e sol. qz aliud est loq de animalibz
 siue animalibz i se et aliud de formis
 absolute. videtur. n. qz qz nō nato vnica
 tm est aia. qz fm pbs 2 de aia si
 hnt ad mūtem sic ruyom ad tetrapo
 nu. et ad dūmētū est qz alie forme
 pnt in qre rōmōssimo. si mēo qz for
 aie aut in qre propinquas:

quolibet indiuiduo plures formas substantiales esse: ordinate se habentes s; ordine eentialiu pdica-
 bilium in genere substantie. Et si diceret sicut dicitur
 quidē q; recedente aia intellectiua ab hoie: adhuc
 remanet sensitiua: tñ mebra ita sunt debilitata z al-
 terata ex separatione aie intellectiue vl ex aliqua cā
 q; reddūt inepta ad sensū z motū: sicut videmus i
 palyticis manifeste. Solutio ista nō valet: q; oz
 q; pmi sensitiuū. s. cor adhuc sentiret z mouef. q;
 aut nō moueat aliqd membz in quo sit aia sensi-
 tiua nō videt esse nisi ex puatioe calozis naturalis
 Lū ergo in corpe sit calor nālis q; diu durat aial:
 sequeret si statim sepata aia intellectiua foret pfo
 ratio vsq; ad cor: q; aial remaneret sine aia. h autē
 est falsum: quare zc. Si si sepata aia intellectiua
 remaneret sensitiua: hō nō esset mortuus. sed hoc
 est absurdū: igitur zc. minor pbaf: q; adhuc rema-
 neret anima sensitiua: remaneret vegetatiua: quia
 nulla alia potētia anime potest esse sine vegetati-
 ua: vt vult Ar. in secūdo de aia. sed vbi est adhuc
 anima vegetatiua illud est viuū: quod aut est vi-
 uū nō est mortuum: igitur zc. Sed forte adhuc res-
 spondetur q; in homine est duplex vita. vna ab
 anima intellectiua. z ista cōpetit homini inquan-
 tum est homo. z q; ad talē vitā homo est mor-
 tuus ex separatione anime intellectiue. z psequēs
 hō est mortuū inquantū ē homo. Secūda est vita
 que cōpetit sibi inquantū est aial: z alia que cōpe-
 tit sibi inq; tum est vegetatiuū. z quātū ad istā du-
 plicē vitam homo nō est mortuus. Sed ista solo
 nō valet: quia sicut vult pbs scdo de aia: viuere vi-
 uentibus inest p vegetatiuā potētiā: z nō p aliaz
 potētiā. alias due anie vegetatiue essent i aia qd
 absurdū est: quare zc. Si sicut dicit pbs scdo de
 aia: viuere viuentibus est esse. Si igit in hoie est
 triplex viuere: in hoie est triplex esse. h aut videtur
 absurdū: q; vnius rei vnicū est esse: vt p; per p; m
 tertio metaphysice. quare zc. Sed aliqs respō-
 debit ad p; mā rōnem: z dicit q; q; Ar. dicit: q; in
 omnib; viuētib; inest viuere p potētiā vegetati-
 uaz pōt intelligi duobus modis. vno mō q; oē vi-
 uere quodcūq; sit illud inest viuētib; per potē-
 tiam vegetatiuā. z sic nō intelligit Ar. Alio modo
 q; in omni viuo corruptibili z generabili de quali
 loquitur hic pbs: est potētia vegetatiua. S; ista
 solutio nulla est: q; q; forte in hoie sit triplex vi-
 uere quod opponit mortū: est viuere per aiam ve-
 getatiuā. z hoc pbaf p Ar. in libro de morte z vi-
 ta: vult enī ibi q; duplex est mors. s. nālis de qua
 loquimur z vocaf extinctio. z talis mors est cor-
 ruptio forme. Alia vocaf mors ex consumptione
 humiditatis nālis: ad quam sequit destructio calozis
 nālis. quocūq; aut istoz modoz: mors nō ē aliud
 q; destructio calozis nālis. z sic q; diu aia vegeta-
 tiua est in corpe z sensitiua: nō est destructio calo-
 ris naturalis: q; q; diu aia vegetatiua est in corpe
 tādiu sit nutritio in corpe: vt Ar. vult pmo de ge-
 neratione capto de augmēto. sed oē nutrimentus

oz esse decoctum: vt of pmo de p; tribus aialiu. de
 coctio aut fit a caloze nāli: vt of eodē loco: q; re zc.
 Sed forte aliquis respōdebit ad rōnez pncipa-
 lem z dicit: q; simul z semel recedente aia intelle-
 ctua recedit anima sensitiua z vegetatiua. Et ad
 auctoritatē pbi cum dicit: omne quod p; us adue-
 nit vltimo recedit: respondebit q; hoc est verum i
 illis que nō sunt essentialit ordinata qualia autē
 sunt ille tres anime non habent veritates. Sed
 illa solutio non potest stare. pmo respiciendo intē-
 tionem philosophi ibi vbi ponit predictam aucto-
 ritatem. dicit q; hoc est verum in inquisitione con-
 silij: q; omne quod p; us aduenit vltimo recedit
 z ibidem dicit: q; inquisitio que est consilium: est
 simile diademas in demonstratione mathema-
 tica. Sed manifestū est q; in demonstratione ma-
 thematica: maior z minor ordinant ad conclusio-
 nem. ergo in inquisitione consilij omnia ordinant
 tur ad aliquid vntum. z sic patet q; cū dicit aristo-
 teles: qd p; us aduenit vltimo recedit intelligit in
 essentialiter ordinatis: nulla est ergo fuga. Pre-
 terea petamus quare accidit hoc. s. q; in essentiali-
 ter ordinatis omne quod p; us aduenit vltimo re-
 cedit. in illis autē que non habent ordinem essen-
 tialē nō habet veritatē. Ad quod forte ipsi dicent
 nec aliter possunt dicere: q; hoc accidit essentialit
 ordinatis: quia in talibus omnia precedētia sunt
 propter vntū. s. vltimū. z ideo recedente vltimo cū
 amplius redire non possit si remanent precedē-
 tia esset frustra: quia frustra est illud quod est ad
 aliq; finem ordinatum quez non includit: sicut
 dicitur secūdo physicoz. sed deus z natura nihil
 faciunt frustra: vt dicit p; mo celi z mundi: sed il-
 la positio repugnat positioni eozum: quia qua ra-
 tione recedente anima intellectiua recedit anima
 sensitiua z vegetatiua eadez ratione recedent oēs
 alie forme existentes in homine: quia omnes oz-
 dinant ad ipsam intellectiua. Et tamē ipsi ponūt
 q; corpus hominis mortuū est idēz numero quod
 fuit viuū: z per consequens forma substantialis
 per quam erat corpus nō recessit nec passiones z
 super hoc firmant potissimam demonstrationem
 eozum. Preterea si anima sensitiua nō recedit
 recedente intellectiua nō corrumunt dispositio-
 nes quibus mediantibus saluatur z perseverat in
 materia. cum igitur non sint eedem dispositiones
 anime sensitiue z intellectiue nō corrumunt ab
 eodem corrumpe. Preterea si in aliquo in-
 diuiduo essent plures forme substantiales: omnes
 p; ter vltimam essent frustra: sed deus z natura
 nihil faciunt frustra: vt dictum est: quare zc. ma-
 ior pbatur: quia sicut vult aristoteles secūdo de
 anima: sic est in formis: q; semper p; ior reseruatur
 in posteriori. vnde ipse dicit q; vegetatiuum est
 in sensitiuo z semper p; ius in eo quod cōsequen-
 ter se habet. Et sic relinquitur q; omnes forme
 precedentes sunt virtualiter in vltima: essent ergo
 frustra omnes precedentes: quia illud est frustra

m
Rz

in
si
capo
ne
hōer

Questio

quod potest fieri per pauciora et sic per plura: ut dicitur primo physicorum. Ad istam questionem respondebit aliquis quod aliquid dicitur esse in aliquo sive in alio multipliciter: ut dicitur quarto physicorum, uno modo sicut aliquid in suo fine et in suo optimo. Et alio modo in virtute sua, primo modo habet veritatem quod vegetativum est in sensitivo: et semper prius in eo quod consequenter est: sicut in suo optimo, omnes enim forme priores in composito sunt propter ultimam formam tanquam propter finem earum, sed illa solutio stare non potest.

Primo quia ipse dicit quod vegetativum est in sensitivo sicut trigonum in tetragono, non est autem trigonum in tetragono sicut in suo optimo: quia figura triangularis potior est quam quadrangularis, omnis enim perfectio consistit in ternario, et ut perbat philosophus in primo celi et mundi: propter hoc a natura tanquam leges illius ad sanctificationem eorum videtur numero hoc, scilicet ternario. Preterea aristoteles in principio de morte et vita dicit: quod unum et idem numero est quod vivit animal: et est anima: sed vivit per animam vegetativam: et est animal per animam sensitivam: quare unum et idem numero est anima vegetativa et sensitiva in animali.

Preterea boetius in libro de consolatione dicit quod quicquid potest virtus inferior potest virtus superior: et adhuc amplius: quare etc. Preterea ad principalem questionem: sicut se habet in animalibus ita se habet in quolibet individuo substantie: quod etiam ipsi concedunt sed in aliquo animali non sunt plures forme substantiales: quare etc. minor probatur: quia secundum philosophum secundo de anima recedente anima: non remanet corpus nisi equivoce, vult enim quod si virtus visiva esset anima oculi quod recedente virtute visiva non remaneret oculus nisi equivoce. Sed si in animali essent plures forme substantiales recedente anima non esset idem corpus nisi equivoce: quia non est idem corpus numero nisi cum remanet eadem forma per quam erat corpus, et etiam ipsi adversarii hoc concedunt imo semper hoc fundant potissimum demonstratorem eorum: quare etc. Ad istam rationem ipsi respondet et dicit: quod recedente anima non remanet animal nisi equivoce: sed bene remanet idem corpus, unde aristoteles secundo de anima non dicit quod non esset corpus oculi nisi equivoce sed oculus. Sed ista solutio non videtur posse stare si bene respiciamus verbi philosophi ibidem, dicit enim ibidem ita philosophus quod si forma dolabre esset forma substantialis recedente forma dolabre non remaneret dolabra nisi equivoce: sed quia forma dolabre non est forma substantialis et anima dolabre adhuc remanet dolabra separata et corrupta forma dolabre, aut ergo pars per dolabram intelligit totum compositum ex corpore dolabre et forma dolabre, aut intelligit corpus dolabre, non potest dici quod intelligit totum compositum ex forma dolabre et corpore ipsius: quia in rei veritate corrupta forma

ma dolabre: prout accipitur dolabra pro toto composito non remaneret nisi equivoce, et tamen aristoteles dicit quod non remanet equivoce, intelligit ergo de corpore dolabre solus: ergo non intelligit de oculo, prout dicitur de toto composito: sed de corpore oculi. Preterea aristoteles dicit expresse, primo de partibus animalium: quod animali mortuo non remanet corpus animalis nisi equivoce. Sed forte ipsi respondent ad istas rationes et dicunt: quod corpus animalis potest considerari dupliciter, uno modo secundum quod est corpus: et sic remanet idem numero mortuo animali. Alio modo secundum quod est corpus animalis, et sic non remanet idem numero nisi equivoce, dicitur enim corpus animalis in quantum est subiectus et perfectus ab anima sensitiva, et sic intelligit aristoteles secundo de anima: et primo de partibus animalium. Sed ista solutio stare non potest, primo: quia dicit aristoteles secundo de anima: et primo de partibus animalium: quod non remanet oculus nisi equivoce sicut lapidens aut depictus, sed corpus lapideum aut depictum nunquam fuit perfectus anima rationali vel sensitiva: quod corpus mortui siue animalis fuit perfectus anima sensitiva. Preterea aristoteles dicit quod remanet corpus dolabre: et planum est quod non remanet nisi ut corpus, non enim remanet ut corpus dolabre: corrupta forma dolabre: sic dicit aristoteles, quod si forma dolabre est forma substantialis et anima dolabre separata forma dolabre non esset dolabra nisi equivoce, relinquunt ergo quod mortuo animali non remanet idem corpus numero: prout consideret ut corpus absolute.

Planum est quod corpus animalis mortui est in aliquo specie: ut in specie cadaveris: quod omne quod est in genere est in aliqua eius specie: sed non convenit idem numero amplius permanere donec in specie permutat: sicut dicitur in topicis: quare etc. Preterea si bene recolo non certitudinaliter assero, aristoteles dicit primo de partibus animalium quod in corpore animalis mortui non remanet eadem figura numero, manifestum est ergo quod nullo modo est idem corpus numero. Ad principalem questionem quam aliqua predicant de aliquo habet diversas formas illa dicunt de se in invicem per accidens: sicut videmus quod musicum predicatur de homine secundum istam formam que est musica: et grammaticum per istam formam que est grammatica, et ideo musicum predicat de grammatico per accidens: et e converso. Si ergo anima vegetativa sensitiva et intellectiva: sunt diverse forme tunc vivum animal et homo que accipiuntur ab anima vegetativa sensitiva et intellectiva: de se in invicem predicabuntur per accidens: ita quod homo est animal: animal est vivum: est predicatio per accidens sed hoc est absurdum: quare etc. Sed alius dicit ad istam rationem: quod illud quod dictum est habet veritatem de illis formis que non habent ordinem ad invicem, de illis autem que habent ordinem ad invicem non habet veritatem, sed quod dictum est quod omnes forme persistentes in composito habent ordinem: et sunt quasi potentiales et disponetes ad ultimam formam: et ideo ratio non convincit. Si ista ratio non videtur valere: quia grammatica quasi ordinem continentem habet ad logicam, et in se est predicatio per accidens: grammaticum est logicum: et e converso, siue grammatica est logica: et e converso

a, p, h, et fundat sup auctoritate qd om:

¶ dolabra intell' p'p' ex ma et forma substantiali: si no tali auct' q' est accidentalis.

*3or mib 2. or
3or m. falsu
q' m. forma
q' coram p'p'
q' d' accid' tal*

d

3

so. 2 forma fundamēti h3 q̄si ordinē eēntialem ad formā pietis. 2 tñ h̄ est p̄dicatio p̄ acc̄ns: fūdame- tum est pietatum: vel ecōuerso. nulla ḡ videt solo Et si tu dicas: q̄ grāmatica nō h3 ordinē eēntialez ad logicā: nec forma fundamēti ad pietē. Eodem mō dicā ego tibi: q̄ si essent plures forme in cōpo- sito q̄ ille nō haberēt ordinē essentialē ad innicez 2 peius poteris pbare q̄ ego: qz illud qd̄ dico est aliqualit̄ vez per se 2 manifestū: qd̄ vō tu dicis v̄ esse somniū. Sed forte ad rōnem principalē tu dices sicut dicit̄ aliqui qui ponunt istā positionez q̄ hoc h3 veritatē. s. q̄ qñ aliqua p̄dicantur de ali quo fm̄ diuersas formas artificiales: illa predicāt de innice p̄ accidens: sicut tu mibi ponis exēpluz In illis autē que p̄dicant̄ de innicem fm̄ diuersas formas subāles non h3 veritatē: q̄ si diceres pete res principium: 2 iō ista fuga est valoris. P̄ illa solo videt esse solūmō fuga: qz in oī p̄dicatione p se p̄mo mō dicendi p se: p̄dicatū includit̄ in essen- tia subiecti. 2 h̄ p̄bat: qz vult p̄bs p̄mo posteriorū q̄ p̄dicatio i p̄mo mō dicēdi p se: est qñ diffinitio vel pars diffinitionis p̄dicat̄ de diffinito. sed dif- finitio idē est eēntialr cū diffinito. nō enī differt in alio nisi qz illud qd̄ est diffinitū dicit̄ implicite. dif- finitio autē dicit̄ explicite: sed diffinitio est vna 2 in- diuisibilis fm̄ rem: 2 idem est cū diffinito. dicit̄ autē Arl. in. vij. metaphysice: q̄ differentia vltima con- uertit̄ cū diffinito sicut rōnale cū hoīe. omne ḡ p̄- dicatū p se p̄mo mō idē est eēntialiter cū subiecto quare 2c. P̄ ad p̄ncipale si in hoīe nō sunt plures forme substantiales: nec in aliquo indiuiduo substantie: qz magis videt̄ de eo q̄ de alio. sed in homīe nō sunt plures forme substantiales: q̄re 2c. maior 2 minor p̄bant: qz sicut etiam ipsi ponunt: prius embrio in matrice est viuū. postea illud idēz fit animal: postea illud idem fiet homo. Sed hoc videt̄ absurdū: qz tūc planta fieret animal vel bru- tum. 2 sic planta fieret brutū animal: ut capra: sic capra fieret homo: quare 2c. Sed tu responde bis 2 dices: q̄ aīa vegetatiua que habz ordinē ad sensitīuā non constituit plantā sed solum illa que nō habz ordinē ad sensitīuam. 2 vterius dices q̄ animal incōpletū h3 ordinē ad animā rōnale. 2 iō nō est incōueniēs si fiat homo. tu autē male ponis exēmplū de capra: que talē ordinē nō h3: 2 ē aīal perfectū 2 completū. S3 in veritate ista solo nō v̄ valere. Et p̄mo de planta: sicut enim in libro de plātis p3: triplex est gen^o viuētū: siue triplex est anima a qua vita p̄cedit. vnū est genus plante qd̄ cōstituit aīam vegetatiuā. aliud est gen^o aīalis qd̄ cōstituit animā sensitīuā. 2 aliud est genus hoīs qd̄ cōstituit animā intellectīuā: igit̄ videt̄ q̄ o3 il- lud qd̄ h3 aīam vegetatiuā esse plantā. 2 etiam q̄ dicat̄ q̄ nō est incōueniens q̄ illud aīal qd̄ h3 or- dinē ad animā intellectīuā: fiat homo. iō videt̄ q̄ aīal q̄ truncūq̄ habeat ordinē ad aīaz intellectīuā est animal brutū 2 irrōnale. q̄ aut̄ irrōnale fiat ra- tionale: hoc ē ipossibile: qz bec est p̄dicatio oppo-

siti de opposito 2 d̄e q̄ albedo fieret nigredo sal- uata albedine: quod est absurdū. P̄ homo essz duo aīalia. esset enī animal rōnale 2 irrōnale: q̄re vulgaris 2 fatua videt̄ opio. P̄ ad p̄ncipale. si i aliquo indiuiduo substantie sunt plures forme sub- stantiales fm̄ descensum p̄dicabiliū in genere sub- stantie: vt ipsi ponunt: esset aliqua forma sempit̄- na in mā. sed nulla forma est sempiterna in mate- ria: quare 2c. maior p̄batur: quia nulla alia ratio videt̄ esse: quare adueniente vna corrupit̄ alia que erat in mā nisi qz se nō compatiunt̄. cur igit̄ forma corporeitatis secū compatiatur quācumqz aliam formā: qz omne habēs quācūqz formā est corpus. relinquit̄ q̄ forma corporeitatis eēt sem- p̄terna i materia. minor p̄batur: qz omne habēs materiā h3 h̄zium ut habet̄ in libro de causis lon- gitudinis 2 breuitatis vite. 2 omne habens h̄zium est corruptibile: vt d̄r p̄mo celi 2 mūdi. P̄ Arl. dicit̄ in p̄mo de generatione 2 corruptione. p̄nēt̄ iter generationē 2 corruptionē differentīā 2 alios mot^o: q̄ vlr generatio 2 corruptio est qñ nihil re- manet cū subiectū est acc̄ns 2 passio: vel cuius al- ter fit acc̄ns 2 passio sed acc̄ns 2 passio sic est cō- positū ex mā 2 forma: vt p3 p̄ cōmētatorē p̄mo p̄hy- sicor: qz subiecta mā cū forma est cā cōm accidē- tiū. h̄ etiā dicit̄ in libro de subā or̄bis: ergo vlr i oī generatione 2 corruptione subiectū est totū cōposi- tum ex mā 2 forma. Lū igit̄ introductio cuiuslibz forme subālis fit generatio simplr: vt p3 primo de generatione. relinquit̄ q̄ quācūqz introductū aliq̄ forma corrupit̄ totum cōpositum. 2 sic in quoli- bet indiuiduo substantie erit tñ vna forma subā- lis. P̄ ad p̄ncipale si in quolibet indiuiduo erit plu- res forme subāles sicut ipsi ponūt: tūc eēt aliqua corpa simplicia p̄ora q̄ elemēta. hoc autē est ab sur- dū. maior p̄batur: qz ignis p̄ aliā formā esset ignis 2 corpus. 2 plantū est q̄ illud corpus esset p̄us q̄ ignis. 2 sic arguit̄ de alijs elemētis. P̄ ad p̄nci- pale per eandē formā aliquid est subā: corpus et mixtūz in genere mixtor: aut simplr in genere sim- pliciu: aut per aliā 2 aliam. Sed non pōt dicere q̄ per aliā 2 aliā formā: qz tunc cum p̄us adueniret vna forma q̄ alia: prius illud indiuiduū esset sub- stātia q̄ corporea: 2 p̄us esset corpus q̄ mixtū: vel simplex: simplex autēz nō existēs: nō pōt fieri mi- xtum. sed h̄ est ipossibile: ergo p̄ eandē formā sub- stantiale erit substātia 2 corp^o 2 mixtū 2 simplex 2 eadē rōne quicquid est in genere substantie. Et si tu volēs p̄terire 2 positionē defendere: dicēdo q̄ in eodēz indiuisibili t̄pis introducū forma per quā est substātia 2 corp^o 2 mixtum vel simplex Tua defensio nulla est: qz cū generatio fit indiuis- ible: 2 vna generatio solū simul 2 seml possit eē in mā: 2 oīs generatio sp̄em recipiat a tei mīno ad quē: vt dicit̄ p̄bus. v. p̄hy sicor. relinquit̄ q̄ solum vna 2 indiuisibilis forma: in vno 2 indiuisibili t̄pe possit introduci in māz. Rōnes autē in cōtrariū factas volēt̄ respicere non est difficile soluere.

habio qd̄ tu ordo p̄rma p3 sol.

5^a Hec 20 p̄cedit 5° Joannem de sandano 7° p̄hy sicor:

R^o ad rōnes motū fantas:

Questio

Ad eidentiam autem solonis prime rationis et plurius aliarum est intelligendum: quod natura sagacitatis non est finis et diligens cōpendium: et paucitatis cōplemento amicabile decretum: inter formas subales cōstituit quod semper forma posterior haberet in se virtualiter omnes precedentes. vñ Aristoteles dicit. ij. de anima: quod vegetativum est in sensitivo: et semper prius in eo quod consequenter est et sic in vnaquaque forma propter formam primam est quasi quidam gradus formarum que in ipsa virtualiter existant. et multa cōpetunt alicui forme: sicut quod in ipsa reseruat una forma que sibi non cōpetunt sicut quod in ipsa reseruat alia ut multa cōpetunt anime intellective sicut quod in ipsa reseruat anima vegetativa que sibi non cōpetunt sicut quod in ipsa reseruat anima sensitiva. Et hoc videtur per se solo de facili. Ad primam rationem dico enim quod licet aliquod corpus subaliter differat ab alijs et cōueniat cum alijs. hoc tamen totum est ab vna forma vel per vnam formam diuersimode cōsideratam. nam putat in ipsa reseruat forma corporeitatis cōuenit cum alijs corporibus. putat autem est determinate speciei: differt subaliter ab eis. vel possumus dicere: quod vni corpus inquantum corpus nullo alio addito cōuenit subaliter cum alio nisi forte logice loquendo. nam equiuocaciones latet in generibus: ut dicitur. vij. phisicorum. Ad aliam rationem cum arguitur: quod determinata forma est indeterminata et indispōsita materia. dico quod verum est: quod cum materia fuerit vltima dispōsita disposita: tunc corrumpuntur dispōsitiones: et etiam totum compositum. et sic fit resolutio usque ad primam materiam et introducitur forma substantialis: et introducuntur dispōsitiones similes dispōsitionibus precedentibus. Sed tu arguis contra istam solutionem: quia corruptis dispōsitionibus que dispōnebant materiam ad introductionem alicuius forme determinate: materia remanebat indispōsita et per consequens non introducebat aliqua alia forma sed remanebit separata ab omni forma: quod est impossibile: ergo etc. Et ille dispōsitiones fuissent frustra: postquam corrumpuntur adueniente forma: sed natura nihil facit frustra: ut dicitur tertio de anima. Intelligendum quod iste rationes procedunt ex falsa et valde puerili imaginatione. imaginant enim sic dicentes: quod ille dispōsitiones prius tempore corrumpuntur quam introducitur forma illa. ad cuius susceptionem disposuerunt materiam: tunc enim rationes eorum continerent veritatem. sed talis imaginatio puerilis valde et fatua est. simul enim corrumpuntur dispōsitiones: et fit resolutio usque ad materiam primam. et introducitur forma substantialis ad quam disposuerunt sic materiam. et sic rationes adducte de facili cessant. Sed forte tu dicis: illa tua solutio solum est fuga nihil habens realitatis. faciam enim tibi tale argumentum: accipiat enim materia dispōsita ad formam ignis: aut ergo forma ignis introducitur antequam corrumpantur dispōsitiones que erant in materia: et per consequens que forma substantialis que erat in illa materia: aut prius corruptum est ille dispōsitiones: et postea introducitur forma substantialis ignis. Si autem dicat quod ante introducitur forma substantialis que corrumpat dispōsitiones: et per consequens

forma substantialis supra quam fundantur ille dispōsitiones: sequetur quod simul et semel forma ignis erit in materia cum alijs dispōsitionibus. et cum illa forma supra quam fundantur ille dispōsitiones. qua ergo ratione in aliquo nunc erunt simul: poterunt esse in tanto tempore sequenti. Et sic habet quod adueniente forma substantiali ignis: nec in aduenit: nec in processu temporis propter existentiam illius forme ignis corrumpetur nec dispōsitiones nec forma supra quam fundantur et quod simul erunt plures forme subales cum forma ignis in igne. et per consequens habet quod prius arguebatur. et non remanebit illesa formatio: quia in eodem individuo essent plures forme subales. Si autem tu dicas quod prius corrumpuntur dispōsitiones et forma subalis supra quam fundantur quam introducat forma substantialis ignis. et prius et posterior sunt vix temporis ut probat. iij. phisicorum. relinquitur quod in toto tempore inter medio inter nunc in quo corrupte erant ille dispōsitiones et forma supra quam fundantur. et nunc in quo introducitur forma subalis: materia erit separata ab omni forma: quod est impossibile: quare nullius valoris fuit solutio. Ad istam rationem dicendum est quod ista solo ab insufficienti venit. ratio est: cum enim arguitur quod cum materia dispōsita fuerit vltimate ad formam substantialem ignis: quod aut forma subalis ignis prius introducebat et dico quod nec ante introducitur quam corrumpat forma subalis ignis. sed dico quod in eodem nunc tempore corrumpuntur ille dispōsitiones etiam cōplete: et introducitur forma subalis ignis. nam corruptio forme subalis ignis supra quam fundantur ille dispōsitiones est generatio illius forme subalis ignis que introducitur: sicut simul et semel est corruptio tenebre et introductio luminis in diaphano: quod autem sic de necessitate oportuit corrumpi dispōsitiones materie forme subalis supra quam fundantur ille dispōsitiones: adueniente forma subali ad quem disposuerunt. probari potest per rationes apertissimas. et ratio est ista. nam si manerent dispōsitiones que disposuerunt materiam ad susceptionem alicuius forme. Et forma subalis supra quam fundantur adueniente forma alia: cum illa forma supra quam fundantur ille dispōsitiones essent in materia dispōsita eadem ratione remanerent dispōsitiones illius et aliqua alia forma subalis. si illa supra quam fundantur: et eodem modo erit de alia. et sic in infinitum. Et sequitur quod in quolibet individuo substantie erunt forme infinite subales. et cum ille forme subales introducantur successive: et generatio illius individui compleatur aliquo tempore determinato et finito. relinquitur quod infinite forme successive essent introducte tempore finito. et per consequens infinitum transitum esset in tempore finito. quorum quolibet est impossibile. et quod infinite forme subales sint in aliquo individuo actu. et quod infinite sit per transitum in tempore finito. Ad istam rationem non potest responderi nisi vno modo dicendo: quod materia de sui natura habeat aliquam formam sempiternam que de nouo non sit introducta: que per corruptionem aliquarum dispōsitionum non corrumpitur. et istud non est alienum a mente eorum qui tenent pluralitatem formarum: immo tenent et habent

hoc tanq̄ necessariū: q̄ mā de sui natura habeat aliquā formā sempiternā que nō corrupit. S; in veritate istud dicē q̄ mā habeat aliquā formā sempiternā: ē dictū in extremis ruiditatis. Nam p̄ mo h̄ est cōtra om̄tē. p̄mo physicoz: q̄ vult q̄ nō lā formā hēat mā ex sui nā. Et h̄ pbat p̄ duas rōnes. quaz vna tacta fuit supius. P̄. Arl. dicit p̄ mo physicoz: q̄ mā nō est intelligibilis nec tāgibilis p̄ se etiā in intellectu abstracta. sed si ipa mā habēt aliquā formā esset de se cognoscibilis r̄ de se tāgibilis. qz ad h̄ q̄ aliquid possit intelligi: nō requir̄ pl̄ nisi q̄ possit mouere intellectū. Ad h̄ aut̄ q̄ aliquid possit mouere intellectū: nō requir̄ pl̄ nisi q̄ sit in actu. oē aut̄ ex̄is in actu: pōt mouē r̄ agere. P̄. si mā haberet aliquā formā: esset in actu: et p̄ om̄s possit existere p̄ se: vt p̄ om̄tē. sc̄do physicoz. sed vt dicit Arl. p̄mo de gn̄tōe caplo de augmēto: q̄ mā nō pōt separi a corporeitate. si igit̄ mā haberet aliquā formā: posset sibi sufficē ad eē. Et p̄terea si Arl. dicit q̄ mā nō possit separi a corporeitate: sequeret̄ q̄ mā esset corpus: r̄ cū mā sit in corpore sequeret̄ q̄ corp̄ esset in corpore: r̄ sic duo corpora eēnt in eodē. quod est impossibile. P̄. incorruptile est nobili⁹ corruptibili: vt dicit Arl. viij. physicoz. Lūz igit̄ aīa sensitīua sit corruptibilis: relinquit̄ q̄ forma mediā nobilioz eēt q̄ aīa sensitīua. hoc autē est falsum. quia videmus q̄ in quāto aliqua forma est p̄p̄inquo: māe p̄ime: tāto ē vilioz. Ad tūū dicēdū q̄ ela nō sunt actu in mixto. Et ad pbatōez cū d̄r: q̄ Arl. p̄mo de gn̄tōe dicit. Mixtio ē miscibiliū alteratozū vno. Dico q̄ intelligēdū ē alteratozū a nā sua: r̄ talia sunt corrupta. vel alteratozū. s. p̄us r̄ postea corruptoz. oīs. n. corruptio est termin⁹ alteratōis. Sed ista solutio nihil videt̄ valere. Nā Arl. dicit q̄ mixtio est alteratozū vno. illa aut̄ que sunt sic alterata et sunt corrupta: nō possunt esse vnita. quia q̄ vnita sunt: illa sunt: corrupta aut̄ nō sunt. P̄. arguo tibi ad p̄ncipale. scilz q̄ elemēta sunt actu in mixto. P̄mo quidē. quia Arl. dicit p̄mo de generatiōe caplo de mixtōe: q̄ miscibilia sunt nō in mixto penitus corrupta. sed si elemēta nō eēnt in mixto in actu sed eēnt corrupta subāliter: eēnt penit⁹ corrupta: quia eēnt corrupta quātū ad subiectū eozū: et quātū ad oīa acc̄tia. quia acc̄tis quodlibet corrupit̄ p̄ corruptōnem subiecti: als acc̄tis trāsseret̄ de subiecto i subiectū. P̄. sicut mixtū est: ita elemēta sunt in mixto. sed mixtū est actu mixtū. q̄ elemēta sunt actu in mixto. P̄. nihil mouet motu alicui⁹ ex̄ntis in potētia: nisi sit actu in ip̄o. qz om̄e qd̄ mouet vel mouet̄ ē i actu: vt vult Arl. r̄ om̄tē. q̄nto physicoz. Sed vnūquodq̄ mixtū mouetur motu elemēti dominātis in ip̄o: vt dicit arl. p̄mo celi r̄ mūdi. P̄terea. om̄e cōpositū ex nō entibus est nō ens. cum igit̄ mixtū dicat̄ cōpositū ex elemētis si elemēta totaliter corrupta sunt: r̄ qd̄ corruptū est est nō ens: sequit̄ q̄ mixtū est cōpositū ex nō entibus: r̄ per cōsequēs quodlz mixtū

An elemēta
actu sint in
mixto

erit non ens. quare r̄. Ad euidentiā solutiōis adductarū rationū est intelligēdū. q̄ in pluribus locis inuenim⁹ dictū ab arl. q̄ elemēta sunt in mixto. Quo autē modo elemēta sunt in mixto videre est valde difficile. Et ideo de hoc sunt q̄ plures r̄ varie opiones auerrois: am̄t. r̄ aliozū plurium. Relictis autē opinionib⁹ multis: quia de hoc ad p̄ns nō est specialis tractat⁹: dico q̄ elemēta non sunt actu in mixto saluatis suis formis substantiis alibus: sicut vult om̄tē. am̄t. r̄ albert⁹: r̄ q̄ plures alij. Et hoc pbat. quia sicut vult arl. p̄mo de gn̄tōe: quelibet pars mixti est mixta: sicut quelibz pars aque est aqua. Si ergo in quolz mixto sunt elemēta in actu: r̄ cū elm̄ ex̄is in actu sit corpus: relinquit̄ vlt̄ri⁹ q̄ in qualz parte mixti erūt quatuor corpora. qd̄ est ip̄ossibile. quare r̄. Sed tu dices ad hanc qd̄em q̄ q̄ arl. dicit q̄ quelz pars mixti est mixtū: loquit̄ de aliqua magna parte: vt de illa que pōt sentiri in qua erūt quattuor elā ad inuicē secū posita. nō aut̄ loquit̄ de qualz ei⁹ parte indifferēter. Si aut̄ dicas ignorās arl. nam cuz Arl. dicit ibidē q̄ miscibilia non sunt in mixto sic aliqua iuxta se posita: sicut est mixtū frumentū r̄ mileū siue hordeū. etiā dicit q̄ non est cōpositio: r̄ dicit q̄ non pōt eē q̄ aliquod appareat mixtūz hōi quod tamē non appareat linteo. Si autē elemēta essent in mixto: non appareret mixtum linteo. r̄ vt sit breuiter dictū hāc opinionē reprobata expresse philosophus in primo de generatiōe. P̄terea ad p̄ncipale argumentū Arl. ponens differentiā inter generatiōem r̄ mixtionē dicit q̄ h̄ est differentiā. quādo. n. aliquid corrupit̄ r̄ aliquid generat̄ simile illi quod corruptū est: tūc est gn̄tio. sed quādo aliqua corrupunt se r̄ nō generat̄ altez eoz sed generat̄ quoddā tertiū: tūc ē mixtio. omne ergo mixtū est genitū: vt patz p̄ d̄icta. Sed omne genitū est genitū ex aliquib⁹ corruptis: vt dicitur primo de generatiōe: sed mixtūz est genitum ex elementis. ergo elementa in generatiōe sunt corrupta: r̄ per consequēs non remanēt actu in mixto. Cum ergo Aristoteles dicat in pluribus locis q̄ elementa sunt in mixto. Ad hui⁹ intelligentiā est sciendū q̄ sicut probat proculus: om̄is causa virtualiter est in suo effectu. Cum igit̄ elementa fuerint causa efficiens mixti per suas qualitates actiuas r̄ passiuas: in mixto erunt virtualiter omnes forme elementozū: r̄ illam formā substantialē mixti cōsequit̄ quedā qualitas: in qua erunt virtualiter omnes predicte qualitates elementozū. Et illud elementū quod est in mixtōe anteq̄ fieret eozum corruptio: fiet magis dominans: r̄ magis erit virtualiter in forma mixti: r̄ q̄ litas eius magis erit in qualitate consequente formam mixti. Et ideo dicit Aristoteles p̄mo de generatiōe: q̄ elementa in mixto non penitus sunt corrupta: nec penitus saluata: sicut albedo r̄ corpus. saluatur enīz virtus eozū. Et si illa que dicta sunt sunt vera: argumēta facta in cōtrariū d̄scūt.

Questio

Ad primū dicēdū q̄ illa que nullo modo sunt nō p̄t ee in mixto: s̄ dicitur est q̄ elemēta aliquo modo sunt in mixto. s̄ virtuali. Ad aliud pater nā illa que sunt subāliter corrupta: salua t̄i virt^o eozū sicut dicitū est de elemētis. nō enī sunt corrupta q̄ s̄ sint corrupta ad esse illud quod p̄nebat ad ee actuale eozū. Ad tertū quādo d̄r q̄ sicut mixtū est mixtū: ita elemēta sunt in mixto. dico p̄ inēptōdem: vel posse cōcedere licz nō esset cōcedendū q̄ elemēta sunt actu in mixto: nisi quantū ad virtutes eoz. Ad quartū dicendū q̄ ad hoc q̄ aliquid moueat motu alteri^o exītis in potentia sufficit q̄ in ipso sit virtute: siue in aliquo exīte in actu cui immediate attribuat^r actio: sic tamē q̄ in ipso existit in virtute illud cui^o motu mouetur.

Ad q̄ntū dicendū q̄ p̄pter hoc mixtū: mixtum erit magis mixtū q̄ simplex: quia in ipso sunt elemēta virtute. hoc autē non accidit in elemento.

Ad sextū sicut ad primū. S̄ forte tu argues cōtra has solutōes. Primo. quia vbiq̄q̄ ē passio alicui^o subiecti: ibi de necessitate est subiectū: quia passio nō separat a subiecto. si ergo in mixto sunt passioes z qualitates elemētōz: etiā ipa elemēta formalit^r erūt in mixto. z ideo videt^r etiā q̄ actualiter sunt in mixto. S̄. Arl. dicit q̄nto methaphisice: caplo de elemēto. q̄ elemētū est ex quo primo fit res z manet in re indiuisibili specie i aliā sp̄z. Si igit^r elemētū manet in re z habet sp̄m: z h̄is sp̄m est actu. quia species ē forma vt dicit Auic. relinquitur q̄ elementū erit in elementato actu.

Ad primū dicendū q̄ passioes elemētōz nō sunt in mixto. ibi enī nō est caliditas simplex: z sic de alijs qualitatib^o: nec etiā in eodē gradu. z ideo ratio nō valet. Ad aliud dicendū q̄ q̄daz dicit^r q̄ illa diffinitio data est de elemēto scz mā z non de igne z aqua z alijs elemētis. Vel dicendū aliē z melius. q̄ elementū est illud ex quo p̄mo fit res z manet in re: q̄d elemētū sumptū extra elemēta tū existēs: nō p̄t diuidi in partē alteri^o sp̄i. queli bet. n. pars cuiuslibet elemēti est eiusdē sp̄i cum toto elemēto. z ideo ratio nō valet. Ad aliō p̄ncipale dicendū. q̄ sicut dicitū fuit sup̄ius: in aīa res seruānt omēs forme p̄cedētes: sicut forma corporeitatis: vegetatiui: z sic de alijs. Dico igit^r q̄ aīa ē actus corpōis. corp^o autē est totū cōpositū ex materia z forma z ex ipa anima. quia in ipa reseruat^r forma corporeitatis: ita q̄ anima est actus totius cōpositi ex materia z forma z re ipa s̄m q̄ in ipsa reseruat^r forma corporeitatis. Et sic dato q̄ anima sit actus prim^o corpōis phisici: tamē p̄pter h̄ nō oportebit q̄ in cōposito vel in ipso animato sint plures forme substāciales. Sed i veritate q̄q̄ ista solutio sit subtilis: non tamē placz mihi. quia tūc sequeret^r q̄ anima s̄m q̄ anima erit actus corpōis z forma totū cōpositi siue corpōis: z p̄ consequēs existentis in actu. z cum omnis actus qui est actus alicui^o existētis in actu sit accūs: sequeret^r q̄ anima erit accūs z forma accūs. quod ē

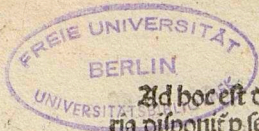
falsum. Et ideo aliter dicēdū est q̄ nō est intentio Arl. dicere q̄ aīa sit act^o corpōis q̄d est altera ps̄ op̄positi: sicut aer est subiectū lucis. s̄ est act^o corpōis: sicut lux est act^o lucidi. Dicim^o enī q̄ lux ē act^o lucidi: nō qz lucidū est lucidū p̄ter ipam lucē. z h̄ p̄bat p̄ Arl. secūdo de aīa: q̄ dicit q̄ aīa ē pars corpōis. z ideo ratio nō v̄z. Ad q̄ntū dicēdū q̄ si in aīali mortuo eēt eadē accūs nūero q̄ fuerūt in viuo: q̄ in ipso aīali eēt plēs fore subāles. verū est. s̄ cū assumit^r q̄ in aīali mortuo sunt eadē accūs q̄ fuerūt in viuo: dico q̄ ē flū. Et tu dicis h̄ aparet sensui: dico q̄ sensus decipit z deludit. S̄ ista solutio nō v̄t vera. Et p̄bat p̄mo qz sensus nō decipit circa p̄puz obiectū sc̄do de aīa. Cū ḡ sensus iudicet eadē albedinē ee in mortuo q̄ fuit in viuo ita ē in veritate. S̄. fama quā multi ppli famāt oīo nō p̄dit. vij. ethicozū: s̄ iter p̄pos est hoc cōe q̄ eadē sunt numero accūs aīali z mortui. S̄. nisi sint eadē numero accūs aīali z mortui aliq̄d istoz triū impossibiliū sequet^r. s̄. vt q̄ t̄m^o mot^o sit sine motu: vel q̄ mot^o erit in instāti z sil^o cū t̄m^o: vel q̄ accūs miḡbit de subiecto i subiectū. quozū quodlz impossibile reputat^r i phia. q̄ aut^r seq̄t^r p̄bat sic. Si n. albedo q̄ est i mortuo: nō est eadē ei q̄ ē i viuo. ergo de nouo erit genita. Aut ergo hanc albedinē p̄cessit dealbatio: aut non. si nō: cū dealbatio sit mot^o ad albedinē q̄nto phisicozū: relinq̄t^r q̄ t̄m^o mot^o causat^r sit sine motu. Si autē istā albedinē p̄cessit dealbatio: aut in corpore viuo: aut mortuo. Si dicas q̄ i mortuo: cum illud s̄m re de nouo genitū sit z in instāti: vt patet sexto phisicozū z statim cum fuit genitū in illo fuit illa dealbatio relinq̄t^r q̄ illa dealbatio siue motus ille in instāti fuerit: z q̄ in eodem instāti simul sit motus sc̄i licz dealbatio: z terminus motus sc̄i licz albedo. Si autē tu dicas q̄ fuit in viuo illa dealbatio: vt patet per commētatorē tertio phisicozū. vult enī ibi q̄ motus est idem realiter cuz termino ad quē est. Relinquitur ergo s̄m viam istam q̄ accidens translātū erit de subiecto in subiectū. sc̄i de viuo in mortuo. Preterea. omnis corruptio terminatur ad contrariū primo phisicozū: si ergo albedo que erat in animali viuo corrupta est: illa que est in mortuo generata est: z sequit^r q̄ ille due albedines erūt cōtrarie. quod est absurdū. Preterea. querat^r a te. quare semp accidit hoc q̄ in animali mortuo semp sunt filia accūs ad min^o s̄z sp̄m q̄ fuerūt in viuo. h̄. n. nō est a casu postq̄ semp accidit: sed oportet q̄ habeat aliqua causā determinatā. Aut ergo ista causa istū filis accūs erit materia cadaueris: aut eius forma substācialis: aut materia animalis cuius cadauer fuit. Aut forma eius: aut albedo eius: aut locus in quo fuit mor^o: aut aspectus celestis ad locū decapitatōis: sicut ponit modo: vel imaginatio ad albedinē in cadauere quā haberet decapitatus: vel etiā decapitatus tunc temporis: vel aliqua alia persona: nec potest alia via iueniri. Sed nō potes dicere q̄ fuerit ma

teria cadaveris. quia cum vna sit materia omnium generabilium ad inuicem: vt dicitur primo de generatione: sequeret qd omnia ad inuicem transmutabilia essent alia. quod falsum est. Nec potes dicere qd fuerit forma substantialis cadaveris. quia accidentia que sunt in composito ratione forme consequuntur totam speciem sicut Avicenna. Et sic omnes homines: vel corpora hominum mortuorum essent alba. quod falsum est. Nec potes dicere qd huius albedinis causa fuerit materia animalis ratione iam dicta. nec etiam esset forma ratione iam dicta. quia omnes homines mortui habent formam eiusdem rationis. nec etiam huiusmodi causa fuit albedo animalis mortui. quia illa corrupta antequam ista sit genita. nec etiam locus vel aspectus: nec imaginatio decapitatis vel decapitati. quia si in eodem loco vel aspectu vel decapitate: decapitatus aliquis niger non efficitur albus sed niger remanet: vt apparet ad sensum. quare relinquere qd accidentia in mortuo et viuo necessario sint eadem numero. Preterea non est verisimile qd illud quod natura fecit in tanto tempore: violentia destruat in instanti: cum potentior sit natura quam violentia. quare etc. Ad primum horum dicendum qd sicut dicit Aristoteles. visus non decipit circa proprium obiectum dummodo obiectum sit in proportione distans: et sensus sit bene dispositus vna cum medio differente. Circa tamen obiectum per accidens bene decipit. quia hoc pertinet ad superiorum potentiam. Nunc autem sic est in proposito. quia visus non decipit qd albedo sit albedo: sed decipit iudicando qd illa est eadem numero que prius. Hanc autem iudicare non spectat ad visum: sed ad sensum commune. et ideo ratio non conuincit. Ad secundum dicendum qd illa propositio est probabilis: non tamen necessaria: cum ipse in topicis dicat: qd loquendum est vt plures: sentiendum vt pauciores. quia omnis fama est apud vulgum qd tota terra est maior saturno: cuius contrarium veritas habet. tamen est dicendum qd illa propositio tenet in agilibus: in quibus loquitur ibi: non autem in pure speculativis: sicut est questio de gradibus in formis. Ad tertium intelligendum est qd accidentia possunt generari duobus modis. Uno modo per se: quando scilicet non generantur ad generationem alicuius subiecti: et tunc sine dubio omne accidens precedit motum. Alio modo generantur per accidens quando scilicet generantur per generationem alicuius subiecti ad quod consequuntur: et accidens tale non precedit motum: nec est via ad ipsum: sed dispoedit in precedenti subiecto quod corrumpitur: et sic est in proposito. quia albedo que est in cadavere non habuit de albedine precedentem que esset ad ipsam saltem immediate: sed solum per accidens. quia ad generationem cadaveris consecuta est. Et eodem modo dicatur ad quartum: qd illa propositio habet veritatem in his que generantur et corrumpuntur per se: quia sunt a contrario: non autem in his que generantur et corrumpuntur per accidens. Et qd ista solutio sit vera de facili probatur. quia si ista solutio non esset vera: ratio in oppositum etiam

concluderet qd scilicet nullum corpus in mundo esset generabile vel corruptibile. quia non generatur aliquod corpus in mundo nec simplex nec mixtum: in quo in eodem instanti in quo generatur non sit aliqua qualitas alteri speciei cui simile generatur ad corruptionem dicti animalis. et tunc faciat idem argumentum. scilicet vel qd terminus motus fuerit sine motu: vel qd motus fuerit in instanti et simul cum termino motus: vel qd accidens translatum sit de subiecto in subiectum. Cum igitur hoc falsum sit dicere qd nullum corpus in mundo sit generabile vel corruptibile: relinquere qd ratio in oppositum nulla est: et solutio dicta continet veritatem. Ad quintum dicendum qd causa quare in cadavere animalis albi est albedo: causa est solus albedo que fuit in animali viuo. non autem sicut efficiens: vel sicut principium motus sicut tu arguis: vel sicut formalis. tales enim cause sunt ad quarum esse sequitur aliquid aliud sicut Avicenna. sed solum sicut dispositio mensura. Sic enim est in omni corruptione quod quando dicitur aliquid accidens subiecti quod corrumpitur: non corrumpitur per se sed solum per accidens ad corruptionem subiecti sicut spiritus: et id est in generato. et inde est qd quando ex aere fit ignis: tunc corruptio caliditatis in aere: terminatur ad caliditatem in igne. quia per accidens corrumpitur in aere quando ex eo generatur ignis. Ad sextum dicendum qd ars imitatur naturam: vt dicitur quarto metaphysice et secundo physice: et tamen videmus in artificialibus qd illud quod ars non potuit facere in multis mensuris violentia destrueret vna die. Eodem modo non est inconueniens qd illud quod natura fecit in multis mensuris violentia destruat in modico tempore: nec propter hoc erit violentia potentior. nam quod facilius est destruere quam construere: vt dicitur in topicis. Sed forte tu dices. si corpus illud non est idem numero sed simile illi: illud quod natura fecit multis temporibus: violentia fecit in instanti ad minus simile illi. Ad hoc est dicendum qd istud argumentum peccat in duobus. Primo. quia cadaver mortuum non est idem cum viuo nec simile illi in natura: licet sit simile illi in figura et in quibusdam accidentibus. quia sicut natura longe est perfectius corpus animalis viui quam sit cadaver. Secundo peccat. quia ad corpus quod fecit natura: laborauit solum natura. sed ad cadaver: non solum laborauit violentia sed etiam natura. natura enim sic disposuit materiam per multas transmutationes inducendo in ipsam formam et dispositionem animalis: sic disposuit materiam qd corrupta forma animalis: introducit formam cadaveris. violentia autem non potest hoc facere ex semine cadaveris. Sed statim dices. ergo ex hoc sequitur qd forma cadaveris sit nobilior quam fuerit forma animalis et altioris gradus. quia semper forma ad quam disponitur materia per aliquam formam: est nobilior quam forma disponens. vides enim se habere sicut et minus et sicut finis. finis autem est nobilior semper eo quod est ad finem vt dicitur quinto metaphysice. Sed dicitur qd natura introducendo in materiam formam animalis disposuit ipsam: vt corrupta forma animalis: introduceat in ipsam formam cadaveris. ergo habemus intentum.

*qz dispositio determinata
sequitur formam:
tra est corrupta ibi:*

*accidentia qz se no corrumpit
no terminantur temp ad qz
difficultas est qm sine dispositio
formam est qd dicit qd corruptio
estem qd ad eandem figuram
qnd est:*

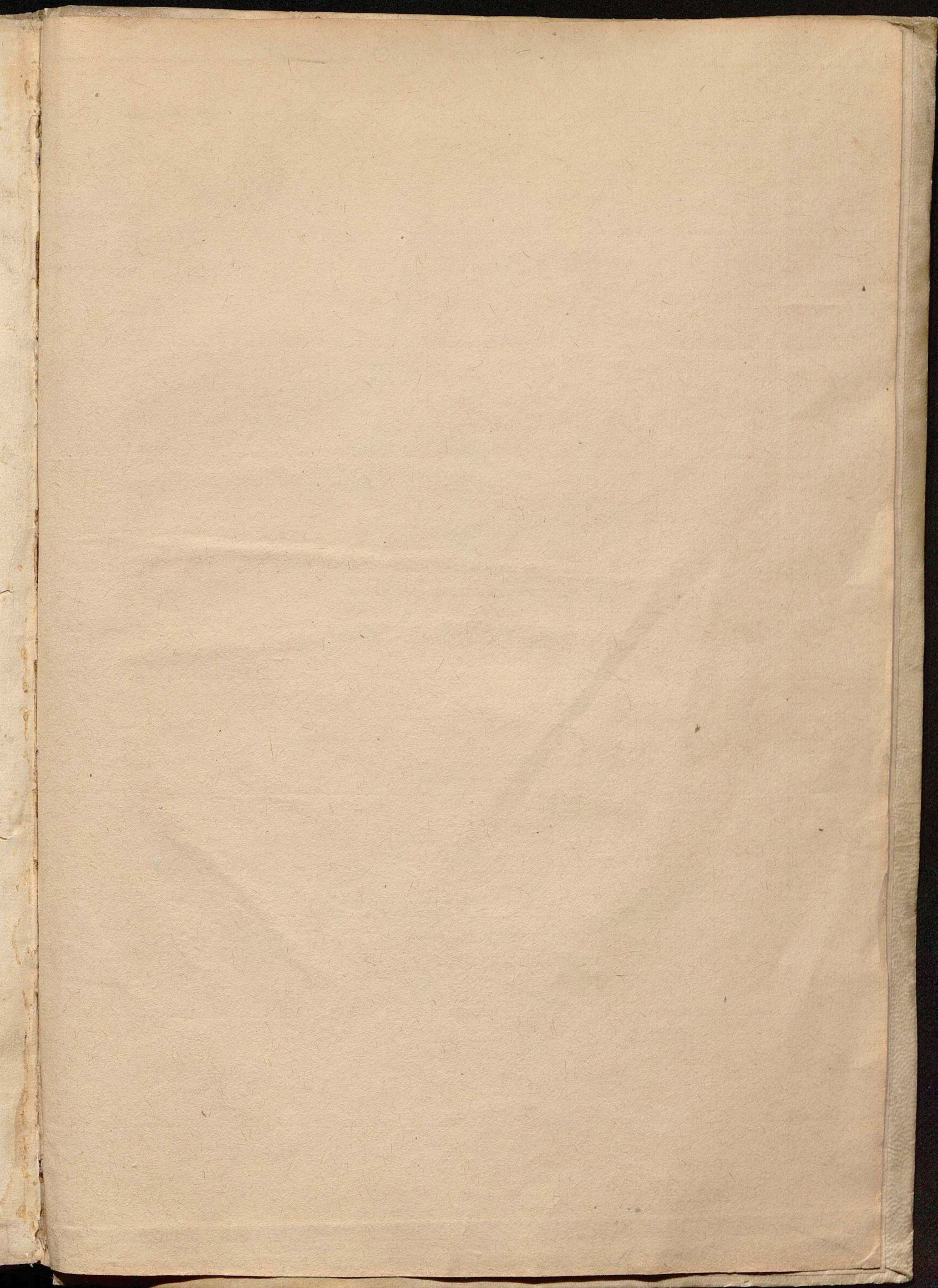

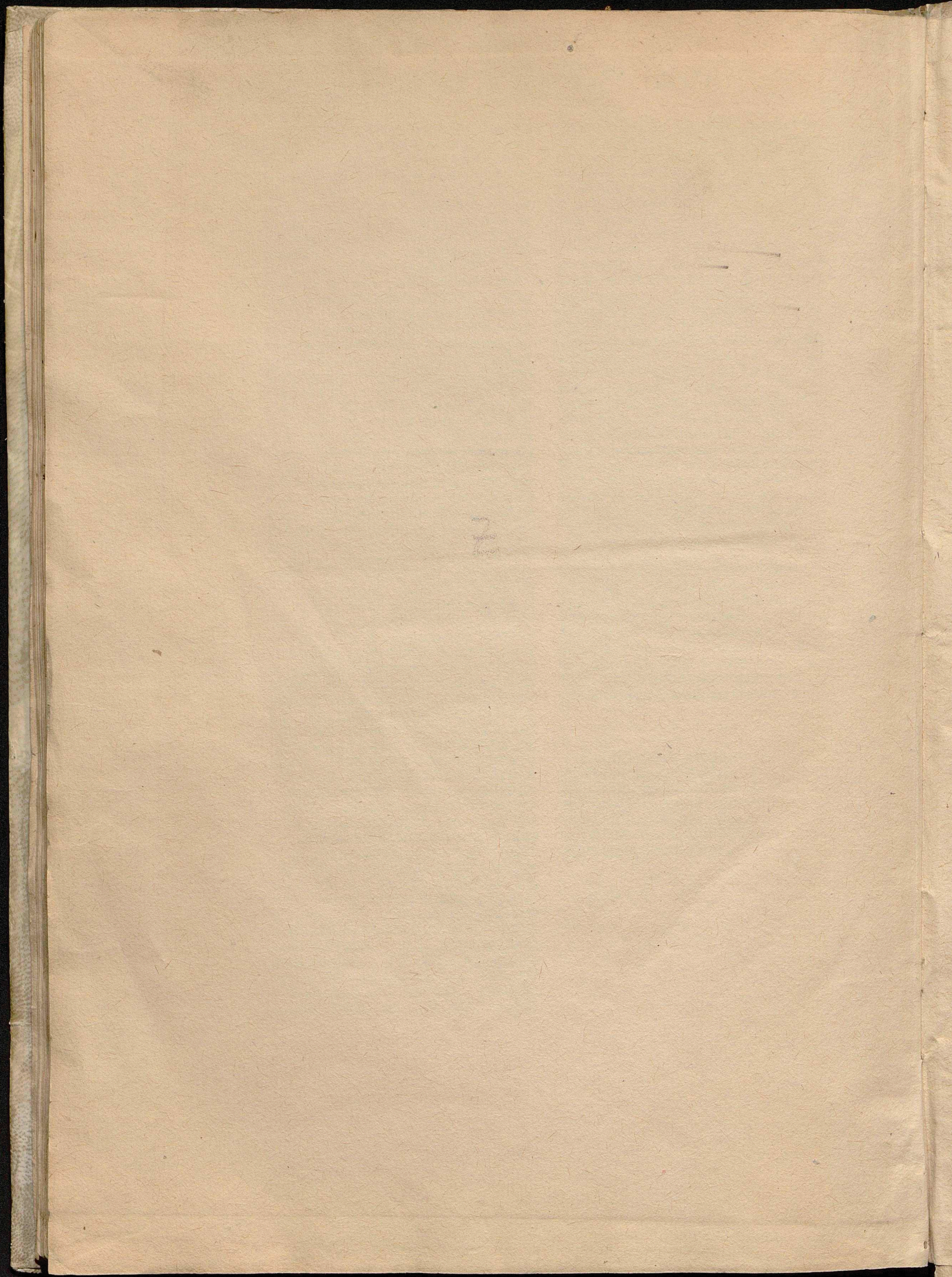
Ad hoc est dicendum quod illa forma per quam materia disponit per se et ex intentione ad aliam formam inducenda non est nobilior: sed si hoc non fiat per se et ex intentione sed per accidentia: non sequitur nec etiam per se forma disponit materiam: sed accidentia in virtute forme. quod autem forma introducenda cadaveris sit nobilior quam substantia est quod accidentia. sic autem cum forma animalis conveniat: nullum inconueniens est: cum semper substantia nobilior sit accidente. Ad. vi. rationem principale dicendum quod cum omne quod mouetur a seipso diuidatur in duo. quorum unum est mouens: et aliud motum. non tamen propter hoc oportet quod habeat duas formas subales. quia ut dictum est superius: in forma superiori reseruantur virtualiter omnes forme inferiores. et ideo potest causari diuersi motus secundum quod in se anima sensitua vel intellectua continet diuersas formas. Sed contra istam solutionem philosophus dicit. viii. physicorum: quod mouens et motum debent esse distincta loco et subiecto: cuius contrarium est in proposito. Si esset sicut tu dicis aliquod mouens seipsum posset esse continuu. quod est contra philosophum ibidem. Ad euidentiam istarum rationum est intelligendum quod forma subalis est illud quod dat esse in actu. quod unum quodque operatur in quantum est actu. Ulterius reliquum sicut forma dat esse in actu: ita sit principium operationis: cum anima sit forma subalis corporis. ut patet secundo de anima: relinquitur quod anima dat esse corpori: et est principium operationis corporis. Sed quanto aliqua forma est perfectior: tanto perfectiori modo dat esse. et quanto perfectiori modo dat esse: tanto est perfectioris virtutis in operando: et plures habet operationes: et anima est perfectissima forma: inde est quod anima perfectiori modo dat esse et plures habet operationes: et perfectiori modo operatur quam aliqua alia forma. Cum ergo diuersae operationes fiant per diuersa instrumenta: quanto maior erit diuersitas in operantibus: tanto requirerit ille operationes diuersitate maiore instrumentorum per que exercentur. Et iam videmus quod in formis minoribus perfectis ad diuersitatem operationum earum requiritur parua diuersitas accidentium: sicut videmus quod ignis diuersas operationes facit per diuersa accidentia. sicut per caliditatem calefacit: per leuitatem mouet sursum. et quia solum requirit accidentia in istis duabus operationibus ignis que etiam accidentia contrarietate non habent. et inde est quod iste operationes operatur igni secundum quolibet partes eius: sed in formis magis perfectis: requiritur non solum diuersitas accidentium: sed etiam diuersitas partium et qualitatum contrariarum: et tanto plura quanto ille res fuerint magis perfecte. et ideo corpus et anima requirunt ad eorum diuersas operationes diuersas partes deseruietes instrumentaliter: et magis in animali quam in planta. quia anima animalis est perfectior quam plante. Cum igitur instrumentum alicuius operationis in animali sit propter ipsam tantum. propter finem secundum ordinem operationum anime oportet esse ordinem instrumentorum. Cum igitur una operatio anime naturali precedat aliam: necesse est quod una pars corporis moueatur per aliam ad suam operationem. et quanto aliqua operatio fuerit perfectior: tanto requireret plures operationes precedentes et maiorem diuersitatem habentes in suis organis. Cum igitur motus processum inter omnes operatio-

ones animalis in quantum animal sit perfectior operatio. et ideo solum competit animalibus perfectis: relinquitur quod requiratur plures operationes et maiorem diuersitatem habentes in suis organis quam aliqua alia operatio animalis. oportet enim quod diuersitas sit in organis: et quantum ad formam: et quantum ad duriciam et molliciam et quantum ad multa alia. Per dicta autem patet responsio ad rationes in contrarium. Nam cum dicitur quod mouens et motum debet esse distincta loco et subiecto. dico quod verum est ut visum est: tamen erit una et eadem pars subaliter secundum formas et alia accidentia diuersificata ut visum est. Ad aliud autem patet per predicta etiam. non enim esset continuu in virtute et figura et aliis qualitatibus de quali intelligit ibi philosophus illud quod moueret seipsum: sed habet diuersa infra licet sit unum subaliter et multiplex virtualiter. Ad septimum principale dicendum quod in lacerta non sunt plures anime in actu sed sunt plures in potentia et in omnibus animalibus: sicut patet per Aristoteli in libro de morte et vita. Et ad probationes cum dicitur quod in pre dicta est anima: cedo. et cum dicitur quod oio est de nouo genita dico quod falsum est. Et cum probatur quod illa pars est animal et tamen non est genitum de nouo: dico quod immo est. Et cum probatur quod omne animal: aut est genitum per viuificationem et cetera. dico quod philosophus intelligit de animalibus perfectis que potest saluari in vita: et nutriri et augeri: cuiusmodi non sunt pres lacerte: ut de se euidenter est. Ad octauum dicendum quod quocumque ita se habet quod unum est per se quod aliud: non sunt unum numero. sed si unum est per se natura quam aliud: bene potest esse idem numero. et sic est in proposito. Sed ista solutio solum fuga videtur. Queratur ei a sic soluentibus. quid intelligant per se non. Aut enim per se non intelligunt per se perfectione: aut quod plus conueniat sibi secundum suam naturam: nec possum dare plures modos. Sed possum dicere primo modo. quia perfectio est anima sensitua per vegetatiua: et intellectua per quam sensitua. Nec etiam possum dicere secundo modo quod embrioni magis conueniat secundum suam naturam.

Questiones fratris gratiadei de esculo ordinis predicatorum per ipsum in florissimum studio patavii no disputate: excellentissimi sacre pagine doctoris ad instantiam Antonij de regio: Anno incarnationis christi. 1484. pridie kalendas maias: feliciter Veneris impressit: ibidemque Joanne mocenigo principe illustrissimo regnante.

Nicolaus purus

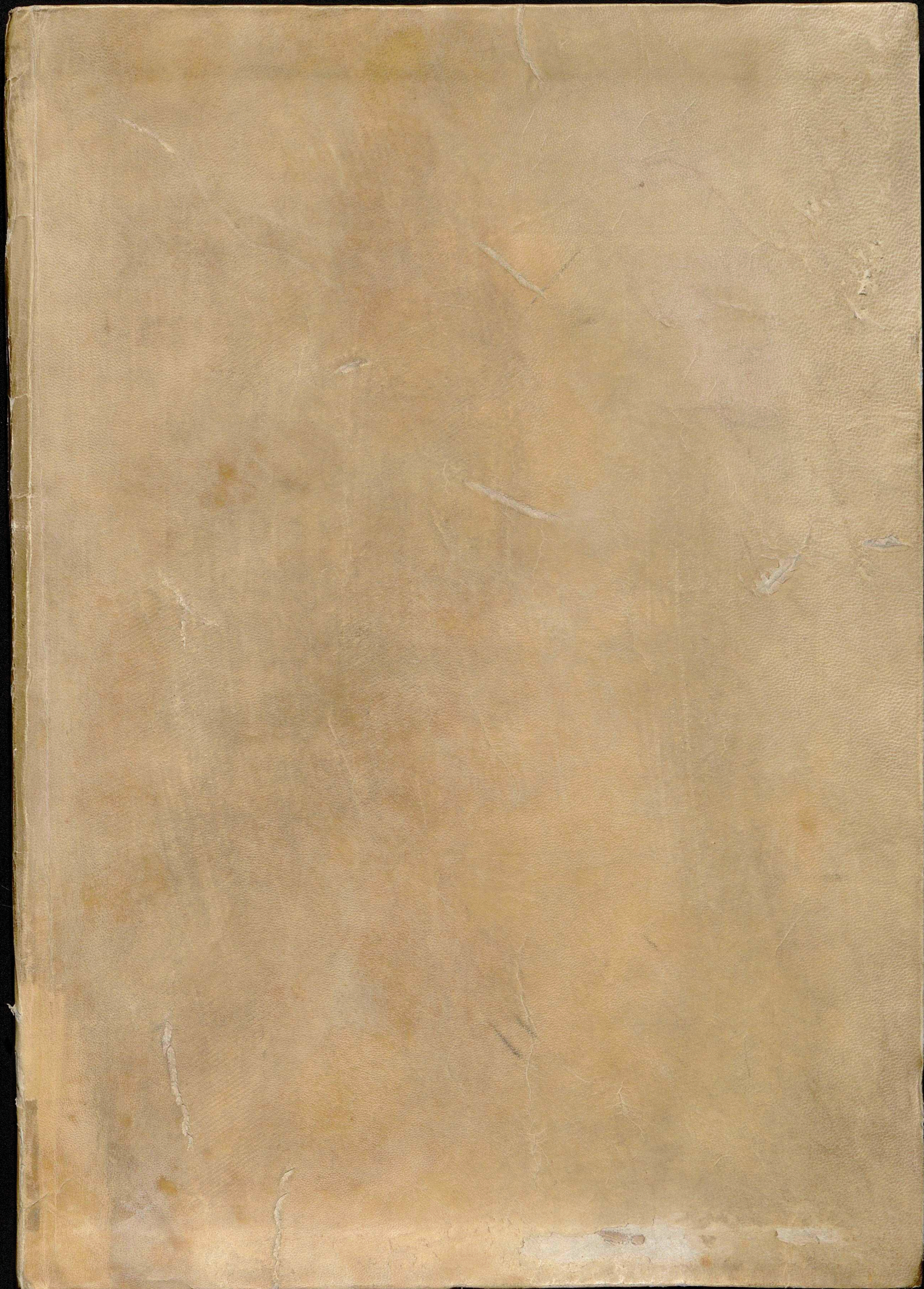

131

440/74/07761(4)

RARA

X13<7407761400015

Freie Universität Berlin

x-rite

colorchecker classic

100mm